

جەۋھەر مەھمەد ئاغا مېرگە سۆرى

پەراۋەكانى بەندىخانەى خەلان

(ياداىتى رۇزانە)

رېناس عەلى پىرانى

پېشەكىي بۇ نوسىۋەو ئامادەى كردوۋە بۇ چاپ

هەوالنامەى كىتېب

بلاۋكراۋەكانى

ئەرشىفخانەى دىكۆمىنتەكانى كوردایەتى

EDK

جەوھەر مەھمەد ناغا مېرگەسۆرى

پەراوەكانى بەندىخانەى خەلان

(ياداىتى رۇزانە)

رېناس عەلى پىرانى

پېشەكىى بۇ نوسىووه و نامادەى كردووه

بۇ چاپ

بلاوكراوەكانى

نەرشىفخانەى دىكومېنتەكانى كوردایەتى

ستوكهولم ۲۰۱۷

نەرشیفخانەى دیکۆمىنتەکانى کوردایەتى

سائى دامەزراندن : ۲۰۱۴

شوینی دامەزراندن : ستۆکھۆلم (سوید)

**دامەزراوەیەکی سەربەخۆیە نەرکەکەى پاراستنى دیکۆمىنتەکانى
بزوتنەوهى کوردایەتییە لە تەواوى پارچەکانى کوردستاندا**

پیشه کی

ئەم یاداشتانه لە ساڵانی ۱۹۷۴ و ۱۹۷۵ نوسراون. نوسەری یاداشته کان ناوی جەوھەر محەمەد ئاغاى مێرگەسۆرییە. لە عەشیرەتی شیروانییە کانه. لە ساڵی ۱۹۴۳ لە قەزای مێرگەسۆری سەر بە پارێزگای هەولێر لە دایک بوو.

جەوھەر تا پۆلی پینجەمی ئامادەیی خویندوو. دەر فەتی نەبوو، لە بەر هەلومەرجی ئەو کاتە شۆرشی کورد، خویندن تەواو بکات. بەلام هەر کەسیک ئەم یاداشتانه بخوینێتەو، ئەو باوەرە ی لە لا جیگیر دەبیێت کە جەوھەر چ لەرۆی زمانە پاراوە کە یەو و چ لەرۆی رۆشنیری گشتییەو، بە بەراورد لە گەڵ هاوتەمەنەکانی خۆی و بە بەراورد لە گەڵ ئاستی رۆشنیری ئەو سەردەمەدا، روناکییری کی فراوان و هەمەلایەنە ی هەبوو.

جەوھەر لە ساڵی ۱۹۶۳ دا، لە تەمەنی ۲۰ ساڵیدا، لە گەڵ محەمەد ئاغا مێرگەسۆری باوکی و لە گەڵ براکانی، فاخرو ئەسەدو رەشیدو جەمیل و مەجیدو سەعیدو حسینو لە گەڵ خەیلی ئامۆزای، بۆتە پیشمەرگە. لەوساوە خۆی و بنەمەلە کە ی رۆلی زۆر کاریگەریان لە شۆرشدای هەبوو. هەر ئەو نەندە بەسە باسی شەری هەندری بکەین کە لە ساڵی ۱۹۶۵ دا رویداو.

لە سەرچاوە مێژووییە کاندای فاخر مێرگەسۆری، برای جەوھەر، بە پالەوانی شەری هەندری دادەندری. لەو شەردا پیشمەرگە سەرکەوتنیکی بی وینە ی بەسەر سوپای عیراقدای بە دەست هیناو سوپای عیراقتی توشی تیکشکانیکی گەورە کرد، بەرادە یە کە بەالی مەدەنی حکومەتی عیراق بالادەستی پەیدا کردو بەالی عەسکەری کە پیتی لەسەر ئەو دادەگرت کە تاکە چارەسەر بۆ مەسەلە ی کورد چارەسەری عەسکەرییە و نابێ

حکومت هیچ نەرمییەك بەرامبەر بە کورد بنوینی و نابی کار بو
چارەسەری مەسەلە کە بەشیوەیەکی ئاشتیانە بکات، ئەو پالە بەهۆی
شکستە گەورە کە لە شەری هەندری، دەمکوت کراو توشی
شەرمەزارییەکی زۆر هات. دوای ئەم شەرە، پالی مەدەنی بەسەرۆکایەتی
سەرە ک وەزیران دکتۆر عەبدولرەحمان بەزاز دەستی بەتووێژ کرد لە گەل
شۆرشی کورد و ئامادەیی دەربەری کە لەرێگەیی سیستمی لامەرکەزییەو
مەسەلەیی کورد چارەسەر بکات. بەزاز پاش وتووێژ لە گەل سەرکردایەتی
شۆرشی کورد، لە ۲۹ی حوزەیرانی ۱۹۶۶ بەیاننامەیی دەرکردو رایگەیاندا
کە حکومەتە کەیی لەسەر بنەمای سیستمی لامەرکەزیی ئیداری،
کە سیستمیکی نزیک لە ئۆتۆنۆمیە، مەسەلەیی کورد چارەسەر دەکات و
لەبواری فیڕکاری و شارەوانی و تەندروستیدا دەسەلاتی تەواو دەدات
بە پارێزگاگان. سەرکردایەتی شۆرشی کورد رەزامەندی لەسەر ئەم
رێوشوینەیی چارەسەر نیشاندا. بۆیە، لەراستی دور ناکەوینەو ئە گەر بلیین
فاخر میرگەسۆری پالەوانی راستەقینەیی بەیاننامەیی ۲۹ی حوزەیرانە
چونکە ئەم بەیاننامەیی زادەیی ئەو شکستە کە مەرکەزێنەیی کە سوپای
عیراق لەسالی ۱۹۶۵ لە شەری هەندری دوچار بوو. پاش شەری
هەندری فاخر براکانی ناوبانگیکی زۆریان پەیدا کرد چونکە
سەرکەوتنە کەیی شەری هەندری لەسەر دەستی ئەوان هاتۆتە دی. ئەوی
راستیش بی، سەرەتای دڕدۆنگی و کیشەیی نیوان بنەمالەیی بارزانی و
بنەمالەیی میرگەسۆری بو ئەم شەرە دەگەریتەو چونکە بنەمالەیی بارزانی
حەزی نەدە کرد هیچ کەس و بنەمالەییە ک لەشۆرشدا ناوبانگ پەیدا بکاو
لەناو خەلکدا خوشەویست بی و ئەمەیی بەمەترسی بو سەر پیگەیی خۆی
دەزانی.

لەوانەیی هۆی دیکەش هەبی. بنەمالەیی میرگەسۆری بە پیچەوانەیی
بنەمالەیی بارزانییەو بنەمالەییە کێ روشنیر بوو، بیروباوەری مەدەنی و

پیشکەوتنخوازانە لەناویاندا پەرهی سەندبوو. هەندی لە کورانی محەمەد
ئاغای میرگەسۆری ئەندامی حزبی شیوعیی عێراق بوون، بۆیە دیدی
سیاسییان پیشکەوتوتر بوو و نوۆرینی کۆمەڵایەتیشیان کراوەترو مەدەنیتەر
بوو. تەنانەت لەشەرەکەمی هەندریینیش ریکخستنه نهینیه کانی حزبی
شیوعی لەناو هیژەکانی سوپای عێراق لەهەندریین، روۆلیکی گرنگیان
لەدروست کردنی سەرکەوتنه کەدا هەبوو، ئەویش بەپیدانی زانیاری
گرنگ لەسەر هیژەکانی عێراق و شیوهی بلاوبونه وەیان و دیاری کردنی
شوینه لاوازه کانی گردبونه وەیان.

ئیتەر لیژە بەدواوە پلان بوۆ تەنگهه لچنین بەم بنه ماله یه دانرا بە مەبەستی
کەم کردنه وەهی روۆلی لەخەباتی نه تەوه ییدا، تا کار گەیشته رادهی دەست
کردن بەکوشتنیان. لە ۱۴ای شوباتی ۱۹۷۱دا جەمیل محەمەد ئاغا
میرگەسۆری لەهەولێر تیرۆر کرا. میرگەسورییه کان گومانیان هەبوو
کوشتنه کە دەستی مەسعود و ئیدریس بارزانی تیدایه بەلام هیچ
بەلگەیان بەدەسته وە نه بوو. مەسعود و ئیدریس بوۆ شارده وەهی روۆلیان
لەتاوانه کەدا، بەشیوه یه کی زۆر ئاسایی چوون بوۆ پرسەهی جەمیل و
سەرەخۆشیشیان لەباوک و براکانی کرد.

ئە یوب بارزانی کە کورپی شیخ بابۆیه و ئامۆزای مەسعود و ئیدریس
بارزانییه، ئەوەهی لەبنه ماله ی میرگەسۆری بیستبوو کە کوشتنه کە دەستی
کورەکانی مەلا مستەفای تیدایه. بۆیه لەگوندی ریزان چاوی بە مەسعود
بارزانی کەوتبوو، ئەم پرسەهی لەگەلدا وروژاندبوو. مەسعود بارزانی
نکوۆلی لەوە کردبوو دەستی لەکوشتنی جەمیل هەبی و ئەوەهی بە بەلگە
هینابۆوه کە ئەگەر ئەوان لەپشت کوشتنی جەمیلە وە بن، بوۆچی دەچن بوۆ
پرسەکەهی و سەرەخۆشی لەباوکی و لەبراکانی دەکەن. ئە یوب بارزانی
لەکتیبه کەیدا دەربارەهی شوۆرشی ئەیلول نویویه تی "من بەتەواوی باوهرم

پیی کرد بهلام زوری نهبرد رووداوه کان پیچهوانه ی ئەمه یان ساغ کردهوه^۱.
 شیروانییه کان وازیان له مهسه له که نه هیئا. چوونه بنج و بناوانی و
 ئاخره که ی بویان ده رکهوت کوشتنه که دهزگای پاراستنی له پشته وهیه. ئەو
 دهزگایه ش بهرپرسه که ی مهسعود بارزانی بوو. دیسان چوو بوونه بنج و
 بناوانی مهسه له که، بکوژه کهشیان دۆزی بووه، گرتبوویان، دانی به وهدا
 نابوو که فهرمانی کوشتنی جه میلی پی دراوه، ئیتر به سزای رهوای خوی
 گه یه نرابوو. پیاو کوژه که ی دهزگای پاراستن تورکمانیکی خه لکی هه ولیر
 بوو، ناوی محمه د ره ئوف بوو. پاش ئەم رووداوه و پاش ئاشکرابونی ئەوه ی
 که دهزگای پاراستن له پشت کوشتنی جه میلی وهیه، محمه د ئاغا
 میرگه سۆری و کوره کانی، فاخرو سه عیدو ئەسه ددو مه جیدو ره شیدو
 خه لیلی ئامۆزایان، هه مویان به فهرمانی مه لا مسته فا بارزانی ده ستگیر
 کران و خرا نه زیندانی رایاته وه. دواتر، نوسه ری ئەم یاداشته، جه وهه ر،
 ئەویش ده ستگیر کرا، وه ک ده ستبه سه ر له به ندیخانه ی خه لان مامه لێی
 له گه لدا کراو ته نها پیش هه رهس هیئانی شوړش به ماوه یه کی که م خرایه
 به ندیخانه ی رایاته وه و وه ک گیراوه کانی تر مامه لێی له گه لدا کرا. زۆربه ی
 ئەم یاداشته له کاتی ده ستبه سه رییه که ی جه وهه ردا نوسراوه که تییدا
 تارا ده یه ک ئازاد بووه له هاتوچۆ، ئەویش به ئاگاداریی لیپرسراوه کان و به و
 مه رجه ی که به بی پاسه وان نه چی بو هیچ شوینی ک. واته له ژیر چاودیری
 به رده وام دا بووه و سنوری په یوه ندی و هاتوچۆی بو دیاری کرابوو.
 له راستیدا هه رچه ند گرتنی بنه ماله ی میرگه سۆری په یوه ندیی
 به رووداوی تیرو کردنی جه میلی وه هه یه و له ورده کارییه کاندای په یوه ندیی
 به کوشتنی نوکه ریکی پیاو کوژی دهزگای پاراستنیشه وه هه یه، به لام

^۱ ایوب بارزانی، الحركة التحرریة الكردية وصراع القوى الاقليمية والدولية ۱۹۵۸-۱۹۷۵،
 دار نشر حقائق المشرق، جنيف، ۲۰۱۱، ص ۳۸۶.

مهسه له که دوو هوئی دیکهشی هه یه.

مهلا مستهفا بارزانی دواي راگه یاندنی به یاننامه ی ۱۱ ای تازاری ۱۹۷۰ لیبوردنی بو جاشه کان دهر کردبوو. شیروانییه کان و بارزانییه کان دژی لیبوردنه که نه بون به لام دژی ته وه بون پله و پایه به جاشه کان بدری، به تاییه تی جاشه زیباریه کان. مهلا مستهفا له نیو جاشه کاندای دهسه لاتیکی زوری به زوییر ئاغای زیباری دابوو تا ته و راده یه ی که زیباریه کان که وتبونه ته نگه تاوکردنی بارزانییه کان. زوییر خالی مه سعود بارزانی بوو. مهلا مستهفا پله یه کی گه وره ی پی دابوو که هه موو پیشمه رگه دیرینه بارزانییه کان پییان ناخوش بوو. هه لویستی بارزانییه کان و شیروانییه کان به رامبه ر به زوییر ئاغاو کونه جاشه زیباریه کان ته وه نده ی تر دردۆنگیی له نیوان مهلا مستهفا و بنه مالهی محمه د ئاغای میرگه سووری دروست کردبوو^۱.

هه روه ها له و کاته دا مهلا مستهفا په یوه ندیی گرژی له گه ل کوری گه وره ی خوئی عوبه یدوللای و عوسمان بارزانی کوری شیخ ئه حمه د بارزانی دا هه بوو. مهلا مستهفا نیگه ران بوو له وه ی بنه مالهی میرگه سووری له گه ل عوبه یدوللای کوری و هه روا له گه ل شیخ عوسمان یه ک بگرنه وه و دژایه تی بنه مالهی بارزانی بکه ن، بویه مهلا مستهفا چاودیری هه موانی ده کردو له کو تاییدا مهسه له که به وه گه یشت که مهلا مستهفا عوبه یدوللای خسته زیندانه وه و هیزی برده سه ر بارزان بو هه ره شه کردن له شیخ عوسمان و هه روه ها محمه د ئاغای میرگه سووری و کوره کانی گرت. له م چوارچیوه یه دا کیشه که بو خوینه ر روون ده بیته وه و زانیاری پیوستی دهر باره ی پیشینه ی کیشه که ده ست ده که ویت.

جه و هه ر، به بی گویدانه کیشه ی بنه ماله که ی له گه ل بنه مالهی بارزانی،

^۱ هه مان سه رچاره، ل ۳۶۸ - ۳۶۹.

مهلا مستهفا بارزانی زۆر خوش دهویست. کاتیك له یاداشته کاندای ناوی دینی، زۆر بهرپزهوه باسی دهکاوهیچ گومانیک له نیشتمانپهروهی مهلا مستهفا نهبووه. بهلام پیتی وابوو شوپش بهم شیوهیه بهرپوه ناچی و نهو شیوازهی که شوپشی پی ئیداره دهدریت مهترسیی زۆر شتی گهورهی لی دهکری. یاداشتهکان نیشانی دهدهن که گهندهلییهکی زۆر لهناو شوپشدا پهیدا ببوو، ههروهها دیواریکی بهرز لهنیوان سهرکردایهتی و هاوولاتییهکاندا دروست ببوو، لهولاشهوه ههموو نهخشه و پلانی سهرکردایهتی شوپش لهسهه نهوه دامهزرا بوو که په ره به په یوهندییهکان له گهڵ رژیمی شا بدری و هیچ حیسابیک بو ئه گه ری ریککهوتنی رژیمی شای ئیران و رژیمی حزبی به عس نه کرابوو.

جهوههر خوی به پارتیهکی رهسهن دادهنا. یاداشتهکان لهیه کهم دیپروه تا دواين دیر ئەمه دهسهلینن. لهو په ره گرافانهی که لهیادی ۲۸ سالهی دامهزاندنی پارتیدا نویویهتی، وهک پارتیهکی دلسۆز دهرده که ویت. لهو نامهیهش که به زمانی عه ره بی بهم بۆنه یهوه بو مهلا مستهفا بارزانی نویوه، ههست ناگری دهستگیرکردنی باوک و براکانی و دهستبه سهرکردنی خوی، تۆزقالبیک کاری کردیته سهه دلسۆزیی بو پارتی و باوهری به مهلا مستهفا. لهوانه یه مهسه له که ی وهها لیك دایته وه که کیشه که کیشهی ناو یهک ماله و له کوتاییدا ههه به ئاشتبونه وه و پیکهاتن دواپی دیت. جهوههر هه رگیز بیی له وه نه کردۆته وه دهشی رق و کینه بگاته نه و راده یه ی بریاری جینۆساید کردنی بنه ماله که ی بدری، به تایبه تی که کیشه ی بنه ماله که ی له گه ل بنه ماله ی بارزانی کیشه یه کی وا گه وه نه بووه که به کوشتن و برین چاره سهه بکریت.

به گویره ی نه و دهفته ره بچوکه ی له گیرفانی کراسی جهوههر پاش شهید کردنی دۆزرایه وه، جهوههر له روژانی کوتایی ته مه نیدا گه یشتبوه نه و بریویه ی که خوی و بنه ماله که ی له سه دا سه د ده کوژرین. به هه ر حال،

تاوانه گهوره که رویداو کاره ساتیکی مروّقانهی لی که وتته وه و بنه ماله یه کی بیتاوان به شیوه یه کی درپندانه جینوساید کرا.

له م یاداشتانه دا جهوهه ر وهک که سیکی روّشنبیر دهرده که وی که لیکدانه وهی بو روداوه کان هه یه و زور به جوانیش به دوا یاندا چوهه. له و روداوانه ی که زور بایه خی پی داوه، هیرشی تورکیایه بو سهر قوبرس له سالی ۱۹۷۴. ههروهه زور بایه خی به روداویکی جیهانی وهک شهرمه زاریه که ی وتهرگیت و دهست له کارکیشانه وهی سه روکی ته مریکا ریچارد نیکسون داوه.

ئه و یاداشتانه ی لیتره بلا و ده کرینه وه، ته واری یاداشته کان نیه به لکو تنه ا نه و دهفته رانه یه که پاریزراون و له فهوتان رزگار کراون. به شی یه که می یاداشته کان شیوه ی وتاری وهرگرتوه و زورتر بو هه لومه رچی دهستی کردنه وهی شهر له سالی ۱۹۷۴ تهرخان کراوه و هه ر له م به شه شدا ده چیته سهر هه ندی باسی گرنگ له وانه تیروانینی بو په ره سه ندنی دیارده ی گنده لی و ناعه داله تی له ناو ریزی شوړشدا به شیوه یه کی ترسناک به جوریک که کاری کردوته سهر راده ی تاماده بونی پیشمه رگه بو فیدراکاری و خوبه خت کردن. بوچونی جهوهه ر له سهر ته م مه سه له یه که له به شی یه که م و سیه م ده ری بریوه، نه وه یه که پیشمه رگه تا خوی به مه غدورو په راویزخراو بزانی، تاماده یی قوربانیدان و حه ماسه تی بو شهر که م ده بیته وه، چونکه نایه وی له پیناوی نه و لیپرسراوانه خوی به گوشت بدات که هه موو هه ول و بیرکردنه وه یان تنه ا نه بو خوده ول مه ند کردن و ژیانی خوش تهرخان کردوه.

له به شی دووه می یاداشته کان به ولاره، بیره وه ریبه کان به شیوه یه کی روژانه نوسراون. به شی دووه م له بیره وه ریبه کان روژی ۷ / ۲ / ۱۹۷۴ دهست پی ده که ن و له ۲۶ / ۱۰ / ۱۹۷۴ کو تاییان دی. به شی سیه م به هه مان شیوه نوسراون و له ۴ / ۳ / ۱۹۷۵ دهست پی ده که ن و له ۱۹ / ۳ / ۱۹۷۵

كۆتاييان دى. ئەم بەشە زۆرتەر بۇ بارودۇخى دژوارى قوناغى واژۇكردنى
 رېككەوتننامەى جەزائىرى نىوان شاي ئىران و سەددام حسين تەرخان
 كراوہ و تىيدا ورده كارىيەكانى ژيانى رۆژانەى خەلك و نىگەرانييان
 لەھەرەسى شۆرش و چەك فرېدان و ئاوارەىي لەئىران يان خۆبەدەستەوہدان و
 گەرانەوہ بۇ ژىر دەسەلاتى بەعس زۆر بەجوانى تۆمار كراوہ.
 ياداشتەكان پەراوى چوار مانگيان ونە چونكە ئەو پەراو و دەفتەرانەى
 كەباس لەو ماوہىيە دەكەن چنگمان نەكەوتون و لەبارودۇخى شىواو و دژوارى
 ئەوى رۆژى فەوتاون. بۆيە ئىمەش ھەر ئەوہندەمان لەياداشتەكان بلاو
 كردۆتەوہ كەچنگمان كەوتووەو ئومىدەوارىن ھەر كەسىك باقى پەراو و
 دەفتەرەكانى ئەم ياداشتانەى لەلايە، يان دەزانى لەكوى دەست دەكەون،
 فريامان بخا تاكو لەچاپى دووہمدا ھەر ھەمووى پىكەوہ چاپ بگەينەوہ.
 ناسۆرتىن بەشى مەينەتىي بنەمالەى مىرگەسۆرى ئەو بەشەيە
 كەتىيدا بنەمالەكە بەباوك و براكانەوہ جىنۆسايد دەكرىن. لەوہش
 ناسۆرترو ناخۆشتر ئەوہىيە كەئەم بنەمالەيە لەو كاتەدا جىنۆسايد كراوہ
 كەشۆرش لەھەرەس ھىناندا بووہ و برىارى ھەئوہشانەوہى شۆرش و
 وازھىنان لەخەبات دراوہ. لەكاتىكدا سەركردايەتىي شۆرش برىاريدا بوو
 واز لەشۆرش بىنى و بچى بۇ ئىران و لەوى مافى پەنابەرىتىي سىياسى
 وەرگرى، لەو كاتەدا ئەو سەركردايەتىيە برىارى لەناوبردنى بنەمالەى
 مىرگەسۆرىي داوہ. تائىستا نەزانراوہ كى برىارەكەى دەرکردووہ. ئايا
 برىارەكە دەستى مەلا مستەفا بارزانىي تىدايە يان مەسعود بارزانى يان
 ئىدرىس بارزانى؟ يان دەستى ھەرسىيكيانى تىدايە؟ كەس لەخۆيەوہ
 ئەمەى نەكردوہ بەلكو برىارى لەناوبردنى بنەمالەى مىرگەسۆرى
 بەشىوہيەكى مەنھەجى و لەسەر ئاستىكى بەرز دراوہ. بەپىي زانىارىيەكان،
 دوو كەس بەناوى عەبدولموھەيىن بارزانى و ئازاد بەروارى لەبارەگاي
 بارزانىيەوہ چوون بۇ بەندىخانەى رايات، لىستىكيان پى بووہ، ناوى ھەموو

گیراوه کانی بنه ماله‌ی میترگه سوژی تیدا بووه، ناوه کانیان یهك له دوای یهك خویندۆته وه و پیمان راگه یاندون که ئازاد ده کرین. پاش ئه وه‌ی که براونه ته ده‌ری، گیراوه کان دیار نه ماون و پاشان تهرمه کانیان له گوژیکی به کۆمه‌ل به که له چه کراوی دۆزراونه ته وه.

جه وه‌هر ئهم بیره وه‌ریبانه‌ی بۆ بلاو کردنه وه نه نویسه وه هه‌رگیز به بیریدا نه هاتوه روژی له‌پوژان بلاویان بکاته وه. له‌وانه‌یه ئه‌گه‌ر خۆی و باوکی و براکانی له‌ده‌سپیشخه‌رییه‌کی جوامیرانه‌دا ئازاد بکرانایه، هه‌مووی بسوتاندایه. به‌لام که‌وا مه‌سه‌له‌که‌ و ده‌رنه‌چووه، بیره وه‌رییه‌کانی بونه‌ته دیکۆمینه‌تیکی گرنگو ده‌چنه‌ ریزی ئه‌ده‌بیاتی هونه‌ری نویسنی یاداشته‌کان.

بیگومان په‌راوو ده‌ستنوسه‌کانی ئهم یاداشتانه هه‌چ ناویشانیکیان بۆ دانه‌راوه. ئه‌و ناویشانه‌ی له‌سه‌ر به‌رگی ئهم کتیبه‌ دانه‌راوه، ناویشانیکی داهینه‌راوه و هه‌ول دراوه ناوه‌پۆکی بیره وه‌رییه‌کانی تیدا ره‌نگ بداته وه. ئه‌و په‌راویزانه‌ی له‌خوار لاپه‌ره‌کاندا هه‌ن، هه‌چیان له‌ ئه‌سلی بیره وه‌رییه‌کاندا نیه به‌لکو وه‌ک له‌ بلاو کردنه‌وه‌ی ده‌ستنوس و دیکۆمینه‌ته‌کاندا باوه، ئاماده‌کار یان پشکنه‌ری دیکۆمینه‌ته‌کان ئه‌رکی ریکخستنی په‌راویزه‌کان ده‌گریته ئه‌ستۆ، ئه‌ویش بۆ رونکردنه‌وه‌ی هه‌ر بابته‌یک که‌ پیوستی به‌ رونکردنه‌وه‌ بیت.

جینی خۆیه‌تی ئهم پیشه‌کییه به‌گوته‌یه‌کی ناو یاداشته‌کان کۆتایی پی به‌ینین. جه‌وه‌هر نویسه‌یه‌تی "شۆریشان له‌ناو چوو به‌لام هه‌ستی نه‌ته‌وایه‌تی و ئاگری ناو ده‌رونی کوردایه‌تی هه‌رگیز نامری و ناکوژیته‌وه". قسه‌یه‌کی جوانه. هه‌ستی نه‌ته‌وایه‌تی و ئاگری ناو ده‌رونی کوردایه‌تی هه‌رگیز دانه‌مرکیته‌وه. وته‌که‌ راسته‌و روداوه‌کان به‌کرده‌وه سه‌لماندویانه.

ریناس عه‌لی پیرانی

ئۆپسالا - سوید

جهوهەر محمدەد ئاغا مېرگەسۆرى بناسە

جهوهەر كورپى محمدەد ئاغاي مېرگەسۆرى كورپى سالىح كورپى محمدەد ئاغا كورپى حەسەن بەگ كەكلەيى كورپى مېر مەلایە، ناسراو بە جهوهەر مېرگەسۆرى.

سالى ۱۹۴۳ لەقەزاي مېرگەسۆر لەدايك بووه. شههيد جهوهەر دوو جار ژيانى هاوسەرگيرى پىك هيناوه. لەسالى ۱۹۶۷ هاوسەرگيرى يەكەمى لەگەل خاتوو جهواهير پىك هيناوهو دوو كچو كورپىكى بەناوى "پەيمان" و "پەريز" و "كاروخ" لى بووه. هاوسەرگيرى دووهمى لەئى شوباتى ۱۹۷۴ لەگەل سورهيا كەريم خەلكى كەلار كردوه لەناوچەدى حاجى ئۆمەران لەگوندى خەلان لەم هاوسەرگيرىهش كورپى كچىكى بەناوى "ئەندىرا" و "غاندى" هەبووه.

شههيد جهوهەر تا پۆلى پىنجهمى ئامادەيى خویندوه چونكه دۆخى ئەو كاتى شوپرشو كورد رىگر بوو لەتەواو كردنى خویندنى.

سالى ۱۹۶۳ لەگەل شههيد محمدەد ئاغاي باوكى و شههيد فاخرى براى و شههيد ئەسەدى براى و شههيد رەشىدى براى و شههيد جەمىلى براى و شههيد مەجىدى براى و شههيد سەئىدى براى و شههيد خەلىلى ئامۆزاي و شههيد حسيىنى براى و شههيد نزارى براى چەكى شەرف و پىشمەرگايەتتى كرده شانى و ژيانى خەبات و تىكۆشانى بو گەلەكەى كرده پيشه و ئارەزوى ژيانى.

شههيد جهوهەر نوسەرپىكى زۆر بەتواناو گەنجىكى روناكپىرو خاوهنى هزر و پىرىكى بەتواناي سياسى و سەربازى بو، لەهەمان كاتيش دەستىكى بالاي هەبووه لەوینەكيشان. يەككە لەو وینانەى كە لەسالى ۱۹۷۳ دەستى پى كردبوو و لەسالى ۱۹۷۴ زۆرىهەى تەواو كردو وینەكەشى

جەوھەر محەممەد ئاغا مېرگەسۆرى
نوسەرى یاداشتەکان

به ناوی (بوکاییری) بووه که له یاداشته دهستنوسه کانی خوئی نویسیویه تی و ده لئی:

"ئه مپۆ دواي نیوه پۆ من خه ریکی ره سم کردنی تابلۆ زله که ی بووکا بییری بوم که له مانگی ره مه زانی ۱۹۷۳ دهستم پی کردبوو... ئەم به هاره ی ۱۹۷۴ توانیم زۆربه ی تابلۆ که ته و او بکه م".

له هه مان کاتدا ته کنیککاریکی بلیمهت بوو له دروست کردنی فرۆکه ی بی فرۆکه وان و ئۆتۆمبیلی جوړاو جوړو، ههروه ها زانیاری ته و اویشی له سه ر بواری پزیشکی هه بوو. رۆژیک غانیدی کوری توشی ئازاریکی زۆری سک بووه، جه وه ره ریش داوای له باوکی خوئی ده کات که پریگه ی پی بدات بو ئه وه ی نه شته رگه ری بو کوره که ی بکاو چاره سه ری بکا به لام دوا جار باوکی داواکه ی رت کردۆته وه، پی وتوو جه وه ره ئه مه وینه نیه دروستی بکه ی، فرۆکه ش نیه بیفرینی. دوا جار بر دویه تی بو لای برین پیچیک.

له بهر شاره زایی و ئەزمونی هه مه لایه نه ی، سه ر کردایه تی ته وسای شوپشی ئه یلول بو سه ر جه م کاره کانی شوپشی ئه یلول پرس و رایان به شه هید جه وه ره کردوه له روی سیاسی و دبلۆماسی و سه ربازی و کۆمه لایه تی و هتد.

به ره هه م و ده ستنوسه کانی تری شه هید جه وه ره

۱- چیرۆکی (نانه وا) وون بووه و که وتۆته ده ست که سیکی نه ناسراو.

۲- نامیلکه یه کی گیرفان به ناوی (دیسان به ندیخانه) له کاتی هیئانه وه ی روفاته کانیان بو هه ولیتر، له ویشه وه بو میترگه سوور له ناو گیرفانی شه هید جه وه ره بووه. لای که سوکاری خوئی پارێزراوه ۲۰ لاپه ریه. ئەم نامیلکه یه به پینوسیکی رهنگی سور نویسیویه تی. هه لبتاردنی رهنگی سوریش هیمایه

بۆ دوا ساتی ژیانی و خوین رشتنی و شههیدبوونی.

۳- دهستنوسیکی تری ۲۰ لاپه‌ره‌یی له‌سه‌رده‌می ده‌سته‌سه‌ری له‌زیندان
نوسیویه‌تی به‌ناونیشانی (بین السائل والمجیب) له‌رادییوی BBC وه‌ری
گرتوووه.

۴- ده‌فته‌ری (که‌شکۆل) ۳۰ لاپه‌ره‌یه‌ ته‌نها ۲۰ لاپه‌ره‌ی ماوه.

۵- یادداشته ۱۶۸ لاپه‌ره‌یه‌ که‌ی که‌ده‌سته‌نوسی خۆیه‌تی.

شه‌وی ۲۳/۲۲ ی ئازاری ۱۹۷۵ خۆی و باوکی و برایه‌کانی به‌فه‌رمانی
سه‌رکردایه‌تی شو‌رشی ئەیلول گۆلله‌باران کران. ئەمه‌ش لیستی
شه‌هیده‌کانی بنه‌ماله‌ی می‌رگه‌سو‌رییه:

۱- شه‌هید محمهد ئاغا سالح محمهد ئاغا (۱۹۰۲) له‌زیندانی
رایات له‌حاجی ئۆمه‌ران شه‌هید کرا.

۲- شه‌هید ئەسه‌د محمهد ئاغا (۱۹۳۷) له‌زیندانی رایات له‌حاجی
ئۆمه‌ران شه‌هید کرا.

۳- شه‌هید ره‌شید محمهد ئاغا (۱۹۳۴) له‌زیندانی رایات له‌حاجی
ئۆمه‌ران شه‌هید کرا.

۴- شه‌هید فاخر محمهد ئاغا (۱۹۳۷) له‌زیندانی رایات له‌حاجی
ئۆمه‌ران شه‌هید کرا.

۵- شه‌هید سه‌عید محمهد ئاغا ۱۹۴۵ له‌زیندانی رایات له‌حاجی
ئۆمه‌ران شه‌هید کرا.

۶- شه‌هید جه‌وه‌هر محمهد ئاغا ۱۹۴۳ له‌زیندانی رایات له‌حاجی
ئۆمه‌ران شه‌هید کرا.

۷- شه‌هید جه‌میل محمهد ئاغا (۱۹۴۷) له‌ ۱۴/۲/۱۹۷۱ له‌هه‌ولێر
به‌ده‌ستی ده‌زگای پاراستن شه‌هید کرا.

۸- شه‌هید مه‌جید محمهد ئاغا (۱۹۴۶) له‌زیندانی رایات له‌حاجی

ئۆمەران شەھید كرا.

۹- شەھید خەلیل سولتان برازاي مەمەد ئاغا (۱۹۴۱) لەزىندانى

رايات لە حاجى ئۆمەران شەھید كرا.

۱۰- شەھید حسين مەمەد ئاغا (۱۹۳۲) لە سالى ۱۹۶۳ بۆ داكوڤى

لە خاكي بارزان لە بارزان (ملى ساريچى) شەھید بوو

۱۱- شەھید نزار مەمەد ئاغا (۱۹۵۵) لە بەغدا شەھید كرا

لە ھۆتيل ئاسۆ لە شارە رەشىد. گوايه خۆى كوشتو.

ھەروەھا خەلیل برادۆستى، ناسراو بە خەلو قارەمان، لە گەل مەمەد

ئاغاو كورەكانى شەھید كراو، ئەويش تا ئىستا لە گەل فاخرو سەعيد

شوينبزرە.

محمد ئاغا مېرگەسۆرى و رۆلى ئەكۆماری مەھاباد

زۆرتر بەناوی محمد ئاغا بانگ کراوه. ئەسالی ۱۹۰۲ ئەدايك بووه. چوار ژنی هیناوه و ۳ کچ و ۱۰ کورپی ههبووه.

رابردویهکی نیشتمانپهروهرانهی ههیهو ههمیشه لهریزی گهل دا بووه له دژی داگیرکهران. رۆلی کاریگهری لهشورشهکانی بارزان ههبووه. سالی ۱۹۳۰ له گوندی ئهلوش بریندار بووه. سالی ۱۹۳۲ سهپرهرشتیاری ئهو هیزانه بووه که بهرگرییان له بارزان کردووه. سالی ۱۹۴۰ حکومهتی عیراق له سۆنگهی جموجول و چالاکیه کانییهوه ۳ سال زیندانیی به سهردا سهپاندووه. ئەسالی ۱۹۴۵ دا له کاتی شورشی بارزاندا پردی خهلانی تهقاندوه و بو ئهوهی ری له پیشهرویی هیزیکی سوپای عیراق بگریت. ئەسالی ۱۹۴۶ دا ئەکۆماری مەهاباد پلهی کۆلۆنیالی پی به خشراره و کراوته له پیرسراوی بهرهی سهقز. دواي روخانی کۆماری مەهاباد، له گهل بارزانییه کان گهرايهوه بو عیراق و ماوهیهکی کم له دیا نا مایهوه. دواتر خوی و شیخ ئهمه د بارزانی و وهاب ئاغای رهواندزی له لایهن حکومهتی عیراقهوه گیران و ههرسیکیان درانه دادگا و حوکم دران. محمد ئاغا مېرگەسۆری به شهش سال زیندانی حوکم درا. ئەسالی ۱۹۵۳ حوکمه کهی تهواو کرد، ئازاد کرا و گهرايهوه بارزان.

زار سلیمان بهگ ده رگه لهیی له بیره وهرییه کانییدا باسی محمد ئاغا مېرگەسۆری ده کات و له بهشی سییه مدا له ژیر سهردییری "تیکچونی کۆماری کوردستان" نویویه:

محمەد ناغا مېرگەسۈرى
ئەسەردەمى پېشمەرگايە تېدا

"کاتیك زانرا کوردستانیش شهر ناکات، ئالۆزی پەیدا بوو. ئەو مائە بارزانییانەى ئەمەهابادو دەورووبەریشى بوون، باریان کردو رویشتنە شنۆو گوندەکانی دەورووبەری نەغەدەو شنۆو زەرزا. لەگەل گرتنی تهوریز، سەربازەکانی ئازەربایجان ئەوانەى لە کوردستان لەگەل لەشکری کورد لەبەرەى ناوچەى سەقز بوون، گەرانهووەو خۆیان دایە دەستی سوپای شای ئیران. لەدوای رویشتنی ئازەربایجانییەکان، لەشکری بارزانییەکانیش ناچار بوو بەرەو میاندوای بگەرینهووەو لەگەرانهووەیاندا لەریتگا نوکەرانی شاپەرست ویستبویان رینگایان لی بگرنو چەکیان بکەن. پیاوانە هاتبونە دەستو بەرەنگاریان بوون، خۆشیان نەیانزانى بو کام لا رابکەن. ئەوان وایان دەزانى وەك سەربازەکانی ئازەربایجانی پێشمەرگەکانی کوردیش چەك دەکەن کەچی توشى هەلاکەتیک بوون مەگەر تەنها خۆیان بزائن چیان بەسەر هات. ئەو لەشکرەى بارزانییەکان کە لەسەقز گەرایەو، بەسەرپەرشتییى حەمەد ئاغای مێرگەسۆرى و سلیمان بەگى دەرگەلەیی بەرەو سابلاخ دەهاتن کەتۆپەکانیشیان لەگەل خۆیان هینا بوو لەوێتە تا نەغەدە بەراکیشان بەهۆى گاو گامیش. بەهیلاکی و ماندوبونیکى زۆرەو ئەو تۆپانەیان گەیاندبوو نەغەدە. لەوێشەو بو شنۆو... شەو داھات لەخوار گوندی قونقەلا ماشینەکەمان لەکار کەوت. لەوێ بەپیان کەوتینە رى. کاتیك گەیشتینە ئەوێ، سەرەتای لەشکر دەهاتنەو. گوتیان حەمەد ئاغا نزیکە وا دیت لەدوای ئیمەیه. لەدوای کەمیک بەیەك گەیشتین. حەمەد ئاغا گوتى: "بگەریتو، باوکت وا لەدواوێیه، لەگەل تۆپەکان دیت". منى لەگەل خۆى گیرایەو. رویشتینە سابلاخ. کاتیك گەیشتینە ناو شار، شەو درەنگ بوو... ئیمە روشتینە مالى پێشەوا (قازی حەمەد). پێشەوا هەر وەك جارەن پێشوازییەکی گەرمى لی کردینو یەكە یەكە تەوقەى لەگەل کردین. چەند جارێك گوتى "یاخوا بەخیر بین". لەحەمەد ئاغای پرسى "خۆ

بەسەلامەتی گەرانەوه؟" ھەمەد ئاغا مێرگەسۆری ئەوەلامدا گوتی "بەئێ، گەرەم. بەسەلامەتی گەراينەوه. لەرێگا ھەندی کەسانی شاپەرست و یستیان رێگامان ئێ بگرن، بەلام زوو بلاوھیان پێ کرا". ھەمەد ئاغا زیاتر دواو گوتی "جەنابی پێشەوا من بو ئەو لام داوھتە لای ئێو کەبفەرەمۆن لەگەڵ ئێمە بێن بەرەو سنور برۆین. بزانی ئەدوايیدا سەرمان بەچی دەگات" پێشەوا گوتی "زۆر سوپاسی ھەستی پاکی ئێو دەکەم. دەبێ نیکگەران نەبن. من ناتوانم سابلاخ بەجێ بهیلم، لەبەر ئەوەی بەئێنم بەخەلکی ئەو شارە داو بەجیان نەھیلم و ناتوانم بەجیان بیلم".

ھەمەد ئاغا (مێرگەسۆری) زۆر ھەولێ دا بەلکو رازی بکات، بەلام ھەر رازی نەبوو لەگەڵ ئێمە دەر بکەوێت. ئەدوايیدا بەھەمەد ئاغا گوت "ئەگەر لەسابلاخیش دەر بکەوم، ناتوانم لەگەڵ ئێو دەر بکەوم. لەوانەییە بەخۆشت بزانی". ئەدوايیدا ھەمەد ئاغا زیاتر لەسەری رویشت و بێ ھیوا بوو. ئەو کاتە دەمانویست برۆین، پێشەوا بەھەمەد ئاغا وت "بئێرە سەربازخانە ئەو چەگە دەتانەوی و پێتان دەچیت، بێن لەگەڵ خۆتان".

بەدلیکی تەنگی تەزیوی سارد لەدیوان دەرکەوتین و مالتاوايیمان لەو کەسە ھەلکەوتوووە کردو بەجیمان ھێشت... ھەمەد ئاغا (مێرگەسۆری) گوتی "تۆ برۆ بو سەربازخانە، ئوتومبیلە کەت بار بکە لەتفەنگ و فیشەك. وەرەو قونقەلا. من لەوی دەمیئەمەو ھەتا باوکت دەگاتە جێ" ... لەقونقەلا لام دا لای ھەمەد ئاغا. لەخەم ھەلستاند، پێم گوت "دوو ئوتومبیلە بار کردوو لەفیشەك و کەلوپەلی سەربازی". ناوبراو گوتی "برۆ بو شنۆ، لەوی بیدە بەدەستی شیخ سادق و بگەرێو. ئوتومبیلەکانیش لەگەڵ خۆت بێنەو".^۱

^۱-زرار سلیمان بەگ دەرگەلەیی، بیرەوەرێیەکانم لەسالانی ۱۹۴۳-۱۹۷۷، چاپخانەی رەھەند، سلیمانی، ۲۰۰۳، ل ۱۲۷-۱۲۹.

له راستیدا ئەو پەرە گرافانەى لیڤه ئەم سەرچاوەیە وەرگیراون، زانیارییەکی
چەوتیش راست دەکەنەوه، چونکە تا ئەم دوايیه وا باو بوو کەمەلا مستەفا
بارزانی چوووە بو لای قازی محەمەدو داوای لی کردوووە مەهاباد بەجی بیلی و
له گەلیان بچی بو سەر سنور. ئەم سەرچاوەیە دەلی ئەوهی کە ئەم داوایەى
له قازی محەمەد کردوووە، مەلا مستەفا نەبووە، بەلکو محەمەد ئاغای
میڤرگەسۆری بووە.

دلسۆزیی محەمەد ئاغای میڤرگەسۆری بو نیشتمان لەوه دا دەردەکەوی
کە کاتیك حسینی کوری لەبارزان شههید دەبی، ئەو لەچیاى سەفین بوو،
بەرگریی دەکردو نەیدەهیشت هیزه کانی عیراق چیاکە بگرن. زۆر هەولیان
له گەلی دا بوو کە بو پرسەى کورپه کەى بگەریتەوه، بەلام محەمەد ئاغای
چەپەرە کانی شەری لەدانانی پرسە لا گرنگتر بوو.

بیماری در لرم

بیشتر که یادداشت

لحم بیشتر که زنجیره ی یادداشته گانم که و یادداشته گانی
 روزانه نامنق حد نه نام که گانیکدا ده متی بی بکم که و گانش
 ناسر و گرنگه که میروی به بود نه به گانی نیوان کار به ده ستاف
 به عن و سر کرد ایرق شویشی کورد ، گانیکه که و ا بره بره
 ماده ی دیار کراوی دید که و تن ناعه که ی ای نازار لوی نه دینه ده
 بره و کوتای هاتن و نه و چوار ساله ی که و ا همین و گانش و
 دوره شری پای پیروزی به سر ر فانی عراق و کوردستانه کیشا بود
 به لای که ل که م برنده ی ماده ی دیار کرا و و ا دیار که
 که نه ش نه و به رده و پیروزی خوشه و بسته ش به نیک ده بسته و
 بره و دراه و ل لادان ده جیت و ناسویه کی ته مادی و
 تا بید و به دندرو بی نه هم و فم ذمت و برنه خویه و فر صبت
 نه او شنگی نه و به رده و ا دینه به بریا و و یا شتر روز یکی شویا ده و
 پر نه شریه تا راجا و ده کات و بوفی ناز و بارودی فدیتا
 و تا بوم بکرت هم لوییشی بی لویه تا و راسته قینه
 نه به بره و به گریمه و بو هونی و ناکاد ایرج نه که با سید پیور
 رای قوم نیاده ده لرم

ولید دا که و اینشک شیم به شری به نه زنجیره ی
 یادداشته گانم حد ده که م به کورنی پیروزیان قوم ده لرم که و
 بریه که و تن گانه ی که و ا نه یازده ی نازاری میرونی مؤر کرا
 نه نیوان سر کردیم ت شویشی وینویه میرزا به شریه لان

نه دوان هم نه سال نه فویین رشان و مال دیر آفا و ناز و سات و
 نیکه لوی بوفی نوین و فر صبت و نه دوان هینه گانی دینه و ناسانی

بەشى يەكەم

ئەم بەشەى زنجىرەى ياداىتە كانم، لە كاتىكدا دەستى پى دەكەم
كە كاتىكى ناسك و گرنگە لە مېژووى پەيوەندىيە كانى نىوان كاربە دەستانى
بە عسو سەر كەردا يەتتى شۆرشى كورد، كاتىكە بەرە بەرە ماوہى
دىارىكراوى رىككە و تەننامە كەى ۱۱ى ئازار^۱ لوول دەدرىتەوہ و بەرەو
كۆتايى دەچى و ئەو چوار سالىەى كەتتىدا هېمنى و ئاشتى و نەبونى شەر
بالى بەسەر خاكى عىراق و كوردستاندا كىشابوو، بەرەو تەواوبون دەچى.
لە گەل كەمبونەوہى ماوہى دىارىكراو، وا ديارە كەم كەم پەردە كە تەنك
دەبىتەوہ و بەرەو دران دەچىت و ئاسۆيەكى تەماوى و تارىك و بەد فەر و پىر
خەم و خەفەت و خوین و فرمىسك لە تەنكايى ئەو پەردەيە دىتە بەرچاو.
پاشە رۆژىكى خویناوى و پىر حەسەرەت بەرپۆيە كەبۆنى ئاگرو باروودى لى
دىت^۲.

لەنوسىنى ئەم ياداىتەنەدا تا بۆم بكرى، هەلۆستىكى بىلايەن و
راستەقىنە دەگرەمە بەرو بەگويرەى بۆچون و ئاگادارىم، لەھەر باسىكدا
بىروراى خۆم دەردەبىرم.

^۱ مەبەست بەياننامەى ۱۱ى ئازارى سالى ۱۹۷۰ يە كەزادەى رىككەوتنى نىوان حزبى
بە عسى سۆسىالىستى عەرەب و پارتى دىموكراتى كوردستانە و تىيدا مافى ئۆتۆنۆمى
بۆ كوردستان چەسپىنرا بەو مەرجەى كە چوار سال بۆ جىبەجى كەردنى بەياننامە كە
دىارى بكرى، بەلام ماددە كانى بەياننامە كە لە ماوہى چوار سالىدا جىبەجى نەكران و
ھەردولا لەبارەى ئۆتۆنۆمىيەوہ نەگەيشتن بەرىككەوتن، بۆيە چاوەرپى ئەوہ دەكرا شەر
لە كوردستان ھەلگىرسىتەوہ.

^۲ ھەر واش بوو. پىشبينىيە كەى جەوھەر مېرگەسۆرى راست دەرچوو.

ئەم پيشەكییەدا ھەز دەكەم بیروپرای خۆم سەبارەت بەرێككەوتننامە
میژوییهکە ی ۱۱ ی نازاری ۱۹۷۰ ی نیوان سەرکردایهتی شۆرش و
حکومهتی بەعس دەربیرم.

لەدوای چەندین ساڵ خوین رزان و مائویرانی و کارەسات و تیکەلاوبونی
خوین و فرمیسک و لەدوای ماوهیهکی کورتی هیمن و ئارام و پرفرتوفیل و
تەلەكەبازی و نیازی بەد لەلایەن حکومهتی دەسەلاتداری عیراقەووە
لەئەنجامی ماندوبون و بیزاریی ھەردوولا لەشەر، بەتایبەتی بەعسییەکان
کە لەتەموزی ۱۹۶۸ ھاتبونە سەر کورسیی حوکمرانی لەبەغدا بۆ جاری
دووەم^۱، لەئەنجامی ئەمە لەئەنجامی ئاوات و ئارەزووی گەلی عیراق
بەکورد و عەرەب و نەتەوەکانی تر، رێككەوتننامەیکە لەنیوان حکومهتی
بەعس و پارتی و سەرکردایهتی شۆرشی کوردستانی عیراق مۆر کرا.
ئەم رێككەوتنە کاریکی گرنگ و قوناغیکی میژویی بوو کەبۆ گەل و
شۆرشی کورد ھاتە دی.

بەلام لیژەدا دەمەوی پەنجە درێژ بکەم بۆ خالیکی گرنگ، ئەویش
سادەیی و ساکاری و فریوخواردنی گەلی کوردمانە بەرامبەر بەدوژمن.
ھەر ئەوئەندە رێككەوتننامەکە مۆر کرا، شەپۆلیکی شادی و خوین
گەرمی بلاو بۆوە و کورتبیینیەك کەوتە سەر چاوی گەلی کورد
بەسەرکردایهتیەو (تەنھا بارزانی نەبی^۲) و بەجاریك بەعسی درندەو

^۱ حزبی بەعس لەسالی ۱۹۶۳ بەھاوکاری ناسیونالیستەکانی عەرەب بەسەرکردایهتی
عەبدولسەلام عارف کودەتای کردو حکومهتی جەنرال عەبدولکەریم قاسمی روخاندو
ھاتە سەر کار. بەلام حوکمی بەعسییەکان کورتخایەن بوو ھەمووی ھەشت مانگی
خایاند، چونکە لەکوێتاییدا سەرۆکی کۆمار عەبدولسەلام عارف کودەتای لەسەر حزبی
بەعس کردو لەکاری خست. بەلام لەسالی ۱۹۶۸دا حزبی بەعس بۆ جاری دووەم
کودەتای کردو توانی دەسەلات بگریتەو دەست.

^۲ مەبەستی ئەوێھە کەھەموو گەلی کورد لەنیازو مەرامی حزبی بەعس تینەگە یشتبوو و

خوینرێژ بوو به فریشتەى ئاسمان و به ههشت که گوايه ده رگای فیردهوسی بو
کورد کردۆتهوه. به عسی سۆسیالیست و دیموکرات بووه دوو وشەى سەر
زارو ناو وتارو ههلبهستهکانى زۆربهى کاربهدهستهکانى شۆرش.
به عسییهکان بونه فریشتەى ناو خەوى خه‌لک و ناو هەر ناوى ئەوان بوو.
وهخت بوو بیانپه‌رستن.

لهو حاله‌ته‌دا گله‌یى له جه‌ماوه‌رى گه‌ل ناکرێ که تینوو و تامه‌زرۆى
ئاشتی بوون به‌لکو گله‌یى لهو کاربه‌دهسته‌و سەرکردانه‌ ده‌کریت
که چاره‌نوسی گه‌لیكى مه‌زنیان به‌دهسته‌وه‌یه‌و گه‌لى کورد چاوى له‌هه‌ول
هیممه‌ت و رابه‌رى ئەوانه‌، ئەو کاربه‌دهسته‌ئانه‌ى که خۆیان به‌فەیلەسوف و
زاناکانى جیهان ناگۆرهنه‌وه‌و شهرم ده‌که‌ن خۆیان به‌ینه‌ ریزی مه‌زنترین
سەرکرده‌کانى جیهان. ئەمانه‌ بۆچی به‌ر له‌هه‌موو که‌سیک خۆیان و زانیو
به‌سه‌رهاتى نو سالى له‌مه‌وبه‌رو به‌سه‌رهاتى ده‌یان شۆرش و کوده‌تایان
له‌بیر چۆته‌وه‌؟.

به‌هەر حال، ئەوه‌نده به‌ به‌ژنو بالای به‌عسیان هه‌لگوت، به‌عسییه‌کان
لیوى خۆیان گه‌ست و بزه‌ که‌وته سەر لیویان و له‌خۆبایى بونی پێش‌ه‌ویان
که‌وته ناو بیرو هۆش.

واته‌، به‌کورتى، به‌عس سەرکرده‌یه‌تى شۆرشى هه‌لسه‌نگاند (بارزانى
لى ده‌رچى) و زانى ئەو سەرکرده‌یه‌تیه‌ بايى چه‌نده‌و له‌سەر ئەو بنچینه‌یه
که‌وته گه‌توگۆو له‌سەر ئەو بنچینه‌یه‌ش هاوکارى له‌گه‌ل ئەو

ته‌نها بارزانى سه‌رى له‌نیازو مه‌رامى حزبى به‌عس ده‌رکردبوو. دیاره ئەم لێکدانه‌وه‌یه
زیده‌رۆیى پێوه‌ دیاره چونکه‌ زۆرینه‌ى گه‌لى کورد متمانه‌ى به‌حزبى به‌عسى نه‌بوو و
به‌چاوى گومانه‌وه‌ هه‌نگاوه‌کانى هه‌لده‌سه‌نگاند. بۆیه به‌گومان که‌وتن له‌حزبى به‌عس
دیاره‌یه‌کى گشتى بووه. ئەوه‌ راست نیه‌ که‌ته‌نها له‌نیو کورددا ته‌نها یه‌ک که‌س
به‌عسى ناسیوه‌.

سەرکردایه تییه به ست، هه رچه ند له پروی دبلوماسییه ته وه به عس خوی وهك
هاو کاریکی یه کسان پیشان ده دا.

لیره دا نامه وی باسی ئه وه بکه م که به عسییه کان له ماوه ی هیمنی و
ریککه وتننامه که دا چیان کردو وه هه لویستیان به رامبه ر به دوو هیلی دژ
به یهك چون بووه به لام ئه وه ده لیم که هه موو که سیك له و کوردستانه
ئاگاداری هه موو کاریکی نامرۆقانه ی به عس بووه به رامبه ر به گه لی کوردو
پارتی و شوپش له سه ره تاوه تا کو کو تایی.

له سنوری ماوه ی دیاریکراوی ئه و ریککه وتننامه یه دا که چوار سال بووه،
چهن دین جار په یوه ندیی نیوان هه ردولا نزم و به رزبونه وه و شلو توندیی
به خو یه وه دیوه، جا ئه وه چ له ئه نجامی دژییه کی بیروباوه ر بی چ ئه نجامی
به دکاری و به د هه لویستی به عسییه کان بوو بی، ته نانه ت له سالی
۱۹۷۲ دا په یوه ندییان گه یشته راده ی پچران و هه لوه شان وه، پاشان هاته وه
سهر ریپه وی جارن.

هه لبه ت کارو کرده وه ی هه موو که سیك یان کو مه لیک یان پارتیک ره د
فیعلی ته کوین و ته رکیبو بیرو هوش و تیوری سیاسی که سه که یان
کو مه ل و ده سته و پارتیه که یه، واته کرده وه له خاوه نی کرده وه که جیا نیه و
کرده وه له شوینیك نیه و خاوه نه که شی له شوینیکی تر بی، به لکو کرده وه
ته عبیره له ئه ساس و ته کوینی ئه وه ی که ئه نجامی ده دا.

که واته بوچی چاو له حه قیقه تی به عس ده پۆشین و کرده وه کانی له یادی
خۆمان ده به ینه وه؟ ئه و به عسییه ی که پیلانی له ناو بردنی سهر کرده ی
شویشیان دانا، ته قه یان له ئوتومیلی ئیدریس بارزانی کرد^۱ و له سه ره تایی

^۱ مه به ست هه وللی کوشتنی مه لا مسته فا بارزانییه له ۲۹ ی ئه یلولی ۱۹۷۱ له حاجی
ئۆمه ران که ده سته ی رژیمی به عسی تیدا بوو.

^۲ له راستیدا هه وللی کوشتنی ئیدریس بارزانی له به غدا ده سته ی حزبی به عسی تیدا نه بوو،

ریککه وتنه که شدا په لاماری باره گای لقی یه کی پارتییان دا، دواتریش په لاماری لقی سییان دا، ئینجا که وتنه کوشتن و برینی ئیزیدیه کانی شنگال، که وتنه کارکردن بو به عه ره ب کردنی ناوچه کانی کوردستان، دهستیان به گرتن و رفاندن و کوشتنی کورد په روه ران و نه ندامانی پارتی و هاندانی جاش و خو فروشه کان بو په لاماردان و لیدانی خه لکی بیده سه لات و دابه ش کردنی هزاره ها دینار و چهك به سهر کریگرته کانیاندا، که وتنه داخستنی باره گاو بنکه کانی پارتی و شوپش له شاره کان و داخستنی روژنامه کانی سهر به شوپش و کرینی نه فس نزمه کان و نه نجامدانی هزاره ها کرده وی تر.

ئایا نه مانه همووی به لگه ی حقیقه تی به عس نین؟ ئایا نه مه پیوستی به شاهیده؟ ئایا له م کردارانه زیاتر، چیتر ده بی ئیدانه ی به عسییه کان بکات؟ نه گهر چاو له م کرده وانه بیوشین، حیسابی وردیان بو نه که یین و شیکردنه وی وردیان بو نه که یین، چون ده توانین خو مان به پابه رو خزمه تکارو تیگه یشتووی نه م میلله ته بزانی؟

لیره دا ده توانم بلیم شوپش به شیوه یه کی دوره په ریزو دور له واقع و

به لکو هه وئیکی عه شیره تگری بوو بو تو له سه ندنه وه له مه لا مسته فا بارزانی. نه نجامده رانی هه وئه که زیباری بوون و رابه ره که یان عاسف نه حمه د زیباری بوو که مه لا مسته فا بارزانی له سالی ۱۹۵۹ باوکی له موسل کوشتبوو. کوره که شی به دوای هه لیکندا ده گه را بو تو له سه ندنه وه. بو یه کاتیک زانی ئیدریس بارزانی له به غدایه، بو سه ی بو دانار به هاوکاریی چند که سینک پلانی کوشتنی دانا. به لام نه و که سه ی که ته قه ی لی کرا، ئیدریس بارزانی نه بوو به لکو که سینکی تر بوو، چونکه له و کاته دا ئیدریس بارزانی گه پابه ووه بو حاجی ئومه ران. هه وئی کوشتنه که له ی کانونی یه که می سالی ۱۹۷۰ بوو. نه نجامده رانی هه وئه که ش گیران و له به غذا داد گایی کران. عاسف سزای زیندانی ته به دیی بو ده رچوو، هاوه له کانیشی به حهوت سال زیندانی کردن سزا دران.

به شیوه‌یه کی وشك و یه کلایه نه سهیری به عسییه کانی کردووه، واته شورش
لیکدانه‌وهی دروستی بو به عسییه کان نه بووه نه شیناسیون.

به ره له‌وهی به مجوره خویمان فری بدهینه باوهشی به عسو و بکه‌وینه
پیدا هه لگوتن و دهست به هاوکاری و دوستایه‌تیان بکه‌ین، ده‌بوایه
به شیوه‌یه کی زانستیانه دیراسه‌تی تهرکیبو و بیروباوه‌رو ئایدیۆلۆژیای
به عسو بکه‌ین، ته‌ویش له‌سه‌ر بنچینه‌ی واقعی و کرده‌وه‌یی و میژویی و
ده‌رونی.

ئه‌گه‌ر به‌وردی و به‌لیکدانه‌وه ناکۆکی ئایدیۆلۆژی نیوان به‌عسو و
پارتی به‌شیوه‌یه کی زانستیانه هه‌لبسه‌نگینرایه و بایه‌خی ته‌واو به‌تاوتوی
کردنی ته‌و ناکۆکیه بدرایه و حقیقه‌تی به‌عسییه کان و حقیقه‌تی کیشه‌ی
کوردو چۆنیته‌ی چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌ی کورد شی بکرایه‌ته‌وه و
هه‌لبسه‌نگاندنی وردو زانستیانه بو خاسیه‌تی ره‌گه‌زپه‌رستی به‌عسو
بکرایه که‌جوره بیروباوه‌ریکه له‌گه‌ل بیروباوه‌ری خاوین و کوردایه‌تی
ناگونجی، ئه‌گه‌ر بایه‌خی ته‌واو به‌مه‌ بدرایه، لام وایه فریو نه‌ده‌دراین و
خویمان به‌دامینی که‌ره‌م و جوامیری و دیموکراتیه‌تی به‌عسییه کان
هه‌لبسه‌ده‌واسی، هه‌ر نه‌بوایه به‌وریایه‌وه هاوکاریمان ده‌کردن و له‌هه‌ر
کرده‌وه‌یه کی نابه‌جیدا په‌نجه‌ی کاراو به‌هیزو راسته‌قینه‌مان ده‌خسته‌ ناو
چاویان و ده‌مانزانی مه‌سه‌له‌ی کورد چۆن چاره‌سه‌ر ده‌کریت.

ده‌بوایه بمانزانیایه و حیسابمان بو ته‌وه بکردایه که‌دژیه‌کی بیروباوه‌ری
جۆربه‌جۆرو ناکۆکی نیوان هه‌ردوو حزب که‌ره‌نگدانه‌وه‌ی تیۆری و زانستی و
ده‌رونی هه‌ردولایه، واته ناکۆکی نیوان کۆن و تازه و ناکۆکی نیوان
رۆیشتن له‌گه‌ل کاروانی هاوچه‌رخ و لیکدانه‌وه و شیکردنه‌وه‌ی پیشکه‌وتنی
کۆمه‌لگای مرۆڤو پاچه‌قاندن له‌سه‌ر پایه‌ی نرمی دواکه‌وتن، ته‌وه
ده‌سه‌لینی که‌ به‌عسو پارتی هه‌ر یه‌که‌یان له‌تای ته‌رازوویه‌کدان، چ

سەبارەت بە چارەسە کردنی کیشەى نەتەوہیى چ سەبارەت بە شیکردنەوہى
پیشکەوتنى کۆمەلایەتى و چ سەبارەت بە جیبەجى کردنى دیموکراسیەتى
راستەقینە بۆ گەل.

ئەو ناکۆكى و دژیەکییەى کەھەیە لەنیوان بیروباوەرى خاویڤن و
پیشکەوتوخوازانەى پارتى و نیوان بیروباوەرى تەسك و رەگەزپەرست و
دواکەوتوى فاشیستانەى بەعس سەبارەت بە چارەسەرکردنى کیشەى
نەتەوہیى کورد، لەرپڤگەى شەرو شۆرشی نەتەوہییەو چارەسەر دەکریت
هەرۆك ئیستا گەلە کەمان پیوہى سەرقالە.

دەست دانە چەك کاردانەوہو چارەسەرى دوايیە بۆ مەسەلەى کورد
بەرامبەر بەو رژیمەى دەستى داوہتە چەك بۆ لەناوبردنى گەلى کوردو
کیشەى کورد، چونکە ئاسن بەئاگر نەرمتر و ملکەچترە، ئەویش لەژیر
زەبرى چە کوچ.

بەعسییەکان وەك هەر حکومرانیکی تری بەغدا چاریان بریوہتە یەك
شت، ئەویش چارەسەرکردنى مەسەلەى کوردە بەئاگرو ئاسنو دەمکوت
کردنى شۆرش و گەلى کوردو بیر لەو دەکەنەوہ کە دەبى تەنھا یەك هیڤ
لەعیراق هەبیٹ ئەویش خویانە. هەلبەت ئەمەش هەلە یەکی میژویى و
زانستیە کە لە گەل ئەم چەرخەدا ناگونجى. دەبوايە بەعسییەکان حساب
بۆ هەموو قوناغیک بکەن لەو قوناغانەى کە شۆرشی کوردی پیدارەت
بووہو رەت دەبى. نابى بەھەمان چارى ساللەکانى ۱۹۶۳ و ۱۹۶۴ و ۱۹۶۶ و
۱۹۶۸ سەیری کیشەى کورد بکەن. چەند حکومەتەکانى بەغدا لە گۆراندا
بن، ئەوہندەش شۆرشی ئیمە هەنگاوى زیاتر بۆ پیشەوہ دەنى، بەلکو دەبى
حساب لەپلە یەکی بەرزەوہ بیٹ کە ئیستا شۆرشی ئیمە تیدایە، چ
لەروى عەسکەرى و ماددیەوہو چ لەروى توانای مەعنەوى و پالپشت
کردنى گەلى کورد بۆ شۆرش و پارتى و چ لەروى ئەوہى کە هەموو گەلانى

جیهان چاویان بریوه ته کیشه یه کی مهزنو عادیلانه که کیشهی کورده.
 بۆ نمونه، له یه کهم وتووێژی سالی ۱۹۶۳ی نیوان سه رکردایه تیی
 شوێرشو رژی می به عسییه کان، داخواییه کانی شوێرشو ئی مه له چه ند
 خالیك زیاتر نه بوو که زۆر به یان هه ر له نه نجامی شه ردا هاتبونه کایه وه،
 ته نها هه ندی داخواییی رو شنبیری و کو مه لایه تی و ئی داری نه بی.
 له وتووێژی سالی ۱۹۶۴ له گه ل حکومه تی عه بدولسه لام عارف^۱،
 داخواییه کان گو رانیکی گرنگیان به سه ردا نه هاتبوو، که چی ده سه لاتداران
 به م داخواییه رازی نه بونو له هه ر دوو جاردا به هه موو توانایانه وه
 په لاماری کوردستانیان داو به ئاگرو ئاسن که وتنه ده مکوت کردنی گه لو
 شوێرشو کورد به لام هه ولدانیان به بادا چوو.

هه روه ها له وتووێژی ۱۹۶۶دا داخواییه کانی گه لی کورد بۆ جیبه جی
 کردنی هوکمرانیی لامه رکه زی بوو^۲ له ۱۲ خالی گرنگ پیک هاتبوون

چالاک

^۱ عه بدولسه لام عارف سه رۆکی کو ماری عیراقه له ماوه ی سالانی ۱۹۶۳ - ۱۹۶۶.
 له سالی ۱۹۲۱ له به غدا له دایک بووه و خویندنای له به غدا ته واو کردوه و پاشان
 له کۆلیجی سه ربازی وه رگیراوه و بوته نه فسه ر له سوپای عیراق. له سالی ۱۹۵۸ خۆی و
 عه بدولکه ریم قاسم رابه رایه تیی شوێرشو ۱۴ی ته موزیان کردو رژی می پاشایه تییان
 روخاندو کو ماریان له عیراق راگه یاند. له سالی ۱۹۶۳ هاوپه یمانیی له گه ل حزبی به عس
 به ست و پیکه وه کو ده تایان له دژی عه بدولکه ریم قاسم کرد. له نه نجامدا بووه سه رۆکی
 کو مار، به لام هه ر نه و ساله له به عسییه کانه وه هه لگه راپیه وه له هوکم ده ری کردن.
 له سالی ۱۹۶۶دا به رو داوی که وتنه خواره وه ی هه لیکۆپته ر له باشوری عیراق گیانی
 له ده ستدا. به بیرو باوه ر، ئیسلامیستیکی توندپه ره و ناسیونالیستیکی ناسریست بووه، زۆر
 رقی له گه لی کورد بووه. ماوه ی هوکمرانیی ماوه یه کی بی دیموکراسی بووه.

^۲ مه به ست له هوکمرانیی لامه رکه زی، پیدانی هه ندی ده سه لاتیی ئی دارییه به پارێزگاگان.
 له عیراق وا باو بوو که به لامه رکه زیه ت چاره سه ری مه سه له ی کورد ده کریت. نه و
 مافانه ی که له بژارده ی لامه رکه زیه ت نیاز وابوو به کورد بدرین، مافیکی زۆر که م
 بوون. که چی له گه ل نه وه شدا گروپه ناسیونالیسته توندپه ره کانی عیراق دژی نه وه بوون

به‌لام ئاسانو عادیلانه بون، کهچی حکومتی عبدالرہمان عارف^۱ به‌میش رازی نه‌بوو و دیسان خویمان تاقی کرده‌ووو کوردو گه‌لی عیراقیان خسته‌وو ناو گیتراوی خوین رشتن و کاره‌سات. ئەمیش سهری نه‌گرت و سهری بی میشکیان له‌شاخ و به‌ردی ره‌ق و سهرکەشی کوردستان داو شکستیان هینا.

ئینجا دوا به‌دوای ئەوان، له‌سالی ۱۹۶۸ جاریکی تر به‌عسییه‌کان به‌هوی هندی کەسی عەسکەری و ناسراو هاتنه‌وو ده‌سه‌لات و کهوتنه‌ خوچه‌سپانندن. ئەمانه له‌جیاتی ئەوهی پەند له‌رابردویان وەرگرن و حەقیقەتی شۆرشی کورد تیبگەن، به‌رده‌وام بون له‌سەر شەر، ماوه‌یه‌کی کورت نه‌بی تاکو خویمان قایم کرد.

له‌دوای ئەوهی سەرکێشی و له‌خۆبایی بونیان بو نه‌چوه سهر و مه‌ترسییان له‌بون و مانیان په‌یدا کردو دیتیان شۆرشی کورد شۆرشی جارن نیه‌و بوته‌ قه‌لایه‌کی پۆلایین و له‌ناو ناچی، ناچار بون سهر و لووتی به‌رزیان دانه‌وینن و ده‌ست به‌گفتوگو بکەن له‌گه‌ل سەرکردایه‌تی شۆرش و ناچار بون له‌جیاتی داخوایی ئیداری و رۆشنیری و کۆمه‌لایه‌تی و داخوایی لامه‌رکه‌زی، ئیستیعابی قوناغیکی تری داخواییه‌کانی گه‌لی کورد بکەن، ئەویش داننانه به‌ئوتۆنۆمی بو گه‌لی کوردو دانیان به‌وه‌دا نا که‌سەرکرایه‌تی شۆرش خاوه‌نی ده‌سه‌لاته‌و به‌بی ئەو سەرکردایه‌تییه‌ ناگری روو بکەنه هیچ ده‌سته‌و دایه‌ره‌یه‌کی تر.

سیستمی لامه‌رکه‌زی له‌عیراق پیڕۆ بکری و نه‌یانده‌ویست ته‌نانه‌ت ئەو مافه‌ ئیدارییه‌ که‌مەش له‌سایه‌ی لامه‌رکه‌زیدا به‌کورد ببه‌خشن.

^۱عبدالرہمان عارف دووهم سەرۆکی کۆماری عیراقه. له‌سالی ۱۹۶۶ پاش مردنی عەبدولسەلامی برای، به‌بی هەلبژاردن هاته سەر کارو تا سالی ۱۹۶۸ له‌سەر حوکم مایه‌وه. له‌سالی ۱۹۶۸ به‌عسییه‌کان کوده‌تایان له‌دژی کردو بو دهره‌وه‌ی عیراق دوریان خسته‌وه.

كهواته دهبي به عسييه كان حساب بو ئه م قوناغه بكن نه وهك به چاوى
قوناغه كانى پيشوو سهيرى مافه ره واكانى گه لى كورد بكن. دياره گه لى
كورد شهر بو نه وه دهكات سنور بو شهر دابنيت.

ئه گهر بهاتايه له سه ره تاي وتوويزه وه به چاويكى زانستيانه سهيرى
پيكهاته و ئايديو لوزيائى به عسييه كانمان بكردايه و به قولى دابهزى
بووينايه ته ناو جهر گه يان، يه كسهر بومان ده رده كهوت كه به عسييه كان
چين و چيان له بار دايه. نه وسا له سه ره نه و بنچينه يه حسابمان بو ده كردن و
خومان ناماده ده كرد.

مه دحى خوم ناكمم ئه گهر بليم من ههر له سه ره تاي وتوويزه وه
به چاويكى زانستى سهيرى پيكهاته ي نه فسى و ئايديو لوزيائى به عسييه كانم
كردوو وه ههر له سه ره تاوه راي خوم ده ربرپوه سه بارهت به سه رنه كهوتنى
وتوويز كه وهك ههر وتوويزيكي پيشوو هات و رت بوو. به راي من وا چاك
بوو شان به شانى وتوويز، شه ريش ههر به رده وام بوايه تاكو له جياتى نه وه ي
حكومهت مهرج به سه رماندا بسه پينى، ئيمه مهرجمان به سه ردا
بسه پاندايه و ناچارمان بكردايه دان به هه موو شتيكدا بنى كه خيبرى
گه له كه مانى تيدايه. ئايا رژيميك بيه وي مافى نه ته وه يى بدا، چون
له ناوه ينانى وشه ي كوردستان ده سله ميته وه؟ به لام له بهر نه وه ي له ناخى
خويدا دانى به و راستييه دا نه نابوو، مه گهر به شيويه كى سه رپى يى نه بي،
له جياتى وشه ي كوردستان ده يگوت باكورى عيراق و باكورى
خوشه ويستان و باكور به شيكى نيشتمانه و لى جيا ناكريته وه.

به ههر حال، وا نه بي ئه مه بنچينه ي ته قديرمان بيت بو به عسييه كان
به لام واقع نه وه ي سه لماند كه نه وان ناپاكن له گه ل كورد.

له يه كه م رۆژى كردنه وه ي ريگاي ره واندرزو ده ستپيكردى هاتوچو بو
ناوچه ي نازاد كراوى بالهك، له سييريانى خه له كان و بيشوك توشى براده ريكي

کۆنی خۆم بووم کهسی سال پیکهوه تازاری زیندانمان له بهندیخانه کانی
عیراق کیشاوه. لهوکاته دا لههه موو وتووێژیکدا پرسیری رای منی ده کرد.
لهوه لāmدا بۆم دهسه لماند که وتووێژه که ماوهی پشودان و حهسانه وهیه،
سوپای حکومهت بۆ کو کردنه وهی هیژو توانا بۆ پهلاماریکی درندانه تر بۆ
سه ر خاکی کوردستان دروستی کردوه. لههه موو پیکهاتن و ئاگرپیکدا
ئهمه رای من بووه. ئازاد کراین و لهیه ک جیا بوینه وه. ئه و بۆ رهواندزو
منیش بۆ میرگه سور. ئیتز چاوم پی نه کهوته وه تا سالی ۱۹۷۰ کاتی ک
ریگای رهواندزو گه لاله کرایه وه.

له سیرپانه که توشی بوم و پر به دل له باوهشی گرتم. له خوشیی
ریککه وتننامه ی ۱۱ ی تازار کهوی خوشی له سه ر سمیله کانی سه مای
ده کرد و هه ر پیده که نی. دوا ی چاک و خوشی، هه مان پرسیری لی کردمه وه.
-خۆ ئیستا هیچ نه ماوه و ئهم وتووێژه ده بیته دوا وتووێژ له میژوی گه لو
شۆرشی کورد.

هه مان وه لām دایه وه و پیم گوت:

-عه زیزم ده بی هه ر ئه وهنده دلمان به م وتووێژه خوش بیته تا
به عسییه کان خویان ئاماده ده که نو به ته واوی ده ست به سه ر عیرا قدا ده گرن.
ئه وانه به نیازیکی کاتی هاتونه ته پیش. ته مه نی ئهم وتووێژه لههه موو
وتووێژه کانی پیشو دریتتر ده بیته به لām په لامارو هیرشیی دوا ی وتووێژه که
لههه موو په لامارو هیرشییکی تر خویناویتر و درندانه تر ده بیته.
به عسییه کان زیانبه خشتن.

به هه ر حال، شۆرش له قوناغی وتووێژدا کهوته قوناغییکی هه ستیارترو
گرنگتر، ئه ویش قوناغی شه ری سیاسییه که ئیمه تییدا له دوژمن لاوازتر
بوین. ده توانم بلیم ئه وهنده ی دوژمن ئیمه ی ده ناسی، ئیمه ئه وهنده ئه ومان
نه ده ناسی.

دوژمن كهوته داپچراندنى كاربه دهستان و سهركرده كان لهجه ماوهرى گهل و پيشمه رگه. پيشمه رگه پشت گوى خرا، كاريان پى نه ماو حيساب بو تهوه نه كرا كه دواروژيكي سخت له پيشه وه هر تهه هم هيزه پولايينهى پيشمه رگه ده توانى به رامبه ر دوژمن بوه ستيته وهو بهرگرى له مافو بوونى گهل بكات.

به لام به پيچه وانه وه، پيشمه رگه چه وسينرايه وهو هزاره ها خيزانى شه هيدان له بير كران و كار گه يشته تهوهى كه هر يه كه خوى بزيه نى. لي ره دا دوژمن هه له كهى قوسته وهو كهوته كرپنى تهه و تهو و هينانه ريزى خيانهت و خراپكارى له گهل شوړش. هزاره ها دينارى له م ريگايه خه رج كرد. هه لويستى دوره په ريزى كاربه دهستانمان لهجه ماوهرى گهل و پيشمه رگه بووه هوى دلره شبون و بى توميدي. پيشمه رگه ليوى خوى گه ست و تيگه يشت كه چاره نوسى به دهستى برا گه وره كانى به چى ده گات، بويه كهوته تهوهى بليت: ژيان دورو دريژه. روژيك دادى ليتان بقه ومى و كارتان به ئيمه بيت.

هه لويستى كاربه دهستان په رده يه كى كه م باوه رپى له نيوان پيشمه رگه و ته واندا دروست كرد. هر ته وهش زور كارى كرده سهر شه رى داهاتوو. هر بو نمونه، له سالى ۱۹۷۱ د سهردانى شارى زاخوم كرد. توشى چند پيشمه رگه يه كى ناسراوى هيزه كانى كاوه و رزگارى و خه بات بوين. زور به يه كترى شاد بوين. دواتر كه ميك به پياسه گه شتيكى ناوشارمان كردو به ره و پردى عه باسيه^۱ چوين. بهر له وهى بگه ينه پرده كه، ديمه نى خانويه كى

^۱مه به ست له پردى عه باسيه پردى ده لاله (پرا ده لال) له سهر روبارى خابور له زاخو. وا باوه كه تهه پرده عه باسيه كان دروستيان كردوه يان له سهرده مى عه باسيه كان دروست كراوه به لام تهه راست نيه چونكه زانيارى ميژويى تهه پرده ده گه پرينيته وه بو سهرده مى رومانه كان و هه ندى سهرچاوه ده لين پرده كه له سهرده مى ميرنشىنى ناميدي

زۆر جوان سەرنجی راکیشام. قەسریکی دووقاتی زۆر گەرەو بەرزو جوان بوو.

پرسیارم کرد داخوا هی کییه. "یه کیکیان وتی بلیم هی کییه؟ هی یه کیکه له کادیره کاربەدەستە کانیان. پیشمەرگە بوو له گەل منو له یارمەتی^۱ زیاتر هیچی نەبوو. بوو بە کادیر، ئینجا سەرلقو له گەل کاربەدەستان دەستی تیکەلاو کرد. شەر وەستاو چووو شار. زۆری نەبرد دەستی بە دروست کردنی ئەم قەسرە کرد."

پیشمەرگە که بە شیوەیەکی سادەو ساکارو بە لەهجهی زاخویی کەوتە قسەو گوتی "کورۆ توو ئەڤ پاره لکیجی هینان؟ توو کەنکی هۆ رازانده؟ توو بچی هوتوڤه شوشەبەند کردو چیمەنتو کردو رازاندڤه و ئەڤ پەنجەر و دەرگە هیئت هوت عەجیب پیڤه کرن. توو بچی هوتوڤه کەسک و سۆر کردو دیواری وی نەخشاند."

پاشان روی کرده منو گوتی "ئەڤه یه فەرقا مەسئولو پیشمەرگەهاو پیشمەرگەو کاربەدەست". هەر ئەم حاله بوو که له کاتی شەر دەستی پیکردنەو هەدا، کاتی سوپای بە عس هیرشی هینایه سەر گەلی زاخو، وای کرد بە بی شەر گەلی زاخو بگیریت و وەك ئەوه وابوو کەسی له پیش نەو هەستا بیت^۲.

دروست کراوه، بەلام دەشی لەو کاتەدا پرده که هەبوو بی و میریکی ئامیدی دەستی پیدا هینا بی بو ئەوهی نەروخی.

^۱ مەبەست له "یارمەتی" مووچە ی زەمانی پیشمەرگایه تییه.

^۲ لە نیسانی ۱۹۷۴دا سوپای عیراق نەخشە ی گرتنی دەر بەندی زاخوی دانا. پاش ئەوهی کە شەش سەعات بە تۆپ و فرۆکه دەر بەنده که بۆردومان کرا، سوپا ورده وردهو بە ترسو لەرزهو پیشرەوی کرد. دواتر بۆی دەرکەوت هیچ پیشمەرگە یه ک له دەر بەنده که نیه چونکه پیشمەرگە کان بە بی شەر دەر بەنده که یان چۆل کردبوو. بە مجۆره، بە بی شەر دەست بە سەر دەر بەنده که دا گیراو پاشانیش بە بی شەر دەست بە سەر شاری زاخودا گیرا.

که پرسیاریان له پیشمه رگه کان ده کرد بوچی شهرتان نه کرد، له وه لامدا
 ده یانگوت "با ئه وانه شهر بکهن که خاوه نی قه سرو قسورو ترؤمییلن".
 نمونه یه کی تری جیاوازی نیوان پیشمه رگه و کاربه دهستان:
 پیشمه رگه یه که ده چیته به غدا بو لای یه کی له وه زیره کانمان تا کو کاریکی
 بو بروینیت. پاش ههفته یه که هاتوچوو سکالو پیشنیار پیشکەش کردن،
 هیچی بو نه کرا. ناچار بوو له سهر شوسته ی شه قام له بهر ده رگای وه زارعت
 رابوهستی تا کو وه زیره کورده که له دایه ره دهرده چی. لئی ده چیته پیش و
 ده لئی: "قوربان، کاره کهت بو جیبه جی نه کردم". وه زیریش ده لئی "بایم،
 حکومت نایکات". ئه ویش ده لئی "قوربان ئه ی ئیوه چین لی ره؟". وه زیریش
 وه که ئه وه ی بیهوی پیشمه رگه که له داخوازیه که ی بیئومیید بکات ده لئی
 "بایم، حکومت به هیزه و به توپ و ده بابه هاتوته سهر حوکم".
 پیشمه رگه کهش به ته وسه وه له ناو قه ره بالغییه که یه که دوو جار سور ده داو
 ده داته په نجه ته قه و ده لئی "که واته دیاره ئیوهش به چه قه نه لیدان هاتونه ته
 سهر حوکم".

وه نه بی مه بهستم ئه وه بی تانه له شوړش بدهم و بیئومیید بووم له شوړش
 به لام من ئه وه باس ده کهم که باو بووه. هه موو که سی که له رۆژیکدا ده یان
 جار ده یدیت و ده بیست. ئه م جو ره دیاردانه هیچ کاتیک له گه ل ریازی
 شوړش و شوړشگی ری ناگونجین. هه رچه ند ئه م دیاردانه ته ئسیریان له سهر
 رژی میکی دامه زراو که مه به لام مه سه له که بو شوړشی گه ل که خوبه خت
 کردن و خوبه کوشندان شتیکی ئاره زومه ندانه یه شتیکی جیاوازه و به زیان بو
 یه کی تی ریزه کانی پیشمه رگه و گویرایه لی بو سهر کردایه تی ده گه ریته وه.

ده رکه وت پیشمه رگه کان له رقی فرمانده ی به ره که عیسا سوار شهریان نه کردوه
 چونکه زور رقیان لی بووه و به پیاریکی گه نده ل و دزیان زانیوه. به هوی ته مه وه، ئه رکی
 خویان به جی نه هیناو به خشکه بی له به ره ی شهر کشانه وه.

دړنده يې به عس هه موو خه لکي تو قانده بوو. به دريژايي سالاني ناشتي،
وه جبه وه جبه تهرمي سه ده ها کوژراو فری ده درايه سهر جاده و کولانو
ده ره وهی شاره کان که له قه سري نيه ايه^۱ و شوينه کاني تری ليکولينه وه
له ژير بازارو نه شکه نجه دا ده کوژران. نه م ره رفتارانه بوونه هوې کشانه وهی
خه لک له حکومت و هه مويان چاويان بری بووه شوړش که په ناگای نارامي
خه لکه.

له سالي ۱۹۷۳ گف تو گو له نيوان پارتي ديموکراتي کوردستان و حزبي
به عس بو جيبه جي کردني ريککه و تن نامه که و ديار يکردني نو تو نو مي
ده ستي پی کرد^۲. به لام ده رکه وت هيچ هه نگاويکي نوميد به خش

^۱ قه سري نيه ايه شويني گرتن و نه شکه نجه داني گيراوه سياسييه کان بوو له به غدا. نازم
گزار به رپوه به ري ناسايشي گشتي کرد بووي به باره گای خوې. ده يان گيراوي سياسي له و
گرتو خانه يه له ژير بازارو نه شکه نجه دا گيانيان له ده ست داوه. گرتو خانه که له بنه رته دا
کو شکتيکي پاشايه تي بوو. سالي ۱۹۳۷ دروست کراوه، نه ویش به سه رپه رشتي مي
عه بدولثيلا. نه وسا پي ده گوترا کو شکی ريجاب که ناوي گونديک که له نزيک شاري تاي ف
له سعودي ه. بنه ماله ي پاشايه تي عيراق به رپچه لک ده چيته وه سهر نه و گونده.
له سالي ۱۹۵۸ له کاتي کوده تاي سوپادا ژماره يه ک له نه ند امانی بنه ماله ي پاشايه تي
حوکمران له و کو شکه کوژران، بويه کو شکه که ناو نرا قه سري نيه ايه واته "کو شکی
کو تايي".

له سالي ۱۹۷۳ دا پاش شکست هيناني کوده تاکه ي نازم گزار، حکومت ي به عس
کو شکه که ي رو خانده.

^۲ به يان نامه ي ۱۱ ي تازاري ۱۹۷۰ چوار سالي بو و تو ويژر بو جيبه جي کردني نو تو نو مي
دياري کرد بوو. که چي به دريژايي سي سال، پارتي هيچ و تو ويژيکي له م باره يه وه نه کردو
له سالي ۱۹۷۳ دا، له کاتيکدا که خه ريک بوو ماوه که به ره و کو تايي ده چوو،
کار به ده ستاني پارتي به په له پروزي که وتنه و تو ويژر. کاتيکيش هه ستيان کرد کات بو
گه يشتن به ريککه وتن نه ماوه، پيشنيازيان کرد ماوه ي و تو ويژر بو يه ک سالي ديکه دريژر
بکريته وه به لام به عس نه مه ي رت کرده وه.

نه هاوئیراوه. له ههر گه پانه وه یه کی وه فدی شورش کۆسپی تازه ئاشکرا ده بوو تا وای لیهات ریژهی ئومیدی ریکه وتن گه یشته ۳۰٪ و بهره بهره که متریش بووه و تا له مانگی شوباتدا^۱ گه یشته نزیکه ی ۵٪، ئینجا هاتوچوش قه دهغه کراو په یوهندی به ته وای برآ. ته نه شت که مابوو چرایه کی کزو لاواز بوو له ئاسودا. به لام ئه م چرایه ش به گه پانه وه ی کاک ئیدریس له به غداوه کوزایه وه^۲. چون چوو، به و جوره ش گه پرایه وه و حکومت یه ک تو زقال هه ئویستی خو ی نه گوری.

خه لک ده ستیان کرد به هه لاتن له شاره کان و باریان کرد بو ناوچه ئازاد کراوه کان. هه موو رۆژیک سده ها خیزان له هه موو شاره کان ده هاته دهر به بی ئه وه ی حکومت هیچ که سیك قه دهغه بکات، هه روک بیهوی لایه نگرانی شورش له ناو شاره کان نه مینن. ده لین سه ددام حسین گوتبوی "باشتر وایه دوژمن له سه نگره یك بیت و ئیمه ش له سه نگره یك بین".

هه لبه ت ئه و خه لکه که پرایه کرد هیواو ئومیدی کی به رزی به شورش هه بوو. زۆربه ی خه لک وای ده زانی شه ری ئه مجاره مان له چند مانگیك زیاتر ده وام ناکات به لکو که متریش. بویه به سه دان کار به ده ست و فه رمان به رو قوتابی و مامۆستا و مامۆستای زانکوو ئه ندازیارو پارێزه رو پزیشک پالیان دا به شورش هه وه. سده ها پولیس هاتنه ناو شورش و که وتنه جبه خانه شکاندن و رفاندنی چه ک و شتومه ک و ده یان ترومیلی سه ر به دایه ره کان

^۱ مه به ست شوباتی سالی ۱۹۷۴ هـ.

^۲ مه لا مسته فا بارزانی به لینی له شای ئیران و ئه مریکا و ئیسرایل وه رگرتبوو که ته گه ر شه ر ده ست پی بکاته وه یارمه تی ده دن، بویه مه لا مسته فا نه یده ویست درێژه به وتووێژ له گه ل عیراق بداو بریاری شه ری دابوو. به لام له ژیر فشاری ئه ندامانی سه رکردایه تی پارتی، ناچار بوو ئیدریسی کوری بو دوا جار بنیتری بو به غدا بو وتووێژ له گه ل سه ددام حسین. ئیدریس به ته نه ا چوو بو به غدا و سه ددامی بینی. پاش ته وه ی که هاته وه، وتی سه ددام حسین ئاماده نه بووه هیچ مافیکی کورد سه لینی.

هینرانه ناوچه کانی شوپش.

ئهوهی زۆرتتر بیروباوهرو ووهی خه لکی بهرز کردهوه، قسه و گوتاره کانی ههندی له کاربه دهسته بهرزه کانی شوپشه. بو نمونه، له کۆبونه وهیه کی جه ماوهری له ناوپردان، کاربه دهستیکی بهرزی شوپش له وه لاسی پرسیاریکدا گوتبوی "حکومهت به چی له ئیمه بدات، ئیمهش هه مان چه کی له گه ل به کار دینین". ئەم جوړه هه ره شانه تینیکی زۆریان دایه بهرز کردهوهی ووهی خه لک و پشمه رگه.

له وهش نه ولاترو گرنگتر، ئیزگه و ئازانسه کانی بیگانه و ده ره وه که وتنه ئاشکرا کردنی ههندی شت که به جاری ووهی خه لکی کوردستانیان بهرز کردهوه ووهی سوپای حکومه تیان دابه زاند. له مانگی ئازاری ۱۹۷۴دا رادیوی ئیسرائیل هه والیکی ده رخست که له ئازانسی ده نگوباسی تورکیا وهی گرتبو گوایه "حکومه تی ئه مریکا ژماره یه ک فرۆکه ی جهنگی به شوپشگی پانی کورد داوه و کورده کان به دزییه وه مه شقیان له سه ر نه و فرۆکانه کردووه و ئیستا نه و فرۆکانه له ههندی له فرۆکه خانه کانی ئیران نیشتونه ته وه و کورده کان له ماوهی ئەم مانگه دا فرۆکه کان وه رده گرن".

دهیان به لگه ی تر ئاشکرای ده که ن که شه ری نه مجاره ی کوردستان خویناوی و مه زنو فراوان ده بیته و دهستی بیگانه ده که ویتته ناو ئەم شه ره و له چوارچیوهی شه ری ناو خوینی ده ری دینی.

ئهوهی زۆرتتر نیشانی ده دا که شوپش به هیزه و دهستیکی کارا ده وه شینیته و ئه وهی که باشتتر بو خه لکی رون کردهوه که شه ره که چوارچیوهیه کی تر وه رده گری ئه وهیه که حکومه تی به عس که وته کی شانه وهی سوپا له ههندی شوین که به گرنگ ده ژمیردران وه ک ناوچه کانی ره واندزو رانیه و کۆیه و چیای پیرسو سلیمانی و دهوک و شوینی ترو سه ربازگه کان به شیوهیه کی تایبته بو خوشاردنه وه و غه شو داپوشینی

چادر به سەر ترومبیل و تانک و شتی تر به کار هیتران. ئەمە پیشانی دەدا
کە حکومەت لەدوخی بەرگری دەبی نەک هیترش^۱. هەر تانکیک
خەندەکیکی بۆ کراو سەربازگەکان بەتۆپی فرۆکەشکین دەپاریزان و دژە
تانک بەسەر سەربازەکاندا دابەش دەکرا.

ئەم وەزەعە وای لەخەلکی کرد توشی هەمان ئەو بەهەڵەداچونە ببنەو
کە لەسەرەتای هەلایسانی شۆرش توشی هاتبون^۲ چونکە ئەو کاتە وایان
دەزانی شەر لەچەند هەفتەیەک زیاتر دەوام ناکات و هیترەکانی حکومەت
لەحەمرین ئاوی ئەودیو دەکرین.

لەسەر ئەم بناغەییە، تەقدیرانی عەسکەریی نادروست بۆ هەلۆیست و
شەر کراو لەخۆبایی بون و سەرگەرمی بەسەر خەلکیدا زال بوو. بۆیە
کاروباری بەرگری لاواز بوو و شەپۆلیکی گەرەمی خەلک روی کردە ناوچە
ئازادکراو کەبۆه هۆی دواخستن و لاوازکردنی زۆربەیی کاروباری بەرگری.
هەر وەها وای کرد هەموو بنکە و بارەگاکانی پارتنی و شۆرش سەرقال بن
بەدامەزراندنی خەلک و دابەشکردنیان بەسەر کاروبار و بنکەکاندا. خەلک
بەجاری چەکی هەلگرت و هاتە ریزی شۆرشەو.

هەرچەند زۆریی ژمارە بۆ وەرە باشە بەلام لەبەر بی تەجروبی و بی
تەدریب و رانەهاتنی خەلک لەسەر وەزەعی تازەو شەر نەدیتنیان و
نەشارەزاییان لەشەر و هونەری شەر، ئەو لەشکرە نەشارەزاو لەسەر شەر

^۱ لەپراستیدا ئەم پیشبینییە راست دەرنەچوو. وەک پاش دەستپێکردنەوێ شەر دەرکەوت،
شۆرش هیچ ستراتیجیکی هیترشەرانە نەبوو و زۆرتر ستراتیجی بەرگری گرتبۆه بەر،
لەکاتییدا سوپای عیراق بە بەردەوامی لەدوخی هیترشدا بوو و بەدریژایی ماوەی شەر
بەردەوام بوو لەسەر گرتنەوێ ناوچەکانی ژێر دەسلاتی شۆرش و لەکۆتاییدا کەوتە
هەرەشەکردن لەناوچەیی حاجی ئۆمەرەن کە بارەگای بارزانیی لی بوو.

^۲ مەبەست سەرەتای هەلایسانی شۆرشێ تەیلولە لەسالی ۱۹۶۱ کە خەلک و
تینگەیشتبوون شۆرشە کە تەنها چەند هەفتەیەک دەخایەنی، وەک نوسەر دەلی.

رانه هاتووو بووه بارگرانی له سهر پيشمه رگه ی کۆنو وره ی تهوانيشی شکاند.

سهنگهر بهرامبهر يه کتر وهستاو شهر دهستی پيکردو حکومهت موتهتی پازده روژی به سهر کردا يه تیی شوپشو پارتی دا که سهر دانه ویننی ته گینا به زور پيیان دهسه لیئنی.

به مجوره، تهو هه ره شهو پروپاگه نده يه ی هه بوو که گوايه حکومهت به فرۆکه په لاماری فراوانی ناچه کان ده دا، تا روژی ۲۶ ی بازار دواکهوت. ته مهش بو خه لک دهر فه تییکی باش بوو تا بو خوی چال و په ناگه دروست بکا.

له سه ره تادا پيشمه رگه په لاماری سهر بازگه و سهنگه ره کانی حکومهتی داو به باوه رپییکی توندو وره يه کی بهرز چونه پيش به بی تهوه ی حيساييکی هوردو دروست بو هيتزی دوژمن بکريت که ته مهش له روی تاکتيکيه وه هه له يه کی عهسکه رييه و ته نجاميشی سهر نه کهوتنه. بهو بوچونه نادرسته و بهو پلانه عهسکه رييه ساده يه چونه سهر دوژمن. حکومهت له دوخی بهرگریدا بوو. زور سهر بازگه و شوینی سوپایی گه مارۆ درانو ريگای هاتوچو يان لی به ستر بو تهوه ی خو يان به دهسته وه بدهن.

لي ره دا پيوسته له روی عهسکه رييه وه ته م راستيه رون بکه مه وه که شوپشی ئيمه له روی عهسکه رييه وه له گه ل چهرخو روژگاری عهسکه ري نه رویشتوووه له سهر شيوه ی کۆن کهوتوته شهر. بويه له روی چه که وه حيساييکی هوردی بو ستراتي جي دوژمن نه کرد. سهر کردا يه تیی شوپشو زور باش دهيزانی که روس ههزاره ها تانک و زريپوشي به به عس داوه، سهرباری ده يان فرۆکه ی جهنگی تازه^۱.

^۱ ته ندامانی سهر کردا يه تیی پارتی پيیان باش بوو هانا بو شهر نه بری و لهو بروا يه دا بوون که هيشتا دهر فهت بو گه يشتن به رپيککه وتن هه يه به لام مه لا مسته فا له گه ل

شۆرش به پیتی توانا دژه ئاسمانیی پەیدا کرد و زۆر جوړه توپی بو بهرگری
 دژی په لاماری ئاسمانی دامه زرانده وک توپی سی لوله و دۆشکه و توپی
 ۲۰ ملم و توپی ۳۰ ملم. راسته سەرکرده سوپاییه کانمان حیساییان بو فرۆکه
 کرد، به لام خه تایه کی عهسکه ریی گه وره یان کرد که هیچ حیساییکیان بو
 تانک نه کرد. به هه مان چاری پیشوو سهیریان کرد که پیاده دهوری بهرو
 دواي له په لامارداندا دهییتو هیچ جوړه چه کیکی وایان مسوگه ر نه کرد
 که تانکی پی بشکینن به لکو هه ر پشتیان به کونه چه که کانی وک قازیفه ی
 ساروخ و ئاریچی به ستبوو. هه لبهت ئەم چه کانهش کم کاریگه رن بو شهر
 چونکه دور ناروونو له دۆخی هیرشی فراوانی تانکه کاندا نایه نه
 به کارهینان چونکه پیشمه رگه له یه ک گولله زیاتر ناتوانی تی بگری،
 تهویش خوئی و بهختی، چونکه تانکیکی تر که پالپشتیتی هیرش دهباته
 سەر سه رچاوه ی توپه که. له ئەنجامی ئەم خهتا عهسکه ریه دا توشی زۆر
 زیانو شکست هاتین و دوژمن به جوړیکی زۆر فراوان تانک و ئالیاتی به کار
 هیناو پشتی به پیاده نه بهست.

بو نمونه، له هیرشه که ی سوپا بو سەر هیژۆپ و سه فین و دۆلی ئەسحابان
 له هه ر یه کی له و به رانه ی شهر دوژمن ۵۰ تا ۱۵۰ تانکی به کار هینا.
 له جیاتی ره بیه ی جیگیر که جارن دروستی ده کرد بو بهرگری کردن له و
 شوینه ی وه دهستی هیناوه، ره بیه ی جولاو دروست ده کاو چوار پینج تانک
 به چه شنی بازنه سەر ده که نه سەر یه کتری و پیاده کان به بی ترس تییدا
 ده چه وینه وه.

جارن پیشمه رگه هیرشی ده کرده سەر ره بیه جیگیره کان به لام ئەمجاره

دهستپیکردنه وه ی شهردا بوو. ئەو ئەندامانه ی سەرکرده یه تی پارتی که له گه ل
 ریکه وتندا بوون، ژماره یان زۆر بوو له وانه سامی عه بدولپرهمان، دارا توفیق، دکتور
 مه حمود عوسمان، حه ییب محمه د که ریم، صالح یوسفی، عه لی عه بدوللاو زۆری تر.

به پيچه وانده ره بيه په لاماري پيشمه رگه ده داو راوي ده ني .
ئينجا با بيمه وه سهر باس كردني باري دهروني خه لك له ماوه ي روژاني
دواي تازار. خه لك به جاري له ناو شه پولي خوين گهرميدا مه له ي ده كردو
له و باوره دا بون كه نه مجاره پيشمه رگه به ماويه كي كه م سوپاي حكومهت
ده خوات و قوتي ده دات و رايد مائي. نه گهر به ناو خه لكدا رهت ببويتايه ،
بو نمونه له بازاري چومان، له وه زياترت نه ده ديت و نه ده بيست كه "چهند
روژيكي تر هيرش ده كه ينه سهر هه وليرو سهر بازگه و ره بيه كاني حكومهت
له هه ولير له سه دا سه د به بي كوشتار خويان به ده سه ته وه ده دن و زور
ناخايه ني هه وليريش ده سه لاتي حكومه تي له سه ر لاده كه وي و حكومهت
له خوي راناييني به ره نگاري پيشمه رگه بيته وه "

نه مه له زه وي. له تاسمانيش، خه لك له و باوره دا بون مومكين نيه
جاريكي تر فروكه ي دوژمن بتواني بيته سهر ناوچه كاني شوپش و نه گهر
هات و هيرشي فراواني شي كرد، نه وا له سه دا هه شتاي فروكه كان
ناگه ريته وه. ئيتر هه ر نه وه گرنگه كه له يه كه م په لاماردا خومان بپاريژنو
به س.

ئينجا با بيمه سهر گوراني هه لويست له خوين گهرمي و وره به رزييه وه
بو نه وپه ري سارد بونه وه و وره به ردان.

به ياننامه كرچ و كاله كه ي ئوتونومي له لايه ن حكومه ته وه بلاو كرايه وه ،
ئينجا هه ره شه و جهنگي سارد ده ستي پيكره د. حكومهت كه وته هه ره شه ي
نه وه ي كه نه م ئوتونومي به سه ر كورده دا ده سه پينيته و هه ر كه سيك رازي
نه بي سهر ي پان ده كاته وه. حكومهت به تاشكرا وتي نه وانه ي ياخي بون و
ده يانه وي كو سپ بخرنه سهر ريگاي نه م پروژيه ، به تاگرو تاسن له ناويان
ده بات. شه ر ده ستي پيكره د سوپاي حكومهت كه وته جولانه وه و شه ري
خويناوي به رپا بوو. له يه كه م كرده وه دا حكومهت هه وليدا گه ماروي سهر

سەربازگە كان بىشكىنىتتو رىگاي ئازوقەو چەك و تفاقيان بۇ مسۆگەر
بكات. تانكە كان كۆمەل كۆمەل كەوتنە پىش، رويان كرده ئەو شوپىنانەى
پىشمەرگەى لىيەو بەھىزى ئاگرو ئاسن بەرەى پىشمەرگەريان لەت كرد.
گوللە چى لەگەل تانك دەكات؟

سوپا لەسەرخۆو بەبى ئالۆزى بەرەو ئامانجەكانى پىشەرەوى كرد.
لەكەر كوكەو بەرەو تەقتەقو لەتەقتەقەو بەرەو كۆيە كەوتە رى.
بەزۆرەملى رىگاي بۇ خۆى كردهو پەيوەندى لەگەل ھىزە
گەمارۆدراوە كان بەست. لەھەولپىریشەو بەرەو سەلاھەددىن كەوتە رى و
دواتر لايدا بەرەو دەربەندى كۆرپى و دواى چەند ھىرشىكى توند
بەپشتىوانى فرۆكەو پاش چەند رۆژىك تۈانى گەمارۆكە بىشكىنى و لەگەل
سەربازگەى سەرمەيدانى شەقلاوە يەك بگرىتەو، ئىنجا لەوئو
وەرچەرخايە سەر سىپىلك و بەشەرۆ ئاگر خۆى گەياندە ئەوى. لەھەمان
كاتىشدا لەكەر كوك و سلىمانىيەو كەوتە رى بۇ پاكردەنەو رىگاي
گشتى نىوان ھەردوو شار.

لەبەرەى بادىنانىش دەيان تانك وەك مىرولە بەرەو دھۆك و زاخۆ كەوتنە
رى و لەگەل سەربازگەى لىواى ۱۸ لەدھۆك يەكيان گرتەو. ئىنجا
ھىزىكى تر لەموسلەو بەدەشتدا لەدىجلە پەرىيەو روى كرده دەشتى
سلىقانى و بەبى شەرىكى ئەوتۆ گەلى زاخۆى داگر كردو فەوجە
گەمارۆدراوەكەى زاخۆشى رزگار كرد.

ھەلبەت ئەو ھىرشانە بەپشتىوانى فرۆكە ئەنجام دراون و دەيان فرۆكە
بەئاسماندا دەفرىن و ئاگرو ئاسنىان دەباراند نەك ھەر بەسەر بەرەى شەر
بەلكو بەسەر ناوچە مەدەنىيەكانىش.

كاتىك خەلك ئەمەى دىت، يەكسەر وەك ئەوەى ئاويك بەئاگردا بکەوى
سارد بونەو بەرەو كەوتنە خۆ قايم كردن، بەتايبەتى كەھىشتا سەرماو سۆلەو

زوقم و به فر له گۆرپیدا بون و باران هر دهباری. خه لک کهوته خوی و دهستی به دروست کردنی حه شارگه و کونه ته یاره کرد. مهترسیی فرۆکه زۆر بوو، ته نانهت مهترسیی فریدانی گازیش هه بوو. خه لک له بهر باران و سه رما له ده ره وه نه ده حه وانه وه. خه لکی شارو دیهات و ئاوه دانییه کانیش ناچار بون هه لکشین بۆ ئه شکهفت و بن بهردو شوینی تر. زۆر به شیان دهستیان به هه لکه ندنی کونه ته یاره کرد به لام باران کونه ته یاره کانی ده ته پاندو ماندو بونیانی به با ده برد.

ته نگای پهیدا بوو. زهغت کهوته سه ر شوپش بۆ چاره کردنی ئه و خه لکه و رزگار کردنیان له و مهترسییه. به راستی ئه گه ر فرۆکه کان به دروستی له ئاواپی و شاره کانیاں بدایه ده بوه کاره سات، به لام له راستیدا فرۆکه کان له دیهات و شاره کانیاں نه ده دا. سه ده ها بۆمبای زل له شوینی چۆل و شاخوی ده درا، ته نانهت که له شاره کانی قه لادزی و رانیه و هه له بجهش دراوه، لیدانه که له ته نجامی دامه زرانندی هه ندی دام و ده زگای گشتی بووه و دوژمن نیازی بوو خه لکی ئه و شوینانه ده مکوت بکاو بیانتوقیینی.

له ۲۴ ی نیسانی ۱۹۷۴ دا دوو فرۆکه ی سیخوی ۷ په لاماری شاره هیمن و خوشه که ی قه لادزییان داو مردنیاں به سه ر شاره که دا داباراند. له و هیرشه نامروقه انه یه دا ۱۳۴ کهس کوژران و ۵۱ کهس بریندار بون و ده یان خانوو و دوکان و چایخانه و یران کران.

دوای دوو روژ له و کاره ساته، له ۲۶ ی نیساندا فرۆکه په لاماری شاری هه له بجه ی داو نزیکه ی ۳۸ کهس کوژران و بریندار کران. ئه م کاره ساته درنदानیه شوپشیان ناچار کرد ده رگای ئیران بۆ ئه و خه لکه بکاته وه و واشیان له ده ولته تی ئیران کرد به یارمه تی ده زگای شیرو خورشیدی ئیران^۱

^۱ ده زگای شیرو خورشیدی سوری ئیران ده زگایه کی مروقدۆسته، له سالی ۱۹۲۹ دامه زراوه، ئه ویش وه ک یه ک ی له ناو نیشانه فه رمییه کانی ریکخراوی خاچی سوری

چادرو ھۆیەکانی ژیانیان بۆ مسۆگەر بکات.

من مالم لەئازادی^۱ لەسەر جادە بوو. بەوردی سەیری وەزعم دەکردو بەھۆی ئەوەی کە بەرادیۆ زۆر بروسکەیی شەرم وەردەگرت، باش ئاگاداری وەزعمە کە بوم. منیش وەکو خەلکی تر، بۆ سەلامەتی خیزانم کونە تەیارەییەکم لەناو باخی عەبدولقادری کۆری شیخ عەلادین ھەلکەندو سەرم گرت. ھەندی گەنج لەئاوایی خەلان^۲ زبەرەیی^۳ من بون و بەجۆریکی باش حەشارگەییەکی مامناوەنجییان بۆ دروست کردم، ئەویش ھەر بۆ ئیحتیات، ھەرچەند نەچووینە ناویشی.

لەگەڵ مالم عەبدولقادر دراوسی بوی و حەق و حقوقی دراوسییەتیمان لەسەر یەکتەری ھەبوو، خۆیشم ھەر لەیەکی لەخانووکانی ئەودا بووم. مالم و مندالەکانی زۆر لەفرۆکە دەترسان و خویان پێ رادەنەگیرا. ئەوی راستیش بێ، کاک عەبدولقادر خۆیشی لەترسان بێ قسوور بوو. خەلکیش لا بەلا پلاریان تێدەگرت. بۆیە تۆزی کونە فرۆکە کەم گەورەتر کرد تا کو جیگای خیزانی ئەویشی تێدا بیستەو، ئەویش ئەگەر لیمان قەوما.

لەناو ئەم ترسو ھەلایەدا کتوپر کۆمەلێک میوان ھاتن، نزیکە ۱۰- ۱۲ کەس دەبون. زۆربەیان ژنو مندال بون. مالم شیخ محەمەدی عەوینە بون کەشیخ خۆیشی تەشریفی ھینا بوو. پیرەمیردییکی بەتەمەن و

نیو دەولتەتی و ریکخراوی مانگی سوری نیو دەولتەتی. ئەم ریکخراوە رۆلێکی بالایی لەفریاکەوتنی ئاوارەو لیتقەوماوانی کوردی عیراق بینی و زۆر خزمەتی کردن. لەسالی ۱۹۸۰دا کۆماری ئیسلامی ئێران ناوی ریکخراوەکەیی گۆری و کردی بەریکخراوی مانگی سوری ئێران.

^۱ ئازادی گوندیکە لەناحیەیی حاجی ئۆمەرانی سەر بەقەزای چۆمان لەپاریزگای ھەولیر.
^۲ خەلان گوندیکە لەناحیەیی حاجی ئۆمەرانی سەر بەقەزای چۆمان. زیندانێکی گەورەیی لی دروست کرابوو.

^۳ زبەرە: ھاوکار، ھەرەو، کاری بەکۆمەڵ بۆ یارمەتیدانی یەکتەر.

په ككهوتوو بوو، ده بوايه دهستی بگرن. كاك عه بدولقادر بووره
 خزمايه تيبه كي له گهډ ټه و بنه ماله يه هه بوو، بو يه له خانوي خو ي جينگاي
 بو كردنه وه. ده بي له كاتي ته نگانه دا حيساب بو ټه وانيش بكریت، بو يه
 ناچار بوم كونه ته ياره كه ي خو م پيشكش به كاك عه بدولقادر و
 ميوانه كاني كرد، بو خو يشم يه كيكي ترم هه لكه ند. هه لبت له كاتي
 ترس و ته نگاوي وادا، به خشيني كونه ته ياره پياوه تيبه. به لام به ياني
 كاتي كه چومه سهر كونه ته ياره كه، سه یرم كرد باران ته پاندويه تي.
 ناچار بوم سهر له نوي به خو م و چوار زه لام تا ئيواره ههر خه ريكي دروست
 كردني كونه ته ياره بين تا ته واومان كرد.

له و ماوه يه دا حكومه ت ئينزاريكي ۱۵ روژي دابوو بو شوړش تا سهر
 بچه مينيت بو پروژه كچ و كاله كه ي ټو ټونومي. له بهر ټه وه ناچار بوم
 له ئيواره ي ۲۵ ي نازار كه دواين روژي كو تاي هاتني ئينزاره كه يه، ده ست
 بكم به دروست كردني كونه ته ياره يه ك. شوينيك ي باشم په يدا كرد
 كه كاوه خانوو بوو. ديواره كم رماندو به گويره ي پيوست تا نزيك
 خوړئاوبون له بهر ريژنه ي باران كارم كرد. به لام ديواره كه ته واو نه بوو.
 به ياني، له گهډ بانگي كه له شير هه لسامه وه و له گهډ عومه ر خه لانه يي كه
 له لام بوو، تا خوړ گهرم بوو ديواره كه مان ته واو كرد. گهرام به شوين هه ندي
 كارته بو داره راكردني. نيوه رو ټه ويشمان ته واو كرد و خو له بانيشم كرد.
 ئينجا به گياو دارو ده ون شاردمه وه.

مانگي نازار كو تاي هات، هيشتا تاسماني ناوچه ي باله ك ههر خاوين و
 هيمن بوو به لام ئيحتيات به باشي وه رگيرابوو، په يره وي "به رگري
 شارستاني" بلاو كرابوو و خه لك خو ي تقه ت كرد بوو، ترومبيليان له قور
 گرتبوو و ته نها كوني ك له به رده م شو فير هيلد رابوو و ټه وي تر هه موو داخرا
 بوو. لايتي ترومبيله كان به رهنكي شين سواغ درا بوون. ده ورو پشتي قه سرو

ماکۆس، دیلمان، گه لاله، ناوپردان، چۆمان و باره گای تیزگه و زۆر شوینی تر به توپی فرۆکه شکیئن په رژین کرابون.

مانگی بازار ته و او بوو. هه رچه ند حکومت له ۲۵ ی بازار به یاننامه ی لیبوردنی بو ته وانه دهر کردبوو که رادیوی به غدا به هه لئه تاو ناوی بردبوون، به لام فرۆکه مردن هاو یژه کان له به ره کانی شه ره وه هاتنه سهر ناوچه و شوینه شارستانییه کان. ته گهرچی له ره واندز به ولاره نه هاتن، به لام ترس و هه ره شه پیش هیرشه فرۆکه دزه ی کردبوو ناو دل و دهرونی خه لکه که.

ته وه ی پیویسته بیلیم ته وه یه که کار به ده ستانمان پیش خه لکه که توقی بوون و له ترسان رهنگیان سپی هه لگه را بوو، بو یه که وتبونه پاراستن و رزگار کردنی خاوو خیزانه کانیا، به تاییه تی دوا ی بو مباران کردنی شاری قه لادزیی شه هید و هه له بجه ی بریندار.

پیشتر باسم کردبوو که ریگای ئیران کراوه ته وه و له ژیر سیبه ری لیژنه یه کی هاو به شدا خه لک به ترومییل هه لکشایه سهر سنورو ئاوی ته و دیو بون. هه له به ت بهر له هه موو که سیک خیزانی کار به ده ستانمان چونکه خیزانی ته وان ناسکتر و له قوریکه تاییه تن.

له ئیران سی جو ره جیگا به گویره ی گه وره یی و بچوکی و خاترو بی خاتری ته رخان کران. جیگای پله یه ک بو ماله گه وره کان. پله دوو بو ته و کار به ده ست و ته و ده و له مه ندانه ی که ده توانن به ئاره زوی خو یان خانوی خوش له شاری خوش به کری بگرن و تییدا دا به زرین. پله ی سیه هم خیزانی پیشمه رگه و باقی میله ته که کامپی تاییه تیان له چۆله وانی بو کرایه وه و هه ر خیزانیك چادریکی پی دراو به سه ربازو ژاندرمه ری ده ره دران. خواردن و خواردنه و هیان به گویره ی نفوسیان له سه ر حیسابی ده و له تی میواندار بوو.

ئەم دۆخە لەروى وەر بەرزىيەوہ کارەساتىكى گەورە بوو بۆ شۆرش. خەلك لەبەر راكردن بۆ دامەزراندنى خىزان ئەرك و شەرگەى لەبەر چۆوہ. پىشمەرگە كە لەدواوہى بەرە ئاورى لەدېھات و شارەكان دەدايەوہ، تەنھا گوڤيان لەدەنگى كونەپەپوو و تەيرو تاش دەبوو، كەسەيرى مال و كۆلانەكانيان دەكرد تەنھا سەگ و پشیلەيان دەبينى و كەسەيرى خۆشيان دەكرد خۆيان بەبى لىپرسراو و فەرمانرەوا دەدەيتەوہ چونكە لىپرسراوہ كەيان چۆتە ئىران خىزانى دامەزرىنى. بەمجۆرە، پىشمەرگەى ئازاو دلىرو پۆلاين، وەك قەلاو لەحيم لەژىر گەرمىى ئاگرى دەرونى نائومىدى دەتوايەوہو دەستى تەفەنگى نەدەگرتو شەرى بۆ نەدەكرا. سەربارى ئەوہى كەپىشمەرگەكان ھەر لەبەر خۆيان دەگوت و دەگوتەوہ "ھا ھوو، ئىمە لەكوى و ئەوہى ئەم خەلكە ھەولى بۆ دەدا لەكوى".

لىرەدا پىويستە بەدوو چاوى پر فرمىسك سەيرىكى ئەو خەلكە ھەژارو بىدەسەلات و لىقەوماوہ بكەين و لەدەروون و ھەناوى پر جۆشيان ورد بىنەوہ، ئەو خەلكەى كە لەشارو دېھاتەكانيان و لەخانوبەرەى ئاوەدان و لەمالو ھىلانەكانيان توشى دەردەسەرى و ئازارى ئاوارەى بون و لافاوى فرمىسكى چاوەكانيان لەولاتى بىگانە رىچكە دەبەستى و كەوتونەتە ژىر دەست و چەپۆكىكى نەدیتەو لىنەراھاتوو.

راستە لەروى نەتەوہىيەوہ خو ھەموى ھەر يەك خاكەو چ لەم ديو بى چ لەو ديو بى ھەر كوردستانە، بەلام ئەو ھىلە ناديارەى^۱ كە لەشوررەيەكى بەرزى كۆنكرىت سەخترە، وەك چەقۆيەكى تىژ دل و دەرونى ئاوارەكان دەبرىو پەردەيەكى ئەستور دەخاتە بەر چاوى ئەو خەلكە ھەژارەو و ايان لىدەكا ئاسۆى خاكەكەشيان بەناديارى بىنن. خو ئەگەر مرۆڤ

^۱ مەبەست لەھىلە ناديارەكە، سنورى نىوان عىراق و ئىرانە كە لەروى نىودەو لەتییەوہ كوردى عىراق و ئىران لىك دادەبرىت.

له ئاواييه كه وه بو ئاواييه كي تری هه مان ناوچه ش بار بکات، هه هه ست به ئازاری ئاواره یی ده کات، چ جای له سه ر خانوبه ره ی دامه زراو له ژيانی ئاسوده وه بچیتته ژیر چه پۆکی رژیمیکی بیگانه و له کامپی چادرو کۆمه ل کۆمه ل بژیت. به راستی ئەمه دهردو ئازاریکی سهخت و نا ئارام ده بییت.

چار نیه. به خووشی بی یان به ناخووشی، هه ره ده بی بار بکه ن و خو یان له ئاگرو ئاسنو و مردن رزگار بکه ن و له ده ست فرۆکه و ئاگر بارانه کانی به عس بار بکه ن.

لیژنه یه کی سه ره په رشتیار دامه زراو که وته ناو نویسی خه لک. سه دان پسوله ی پرکراوه به سه ر خه لکه که دا دابه ش کران، ته نها ئیمزا کردنیان مابوو. ئیمزا کردنی ش کۆسپیکی سهخت بوو چونکه ئەگه ر ئەندامیکی لیژنه که له وی نه بوایه، خه لکه که په کیان ده که وت و ده بوایه کون به کون به دوا ی ئەندامه کانی لیژنه که دا بگه رین.

ئه ندامانی لیژنه که له ترسی فرۆکه وه ک سه گی پی سوتا و له هیچ شوینی ک نه ده حه وان وه، تاقی به یانی له ده ره بند بون، دوا ی نیوه پروان له حاجی ئۆمه ران، شه و له ئاشی شیخی و کاتیکی تر له چۆمان. به و جو ره هیچ کات له جیگایه ک نه ده حه وان وه.

ئه گه ر ئەمه حالی لیژنه یه کی روت و سه لت بییت، ئەه ده بی حالی ئەو هه زاره ها خیزانه چۆن بییت که وه ک ته ره که به سه ر جاده و ریگاوبان و له ناو دارو ده وه ن و له ژیر باو باران و ترسی فرۆکه دا بلاو بونه ته وه؟ هه ر که سی ک ده دیدیت ده پیرسی: برا گیان نازانی لیژنه که له کوییه؟ وه ک بالنده ی گوشتخو ر به دوا ی لیژنه گه رۆکه که دا ده گه ران و ئەگه ر له شوینی ک لیژنه که یان بدۆزیایه ته وه وه ک شه کرو هه نگ له لیژنه که ده وروکان و ده وریان ده دا و لئی کۆ ده بونه وه. ده تدیت ئەندامانی لیژنه که یه که سه ر وه ک نه قیزه یه کیان لی بدری، هه لده ستان و ده رده په رین. یه کیکیان قسه یه کی

به گویی ناسیایکی ده چرپاندو خوئی ده هاویشته ناو ترومییل و له گهل
ئه ندامانی تری لیژنه که وهك مشکی له دهست پشیله را کردوو ده رده پهری و
له ناو دارو ده وهن له بهر چاوی خه لکه که گوم ده بون. خه لکه که ش وهك
مندال و نوقل داده وهرانه سهر ئه و که سهی که ئه ندامیکی لیژنه که
قسه یه کی به گویدا چرپاند بوو. کاکه بو خاتری خوا بو کوی چون؟ ئه ویش
خوئی و ویزدانی، په نجهی بو شوینیك دریژ ده کردو قسه یه کی ده کرد.

ئیتز ههر ئه وهندهت ده دیت، خه لکه که چ به پا چ به ترومییل، روو ده کاته
شوینه که و به ده م ریوه جنیوو نه فره تیان بو لیژنه که ده نارد.

من له ئازادی بوم و سه یته ره (بازگه) له به رده می مالم بوو. له سهر
جاده ی که ده پروات بو حاجی ئومه ران، زنجیره ی ترومییل نه ده پسایه وه. ههر
مالیک میژوی پسوله که ی له گهل روژه که دا بگونجایه، ری پی ده درا پروا
بو ئیران و ئه گهر میژوو که یه ک نه بوایه، لیپرسراوی سه یته ره که به پروویدا
ده ته قییه وه و هاواری ده کرد "برو دواوه، قه ده غه یه، روژی تو نه هاتوه".
به مجوره ده تدیت ده یان ترومییلی پر خاوو خیزان و مندال و بیشکه و ژنو پیر
یه ک له دوا ی یه ک زنجیره یان ده به ست و له دواوه ی داری سه یته ره لایان ده داو
چاوی ترسیشیان ههر به ئاسمانه وه بوو.

سه یته ره که پر ده بوو له خاترو خاترخوازی و هاوارو پارانه وه ی ژنو مندال.
"بیکه به خاتری خودا، رامن مه گرن، فرۆکه هات"، "بیکه نه خاتری
خودا، ره حمیکمان پی بکه نو ده ربازمان که ن". له لایه کی تریشه وه ده بوه
قاله و قره له نیوان سه یته ره و هندی پیشمه رگه که شتیکیان له خو را
ده دیت و خاتریکیان له لای یه کی له کاربه ده ستان هه بوو. له وی ده نگ به رز
ده کرایه وه و ده بی و نابی و من عایدی فلانه که سم، به فه رمانی فلانه که س
هاتوم، من لیپرسراوی فلانه شتم و هتد. ئیتز وایان لی ده هات کیسه ی
پاره یان له به رده می لیپرسراو هه لده رشت، ئه ویش ئه گهر بیویستایه ئیزنی

دهدا يان رايدە كرده دايرههه تە له فۆن، خاوه نهى پسو له كانهش وهك ميهش به دوا وهه وهه ده چون و بهر ده رگاي دايرههه كه يان تاريك ده كرد. زوري نه ده بهرد، دواى به له به له، ليه سر او كه ده هاته ده رى و رى دهدا به رۆن يان پى ده گوتن "كا كه نابى".

ناچار خيزانه كان داده به زين و بهم لاو بهو لاي جاده كه دا بلاو ده بونه وه. له ژير سي بهرو له په نا دارو بهرد ترومبيله كانيان داده نا، تا خودا رحم ده كاو دلى ليه سر او نه رم ده بيت يان فه رمانى بو ديت كه ريان بدا به رۆن. هه ندى رۆژ هه ر له به يان ييه وه تا ئيواره ئه و خيزان و مندالانه له بهر باو له سه ر چه قى ريگا ده كه وتن. ده يان مندالى ساوا ده يانويقاندو ده يان مندال له برسان و له بهر تينو يتى ده ياننالاند، دايه دا يه يان بو، مه گه ر مالىك دلى نه رم ببوايه و خيزانه كه ي به منداله كانه وه بهر دا يه ته ژورى و خوار دن يان بدا يه تى. هه ندى جاريش هه ندى خيزان تا چند شه وو رۆژيك له بن ديوارو سه ر ريگا ده مانه وه.

خاوه نهى ترومبيله كان و شوفيره كان قولى بى به زه ييان لى هه لمالى بوو و بى ويژدانانه كه وتبونه رينه وهى ئه و خه لكه هه ژاره. مالىان له چومانه وه به ۲۳ دينار ده برده خانه. له بهر خراپى وه زع و ترسيش، خه لك چاوى له پاره نه بوو. ناچار بون له ژير ترس و ره حمى فرۆكه و بو م باران بن يان ده بى ئه و باجه زوره بدن، بى ئه وهى كه س سنوريك بو ئه و شوفيرانه دابنيت. زور خيزان له بهر بى پاره يى له سه ر چه قى ريگا فرى ده دران. سه ره راي ئه و هه موو ژماره زوره ي ترومبيل، كه چى ترومبيل ده ست نه ده كه وت چونكه كرى ئه وه نده گران بوو، له سنورى ويژدان و شه ر هف چوو بووه ده ره وه.

له دوا دوا ييدا شو ر ش بى له و كاره ساته كرده وه. نرخی كرى ديارى كراو شوفيرو خاوه ن ترومبيله كان ده مكوت كران به لام ئه وانه زور به ي ترومبيله كانيان شارد ه وه و كاريان نه كرد به لام به دزييه وه بازا رى ره شى مال

گواستنه وه هه ر کاری ده کرد.

له و ماوه یه دا زۆر شوفیر ۲-۳ ههزار دیناری له رووتاندنه وه ی خیزانه لیقه و ماوه کان پاشه کهوت کردبوو، جگه له سه یته ره ی ئازادی، سه یته ره ی تریش له شیوه ره شو و سه ر سنور هه بوو. هه ندی جار ۴۰۰-۵۰۰ مال له سه ر سنور فری ده درانه به ر هه تاوو به بی هیچ په ناگه یه ک، ئه ویش به بیانوی ئه وه ی که روژی دیاریکراویان بو په رینه وه له سنور هیشتا نه هاتوو یان لیژنه که له وی نیه و چۆته ئه و دیو یان چادر هه ل نه دراوه. ده تدیت له و هه راو هۆریا یه دا فرۆکه ش په یدا ده بوو و به سه ر ناوچه که دا ده سوپا یه وه و هه ندی شوینی بو مباران ده کرد. ئیتر که س که سی نه ده ناسییه وه، دایک مندالی ساوای له بیر ده کرد، مندال دایکی لی بزر ده بوو و هاوارو گریان ده نگی فرۆکه ی ده شارده وه. به لام شوکر بو خودای مه زن هیچ جار له ده ربه ند به ره و ژور فرۆکه بو مبابارانی نه کردوو.

کاتی که فرۆکه ده هات، ژاندرمه کانی^۱ ئیران به دارو پاله په ستوو مشت ده که وتنه سه ر ئه و به سه ته زمانانه و به زۆره ملی بو ئه و دیوی سنور پالیان پیوه ده نانه وه.

ئا به م حاله خه لک ئازاری ده ربه ده ری و ئاواره یی ده کیشیت و رو له کانیشیان له به ره ی پیشه وه دا به رگری ده که ن و خاکی پیرو زمان له هیرش و په لاماری دوژمن ده پارین.

^۱ ژاندارمه ری هیژیکی سه ربازییه هه ندی ئه رکی پۆلیسی پی ده سپێدری و بو پاراستنی ئاسایش و ئارامی له شوینه دوره کان و له سه ر سنوره کان و له کاتی روداوه کان و لیقه و ماندا سو دی لی و هه رده گیری، به مه به ستی یارمه تیدانی ده زگا یاسایی و فریاگوزارییه کان و خزمه ت کردنی هاوولاتیان. له فه ره نسا به م هیزه ده وتری GENDARMERIE له تورکیا به CENDIRMA و له نیو کوردی باشور له زه مانى عوسمانییه کانه وه به جه ندرمه ناسراوه.

بهشی دووهم

یاداشتی روژانه

له یاداشتی روژانه دا تهنها ئیشارهت بو ئه و روژانه ده کهم که شتی گرنگ تییدا رویداوه، بویه زنجیره که پچر پچره و هه موو روژیکم نه نویسه و له مانگی شوباته وه دهستی پی ده کهم چونکه له مانگه دا چالاکی و جموجولیکی زور له ئارادا بوو له روی هاتوچوکردنی وه فده کانی ته مسهرو ئه و سه ره وه^۱. له مانگی کانونی دووهمی ۱۹۷۴ گفتوگۆی ره سمی له نیوان وه فدی پارتی دیموکراتی کوردستان و حزبی به عس دهستی پی کرد. حه بیب فه یلی^۲ سکرتهیری پارتی دیموکراتی کوردستان سه روکی وه فدی شوپش بوو، له لایهن به عسیشه وه سه ددام حسین سه روکی وه فد بوو^۳. ماوه یه کی زور

^۱ مه بهست ئه و جموجول و چالاکی و وتووێژه یه که له مانگی شوباتی ۱۹۷۴ زور به گهرم و گوری له ئارادا بوو، چونکه ماوه ی چوار سالی ئاگرپرو ناشتی ۱۹۷۰-۱۹۷۴ ی نیوان شوپش و رژیمی به عس به ره و کوتایی ده چوو، له کاتی که دا هه ردوو لایهن هیشتا نه گه یشتبوون به ری که وتن. بویه جموجولیکی زور له ئارادا بوو بو ریگرتن له سه ره له دانه وه ی شهر. دیاره ئه و جموجوله مه بهسته کانی خۆی نه پیکار له سه ره نه جامدا شهر هه لگیرسایه وه.

^۲ مه بهست له حه بیب فه یلی، حه بیب محمهد که ریمه که سالی ۱۹۳۱ له زرباتیه له دایک بووه. ده رچووی سالی ۱۹۵۹ ی کولیجی مافه له زانکۆی به غدا. سالی ۱۹۵۶ بوته ته ندامی سه رکرده یه تی پارتی و له ماوه ی سالانی ۱۹۶۴-۱۹۷۵ سکرتهیری پارتی بووه. له سالی ۲۰۱۳ دا کوچی دواپی کردوه.

^۳ لیره مه سه له که نه ختی که وردبینی پیویسته و له وانیه تی که ل کردنی کیش هه بی. له سه ره تای دهست پی کردنی پرۆسه ی گه یشتن به به یاننامه ی ۱۱ ی تازاری ۱۹۷۰، سه ددام حسین سه روکی شاندی حکومه تی عیراق بوو. دواتریش فایلی کورد هه ر لای ئه و بوو. به لام

وهفدى كوردى له به غدا مایه وهو له کوتایى مانگی کانونی دووهمی ۱۹۷۴ گه رایه وه به بی ته وهی هیچ ههنگاو یکی جی باوهر به او یثریت. له سه ره تای مانگی شوبات وه فده که جار یکی تر چوه به غدا. دیسان سهردانه که خیری نه بوو. ته و جا پاشان وهفدى حکومت به یاوه ریی وه زیره کانى ئیمه له به غدا دههاتن بو بهرده و امبون له سه ر گفتوگو کردن.

ههردوولا پروژهی خوی به دهسته وه بوو. پروژهی به عس بو چونیه تیی ئوتونومی له کونگرهی ههشته می حزبی به عس بریاری لی درابوو. ته و پروژیه مافی گه لی كوردی به ته و او ی پیشیل ده کردو زور ناوچه و شاری گرنگی له كوردستان داده بری وهك شاری کهرکوک و خانه قین و مهنده لی و شنگال. حزبی له ری لاده ری شیوعیه کانى لیژنه ی ناوه ندی له گه ل وهفدى به عس یه کرا بوو به رامبه ر به پارتی^۱. جگه له دابرا ندی زور ناوچه ی

له سالی ۱۹۷۴ له سه ر به ندی کوتایى هاتنی ماوه ی چوار سالی ناشتی، سه ددام حسین سه رۆکی شاندى حکومتی عیراق نه بوو به لکو به رپرسی فایللی كورد بوو و وهك سه رۆکی شانده له سوکه وتی له گه ل پارتی نه ده کردو له سالی ۱۹۷۴ سه ردانی كوردستانی نه کردوه. به گویره ی ته وهی که سه ر کرده ایه تیی شوپش و حزبی به عس له سه ری ریککه وتبون، پارتی دیموکراتی كوردستان پینج وه زیری هه بوو له به غدا که ته مانه ن:

- محمد مه حمود عه بدولته رحمان (سامی) وه زیری کاروباری باکور.
- نافیز جهلال هه ویزی وه زیری کشتوکال.
- نوری شاهه یس وه زیری نیشته جی کردن.
- ئیحسان شیرزاد وه زیری شاره وانیه کان.
- صالح یوسفی وه زیری ده ولته ت.

ههروه ها سی پاریزگاریشی هه بوو که ته مانه ن:

- عه لی عه بدوللا پاریزگاری سلیمانی.
 - عه بدولوه هاب ته تروشی پاریزگاری هه ولیر.
 - هاشم عه قراوی پاریزگاری دهوک.
- ^۲ له و کاته دا پارتی کومونیستی عیراق (شیوعی) نه ندامی به ره ی نیشتمانی و نه ته وایه تیی پیشکه وتنخواز بوو که حزبی به عس سه ر کرده ایه تیی ده کرد.

کوردستان، پرۆژه کە ی حکومەتی عیراق دەسەڵاتی دەولەتی ناوەندی بەتەواوی دەسەپانده سەر هەموو کاروباری حکومەتی ئۆتۆنۆمی و واشی پێشان دەدا کە بەبێ بریاری حکومەتی ناوەندی، حکومەتی هەریم مافی هیچ بریارو کردەویەکی نیە. سەبارەت بە کێشە ی نەوتیش، کورد بەتەواوی لە بەروبومی نەوت بێبەش دەکریت، مەگەر حکومەتی ناوەندی لەم بارە یەو بە بریار لەسەر هەندی شت بدات. بە هەر حال، خالی ناکۆک لە پرۆژە ی هەردولا زۆر زۆر بوو. حکومەتی بە عس پای لەسەر زەوی چەقاندبوو و لەسەر دار نە دەهاتە خوارەو دەرفەتی و تووێژی سیاسی بە گفتوگۆ کردن نە دەداو سور بوو لەسەر بریاری خۆی، بۆیە رۆژبەرۆژ گفتوگۆ بەرەو هەلدیری پێکنهاتن دەچوو. هەرچەند هەلۆیستی پارتی بە درێژایی گفتوگۆ زۆر ئیجابی بوو، بەلام هەمیشە روبەرۆی هەلۆیستی سیاسی بە عسییه کان دەبوو وە.

ئەگەر بێت و سەیری راگە یەنراو کە ی بە عس بکە یین کە لە ۱۱ ی ئازاری ۱۹۷۴ بە بۆنە ی راگە یاندنی پرۆژە ی ئۆتۆنۆمی بو کوردستان بلاوی کردۆتەو، دە یینین لە برگە یە کدا دەلی "دەبی پرۆژە ی ئۆتۆنۆمی بە زۆر بە سەر کوردستاندا بسە پێین". لە مەدا باش روون دە بێتەو کە هەلۆیستی بە عس چۆن بوو لە گفتوگۆ کردندا.

لە بەر ئەو ی پرۆژە ی هەردولا لە زۆر شوینو بە لگە نامە ی میژویدا بلاو کراونە تەو، بۆیە من بە پێویستم نە زانیو پرۆژە کان بنوسمەو. لە بەر ئەو من لە یاداشتە کاندا هەر بە کورتی نویسمە تەو. دوریش نیە ئەگەر بۆم کراو خودا دەرفەتی دام، هەموو ئەو شتانه لە یاداشتە کاندا بە دورو درێژی بنوسمەو.

۷ شوباتی ۱۹۷۴

ئەمرۆ وەفدیکى حکومەتى بە عەس بە سەرۆکایەتیی عەلى غەننام، ئەندامى سەرکردایەتیی قوتیری حزبی بە عەس و ئەندامەتیی عەزیز شەریف^۱ وەزیری داد کە سەر بە لیژنەى ناوەندیی حزبی شیوعیى عیراق و سەرۆکی لیژنەى ناشیى عیراق و بەیاوەریی وەزیرەکانى ئیسمە، بەهەلیکۆپتەر لە بەغداوە هاتن.

وەفدە کە بەبى ئەنجام گەرایەووە بو بەغدا. دۆخى رۆژانە زۆر ئالۆز بوو. حکومەت هەندى کردەووەى ناشیرین دەکات و پێشمەرگە رەدى دەداتەووە.

۱۱ شوباتى ۱۹۷۴:

حکومەتى بە عەس جەللادو خوینخۆر تەها شەکەرچى^۲ کردۆتە فەرماندەى تىپى پینجەم لەهەولێرو ئەمرۆ گەشتۆتە ئەوى. ئەوێ پێویستە بیلیم ئەوێ کە ئەم کابرایە بەدەرەندەى کى خوینرێژو بى هەستى

^۱ عەزیز شەریف کە سایەتییە کى ناسراوى عیراقە. سالى ۱۹۰۴ لەشارى عانە لەرومادى لەدايك بوو. دۆستى گەلى كورد بوو و باوەرى بەو بوو کە دەبى كورد بەمافى چارەنوس شاد بى. دەرچوى كۆلیجى مافە لە بەغدا و بەپیشە پارێزەر بوو.

سالى ۱۹۳۷ لەسەر لیستی پارێزگای بەسره بە ئەندامى پەرلەمان هەلبژێردراو. ماوێەك ئەندامى یەدە کى سەرکردایەتى حزبی شیوعیى عیراق بوو. لەسالى ۱۹۶۹ کرایە وەزیری داد لە عیراق. سالى ۱۹۸۸ لەدەرەووەى عیراق کۆچى دواى کردوو.

^۲ تەها شەکەرچى، ناوى تەواوى تەها نوری یاسین شەکەرچییە، لەدايكبوى تەلەعفەرەو لەسالانى شەستەکانەووە ئەندامى حزبی بە عەس بوو، زۆر رقى لە کوردو چەپەکان بوو، بەشدار بوو لە کودەتای سالى ۱۹۶۳ ی حزبی بە عەس لەدژی عەبدولکەریم قاسم. سالى ۱۹۷۴-۱۹۷۵ بەشدار بوو لە جەنگى کوردستان بەلام لە شەرەکانى گەلى عەلى بەگ و چىای کۆرەك، لە کاتی کدا کە فەرماندەى تىپى ۸ بوو، شکستى هیناو لە شەرەکاندا هیزەکانى ژمارەى کى زۆر کۆژراویان لى کەوت، بۆیە لا براو جەنرال سەعید حەمۆ جى گرتەووە.

مروّقانەو كوردكوژ دەژمیردری، دەیان تاوانی دژی گەلی كورد كردووه
كە ئەوەندە درندانەن ناتوانم بیانوسم یان باسیان بكەم.
ناردنی ناوبراو بو شارێکی كوردیی وەك هەولیرو كردنی بەفەرماندەیی
تییکی سوپا باشتین نیشانەیی نیازی خراپی بەعسییەكانە بەرامبەر
بەگەلی كوردو شۆرش. تەها شەكەرچی لەوتاریکییدا بو سوپا، خەلکی
شاری هەولیر باش روونی كردهوه كەحكومت دەتوانی و بەنیازە سنوریک
بو ئەو كەسانە دابنیت كە سەرکیشی دەكەن (مەبەستی پارتی و شۆرشە).

١٥ی شوباتی ١٩٧٤:

جاریکی دی عەلی غەننام هاتەوه بو گفتوگو.

١٧ی شوباتی ١٩٧٤:

ئەمڕۆ بەرادیۆ گویم لەدەزگاكانی بیتەلی شۆرش گرت بەمەبەستی
چاودیری كردنی وەزە، یەكسەر گویم لەدەزگای بیتەلی مەكتەبی
عەسكەری بوو لەناوپردان، بروسكەییەکی لیژنەیی بالای ئاشتی ئاراستەیی
بارزانی و دەواترو وەزیرە پەییوەندارەكان دەكرد.

لەبروسكە كەدا حكومت دانی بەوهدا ناو كەهەندی وردە شەر لەنیوان
هیزەكانی سوپا و پیشمەرگە هەییە. لیژنەیی بالا لەبروسكە كەیدا دەلی:
"هەندی چەكداریی سەر بەئیو ئەمڕۆ تەقەییان لەهەلیكۆپتەرێك كردووه
كە بەكاری رەسمی بەسەر ئەو ناوچەییەدا رەت دەبوو. هەلیكۆپتەرە كە ناچار
بوو لەگوندێك بنیشیتەوه. ئینجا هەر ئەو چەكدارانە پەلاماریان داوه.
تكایە ئەم بەكەن بكشینهوه و سنوریک بو ئەم كردهوانە دانین كەدەبنە
هۆی ئازاوەنانەوه و تێكدانی رێككەوتننامەیی ئازار".

دوا بەدوای ئەم بروسكەییە، لەهەمان لیژنە بروسكەیی دووهم گەیشت
كەدەلی: "هەندی لەچەكدارەكانتان پەلاماری چەند سەربازیکی بی

چەکیان داوہ کەبۆ مۆلەت ئیزن درابوون و سێ کەسیان ئی کوشتون و چواریشیان ئی بەدیل گرتوون. تکایە ئەمر بکەن سەربازە گیراوەکان بەر بدرین و چیتز ریگا بەم جوۆرە کردەوانە نەدری".

بەپێچەوانە ی درۆو دەلەسە ی حکومەت و لیژنە بالاکەوہ، هیزیک ی سوپا بە یارمەتی هەلیکۆپتەر پەلاماری ناوچە یەکی سەر بە پێشمەرگە یان دابوو. هەلیکۆپتەر سەربازی چەتربازی دابەزاندبووہ هیل ی دواوہ ی پێشمەرگەکان. بۆ یە پێشمەرگەکان هەلیکۆپتەرە کە یان خستە خوارەوہ و یەکیکی تریشیان پیک، لەسەر زەویش ژمارە یەک سەربازیان کوشتبوو، زۆریشیان بریندار کردبوو. دیلیش هەبوو.

۱۸ ی شوباتی ۱۹۷۴:

ئەمرۆ تەها شە کەرچی فەرماندە ی تیپ بە سەردانیکی عەسکەرییانە هاتە سەربازگە ی سپیلک و خەلیفان بۆ هاندانی سوپا و چەند وتاریکی پر هەرەشە ی دابوو کە سەری یاخیبووہکان پان دە کەنەوہ. قسەکانی، بەراستی، بۆنی شەریان ئی دیت.

بۆ روژی دواتر، هاتە رەواندزو هەمان قسە و هەرەشە ی خستە بەرچاوو گوئی خەلک. لەو روژە بەو لاوہ، سوپای عیراق کەوتۆتە خو و ئەمن و ئیستخبارات (هەوالگری) کەوتونەتە جموجول و چالاک ی و زۆریان هاتونەتە ناو شاری رەواندز.

۲۴ ی شوباتی ۱۹۷۴:

ئەمرۆ حەیب فەیلی و وەفدی پارتی جاریکی تر لە بەغداوہ گەرایەوہ و عەزیز شەریفیان لە گەل هاتبوو تا کو وەلامی جەنابی بارزانی بۆ حکومەت بیاتەوہ. وا دیارە چیتز نیاز نیە لیروہ وەفد بنیرنەوہ بۆ بەغدا.

٢٧ شوباتى ١٩٧٤:

ئەمشەو ھېزىكى سوپا لەجەلەولايە كەوتە رى بەرەو دەربەندىخان. ھېزەكە لە ٦٠ زىلى عەسكەرىي پىر سەربازو ٢١ تۆپى مەيدانى زل پىكھاتبوو. لەو ماوەيەدا حكومەتى بەعس كەوتۆتە خوقايم كردنو لەم روووەو جموجولى سوپايى بۆتە ديارەدەيەكى باوو لەژىر پەردەي تاريكىي شەو ئەنجام دەدرى، ئەويش لەترسى چاوى تىژى شۆرش و پىشمەرگە.

١ى ئازارى ١٩٧٤:

ئەمپۆ سەرلەبەياني قومبەلەيەكى تەوقىتكراو لەناو چايخانەي بىلال حاجى عەبدوئىلا لەھەولير تەقيەو. چەند كەسيك كوژران، ژمارەيە كيش لەوانەي لەچايخانەكەدا بون بريندار بوونو ھەموو كەرەستەو شتومەكى چايخانەكەش تىك و پىك درا.

ئەوھى پىويستە بلىم ئەوھى كەناوبراو بەشيوعى ناسراوھو زۆر شيوعى و خەلكى بىلايەن دەچونە چايخانەي ئەو، بەزۆريش جىگاي پىرەميردەكان بوو. شيوعىيەكان دواي چەندىن ناكۆكىي سياسى و چەندىن شەر، لەگەل پارتى تىكيان داو پالىان داھە حكومەت. بەر لەوھى ھىزەكانى شيوعى لەناو شۆرش چەك بكرىن، شيوعىيەكان لەگەل حزبى بەعس پىكەوھە بەرەيەكيان بەناوى بەرەي نىشتمانى و نەتەوھىي پىشكەوتنخوازەو^١ پىكھىناو بەدوو وەزىرى شيوعى، واتە موكەررەم تالەبانى^٢ و عامر

^١ بەرەي نىشتمانى و نەتەوھىي پىشكەوتنخواز بەرەيەكى سياسىيە سالى ١٩٧٣ لەنيوان حزبى بەعسو حزبى شيوعىيە عىراق راگەيەنرا. پارتى ديموكراتى كوردستان رازى نەبوو بىي بەئەندام تىيدا، بۆيە لەدەرەوھى بەرە مايدەو.

^٢ موكەررەم تالەبانى لەسالى ١٩٢٣ لەشارى كفرى لەدايك بوو. سالى ١٩٦٤ خویندى لەكۆليجى ماف لەزانكۆي بەغدا تەواو كردوو. ئەندامى حزبى شيوعىيە عىراق بوو.

عەبدوڵلا، بەشدار بوون لەحوکم. شیوعییەکان بونەتە جاش دژی شۆرش
کورد.

٢ی ئازاری ١٩٧٤:

جاریکی تر وەفدیکی حکومەت هاتە ناپردان. وەفدە کە بەسەرۆکایەتی
فوتاد عارف بوو و هەموو ئەندامەکانی کورد بون. وەفدە کە داوای
(لەبارزانی) کرد بێنیتەووە نەگەریتەووە بۆ بەغدا بەلام بارزانی رینگای نەدا
نەوێک حکومەت بیکاتە هەڵاو هۆریاو بۆ پرۆپاگەندەکردن لەدژی شۆرش،
شۆرش بەو تەوانبار بکات کە ئەندامانی وەفدی حکومەتی دەستبەسەر
کردووە.

٣ی ئازاری ١٩٧٤:

لەم رۆژەدا لەسائەکانی ١٩٧٢ و ١٩٧٣ بەفر باریووە. ئەمڕۆ رۆژیکی
سارد و تووش و زستانییه.

لەسالی ١٩٦٣ بەتۆمەتی کۆمۆنیستبون ٣ ساڵ زیندانی کراوە. لەسالی ١٩٧٢دا
لەئاکامی وتووێژی حزبی شیوعیی عێراق و حزبی بەعس دەربارەیی پیکهتانی بەرەیی
نیشتمانی و نەتەواپەتی پێشکەوتنخواز، لەسەر لیستی حزبی شیوعی کرایە وەزیری
ئاوگیری و لەسالی ١٩٧٨دا کرایە وەزیری گواستنەووە. لەسالی ١٩٧٩دا پاش تیکچونی
پەپوهندییەکانی نێوان هەردولا، دەستی لەکار کێشایەووە.

عامر عەبدوڵلا لەسالی ١٩٢٤ لەشاری عانە لەپاریزگای ئەنبار لەدایک بووە. لەسالی
١٩٤١دا لەکۆلیجی مەلیک فەیسەل وەرگیراوە بەلام دواتر چۆتە میسرو لەکۆلیجی ماف
خوینداریهتی. میژوی پەپوهندی کردنی بەحزبی شیوعیی عێراقەووە دەچیتەووە سەر سالی
١٩٤٩ و دواتریش بووە ئەندامی سەرکردایەتی. لەسالی ١٩٧٢دا بەپێی رێککەوتنی نێوان
حزبی شیوعی و حزبی بەعس بووە وەزیری دەولەت.

۸ی ئازاری ۱۹۷۴:

ئەمىرۆ كاك ئىدرىس بارزانى لە گەلّ وە فدىكى پارتى رۆيشت بۆ بە غدا بۆ
دوا گفتوگو کردن لە گەلّ حكومهتى ئەحمەد حەسەن بە كرو سەددام حەسەن.
شايانى باسە كە رۆژى پيشتر ئەحمەد حەسەن بە كرو سەروكى كۆمارى عىراق
نامە يەكى تايبەتى ناردبوو بۆ جەنابى بارزانى و داواى كردبوو يەكى
لە كورەكانى بنىريت بەلكو ئەيەك حالى بىنو راي راستەوخوى بارزانى
بزانن.

جەنابى بارزانى بە ئىدرىسى گوت كورم خۆت بكە بە قوربانى ئەم
شۆرشە و برۆ بۆ بە غدا، ئەگەر هاتىتەو ئەو چاكە، ئەگەر نە شەهاتىتەو
تۆش وەكو دەيان شەهيدى كورد بىبە بە قوربانى.

۹ی ئازاری ۱۹۷۴:

بە داخەرە سەردانە كە هيجى بە هيج نە كرد. كاك ئىدرىس بە سەلامەتى
گەرايەو.

۱۰ی ئازاری ۱۹۷۴:

ئەمىرۆ سەعات ۶ى ئىواره لەسەر داواى حزبى بە عسو و حكومەت، زياتر
لە شەش سەد كەس، لە هەموو توێژو چینه كان، كە گوايه كە سانىكى
بىلايهنو ديموكراسىخوازن، لە هۆلى خولد (لە بە غدا) كۆ بوونەو بۆ
گفتوگو کردن لەسەر ناوەرۆكى ئەو ئۆتۆنۆمىيەى كە پىويستە بدرىت
بە گەلى كورد. برىار وا بوو ئەم كۆبونەو يە ئىوارهى ۹ى ئازار ئەنجام بدرى
بەلام دوا خرا چونكە ماوهى داوا كردنو كات تىكيان نە دە كردهو.

ئەم كۆنفرەنسە جە ماوهرىيە كە گوايه بىلايهنە، لە ژىر چاودىرى حزبى
بە عسو بە هەرەشەو گورەشەى حكومەت رىك خراو و ۸۰%ى ئامادە بووە كان

سەر بە حزبی بە عس بون، زۆریشیان تۆرانی^۱ بوون، تاك و تەرا بیتلایەنی
تیدا بوو.

کۆبونەوێه کی وا فراوان تا گفتوگۆ لەسەر کیشەیه کی وا گرنگ دەکات و
بیروپراکان یەك دەخاوی هەر یەك لەو ئەندامانە وەرده گری و سیغە یە کی
کۆتایی بو ناوهرۆکی ئۆتۆنۆمی دیاری دەکات، بەنەزەری من بەلایەنی
کەمەوێ زیاتر لە یەك هەفتە دەخایەنی.

بەلام لە هەمووی سەیرترو عەنتیکەترو دیموکراتییانەتری حزبی بە عس،
ئەوێه کە زۆربە ی ئامادەبووێ کان دوا ی سەعات شەش گەشتونەتە شوینی
دیاریکراو کە هۆلی خولده، کەچی لە سەعات ۱۰ ی هەمان شەو
بەیاننامە ی ئۆتۆنۆمی لە رادیوی بەغدا خویندرا یەو.

سەیری ئەم دیموکراتیە ی بە عس بکەن. سەیری ئەو ئۆتۆنۆمیە ش بکەن
کە بە سێ سەعات و نیو دیراسە کراو گفتوگۆ ی لەسەر کراو
بوچونە کانیشی یە کخراون و بەیاننامە شی لەسەر دەرکرا.

حەقیقەتی کار ئەوێه کە چەند مانگیك لەوێه پێش، لە کۆنگرە ی
هەشتەمی سەرکردایەتی قوتری حزبی بە عس ئەم بەیاننامە بیسوود و
ناتەواوێ ئامادە کراو. تەنها مەبەستی بە عس لەم داواکردنە و کۆکردنەوێ
بیتلایەن و دیموکراسیخوازە کان پەردە دادانە بەسەر رووی خەلك و فیله
لە گەل و رای گشتی عیراق و عەرەب و جیهان.

بەلێ. لە سەعات ۹،۳۰ دا کۆبونەوێه کە تەواو بوو. سەددام حسینیش
وێلامی پرسیارە کانی دایەوێ سەرپەرشتی مناقشە کەشی کرد. ئینجا
سەعات دە ی شەو بەیاننامە بیماناکە ی ئۆتۆنۆمی بلاو کرایەو.

^۱ تۆرانیزم بزوتنەوێه کی رەگەزپەرستی تورکیە لە کۆتایی سەدە ی نۆزدەهەم لە تورکیا سەری
هەلداوێ ئامانجە کە ی کۆکردنەوێ رەگەزی تورکە لە یەك ئیمپراتۆریەتی تورکی.
بیروباوێه کە دژی کورد و بیروباوێه پێشکەوتنخوازە.

ئەو دەي كەمىك بەوردى و بەيرىكى تىژو واقىيىانە سەيرى بەياننامە كە بىكات، يە كسەر جىاوازىيە كى فراوانى ئەنيوان داخوازىيە كانى گەلى كوردو بىرورا تەسك و شوڧىننىيە كانى بە عس دىتە بەرچاۋ.

بەياننامە كە زۆر شارو ناۋچەي گىرنگ و مېژويى ئەخاكى كوردستان دادەپچىرېت و قوت دەدات. گەلى كوردىش كە ئەوئەندە شەھىدو قوربانىيى داۋەو ئامادەشە زىاترىش بدات، مومكىن نىە دەست لەو خاكە ھەلگىرېت و واز لە مافە كانى خۆي بىننىت.

۱۱ى ئازارى ۱۹۷۴:

ئەمىرۆ سەعات ۹ى بەيانى بروسكە يە كم بەرادىۋ وەرگرت كە ئەحكومەتى بە عسەۋە ئاراستەي جەنابى بارزانى و سەر كىردا يە تىي شوپش كرابوو. ئە بروسكە كە دا سەددام حسىن دەلى: "ئەو رايەي كە نوينەرە كانتان، ئىحسان شىرزادو^۱ دارا توفىق^۲ لە گەل خوياندا ھىناۋە پەسند نىەو

^۱ ئىحسان شىرزاد كە سا يە تىيە كى ناسراۋى ھەولئىرە لە سەردەمى عەبدولپەرھمان عارفو ئەحمەد حەسەن بە كىردا پىنچ جار كراۋەتە وەزىر لە ۱۹۷۶ سالى بە كالىۋىۋسى لە كولىجى ئەندازىيى زانكۆي بەغدا وەرگرتووۋە دواتر لە ئەمىرىكا پروانامەي دكتوراي وەدەست ھىناۋە.

^۲ دارا توفىق ئەندامى سەر كىردا يە تىي پارتى دىموكراتى كوردستان. لە سالى ۱۹۳۲ لە سلىمانى لە داىك بوۋە. لە كۆنگرەي ھەشتەمى پارتى بۆتە ئەندامى سەر كىردا يە تىي. پىشتەر ئەندامى حزبى شىوعى بوۋەو پىش بەستنى كۆنگرەي ھەشتەم بە چەند رۆژىك وازى لە حزبى شىوعى ھىناۋەو پەيوەندىي بە پارتىيەۋە كىردووۋەو بە ھۆي ئىدرىس بارزانى و سامى عەبدولرەھمانەۋە دەنگى بۆ كۆكرايەۋەو كرايە ئەندامى سەر كىردا يە تىي پارتى. لە سالى ۱۹۷۱ - ۱۹۷۴ سەرنوسەرى رۆژنامەي "تەئاخى" بوۋ. بە پىشەي ئەندازىيارو دەرچوى يە كى لە زانكۆ كانى بەرىتانىايە.

لە سالى ۱۹۷۵ دا پاش ھەرەس ھىنانى شوپش ئاۋارەي ئىران بوۋ بە لام زۆرى نەبرد گەرايەۋە بۆ عىراقو وازى لە حزبىيە تىي ھىنا. لە سالى ۱۹۸۰ دا لە بەغدا لە ھەلومەرجىكى نادىاردا رفىتراۋ شوينبىز كرا.

مومکین نیه قبول بکریت. له بهر ئه وه، موئه تی ۱۵ رۆژتان له پيشه تا کو سهر بو بریاری حکومت دانه وینن و بینه ناو به ره ی نیشتمانی و نه ته وه بی و کومه کی حکومت بکن بو جیبه جی کردنی به یاننامه ی ئوتونومی و له سه عات ۲ نیوه رۆی ئه مپرو که ۱۱ ای ئازاره، چاوه پروانی وه لامی ئیوه ده که یین و له حاله تی رازییوندا پازده رۆژتان له پيش ده بی بو هاتنه ناو به ره، ئه گینا ئیمه پابه ند نابین و هه قتان ده سوتی".

له م بروسکه یه دا ده رده که وی که حکومتی به عس به ئاشکرا و به شیوه یه کی بی ئابروویانه ده یه وی ئوتونومییه که ی خوی به سهر گه لو شوپشی کورده دا بسه پینیت و به ره هه لستی هه موو بریاریکی کورد ده کات.

وه زع زۆر ئالۆزو شیواوه. شهر له زۆر شوین هه یه و چاوه پروانی زۆر شت ده کریت. ئاووه هه واش زۆر سارده و باران و به فرو ره شه با ناهیلن که س سهر له ئازادی ده ریینی.

خه لک دوعا ده که ن وه زع هیمن بی تا ئه م مانگه ش تیده پهری به لکو ئاووه هه وا گونجاو بی بو هه وانه وی خه لک له په ناگه و ئه شکه وته کانداو بارانیش نه باری.

۱۵ی ئازاری ۱۹۷۴:

ئهمپرو دوا ی دوو رۆژ کارکردن و یارمه تیدانی ئه م و ئه و، دروست کردنی کونه ته یاره که ته واو بوو و سه ریشم داپوشی. هه مان رۆژ سهر له ئیواره کردیه بارانیکی زۆر توند. شه ویش به سه ردا هات و نه متوانی بیگرم.

۱۶ی ئازاری ۱۹۷۴:

له خه و هه ستام دیتم کونه ته یاره که به سه ر یه کدا ته پیوه و پر بووه له ئاوی باران.

۱۹ی ئازاری ۱۹۷۴:

هه وا خو ش بوو. کونه ته یاره که م چاک کرده وه.

٢١ى ئازارى ١٩٧٤:

ئەوئەندە سەرما خوردى بووم، نەخۆش كەوتتم.

٢٨ى ئازارى ١٩٧٤:

يەك ھەفتەيە لەبەر سەرما نەخۆش كەوتوم.

٢٩ى ئازارى ١٩٧٤:

ئەمىرۆ پاش چەند رۆژىك لەچاوەروانىيەكى پىر پەرۆشى، سەعات ٨ى ئىوارە ئىزگەي دەنگى كوردستان، دواي چوار سال بىدەنگى و خەوتن، كرايەو. لەخۆشيان تەزويەكى گەرم و گور بەناو جەستەي ھەموو كوردىكدا بلاو بوو، ھىواو ئاوات ھەلكشاو كەوتە شەقەي بال لەئاسوى بەرزى كورددا.

وتارە بەنرخ و گرنگەكەي باوكى كورد^١، بارزانى، لەبەرنامەكانى ئىزگە خويندرايەو.

٣٠ ئازارى ١٩٧٤:

ئەمشەو بەياننامەي مەكتەبى سىياسىي بەرز لەئىزگە خويندرايەو. ئىزگە بەراستى كاريكى زورى كردۆتە سەر بيروباوەرى خەلك. ئىزگە بوۆتە خواردنى شەوانەي گەلى كورد. ھاوولائىيان تا گوئى لەئىزگە نەگرن، نان ناخۆن.

ئىزگەي دەنگى كوردستانى عىراق لەسەر سى شەپۆلى مامناوەنج كار دەكا كەدرىژىيەكەيان ئەمانەيە: ٢٥٢ مەترى، ٢٠٠ مەترى، ١٦٠

^١"باوكى كورد" نازناويكە بو گەورەكردنى مەلا مستەفا بارزانى، لەو سەردەمەدا زور بەكار دەھات. سەرەراي ئەوئەي كەجەوھەر مەلا مستەفاي بەباركى كورد زانىو، لەكۆتايىشدا ھەر ئەو باوكى كوردە بوو (يان كورەكانى) كەجەوھەر و بنەمالەكەي لەناو برد.

۱۴ی نیسانی ۱۹۷۴

له زۆربهی بهرهکاندا شهر دهستی پی کردوو. له م رووهوه شهر بهتوندی له سپیلک و خهلیفان دهستی پی کردوو. پيشمه رگه هيرشى بردوته سهر تهو دوو سهربازگه يه و بهتوپ و بههموو جوړه چه کيک ليى داوون. ئەم دوو سهربازگه يه گه مارۆ دراوون. هيشتا حکومهت نهيتوانيوه ريگايان بو بکاتهوه.

له ههمان کاتدا پيشمه رگه پهلامارى ناو گهلى عهلى بهگ و رهبيه کاني گوږه زى چيای برادوستى داوه. ههردولا زيانيكى زوريان پی کهوتوو. پيشمه رگه توانيوه تى پردى يه کهم له گهلى عهلى بهگ بگرى و بهلاى باپشتيان^۱ بخاته روبرو. دواتر پردى کونه ماريش گيرا. ريگاي هاتوچو بو رهبيه کاني گوږه ز نه ما. چه ندين سريه له وى گريان خواردوو.

شايانى باسه هه ر له مانگى تازارى رابردوووه سوپا له ره واندزو حاميەى باپشتيان کشاوتهوه بو خهلیفان و سپيلک و بهسهر رهبيه کاني گوږه زو کوږه کدا دابهش بووه.

هيشتا فرۆکه نه هاتوته سهر ناوچهى بالهک و تهنها له سهر بهرهى شهر دهسورپيتهوه.

۱۵ی نیسانی ۱۹۷۴

ئه مشه و حکومهتى به عس به هه ليکو پته ر يه ک سريه مه غاويرى^۲ مه شق پيکراوى له سهربازگه ي سپيلک دابه زاندى ههمان شه و نارد يه ناو

^۱ باپشتيان گونديکه له ناحيهى ديئاناي سهر به قهزاي سوران له پاريزگاي هه ولير.
^۲ مه غاوير يان کوماندى يان هيزى تاييهت هيزيکى مه شق پيکراوى سوپاي عيراقه به مه بهستى هيرشو په مارلادان و گرتنى شوينه کان. له سالانى ۱۹۷۴ - ۱۹۷۵ د عيراق^۳ ليواي مه غاويرى هه بوو، واته هه ر له شکرک (فهيلهق) فهوجيکى مه غاويرى بو هه ر تيپيک ته رخان ده کرد.

ره‌بیه‌کانی سه‌ره‌وه‌ی گوندی سه‌رچیای حسین ئاغای سورچی^۱. به‌ری به‌یان، پيشمه‌رگه دای به‌سه‌ریانداو فه‌سیلیکی ۳۰ که‌سیی به‌ئامر فه‌سیله‌وه ئیباده کرد، له‌وانه چواریان به‌ساغی ده‌رچون، ئه‌وانیش به‌دیل گیران و نیردرانه به‌ندیخانه‌ی خه‌لان.

۲۲ ی نیشان

دوای چهند روژیک شه‌ری گهرم و خویناوی، هیزیک گه‌وره‌ی سوپای حکومت توانی ریگای خوی بیری و بگاته سه‌ریازگه‌ی سپیلک. به‌مه‌ش ته‌وقی گه‌مارۆدانی شکاندو و ره‌ی سوپاکه‌ی سپیلکی به‌رز کرده‌وه، ئه‌و سوپایه‌ی که له‌برسان و له‌به‌ر که‌م ئازوقه‌ی جه‌نگی، له‌وپه‌ری و ره‌ نزمی و خراپیدا بوو چونکه ته‌نها به‌فرۆکه‌ی هه‌لیکوپته‌ر شتی بو ده‌چوو. سوپا هه‌ر له‌م هیزه‌شدا گه‌یشته خه‌لیفان.

۲۳ ی نیشان

بو‌یه‌که‌م جار دوای وتووێژ، چهند فرۆکه‌یه‌ک هاتنه سه‌ر ناوچه‌ی باله‌ک و بو‌ردومانیان کرد. فرۆکه‌یه‌کی باجه‌ر (توپۆلیف ۲۲) به‌پاسه‌وانیی دوو فرۆکه‌ی سیخوی شه‌رکه‌ر، سه‌ر له‌ئێواره هاتنه سه‌ر ناوچه‌که‌و بو‌مبیان هاویشته ده‌وروشتی چۆمان و گه‌لاله‌و قه‌سرو ماکووس. هیچ زیانیان نه‌دا. توپه ته‌یاره شکینه‌کان که‌وتنه ته‌قه لی کردنیان و به‌جاریک ئاسمانیان کرده یه‌ک پارچه ئاگر.

ئه‌وه‌ی شایانی باسه، فرۆکه‌ی توپۆلیف ۲۲ ده‌ستکردی روسه. فرۆکه‌یه‌کی بو‌مبهاوێژی خاوه‌ن چوار ماتۆری زۆر زل و زه‌به‌لاحه، به‌جاریک ۱۲ بو‌مبای یه‌ک ته‌نی هه‌لده‌گری و ده‌هاوی، دوو شه‌ستی‌ری ۳۰ ملیمی و چهند ساروخیکیش هه‌لده‌گری.

^۱ حسین ئاغای خدر ئاغای سورچی سه‌رۆکی هۆزی سورچییه‌کان بووه‌و برای عومه‌ر ئاغای سورچییه.

فرۆكەى سىخۆش فرۆكەيەكى شەر كەرە بۆ ئامانجى زەمىنى و دژى پيادە و پشتيوانىيى فرۆكەى زل بە كار دىت.

۲۴ى نىسان

رۆژى ماتەم و كارەسات. ئەمىرۆ سەعات ۹،۴۵ دەقىقە، دوو فرۆكەى سىخۆ ۷ بۆ ماوەى چەند دەقىقەيەك بۆمبارانى شارە هيمن و جوانەكەى قەلادزىيان كرد. ئەم شارە جوان و چاۋنەترسە كەتازە زانكۆى تىدا كرابۆوہ و قوتاييەكانى خەرىكى دەرس و خويندن بوون، هيچ بەرگرييەكى وای دژى فرۆكە لى نەبوہ و كتوپر فرۆكەكان بەچەشنيكى درندانە پەلاماريان داوہ و مردن و ئاگريان بەسەر شارەكەدا باراندوہ.

لەچاوترووكانىكدا ۱۳۴ كەس شەھيد كران و ۵۱ كەس شىش بريندار بوون كە زۆربەيان ژن و مندال و پير بوون. لەناو ئەم ھەموو كوژراوانەدا تەنھا يەك پيشمەرگە ھەبوو. نزيكەى ۱۱۸ خانوو رمان و تىك دران، لەوانە ۴۷ دوكان و چايخانە و لۆقەنتە (ئوتىل)، دائىرەى قايمقام و قوتابخانەى سانەوى و بەشيكى نەخۆشخانە.

زۆر مال بەتەواوى لەناو چوون و ئاسەواريان بپايەوہ.

بەجۆرە، بەعسييە درندەكان لەكەيەكى رەشيان خستە سەر نيۆچەوانيان لەدژى گەلى كورد. ئەم رۆژە لەميژوى گەلى كورددا ناو نراوہ رۆژى ماتەم و شەھيد. بەراستى كارەساتيەكە هيچ فاشستيەك ئەنجامى نەداوہ، مەگەر نازييەكانى ئەلمان.

ناوى ئەو فرۆكەوانەى كە لەم بۆردومانە بەرپرسە سالم سولتان بەسوويە كەخەلكى موسلە.

۲۶ى نىسان ۱۹۷۴

ئەمىرۆش بەھەمان شيوە ھەلەبجە بۆمباران كراو دەيان خانوو بەسەر خاۋنەكانياندا رماو لەژييدا مردن. لەم شارە بيئەسەلاتەدا ۳۱ شەھيدو

ژماره یهك بریندار هه یه.

٢٢ ی ئایاری ١٩٧٤

ئه مپو دهروازهی ئیران کرایه وهو دهیان خیزان به سنوردا رته بوونو چوونه خاکی کوردستانی ئیران. دهولتهتی ئیران ههزارهها چادری هه لداوهو کامپی مهدهنیی کردوتهوهو بو جیگیرکردنی خه لکی په ککهوتهو هه لاتوو و ئاوارهی کوردستانی عراق.

٣١ ی ئایاری ١٩٧٤

ماوه یهك له مه وهبه، وردتر یهك دوو سال له مه وهبه، ناكوکی له نیوان بارزانی و عوسمانی برازای^١، کورپی خوالیخوشبوو شیخ ئه حمدهی بارزان^٢، په یدا ببوو.

ناکوکیه کهی ئه وان شیوه یه کی بنه ماله یی و عه شیره تگه ری هه یه. محمه د خالیدی^٣ برای عوسمان دهوری هه بوو له م ناکوکیه دا. که م که م

^١ عوسمان کورپی شیخ ئه حمده بارزانییه. پاش کوچی دواپی باوکی، هه ولیدا جیی بگریته وه به لام مه لا مسته فا دژی ئه م هه ولتهی وه ستایه وه و ویستی محمه د خالیدی برای بیی به شیخی بارزان چونکه محمه د خالید خه زوری مه سعود بارزانی بوو. به مجوره، مملانییه کی سهخت له نیوان عوسمان و محمه د خالید دروست بوو. روژ له دواپی روژیش، مه لا مسته فا تهنگی پی هه لده چنی و له دواپییدا هیرشی برده سه ر بارزان و ده ری کرد. ئه ویش وازی له شورش هینا و چوو بو موسل. دکتور مه حمود عوسمان نویسیویه تی که مه لا مسته فا له سالانی هه فتاکاندا ته نها یهك جار چوو به شه ر، ئه ویش بو ده رکردنی عوسمان له بارزان. ^٢ شیخ ئه حمده بارزانی سه رکرده ی ئایینی بارزانییه کانه، که سیکی ده ستپاک و خوشه ویست و نیشتمان په ره ر بوو. تا ئه و ما بوو، هیچ کیشه یهك له نیو بارزانییه کاندا نه بوو. پاش کوچی دواپی له سالی ١٩٦٩، شیخایه تی بارزان کوتایی هات.

^٣ محمه د خالید کورپی گه وهی شیخ ئه حمده بارزانی و خه زوری مه سعود بارزانییه. مه لا مسته فا بارزانی له دژی برازا کهی خوی که عوسمانی کورپی شیخ ئه حمده بارزانییه، پشتگیری کرد بو ئه وهی شیخایه تی بارزان بگریته ده ست. شیخ محمه د خالید له سالانی شه ری عراق- ئیراندا یارمه تی له ئیرانییه کان وه رگرت و حزبوللای کوردی دامه زراند.

ناکۆکییه که زیادی کردو شیوهی ههندی داخوایی وەرگرت وەك ئیدانی زیبارییه کان و چەك کردنیان^۱. زیبارییه کان خالۆی مەسعود بارزانی. هەر وەها عوسمان داوای بەرەڵا کردنی بنەمالە ی ئیمەشی دە کرد^۲. هەلبەت عوسمان ئیمە ی کردبوو بە بەلگە بو راست و دروستی داخواییه کان، ئەگینا ئیمە لە کوی و داخواییه کان ئەو لە کوی.

بە هەر حال، چەند جارێک بارزانی خۆی تە دەخولی کرد بەلام بۆی چارەسەر نە کرا. عوسمان هەر بەلاملی مایه وە، هەر چەند نفوزیشی زۆر کەمی کردبوو. مەسە لە کە بە مجۆره مایه وە تا ئە مپۆی هەینی ۳۱ ی ئایار. ئە مپۆ عوسمان لە گەڵ چەند کەسیکدا بە خیزانە وە لە رێگای بالنداو ه لەزی مەزن پەرییه وە.

هەر چەند شۆرش زۆر هیزی پیشمەرگە ی خستبوو ه سەر رێگای، بەلام ئەو رێگا کە ی گۆری بوو، پیشمەرگە کانیش شەریان لە گەڵ نە کردبوو، بەلکو ئەویش بە ناو پیشمەرگە دا رەت ببوو و زۆر ریزی ئی گیرا بوو. مە بەستی عوسمان چوون بوو بو موسل بو ناو حکومەت.

بارزانی خۆی چوو بوو بو ئە وە ی بیگیریتە وە بەلام پینی رانە گە یشتبوو، بە قاسدیش نە گە رایه وە و بە ناو ناو چە ی زیباریدا رویشت.

^۱ پاش بەیاننامە ی ۱۱ ی ئازاری ۱۹۷۰ مە لا مستەفا بارزانی لە گەڵ ئەو زیباریانه ئاشت بوو کە چەکیان دژی شۆرش هەلگرتبوو، بارزانییه کان زۆر بە مە قەلس بوون، بە تاییه تی کە مە لا مستەفا نە ک هەر لە گەڵ زیبارییه کاند ئاشت ببوو بەلکو دەسەلاتیکی زۆریشی پی دان کە گە یشتە رادە ی هەرە شە کردنی زیبارییه کان لە بارزانییه کان. مە لا مستەفا بە و جۆره سەیری مەسە لە کە ی دە کرد کە ژنە کە ی زیبارییه و خالەکانی مەسعود بارزانی هەمویان زیبارین، بۆیه نە ی دە و یست کیشە ی لە گە لیاندا هە بی بو ئە وە ی زیبارییه کان پشتگیری لە مەسعودی کۆری بکەن.

^۲ عوسمان دژی گرتنی بنەمالە ی محەمد ئاغای میرگەسۆری بوو، داوای لە مە لا مستەفا دە کرد ئازادیان بکا. ئە مە ش وای لە مە لا مستەفا کردبوو و اتی بگات کە بنەمالە ی میرگەسۆری پشتگیری لە عوسمان دە کە نو دژی بنەمالە ی مە لا مستەفان.

٤٤ حوزەيرانى ١٩٧٤

ئەمىرۆ شېخ عوسمان بارزانى ئەگەل نزيكەى ٢٠٠ كەس كەزۆربەيان شىروانىن گەيشتە موسل و پارىزگارى موسل پيشوازىي لى كرد. چوونى ناوبرا و كارىكى خراپ بوو بو شۆرش و بنەمالەى بارزانى. لەرىگادا لوغمىك لەژىر پىي هەندى ئەپياوكانى تەقى بوو و زۆرى لى كوشتبوون و هەندىكىش برىندار بوون. دواى گەيشتنى بو موسل، يەكسەر بروسكەى بو سەرۆكى كومار لىداو پالپشتى خوى بو حكومت دەربرى بوو و نارەزايى لەشۆرش و جەنابى بارزانى نیشان دابوو و جنىوئىشى دابوو.

٤٥ حوزەيرانى ١٩٧٤

عوبەيدوللاى كورى مەلا مستەفا^١ كەتەوئىش لەياخىبووكانە وەزىرى دەولەتە لەحكومتى ئەحمەد جەسەن بەكر، چوو پيشوازىي ئاموزاي خوى (لەموسل) و دلخوئىشى حكومتى پى راگەياندو بەخىرەتەنى لى كردو ئەگەل خوى بردى بو بەغدا.

٤٦ حوزەيرانى ١٩٧٤

ئەمىرۆ لەناو ئازاوەى خەونىكى ناخوئىش و نارەحەتدا هۆشيار بوومەو. كەوتمە شك كەشتىك دەقەومى. هەر لەو گومانەدا بووم، كاتىك خالىد محەمەد زاخوى لىپرسراوى پاسەوانەكانى مالى باوكم لەچۆمان هاتە مائەو لەئازادى و پاسەوانىكى ترى ئەگەلدا بوو. دواى كەمىك دانىشتن،

^١ عوبەيدوللا كورى گەرەى مەلا مستەفايە لەژنە بارزانىيەكەى، مەلا مستەفا زۆر رقى لى بوو. جارىكىش گرتى و زىندانىي كرد بەلام ئەو لەزىندان رايكردو چوو بو بارزان بەلام باوكى وازى لى نەهينا. لەكوتاييدا عوبەيدوللا ناچار بوو خوى رادەستى رژىمى عىراق بكاو لەبەغدا دابنىشى. ئەسالى ١٩٧٥ مەلا مستەفا داواى لەكوردىكى لوبنانى كردبوو كەناوى جەمىل محوى، عوبەيدوللا تىرۆر بكات. هەر چۆنىك بى، لەكوتاييدا عوبەيدوللا بەدەستى سەددام حسين كوژراو تا ئىستا شوئىنبرە.

ئىم پرسى خىره بۆچى هاتون؟

خالىد گوتى هاتوينه ته شوين جه نابت. باوكت و حميد^۱ ئىستا له گوندى خه لانن، منيان ناردووه بۆ لاي تو كه بتينن.

زۆرم لا سهير بوو. باوكم و حميد به ماله وه له مه كتەبى ديلزن. كهى و چون چونه ته خه لان و چون من نه مزانيوه. دواتر، بۆچى ناردويانه به شوينمدا؟ به هر حال، گومانم له راستى قسه كه كرد. به خالىدم گوت:

-باشه. به لام به تهنه ها له وين، يان به ماله وه؟

گوتى:

-ئه وان پيشتر هاتون. مالىشيان ئه مپو ده گاته لايان.

قسه كهى ماقول نه بوو چونكه ئه گهر مه سه له كه مال گواستنه وه بيت، باوكم و حميد تا مال تيك نه ين و به ريان نه كه ن، ناچنه ئه وى.

به هر حال، تيگه يشتم كه ده بى باره گاي بارزاني ئه وانى نارد بيته ئه وى و وا هاتونه ته شوين منيش بو ده سته سه ر كردنم.

هه لسايين و خواحافيزيم له ماله وه كردو پيم گوتن چاويان له غاندى بيت نه وه ك تاخير بم. ترومبيل (ئوتومبيل) له بهر ده رگا وه ستا بوو كه كونه قه ميره يه كى مارسيديسى ره ش بوو. سوار بوين. من له پيشه وه، خالىد يش له نيوان من و شوفيردا. پاسه وانه كه ش له دواوه.

چووين بو خه لان. له نزيك ئاوايى دابه زين. يه كسه ر من چومه لاي شيخ عه بدوللا كه له بهر ده رگاي مزگه وت وه ستا بوو. دواى يه كتر ماچ كردن، گوتى: "به راستى عاجزم له بهر باوكت و ئه وان. پيره ميترديكى وا به رگه ي ئه م حاله ناگرى". ده ستي بو بيناي قوتابخانه كهى خواره وه دريژ كردو گوتى "وان له ناو قوتابخانه كه".

^۱ حميد كورى خه زورى فاخرى محمەد ئاغاي ميترگه سورييه.

منیش له گهڙ خالید دابه زیمو بو یه کهم جار دواى سى سال چاوم به باو کم کهوتو تیروپر دهسته کانیم ماچ کرد. تهویش به شیوه یه کی پر سوزو میهره بانى یه ک دوو جار نیوچه وانى ماچ کردم. حه میدیشى ماچ کرد. دانیشتن. باو کم عاجز دیار بوو. له راستیدا منیش له دلی خودا په ستو تووره بووم. ثم بگروه به رده ی له گهڙ ئیمه دا ده کریت، کاریکى بی مانایه. باو کم و حه مید به مال و خیزانه وه دهسته سهر بون. دهسته یه ک پیشمه رگه له بهر ده رگا پاسه وان بون، به بی پاسه وان نه ده چونه سهر ئاو. پاسه وانه کان وه ک سیبه ر لیان جیا نه ده بونه وه. ثمه چیه؟

من له گوندی نازادی دهسته ر بووم. هه رچهند پاسه وانیان بو دانه نا بووم به لام به دزییه وه له ژیر چاودیریدا بووم. منیش نه ده چومه شوینی دوور. باشه چی رویداوه و چی کراوه تا پیویست به م کاره بکات و جاریکى تر له خاوو خیزانم دور بخریمه وه. تهو هه موو مال و مندال و ژنه بیده سه لاته به بی که سو به بی پیاو گونا هیان چیه؟

به هه ر حال، ده مزانی ثم کاره په یوه ندی به وه وه هه یه که عوسمان چوته ناو حکومه ت و بوته جاش. به لام ثمه په یوه ندی به ئیمه وه چیه؟ عوسمان براو برازای خو یانه و له بنه مال ه ی خو یانه. بوچی ناکوکی ناو خو یان به ئیمه ده کوژینه وه و بوچی شه ری ناره وای خو یان به سهر ئیمه دا بشکیتته وه؟

ته گه ر دنیا ویران بیته، ئیمه په یوه ندیمان پیوه نیه. ته وان^۱ ته گه ر یه کتر بخون و برنه وه هیچ خیر و چاکه ی بو ئیمه تیدا نیه. ئیمه هیچ کات کارمان به سهر کاروباری ناو ثم بنه مال ه یه وه نیه. به لام ئیمه ته مه شمان به سه یر نه زانی، چونکه کاتی خو ی، له سالی ۱۹۷۱د، کاتیک عوبه یدوللا رویشته و له باوکی یاخی بوو، ته وان په لاماری ئیمه یان ده داو کاره که یان له سهر ئیمه حیساب ده کرد. شیخ عوسمان هه مان سال یاخی بوو. دیسان

^۱مه به ست بنه مال ه ی بارزانییه.

ئەمەيان لەسەر ئىمە حىساب كرد. ئەم ھەلۆيستە زۆر دوور بوو لە راستى و
ويژدان چونكە ئىمە پىلاوى بارزانی بە ھەموو دنيا نادەين و ئەگەر
كەسيكيشمان لەوان^۱ خوش بوئ و ريزى لى بگرين، لەبەر چاوى رەشى
جەنابى بارزانییەو بەس. ھەر كەسيك لە بارزانی ياخى بىي، لە ئىمەش
ياخى بوو.

۷ حوزەيرانى ۱۹۷۴

دووم رۆژى گرتنمان. نامە يەكم بۆ كاك ئيدريس و كاك مەسعود نوسى و
ئەو حەقىقەتەم تىدا رون كردهو كە وا ئىو ناهەقن كە ئىمە بەم جۆرە
گرفتانه دەبەستنهو و ئىمە رازى نين بگيرين و بين بەداردەستى ئەم و ئەو.
رازىش نين كەسانى وەك عوسمان و عوبەيدوللا ئىمە بکەن بە کوتال و
لە بازارى خوڤروشتندا عەرزمان بکەن. پىم گوتن دەبى ئىو ش باش بزائن
كاتىك خوڤروش لەرېگای راست لادەدا و بىهوى پىستى بى نرخى خوئ
لەلای حكومەت بە نرخ بخت ، حەتمەن دەبى شتىك بە دەمەو بەگري تاكو
بايەخيان پى بدريت و دەبى وای پيشان بدن كە ئەم و ئەويان لە گەل دايە ،
بۆيە دەبى ئىو ش حىسابى ئەم شتە بکەن و بە چاويكى موجه رريب
(تاقىكراوه) سەيرى بکەن چونكە دوژمن دەيهوى هەتا هەتايە ئەو
ناخوشىيە لەنيوان ئىمە و ئىو دا ھەر ھەييت و گەرەترىشى بکات. ئىو
چۆن ئەم مەجالە دەدەن.

لەدوايىدا پىم گوتن ئەگەر ئىمە عوسمانمان ويستى، ئەوا ئەمە لەبەر
چاوى بارزانی بوو. ئەو ھى دوژمنى بارزانییە، دوژمنى ئىمەشە.

۱۰ حوزەيرانى ۱۹۷۴

داوامان كرد بوو رېگامان بدن مائەكانيشمان بۆ خەلان بەينين بەلام

^۱مەبەست گروپى شىخ عوسمانى كورپى شىخ ئەحمەد بارزانییە كە لە گەل بنەمالەى مەلا
مستەفا بارزانی ناكۆك بوو.

موافقهت نه کرا، تهنها من نه بی که له ئازادی بووم و به تهنه اش بووم.
حقیقهتی هوی گرتنمان نه وهیه که خه لکی سوودخوړ (هه لپه رست) و
به رژه وهنددار له چه وساندنه وهی ئیمه، چوونی عوسمانیان به ده رفهت زانیوه و
که وتونه ته زمان لیدانی ئیمه که گوايه باوکم و ئیمه ده ستمان تیدایه،
نه ویش به بیانوی نه وهی که چند که سیک له شیروانییه کانی ئیمه، له گه ل
عوسمان چوون، نه ویش له ترسی محمه د خالید.

حیسابی نه وهیان نه کردووه که باوکم به و پیری و هه شتا سالییه وه و به و
هه موو جهرگانه^۱ که وا له به ندیخانه کاندای زیندانی کراون، چوون ده پروات و
دژایه تییان ده کات. حیسابیان بو نه وه هه موو خزمه ته نه کردووه که باوکم
به دريژایی ته مه نی بو بنه مالیه بارزانی و بو کوردی کردووه. چوون وا
به ئاسانی، باوکم نه مه به فیرو ده دات و چوون ریشی خوئی ده داته ده ست نه م و
نه و، نه م ریشه ی که له ناو به سه رهات و له بهر خوئی خزمهت کردندا سپیی
کردووه. ئاخر بنه مالیه ئیمه چوون میژوی خاوینی خوئی له که دار ده کات و
پشت له گه ل و شوړشی کورد ده کات.

ئیر ته وانه به چاویکی سه تخی و نزیکین سهیری وه زع ده که ن و له سه ر
بناغه یه کی دوور له راستی بریار ده ده ن و ئیجرائات ده که ن.

۱۱۱ حوزهیرانی ۱۹۷۴

نه مپرو له سه ر بریاری باره گای بارزانی، محمه د عه زیز^۲ نامه ی بو خالید
ئاژگه یی، لیپرسراوی به ندیخانه ی خه لان، نارد که جیگا و ریگا بو مائی من
په یدا بکات تا کو مالم بیئمه خه لان.

^۱ له په یثینی نیو خیله کاندای وشه ی "جهرگ" به مانای کوړو برازا دی و لیږه به پیی رسته که
مه به ستی کوړه کانی محمه د ئاغا میږگه سوړییه، واته نه سه د، جه میل، ره شید، مه جید،
سه عید، فاخرو خه لیلی برازای محمه د ئاغا میږگه سوړی.

^۲ محمه د عه زیز یان حه مه عه زیز به رپرستیکه له باره گای بارزانی.

پیش نیوهرۆ پیکاییکم گرتو ماله کم گواستهوه. خوا خیری شیخ
عبداللّا بنوسی هەر له حساری خوی دوو ژوری پی دام، ماله کم تی
دانا.

به هاتی مالی من، هندی قیوودیش له سهرم سستتر بوو و توانیم
شهوانه له ماله کم بخهوم.

هندی شتومه کی ناومالم له ئازادی له ناو خانووه که به جی هیشت.
هه لبت بیستانیشم کردبوو. ئه ویشم به ته مای حسه نه رهش به جی هیشت.
به لام به زوری له خه می لایکای سه گه کم دام که نه متوانیوه له گه ل خوم
بیهینم. جاروبار له گه ل پاسهوانه کان سه ری بیستانه کم دهدهم.

٢١ ی حوزهیرانی ١٩٧٤

یه کم روژی هاوینه. زور گرم بوو. ئه مرۆ چند بیروپایه کم له بارهی
هه نده سه وه بو کاک مه سعود بارزانی نوسی وه که ته قاندنی بو مبا به ده نگ و
به هو ی ئاوینه و ئاسن فرین و^١ به کارهینانی گولله ی قازیفه و سا روخ بو ئه م
مه به سته و ئاراسته کردنی به شیوه یه کی ئوتوماتیکی ره و تانک و ئالیاتی
دوژمن و هه ره ها به زور ریوشوینی تریش. ئه م شیوازه تا ئیستا که س
به کاری نه هیناوه.

٢٢ ی حوزهیرانی ١٩٧٤

پاسهوانه کان که پاسهوانیی باو کم و ماله وه ده که ن، گوپردران و گه پانه وه.
زور به یان خه لکی ناوچه ی زاخو بوون. به راستی که سانیکی خراپ نه بوون.
لیپرسراوه که یان، خالد محمه د، زور باش بوو، به لام ترسنوک بوو. هه مان
روژ ده سته یه کی تر جیگای نهوانی وه رگرت له خه لان و بوونه پاسهوانی
ئیمه.

^١ مه به ست نه و ورده ئاسنه یه که له کاتی ته قینه وه ی بو مبدا ده و روبه ری خوی ده ته نیته وه و زیان
ده گه یه نی.

سەردەستە کەیان ناوی ئەحمەدە. کورپیکى موئەددەب و ئاقل و رووخۆشە. ئەمانیش ھەر سەر بە ھیزی ھەلگوردن. ژمارەیان ھەشت پێشمەرگە یە. ئەو پێشمەرگانە بە کوچەر بە ناوبانگن. ئەحمەد خەلکی گوندی مەروونە لە سەر جادەى نێوان دەھۆک و زاخۆ.

٢٦ى حوزەیرانى ١٩٧٤

ئەمپۆ تەمەنى غاندیی کورم دەبیته پینج مانگی رەبەق. ھەمیشە نەساغە لەبەر کەم چارەسەر چونکە من دەستبەسەرم. ھەر ئەمپۆ وەلامی نامەى ھەندەسە و سێ پێشنیارە کەى باوکم و ھەمیدم لەرپیی محەمەد عەزیزووە بو هاتەوہ^١. محەمەد عەزیز ئەلقەى پەيوەندی نێوان ئیمە و بارەگای بارزانیه.

٢٩ى حوزەیرانى ١٩٧٤

ئەمپۆ لەبەر بەیاندا ھێرشیکى زۆر گەرەى سوپا بە یارمەتیی جاشەکانی لیژنەى مەرکەزى^٢ و جاشى ترو بە پشتیوانیی سەدان تانک و توپ و فرۆکە، کرایە سەر بەرەیه کى فراوانى ھیزی سەفین و دەشتى ھەولێر. بەرینیى ھێرشە کە لەوہدا دەردەکەوئ کە بەرەیه کى فراوانى گرتۆتەوہ، لەدەر بەندی گۆمەسپان و دۆلى سماقوئى و چىای کرۆژوہ تا ھیزۆپ و بەرەیه کى تریش

^١ بەپێى رستە کە، دیارە محەمەد ئاغای میرگەسۆرى و ھەمید بە محەمەد عەزیزدا نامەیان بو مەلا مستەفا بارزانى یان بو یەکئ لە کورپەکانى ناردووہ و سێ پێشنیاریان خستۆتە بەردەمى. دەقە کە ھىچ رونکردنەوہى دەربارەى سێ پێشنیارە کە تیدا نیە.

^٢ مەبەست میلیشیاکانى حزبى شیوعى عىراقە کە لەو کاتەدا ھارپەیمانى حزبى بەعس بوون لەبەرەى نیشتمانى و نەتەوايەتیی پیشکەوتنخواز. لەبەر ئەوہى لەو کاتەدا دوو حزبى شیوعى لە عىراقدا ھەبوو و ھەردوکیشیان یەک ناویان ھەبوو کە حزبى شیوعى عىراقە، بۆیە بە یەکیکیان دەوترێ لیژنەى مەرکەزى (ل. م) کە ھارپەیمانى حزبى بەعس بوو و بەوہى دیکە دەوترێ قیادەى مەرکەزى (ق. م) کە دژى حزبى بەعس بوو. لەدەقە کەدا لیژنەى مەرکەزى بە شیوہى ل. م بە کار ھاتووہ.

لهدهشتی کۆیهوه تا حاجی قهلاو شیوهشان.

سوپا بهیهك رۆژ لهدهربهندهوه تا دۆلی ئهسحابان و هیزوپیی گرت. نزیکههی ۱۵۰ تا ۲۰۰ دهبابه بهشدار بووه.

خیرایی پیشرهویی سوپا نیشانی دهده که به رهه لستی هیزی پیشمه رگه زۆر کهم بووه^۱.

۳۰ ی حوزهیرانی ۱۹۷۴

شهر ههر لهوپهیری توندی و خویناویدا بهردهوامه و دوژمن ههر بهره و پیش دهروات، تا داری قهمتهرانی گرتووه و لهزورگه کان وهستاوه. هیزیکی تری بهره و لای سکتان کهوتوته جموجول. بهرگری پیشمه رگه کهمه و زیان زۆره. بهتالیونیکی هیزی هه لگورد کهوته ری بو پالپشتی هیزه کانمان.

ای ته موزی ۱۹۷۴

شهر ههر بهردهوامه و سوپا له هیزوپهوه بهره و گوندی سکتان دهروات. ئه مپرو پیشمه رگه پالنهوانانه شهر دهکات بهلام جیاوازی ژماره و هیزو شتومهك زۆره و بههوی تانکهوه تهرازوی پیشمه رگه لهنگه و دوژمن زالتره. پیشمه رگه زۆر زیانی لهجهیش و جاش داوه بهلام لهتوانادا نیه دوژمن رابگری. هه مان رۆژ هیزیکی تری سوپا له میراوهی نزیك شه قلاوهوه حه ره کهتی کرد بو لای گوندی بهره که و پاش سوتاندنی گونده که لهویش رهت بوو.

دوژمن دهیهوی له گه ل هیزه کهی تری سکتان و سهری بازن یهك بگریتهوه و هیزه کانمان ده رباز نه بن بهلام شوکر هیزه کانمان زووتر ده رباز بون. مه ترسی هه یه زۆر شتی ئیمه کهوتیبیته ده ست دوژمن.

^۱ وهك لهدهقه کهده ده رده کهوی، جده ههر زۆر له پیشرهویی سوپایی عیراق نیگه ران بووه و ههستی کردوه هیزی پیشمه رگه توانای بهر په رچدانه وهی هیرشه کانی سوپای عیراقی نیه و سهر کردایه تی شو ریش جگه له پشت به ستن به ئیران بو راگرتنی پیشرهویی سوپای عیراق هه یچ پلانیکی دیکه ی نیه.

۲۲ تەموزى ۱۹۷۴

دوژمن تۈنى بگاتە دۆلى نازەننە و ھىران و كەوتۈتە دورخستەنە وەى
پېشمەرگە لەخۆى. ھەزاران مال و خىزان لەترسى پەلامارى درندانەى
دوژمن شوينى خويان بەجى ھىشتووە و پەرت و بلا و بوون. زۆريان بەروتى
رزگارىان بوو و زۆربەيان بەرەو ناوچەى بالەك كەوتنە رى.
ھەر ئەمپروش ھەندى لەناوچەى قەرەداغ كەوتنە دەست پېشمەرگە.
ھىزەكانى قەرەداغ و كەركوك و زۆربەى ھىزى رزگارى كەوتنەتە تەنگ
ھەلچىن بە حكومەت و سوپا.

۲۳ تەموزى ۱۹۷۴

دوژمن مەبەستەكانى لەم ھىرشە ھىنايە دى، ئەوئىش بەدەرکردنى
ھىزەكانى پېشمەرگە لەدەشتى ھەولئىرو سەفین و سەربازگەيە كىشى
لە گوندى زاران داناووە دەستى بەسەر ناوچە كەدا گرتووە.
خەتاي ئەم شكانەى پېشمەرگە لەملى سەر كەردەو كاربەدەستەكانە
چونكە بەر لەسى چوار رۆژ دوژمن ھىزى كۆكردۆتەووە و زانراوہ كەسەدان
تانك بو ئەم ھىرشە تامادە كراوہ بەلام كاربەدەستانمان ھىچ حىسابيان بو
تەئسىرى تانك نە كەردووەو تەقويەى ھىزەكانىشيان نە كەردووە.
پېشمەرگە لەبەر بىئومىدبون لەوہزەو كاربەدەستان، وەك جاران شەر
ناكا. زيانى پېشمەرگە لەم شەرانە زۆر زۆر بوو. نزىكەى سەد شەھىد
ھەيە، بىجگە لە برىندارو بزرو بىجگە لە زيانى مەدەئىيەكان.
بەلام ھەر ئەمپرو پېشمەرگەكانى ھىزى زمانكو پەلامارى دوژمنيان دا
لەچىاي زمانكوو ملەكەووە توانيان دوژمن دامالنو دەيان سەرباز بكوژنو
بەدیل بگرن و دەست بەسەر زۆر شتومە كدا بگرن.

۴ تەموزى ۱۹۷۴

ئەمشەو لەخۆشى خەبەرى زىناكوو قەرەداغ، لەچۆمان بەبى ماناو بەلاش تەقەى خوشى كراو ھەزارەھا فېشەك بەلاش بەفېرۆ درا. لەئەنجامى ئەم تەقە بى مانايدەدا ژنى ھەمىدى ئىمە كوژرا. لەكاتى ھاتنە دەرەوھى، گوللەيەك بەر سەرى كەوتو بەرى داىە خوارەوھ. بەنيوھ گيان گەيەندرايە شارى خانە (لەئىران) بەلام زۆرى نەبرد گيانى سپارد. لەو كاتەدا ئىمەو ھەمىد لەخەلان دەستبەسەرىن.

۵ تەموزى ۱۹۷۴

ئەمپرۆ ھەمىد (لەكوژرانى ژنەكەى) ئاگادار كرايەوھو روڭشت. ئەمەش ھەر كارەساتىكە لەچوارچىوھى ئەو ھەموو كارەساتەى توشى ھاتوين. خودا رەھمان پى بكات.

۶ تەموزى ۱۹۷۴

ئەمپرۆ سەر لەئىوارە كرديە ھەورو تىشقەو سەرما. شەوئىش ھەندى باران بارى، بەلام لەديوى ئىران دوو سى رۆژە بارانە. زۆر سەرمايە. ناچار بووين چاكەتو ساقۇ بكەينە بەر.

۷ تەموزى ۱۹۷۴

سەرما ھەر بەردەوامە. ھەورو رەشەبايە. ئەمپرۆ شەش فرۆكە: دوو باجەرۆ چوار سىخۆ ھاتن و بۆمبارانى ھەندى شوئىيان كرد. ھەرۆھە ئەمپرۆ ديسان پاسەوانە كانمان گۆردران و جەماعەتتىكى تر لەھەلگوردەوھ ھاتنە شوئىيان. جەماعەتى پىشتەر بۆ بەرەى سەفین نىردران. بەراستى ئەھمەدى سەردەستە شوئىنى خۆى لەناو دلى ئىمە كردبووھو زۆر مەمنونين.

جەماعەتە تازەكەش ھەر سەر بەھیزی ھەلگوردن بەلام تازە ھاتوونو
یەكەم جارە چەك وەردەگرن. گیل و نەزانن. لەناو ژیانى پېشمەرگایەتیدا
نەتوانەتەو، لێپرسراوەكەیان نەبى كەناوی فازلە، پېشمەرگەيەكى كۆنە
بەلام زۆر بەسەرۆبەر نیە.

١٢ى تەموزى ١٩٧٤

ئەمڕۆ لەنیووی شەووە تا سەعات ١٢ى ئەم نیوەرۆیە، ھاتوچۆ قەدەغە
بوو. لام وایە ھەندى چەك و شتى تازەمان بو ھاتووہ. فرۆكەش ھەر
بەردەوامە لەسەر سورانەوہ بەسەر ناوچەكەدا.

١٥ى تەموزى ١٩٧٤

ئەمڕۆ سەعات ٨، ١٠ ئیزگەي دەنگى كوردستان راپۆرتىكى بلاو كوردەوہ
لەبارەي ئەم ھەموو ھیزو چەكەي كەحكومەتى بەعس خستويەتییە
مەيدانى شەرى دژى گەلى كوردو ئەو زیانە گيانییەي كەپیی كەوتووہ.
راپۆرتەكە بەشیوہي لێكۆلینەوہیەكى سیاسى - عەسكەرى بوو، نزیكەي
حەوت ھەشت دەقیقەي خایاند. راپۆرتەكە ئەم ژمارانەي رون كوردەوہ كە
لەسەر بناخەي لانی كەم و بى زیدەرۆیین:

لە ١١ى ئازارەوہ تا سەرەتای مانگی تەموز، دوژمن ئەم ھیزانەي
فریداوہتە مەيدانى شەرى:

یەكەم: فرقەي ١، فرقەي ٢، فرقەي ٦، فرقەي ٨ و نیوہي فرقەكانى ٣ و
١٠. ئەم ھەموو تیپە بەچەك و جبەخانەي تەواوہوہ ھاتون. سەرجەمى
گشتى دەبیته ٧٠ فەوج لەسوپادا.

دووہم: ٢٥ كەتیپەي تانك.

سییەم: ریزەي گشتى ٦/٨ى سوپای عیراق لەشەردا بەشدار بوو، بیجگە

ئامازەيەكە بو گەیشتنى بریكى زۆرى چەك و تفاق لەئیرانەوہ بو شۆرش، بەتایبەتى پاش
پیشرەوییەكانى سوپای عیراق و زیادبونى کاریگەریی ھیرشە ئاسمانییەكانى عیراق.

لههزاران جاش.

چوارهم: تانكه كان هموى تازهن و دهستكردى روسن، لهجورى: ت ٤٥، ت ٥٤، ت ٦٢.

پينجهم: هموو جورىكى فرۆكهى باجهر (توپۆليف ٢٢)، ليووشن، ميگى ١٧ و ١٩ و ٢١، هوكر ههنتهر، سوخوى ٧ و سوخوى ٢٠. شهشم: لهههمان ماوهدا زياتر له ١٦٠٠ سهرباز كوژراون و ٢٨٠٠ يش بريندارن.

ئهمه كورتهى راپورته كه بوو. بهلام راپوته كه باسى زيانى ترى دوژمنى نه كردوو له فرۆكه و تانك و توپ و ترومبيل و چهكى تر. ههروهها ئيشارهتيشى به زيانه كانى شوڤش و هيژه به شداره كانى هيژى پيشمه رگه به رامبهر به و هيژه مهزنهى دوژمن نه كردوو.

ئهم راپورته ئه نجامى ئه و پرسيارو وهلامه يه كه ئيژگهى دهنگى كوردستان له گهڻ مهسعود بارزانى سازى كردبوو. مهسعود بارزانى له وهلامى پرسيارى كدا گوتى: "سوپاي دوژمن له ههر روژيكا نزيكهى ١٠٠ تن تهقه مهنى فرى ده داته سهر كوردستان و ئه گهر هيژشه كهى گوره بيت زياتر له م بره به كار دينى". ههروهها گوتى "زيانى ماددى عيراق له ههر روژيكي شهردا نزيكهى نيو مليون ديناره". ههروهها گوتى "دوژمن له هه ندى شهري مهزن وهك شه ره كانى دهشتى هه وليرو دهشتى كه ركوك و زاخوو سهفين نزيكهى ٢٠٠ تانكى خستوته مهيدانى شه ره وه".

ههروهها گوتى "قهبارهى زيانى دوژمن له يهك كات و ماوهدا به بهراورد له گهڻ ساله كانى ترى شهر، له و ماوه يه دا گه يشتوته رادهى كوژرانى ١٦٠٠ سهرباز، كه چى پيشان به يهك سال ئه وهنده زيانه ي لى نه ده كهوت".

تيبيني: ئه مرۆ كوده تايه كى سوپايى له قوبرس رويداوه كه ئه فسهره يونانيه كان كردويانه. ورده كارى له لاپه ره كانى دواتره.

دوای نیوهرۆ باوكم ناردی به شوین خالید ئاژگهیی بهر یوه بهری به ندیخانەى خەلان، بۆ ئەوەى ئاگادارى بکەن با ئەویش داوا لە محەمەد عەزیز بکات هینانى ماله کانمان بۆ خەلان دوا بخریت، چونکه که لکی ئەو نەماوه مال و مندال لە شوینیکی وا سارددا لەناو چادر ئیداره بکەن.

دەورو بهری کاتی نوێژی ئیواره، خالید ئاژگهیی لە گەل حەسەن ناسرو یەك دوو پێشمەرگه هاتنه ژووری ئیمه. من خەریکی خویندنه وهی پەرتووکی "جەنگی یەكەمی جیهان" بووم، باوکیشم چوو بووه مزگوت بۆ نوێژ. باوكم تەشریفی هینایه وهه كهوتینه پرسیارکردن دەربارهی وهزعی شهرو چۆنیهتی شهركردن و كشانه وهی هیزه كانی دوژمن لەناوچهی هیران و نازەنین. حەسەن ناسر كتیبه كهی لی وەرگرتم و كهوته سهیرکردنی وینه كانی. ئیمه لهو گفتوگۆیهدا بوین، دەنگی فرۆكه هات و بووه گرمه گرم. چەند دەقیقه یهك و بهجاری بووه گرمهی دۆشكه و تۆپی فرۆكه شكین و لە گەل هارپه گرمهی دەنگی فرۆكه كان و دەنگی بۆمباكانیان تیکه لاو بوو.

لەپهنجهرهی ژووره كه چارمان له لولهی ئەو دوو دۆشكایه بوو كه له سههه بهردهزهرد دامهزرا بون. بهراستی جوان بون. وهك بروسك ئاگری له دەم دهردهچوو به رهه و فرۆكه كان.

ژمارهی فرۆكه كان سی فرۆكه بوو: باجهریك و دوو سوخوی به سههه ئازادی و حاجی ئۆمه راندا دەسورانه وهه دهچونه سهه زینوهه خەلان.

بهراستی دەنگی تۆپی ۶۰ ملم زۆر نازدارو خوش بوو، بهجاریك ئاسمانی پرکردبوو له گولله. باجهره كه نزم بوو. ههه كه گولله كان به نزیکیدا رهت ده بون، وهك تیر به شیوهیه کی دینگهیی (ستونی) بهرز ده بووه بۆ ئاسمان تا له پادهی مه دای تۆپه كان بچیته ده ری، به لام بهر له وهی بهرز بیته وه، باری خوی سووك کردو یهك زنجیره بۆمبای فریدایه خواره وه كه ناوچه یه کی

فراوانی گرتته وه، له پشته زینوهی شیخه وه تا ناشی شیخ له خوار ئازادی. یه کیك له بۆمباکان له ناو گوندی ئازادی له سهر چهقی جادهی دابوو. بۆمباکان زۆر کاریگهر نه بون به لام شیوهیه کی نوێیان هه بوو: بهرمیلیکی نزیکه ی ۵۰ سم درێژو به قهه زۆپایه ک ئهستور. بهرمیله که ته نک بوو، به لام له ناو ههر بهرمیلیک ده دوانزه موشه کی پهروانه دار هه بوو. ههر که بهرمیله که ده که ویتته سهر زهوی و لیك ده بیته وه، موشه که کان ههر یه که یان بۆ خۆی ده ته قیتته وه.

بهرمیلیک له وانه که وتبووه ناو ئازادی. سی چوار له موشه که کان نه تهقی بوون. ئەوانی تریش که میك دیواری سهر جاده یان تیکدا بوو، به لام زیانی گیانی له کهس نه دابوو.

بهرمیلیکی تریش که وتبووه نزیك ناشی شیخی له سهر روبار، یه کیکیش له خوار زینوه. هیچیان زیانی گیانیان نه بوو.

سهر له ئیواره کردییه هه ورو با. شهو هه ور ئاسمانی داپۆشی و کردییه تریشقه و گرمه گرم. شهو درهنگ هه ندی بارانی هوررد باری و سه رماو ره شه با زۆر به قوه ت بون.

۱۷ تهموزی ۱۹۷۴

ئه مرۆ سه عات ۷،۵ ی ئیواره سه روکی کو مار ئه حمهد حه سه ن به کر به بۆنه ی ئاههنگ گێرانی یادی کودهتای ۱۷ تهموزی ۱۹۶۸ وه، وتاریکی سیاسی و عهسکه ری و ئابوری خوینده وه که نزیکه ی ۵۵ دهقیقه ی خایاند.

۲۰ تهموزی ۱۹۷۴

ئه مرۆ سه عات شهشی بهیانی، ده ههزار سه ربازی کو ماندوی تورک له ئاسمان و ده ریاوه دابهزینه سهر دورگه ی قوبرسو و زۆربه ی بهنده ره کان و فرۆکه خانه کانیان داگیر کردو که م که مه تهقه دهستی پی کرد له سهر هیلی نیوان یونانییه قوبرسییه کان و تورکه قوبرسییه کان.

ئەو ھى پېئويستە بېلېم ئەو ھىيە كە. ئەرۋىزى دوشەممەي ۱۵ ئى تەموز ئەفسەرە
يۇنانىيە كانى كەسەرپەرشتىي ھىزە نىشتمانىيە كانى قوبرس دەكەن،
بە يارمەتتىي ھىزە نىشتمانىيە كانى قوبرس كودەتايەكى سوپايان دژى
قەشە مەكارىيۇس سەرۋكى كۆمارى قوبرس كەرد.

كودەتاكە زۆر خۇيىناۋى بوو. زىياتر لە ۳۰ - ۴۰ كەسى تىدا كوزراۋ دەيان
كەس برىندار كران. ئە كۆتايىدا كودەتاجىيە كان تۋانىيان دەسەلاتى خۇيان
بەسەر ولات و نىقۇسىادا بەسەپىنن.

گەلى قوبرس بەرھەلىستىي كودەتاكەي كەرد بەلام دەرهقەتى
كودەتاجىيە كان نەھات. قەشە مەكارىيۇس رايكردو پەناي برده بەر ھىزە
ئاشتى پارىزە كانى نەتەو ھى كگرتوۋە كان. رۋىزى دووھم كودەتاجىيە كان
لە دەرياۋە ھىرشىيان كەردە سەر بارەگاي تازەي مەكارىيۇس و لەزەو ىشەو ھەر
پەلامارىيان داۋ دەريانىپەراند. مەكارىيۇس بەفرۆكەيەكى سوپايى ئىنگلىزى
لە دورگە كە ھەلات و خۇي گەياندە ناۋ ئىنگلىز تاكو لەوئو ھىچى بو
نىويۇرك و شكايەت بكات لەلەي نەتەو ھى كگرتوۋە كان.

ھەمان رۋىزى كودەتاكە، سەرەك ۋەزىرانى توركيا پۆلەند ئەجەويد
لەئىۋارەدا بەپەلە خۇي گەياندە برىتانىياۋ لەگەل ھارۆلد وىلسۋنى سەرەك
ۋەزىرانى ئىنگلىز لەبارەي قوبرسەو ھى كەوتە گەتوگۆ.

پېئويستە (لىرەدا) پەنجە بو رىككەوتننامەكەي سالى ۱۹۶۰ ئى نيوان
توركياۋ ئىنگلىزو يۇنان لەبارەي چارەنوسى ئەم دورگە بچوكەو ھى دىرئ
بەم.

لەسالى ۱۹۶۰ دا شەرپىكى خۇيىناۋى لەنيوان تورك و يۇنانىيە كانى
دانىشتۋانى دورگەي قوبرس بەرپا بوو. دەيان كەس لەھەردولا كوزرانو
نەتەو ھى كگرتوۋە كان ناچار بوو دەست بخاتە ناۋ دورگە كە بو ۋەستاندى
شەر. لەكۆبونەو ھى كانى نەتەو ھى كگرتوۋە كاندا ھەر سى لايەنى پەيوەندار
كەوتنە مشتومپرو راۋىژ بو (گەيشتن بە) رىككەوتننامەيەك لەبارەي

وہزعی قوبرسہ وہ۔ ھہرسی لایہ نہ کہ تورک و ئینگلیزو یونان بون۔ تورکیا بہناوی بہرگری لہ گروپی تورک و یونانیش بہناوی بہرگری لہ گروپی یونانیہ کان کہ زورینہ یہ و ئینگلیزش بہ بیانوی تہ وہی کہ لہ کونہ وہ داگیرکہری تہم دورگہ یہ بووہ و ھہندی ریککہ و تننامہ لہ نیوان ئینگلیزو خہ لکی قوبرس ھہ یہ، چونہ ناو مہسہ لہ کہ۔

بہ مجورہ، ھہر سی لایہ ن کوہونہ وہ و ریککہ و تننامہ یہ کیان مور کرد کہ ھیزیکی نہ تہ وہ یہ کگرتوہ کان بو ناوہی بچیتہ دورگہ کہ و ھیزہ کانی ئینگلیز بکشینہ وہ، دہست لہ دورگہ کہ ھہ لگرن و سہر بہ خوئی بدریت بہ قوبرس۔ ھہروہا نزیکہ ی ۶۵۰ تہ فسہری یونانی بنیردرین بو قوبرس بو سہر بہ رشتی و سہر کردایہ تی کردنی ھیزہ نیشتمانیہ کانی قوبرس و سہرہک و ہزیرانی دورگہ کہ یونانی بیت و جیگرہ کہ ی لہ تورکہ کان بیت و ھیلک لہ نیوان ھہردو و تایفہ دیاری بکریت بو تہ وہی خوینیان نہرژی۔

ھہروہا ریککہ و تننامہ کہ دہلی: تہم سی لایہ نہ مافی تہ وہیان ھہ یہ لہ کاتی پیوستدا لووت بژہنہ ناو کاروباری دورگہ کہ، ھہروہا ھہر یہ کیکیش لہم سی لایہ نہ (واتہ تورکیا و ئینگلیزو یونان) مافی تہ وہی ھہ یہ لہ کاتی تہنگاویداو لہ کاتی تیکدانی ریککہ و تننامہ کہ دا لووت بژہنہ ناو دورگہ کہ و سنور بو تیکدہر دابنیں۔

بہ مجورہ تورکیا مافی تہ وہی بہ خوئی دا کہ دورگہ کہ داگیر بکات۔

دوای تہ وہی سہرہک و ہزیرانی تورکیا سہرنہ کہوت لہ قایل کردنی ئینگلیز بہ وہی کہ پیکہ وہ بچنہ ناو دورگہ کہ، بریتانیا ھہموو چارہ سہریکی عہسکہری فریدایہ لاوہ و ھہولیدا بہ ناشتی و راویژکردن تہم کیشہ یہ چارہ سہر بکات۔ دوای گہرانہ وہی سہرہک و ہزیرانی تورک، تہ نجومہنی و ہزیرانی تورکیا لہ ناکاو کوہوہ و بہ نہینی بریاریدا بہ ھیزی سوپا قوبرس داگیر بکات بو لادانی کودہ تاجیہ کان۔

تورکیا کہوتہ خوئی و ھیزی لہ باشوری ولات کوکرده وہ و ھہموو

دەنگوباسىكى قەدەغە كىردو سەدان تانك و توپ و كەشتى جەنگى تامادە
كىرد.

جوزيف سيسكو يارىدەدەرى وەزىرى دەرەوہى ئەمىرىكا بەپەلە گەيشتە
لەندەن و لەگەل ھارۆلد وىلسون و نوینەرى توركىا كۆبۆوہ و دواتر ناردىان
بەشوين نوینەرى يونان.

بەگوپرەى باس، وا دەرەدەكەوئى كەئەمىرىكا ھەز لەقەشە مەكارىيوس ناكاو
بەكاستروئى^۱ دەرياي ناوہراستى دەزانئى و ناپەوئى بىتەوہ سەر ھوكم. لەوہدا
دەرەدەكەوئى كەئازانسى ناوہندىي ھەوالگىرى ئەمىرىكاش لەكودەتاكەدا
دەستى لەگەل يونان تىكەلاو كىردوہ. ئەمىرىكا دەرى خست كەدەبئى ئەو
تاقمە كودەتاجىيە لابدرئى بەلام ناشبئى مەكارىيوس بچىتەوہ سەر ھوكم و
دەبئى يونان ئەفسەرەكانى بە ھى تر بگورئى.

گورپىنى ئەفسەرەكان زۆرتەر راى ئىنگلىزە. لەراستىشدا گورپىنى
ئەفسەرەكان ھىچ چارەسەر نىە بو ئەم كىشەيە چونكە ئەفسەرە
يونانىيەكان ھەمان ئەفسەرە يونانىيەكانن مادام رژىمى ولات لەگەل
كودەتاكەدا بىت. ئەم راىە قبول نەكراوہ و قەشە مەكارىيوس بەفروكە فرى
بو نيويورك و ئەمرو و تارىكى دورو درىژ دەدات و داوا لەولاتە
يەكگرتووەكانى ئەمىرىكا دەكات دەستووردان بكات و رژىمە عەسكەرىيە
تازەكەى نىكولاي سامسون و دەستە و دايرەكەى لابەرن و خوى بەيننەوہ سەر
كورسىي ھوكمرانى.

نوینەرى روسياش لەنەتەوہ يەكگرتووەكان بەتوندى داواى لابردنى

^۱كاسترو سەرۆكى كوبا لەسالانى ۱۹۵۹ - ۲۰۰۸. رابەرايەتىي شۆرشىكى جەماوہرىي
كىردوہ لەكوبا و تانىويەتى رژىمى فەرمانرەوا بوخىنى و رژىمىكى سۆسالىست
دائەزىنى. پەيوەندىي بەھىزى لەگەل يەكىتىي سۆقتىدا ھەبوو و زۆر دژى ئەمىرىكا بوو.
ماوہى ۴۹ سال ھوكمى كىردوہ. سالى ۲۰۰۸ بەھوى نەخوشىيەوہ دەستى لەكار كىشاىەوہ و
لەسالى ۲۰۱۶ دا كۆچى داوى كىرد.

كودەتاجىيە كانى كىردو مافى بەمە كارىيوس دا. دواى ئەوھى ھەموو ھەولە كانى ئاشتى بۇ چارەسەر كىردنى وەزىع شىكىستان ھىنا، ھىزە كانى تور كىيا ھەر ئەو شەوہ كەوتنە رى و لەبە يانىيە كەدا دورگە كەيان داگىر كىرد. ھەر كەگە يىشتە ئەوئى، سەرەك وەزىرانى تور كىيا لەبە ياننامە يەكى رەسىدا گوتى "لەبەر ئەوھى ھەموو ھەولىكى ئاشتىخوزانە بۇ چارەسەر كىردنى بارى ئىستاي قوبرس شىكىستانى ھىناوہو سەرى نەگرتوۋە، تور كىيا ناچار بوۋە لەپىناۋى مرۇقا يە تىدا (واتە لەپىناۋى تور كىيا دا) و لەپىناۋى دورخستەنەوھى شەرپو لەپىناۋى خەلكى قوبرسدا، داوا لەسوپا بكا دورگە كە داگىر بكات و ھىوادارە كە بەبى تەقە و خويىنرشتن دەست بەسەر دورگە كەدا بگىرى".

فرۇكە كان كەوتنە فرىن بەسەر نىقۇسىيە پايىتەختدا و كەشتىيە جەنگى لەدووربى چەند كىلو مەترىك لەدورگەوہ وەستان و كەشتىيە بارو سەرباز ھەلگەرە كانىش لەبەندەرە كان لەنگەريان گرت و سەدان تانك و توپ راكىشرانە سەر زەوئى.

پۆلەند ئەجەوئىد سەرەك وەزىرانى ئىستاي تور كىيا نۆزدە ھەمىن سەرەك وەزىرانى تور كەو لەسالى ۱۹۲۵دا لەئەستەنبول لەدايك بوۋە. سالى ۱۹۵۵ نوپنەرى ئەنقەرە بوۋ لەپەرلەمانى تور كىيا و سالى ۱۹۶۰ بوۋە بەجىگىرى سەرۋكى پەرلەمانى تورك و سالى ۱۹۷۴ بوۋەتە سەرەك وەزىران و سەر بەپارتى كۆمارى تور كىيايە كە كۆنەپەرستىن حىزبە. وەزارەتە كەي ئەجەوئىد ئىتتىلافييە.

شايانى باسە كەتور كىيا و يونان ھەردو كىيان ئەندامن لەپەيمانى ئەتلەسى و سەنتوۋ ھەر لەكۆنەوہ ھەمىشە نىوانيان ئالۆزو ئاژاۋەيە،

پەيمانى باكورى ئەتلانتىك كە بەناتو ناسراۋە پەيمانىكى سوپاييە ئەمريكا لەسالى ۱۹۴۹ دايمەزراندوۋە. بارەگاگەي لەشارى برۇكسلى پايىتەختى بەلژىكايە. ئەندامە

واته ھەر ئەو كاتەو كەھىزە سوپايىيە كانى يۆنان، لەسەردەمى كەمال ئەتاتورك، زۆربەى خاكى رۆژئاواى توركيان داگىر كردوو. بۆ مېژوو ئەو دەلېم كە ئەو كاتە تەنگاۋو مېژويىيەدا كەمال ئەتاتورك كەيە كەم سەرۆكى كۆمارى توركيايە پەناى بىردە بەر گەلى كورد لە كوردستانى توركيان تا يارمەتییى بەدەن بۆ دەرکردنى ھىزە كانى داگىر كەرو بەلئىنى پى دان كەدواى سەر كەوتن خودموختارى (ئۆتۆنۆمى) بەدا بە كوردەكان.

لەبەر ساويلكەيى سەر كوردە كوردەكان و پياوانى ئاين و شىخەكان، ئەمانە بەجارى گەليان ھانداو بەناوى جىھادى پىرۆزەو كەوتنە كۆپى شەر دژى سوپايى يۆنان، يۆنانىيەكانيان دەر كوردو خاكى رۆژئاواى توركيان رزگار كرد.

كورد زۆر ساويلكەو نەزان بوو كەئەو دەر فەتە زىپىنەى شەرى تورك-يۆنانى وەدەست نەھىناو مافى رەواى خۆى لەبىر چۆو و باوهرى بە بەلئىنە نادروستەكەى ئەتاتورك كردو ھەزارەھا رۆلەى كورد لەو جەنگە بونە سوتەمەنى. دواى وەستانى شەر ئەتاتورك لەجياتى ئەوھى بەلئىنەكەى بىنئىتە دى، كەوتە كوشتن و برىنى كورد بەجۆرىك كەئەگەر باس بكرىت، قەلەم لەنوسىن دەوەستى.

وہزعى قوبرس زۆر ئالۆزو شىواوہ. دور نىە يۆنانىش بەسوپا پەلامارى ھىزەكانى تورك بەدات بەبىيانوى بەرگرى كردن لەيۆنانەكانى قوبرس. بەراستى دەر فەتەتئىكى باش بوو بۆ توركيان، چونكە زۆر لە كۆنەو بەدواى

دامەزرىنەرەكانى برىتىن لەم دەولەتەنە: ئەمريكا، بەلژىكا، كەنەدا، دانمارك، فەرەنسا، ئايسلاندا، ئىتالىا، لووكسمبورگ، ھۆلەندا، نەروىژ، پورتوگال و بەرىتانىا. سەنتۆ پەيمانئىكە سالى ۱۹۵۵. لەبەغدا پىك ھىنراوہو لەو كاتەدا پىتى دەوترا پەيمانى بەغدا. ئەندامەكانى برىتى بون لەعيراق، توركيان، ئىران، بەرىتانىا و پاكستان. پاش شۆرشى ۱۴ تەموزى ۱۹۵۸، عيراق لەپەيمانەكە كشاىەوہ. بۆيە ناوہكەى كرايە سەنتۆ كەكۆكراوہكەى "پەيمانى رىكخراوى نارەندىيە" بەزمانى ئىنگلىزى.

دەرفەتتەك دەگەرى پەلامارى ئەو دورگەيە بدات، تەنانەت بەدوای ئەوئەشدا دەگەرى كەپەلامارى يۆنانىش بدات بۆ تۆلەسەندەنەوئەي كۆن. دە با بزەنن باری سىياسى و عەسكەرىي ئەو ناوئە سەر لەچى دەدات. سەعات يەكى دوای نيوەرۆ ئىزگەي كويىت و بەيروت و عەمان ھەموويان بلاويان كەدەوئە كەشەرى زۆر زۆر توند لەنيوان داگىر كەرەكان و يۆنانىيە قوبرسىيەكان ھەيە. تا ئىستاش نىقۆسىيەي پايتەخت نەگىراوئە و شەر لەناو كۆلان و جادەكان داىە.

ھەرئوئە گوتيان ئوستولەكانى ئەمريكا (ئوستولى شەشەم) لەدەرياي ناوئەراست كە لە ۴۵ كەشتىي جەنگى پىكدى، لەھەلگىر فرۆكە، ھەرئوئە ھەندى كەشتىي سوڤىت و برىتانىا و يۆنان بەرەو ناوچەي قوبرس بەرى كەوتون.

ھەرئوئە ئىزگەكان تەئكىديان كەدەوئە كەحەوت تىپى چەتربازى سوڤىتى لەدۆخى ئامادەي تەوار دان. ھەندى پاپۆرى جەنگى ئەمريكى گەيشتونەتە بەندەرى كرېنيا و بەندەرىكى تر كەھىزەكانى توركىا داگىريان كەدەوئە ئەو ھىزانە رىگايان بەو كەشتىيە جەنگىيانەي ئەمريكا و ئىنگلىز داوئە بچن ھاوولائىيەكانى خويان رزگار بكن. ھەرئوئە ھەندى ھىزى كۆماندۆي ئىنگلىزىش گەيشتوتە ئەوئە.

سەعات ۴ى ئىوارە ئىزگەي لەندەن گوتى "تەعبىيەي گشتى كراوئە لەيۆنان و سەدان تانك و توپ و چەكى تر بەرەو سنور كەوتوتە رى". وا ديارە سەر كەدە سوپايىيەكانى يۆنان باوئەريان نەدەكرد توركىا ئەم ھىرشە بكات و ھەر بەھەرەشەيان زانىوئە بەس.

ديسان ۲۰ تەموزى ۱۹۷۴

ئەمپۆ دوای نيوەرۆ من خەرىكى رەسم كەردنى تابلۆ زلەكەي "بووكا بىرى" بوم كە لەمانگى رەمەزانى ۱۹۷۳ دەستم پى كەرد بوو، بەلام لەبەر

باری ئالۆزو گۆراوی دەرۆنی و ژیان دەستم زۆر لی شل ببوو. بە ھەر حال، ئەم بە ھاری ۱۹۷۴ توانیم زۆربە ی تابلۆکە تەواو بکەم. تا ئەمڕۆ وازم لی ھینابوو. ئەمڕۆ خەریکی ھەندی زێرو بازن بووم ئەمخستە ملو گەردنو دەستی راستی تابلۆکەم.

تابلۆکە ژنە کوردیکی بالا بەرزو ریکوپیکی و بەکەلوپەلو بەرگی عەشیرەتی شیروانی و بەوپەری خۆرازاننەو ھەیه، تاسو بۆشی لەسەر، لەبیری مەرۆ بزن دەگەریتەو ھە کارۆلە یەکی ساوای لەباو ھەو بە دەستی راستیش پەقرەجیکی پر شیری ھەلگرتوو. بزنە کەش بەدوای کارۆلە کە رادە کات و لووتی بەرز کردۆتەو بۆ لای سەری کارۆلە کە. بیریە کەش بەزەردە خەنە یەکی شیرینەو ھەرۆ و رشە ی ددانە وردو جوانە کانی دەبریتەو، سەیری دیمەنی کارو بزن دە کات و بیر لەسۆزی دایک بۆ کۆرپە کە ی دە کاتەو. خۆشی ئەم چارەنوسە ی لەپیشەو دەبیتە دایکی کۆرپە لە یەکی جوان.

لەپشتیشیەو دیمەنیکی جوان لەزنجیرە چیا یەکی بەرزو سەر بە بەفر لە کەشی بە ھارو پەلە ھەوری سپی، تاسمانی شینی رازاندۆتەو ھەو دەشتایی و ناو بەرزو نزمی، کۆتایی بە دامینی چیاکان دینن.

خەریکی رەسم بوم گەگرە ی ترومبیلیکی لەخوار پەنجەرە کەو ھات و ھەستا منیش فلچەم ھەر بە دەستەو بوو و سەرەو خوار سەیرم کرد. دیار بوو دایکی غاندی وا دادە بەزی و غاندیشی لەباو ھەو، دایکیشم دیار بوو دوا بەدوای ئەو دادە بەزی.

بەپەلە بەپیر دایکەو ھەو دەستم ماچ کرد، ئەویش نیوچاوانی ماچ کردم. ماو ھە شەش مانگ دەبی دایکم نەدیو ھە.

پاشان غاندیم لەدایکی ھەرگرت. غاندی لەبرسان دەگریا بەلام کە چاوی پی کەوتم گریانی لەبیر چۆو ھەو کەوتە پیکەنین. غاندی تەمەنی شەش مانگ کەم پینج رۆژە.

به لّام به داخه وه باسیکی ناخوش به ته واوی تالۆزی کردم و وه زعی تیکدام، چونکه هه والی وه فات کردنی عه زیزی ئیمه و پیاوچاک و میتر سه ری و عه شیره تی شیروانی، سوار ئاغای کورپی محمه د ئه مین ئاغای شیروانیان پی دام که وا بهر له یه ک دوو مانگ له مه و بهر فرمانی خوی له به ندیخانه ی رایات به جی گه یاندووه^۱.

سوار ئاغا خزمیکی نزیك و له بنه مالله ی ئیمه یه. پیاویکی ساده و جوامیرو خاویزو ره شیدو تفهنگچی بوو. له سه ر کیشه ی ئیمه گرا بوو. له گه ل ره شیدو مه جیدو ئه سه ددو خه لیل و خزمانی تر له یه ک ژور بوون (له به ندیخانه).

نازانم داخوا چون مردووه. ئایا وه فاتی سروشتیه یان له ژیر نازارو ته عزیزدا ته وار بووه^۲. ده لّین گوایه نه ساغ بووه و له ژیر عه مه لیات له خه سه ته خانه کانی ئیران ده رنه چوووه و ته وار بووه.

ئه مه هه موی له لایه ک. به لّام ئایا ته رمه پیروزه که ی چیی به سه ر هاتوووه له کوی نیژراوه و که ی و چون نیژراوه؟

خه به ره که نه یینییه و شوپرش ئاشکرای نه کردووه، به لّام ئه گه ر وه فاتی سوار ئاغا راست بی، کاره ساتیکی تره و توشی بنه مالله ی شیروانی بووه. سوار ئاغا گوئه که ی پشتی باجم بوو، به لکو به شیری ئه م بنه مالله یه حساب ده کراو پیاویکی زیره ک و سه خی و ره وشت به رزو مه رد بوو.

^۱ ئه و هه والله ی که به جه وه ره میرگه سووری گه یشتوووه راست نیه. مه سه له که به مجوره یه: مینیك ته قیوه ته وه و هه والله که وا رویشتوووه که گوایه له ئه نجامی ته قینه وه ی ئه و مینه دا مامه ند سوار ئاغا کوژراوه. راستیه که ی ئه وه یه که له و رووداوه دا نه سوار ئاغا کوژراوه نه مامه ندی کورپی، به لکو ئه وه ی که کوژراوه که سینکه به ناوی سه عید.

^۲ نیگه رانیی جه وه ره میرگه سووری له وه ی نه با سوار ئاغا له ژیر نازارو ئه شکه نجه دا گیانی له ده ست دابی، به لگه ی ئه وه یه که ئه شکه نجه دان له به ندیخانه کانی رایات و خه لان به شیوه یه کی فراوان به کار هینراوه.

ئەگەر كارەسات ھات، بەلافاو دیتو بەكەس ناگەریتتەوہ. بەر ئەمانگ و نیویك، لەسەردەمی رۆیشتنی شیخ عوسمان بارزانی بو ناو حكومت لەترسو رقی شۆرش، مامەندی كۆری سوار ئاغا لەگەل برایه کی تری سوار ئاغا و ھەندی خزمی تری لەگەل شیخ عوسمان بون. لەرێگا بەسەر ھەندی لوغم دا دەچن، مامەندو^۱ سەعید ناویك دەكوژرین.

خودای گەورە رەحمان پی بکات. خو ھیشتا جیگا و رێگا و چارەنوسی فاخری برام و سەعیدی برام و خەلوی پێشمەرگە دیار نیە^۲، جگە لەوہی سی برا و چەند ئامۆزایە کم ھەر لەبەندیخانە ی رایاتن. وا من و باوکی پیو بی تواناشم لەخەلان دەستبەسەرین.

دیسان دەلیم ھەر خودا رەحمان پی بکات. شوکرین بە گەورەیی و رەحم و لوتفی بی پایانی خودا.

۲۱ تەموزی ۱۹۷۴

ھیشتا شەر لەنیوان ھیزە دابەزیوہ کانی تورکیا و ھیزە نیشتمانییە کانی یۆنانییە قوبرسییە کان بەردەوامە. بەراستی یۆنانییە کان لەقوبرس شەرکی پالەوانانە دەکەن. لەلایە کی ترەوہ، تورکە قوبرسییە کان لەگەل سوپای تورکیا کەھەموو ھەریمی ئەوانی لەژیر چنگ دایە، لەدژی برا یۆنانییەکانیان شەر دەکەن. ئیستعمار دەزانی چۆن دوبرەکی لەنیوان نیشتمانپەرەکاندا بچینی^۳.

ئەمرۆ ھیزیکی تری تورکیا گەیشتە قوبرس بو بەھیزکردنی سوپای خو ی

^۱ وەك لەمەوبەر رونمان کردۆتەوہ، ھەوالبەكە بەھەلە گەیشتۆتە لای جەوھەر. مامەند نەكوژراوہ بەلكو سەعید ناویك كوژراوہ.

^۲ ئەمانە ھەموویان گێرا بوون و چارەنوسیان دیار نەبوو.

^۳ لەو سەردەمە وا باو بوو ھەر چی کیشە ھەییە لەجیھاندا، دەخرایە ملی ئیستعمارەوہ، گواہ ئیستعمار دوبرەکی لەنیوان گەلان و دەولەتان دەنیتەوہ بو ئەوہی بەرزەوہندییەکانی خو ی دابین بکات.

لهوی. شهر له جاده کانی نیقوسیا زور گهرمه و کوده تاجیه کان توپی دژه
ئاسمانیان له سهربانی خانوو و ئوتیل و شوینه کانی تری ناوشار داناوه بو
لیدانی فرۆکه کانی تورکیا. به لام فرماندهی له شگری داگیرکهری تورک
ئینزاری پی دان کهئه گهر توپه فرۆکه شکینه کان له و شوینانه لانه بهن،
ناچار ده بن هه موو شار ویران بکه ن. کوده تاجیه کان سهربان دانه واند بو
ئه م هه ره شه یه توپه کانیان له و شوینانه لابرد.

له لایه کی تره وه هه زاران ترومیلی عه سکه ری و تانکی یونانی له سهر
جاده ی سهره کیی نیوان تورکیا و یونان جموجول ده که ن بو سهر سنورو یونان
ئینزاری داوه کهئه گهر له ۴۸ سه عاتدا شهر رانه گیرئ، جهنگ له دژی
تورکیا راده گه یه نی.

ئه مرۆ ۲۲ پارچه له ئوستولی شه شه می ئه مریکا، سهرباری چه ند
فرۆکه یه کی بارهه لگر، به بیانوی گواستنه وه ی هاوولاتییه ئه مریکیه کان
چوون بو قوبرس. روسیاش له به یاننامه یه کی تازهیدا ده لیت ده بی
حکومه تی شه رعیی قوبرس بیته وه سهر حوکم و کوده تاجیه کان لابدرین و
گوناح ده خاته ته ستوی یونانه وه، به لام ئیشاره ت به هیرشه که ی تورکیا بو
سهر ئه و دورگه بچوکه نادا.

۲۲ ی ته موزی ۱۹۷۴

هیشتا شه ریکی توندو خویناوی له نیوان هیزه کانی تورکیا و یونانییه
قوبرسییه کان ده گهرئ. شه ری توند به زوری له سهر فرۆکه خانه ی نیقوسیا یه.
به پیی ده نگوباس، فرۆکه خانه که که وتوته چنگ هیزه کانی تورکیا وه و
فرۆکه کانیش ئیزگه ی کوده تاجیه کان بومباران ده که ن. به لام یونانییه
قوبرسییه کان له ئیزگه که یان ده لین هیشتا به نده ری کرینیا له ژیر ده سه لاتئ
ئه وان دایه و تورکیا به درۆ ده خه نه وه که گوتویه تی گوایه به نده ره که ی داگیر
کردوه.

هەررۆه‌ها رادیۆی تورکیا رایگه‌یاند که شه‌وی رابردوو ژماره‌یه‌ک که شتییه جهنگیی یۆنان ویستویانه ههندی هیزی سوپایی له‌باشوری رۆژئاوای قوبرس دابه‌زیئن به‌لام که شتییه شهرکه‌ره‌کانی تورکیا به‌ره‌نگاریان بونه‌ته‌وه‌و سی چواریکیان لی ژیر ئاو کردوووه‌و هه‌ولّه‌که‌شیان به‌شکست گه‌یاندوووه‌. هه‌روه‌ها گوايه که شتییه‌کی تورکیا نوقم کراوه‌. ئەمشه‌ویش هیزی تری چه‌تربازی تورک له‌نیقۆسیا بۆ پشتگیری کردنی هیزه‌کانیان دابه‌زیوه‌.

ده‌نگوباسی ئەمرۆی له‌ندن ده‌لیت: حکومه‌ته‌کانی یۆنان و تورکیا ره‌زامه‌ندیان بۆ شهر راگرتن ده‌رخستوووه‌، ئەویش له‌سه‌ر بریاری نه‌ته‌وه‌ یه‌کگرتوووه‌کان و به‌گویره‌ی پرۆژه‌که‌ی وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی ئەمریکا هنری کسنجهر. هه‌روه‌ها جو‌زیف سیسکو له‌ماوه‌ی ئەو دوو رۆژه‌دا به‌بی وه‌ستان ئەمسهر و ئەوسه‌ری له‌نیوان ئەنقه‌ره‌و ئەسینا کردوووه‌.

ئەمشه‌ویش هیزیکي یۆنانی دابه‌زیوه‌ته‌ سه‌ر دورگه‌ی رۆدسی یۆنانی که‌دوازده‌ میل له‌مه‌رزی تورکیاوه‌ دوره‌.

دوا ده‌نگوباسیش ده‌لی: له‌سه‌ر بریاری نه‌ته‌وه‌ یه‌کگرتوووه‌کان پێویسته له‌سه‌عات پینجی ئیواره‌ شهر رابوه‌ستی. به‌لام به‌ر له‌و کاته‌ی که‌دیاری کراوه‌، شهر له‌وپه‌ری توندی دایه‌. یۆنانییه‌ قوبرسییه‌کان له‌چه‌ند گه‌ره‌کیکی تورکه‌کان کوشتاریکی زۆریان له‌سی چوار شوینی مه‌ده‌نی کردوووه‌.

فرۆکه‌کانی تورکیا به‌رده‌وامن له‌سه‌ر بۆردومان کردنی سه‌نگه‌ره‌کانی یۆنانییه‌کان. ده‌نگوباسیش وای پیشان داوه‌ که‌ئه‌م‌رۆ نزیکه‌ی چوارده‌ فرۆکه‌ی باره‌لگری یۆنانی له‌فرۆکه‌خانه‌ی نیقۆسیا نیشتونه‌ته‌وه‌ بۆ به‌هیزکردن و پشتگیری کردنی کو‌ده‌تاجییه‌کان.

ئێستا سه‌عات شه‌شو نیوی ئیواره‌یه‌و سه‌عات و نیویک به‌سه‌ر کاتی دیاریکراوی راگرتنی شه‌ر‌دا رت بووه‌. به‌لام شهر هه‌ر به‌رده‌وامه‌و هه‌ردولا

په لاماری یه کتری ده دهن. ئینگلیزه کانیش به رده وامن له سهر ده ربارز کردنی هاوولاتییه کانیان و بردنیان بو دوو بنکه سوپاییه که ی خوین له قوبرس. یونان تورکیا به تیگدانی ئاگربر تومه تبار ده کا. تورکیاش تهنه یه ک ئامانجی عهسکه ریی هیئاو ته دی ئه ویش داگیر کردنی ناوچه ی تورکنشیننی قوبرسه.

شکستی عهسکه ریی تورکیا ده رکه وتوو چونکه به م سوپا زوره نه یتوانیوه ئامانجه کانی دژی سوپاییه کی بچوک و لاوازی وه ک سوپای نیشتمانیی قوبرس بیئته دی و زیاتر له ۱۷ فرۆکه ی خراو ته خواره وه. ده نگوباسی شه و رایده گه یه نی که کوده تایه ک له یونان رویداوه و له شکری سیهه می یونان نه نجامی داوه دژی حکومه ته عهسکه ریییه که ی یونان به لام هیشتا ئه م هه واله ته ئکید نه کراو ته وه. به هه ر حال، جولانه وه یه ک له یونان هه یه.

۲۳ی ته موزی ۱۹۷۴

شهر کم که مه هه ر هه یه له قوبرس به لام هه ردولا یه کتری به تیگدانی ئاگربر تاوانبار ده کهن. نه ته وه یه کگرتوو کان بو جاری دوهم ته ئکیدی کردو ته سهر شهر راگرتن به زوترین کات. ئه مرۆ ئیواره هه ندی گۆرانی بنه رته ی له وه زعی یونان و قوبرس هاته دی. حکومه تی عهسکه ریی یونان دهستی له حوکم هه لگرت و ده سه لاتی به حکومه تیکی مه دهنی دا. سه روکی یونان جیزیکس به ناوی یونانه وه بانگه وازیکی به کونه سیاسه تمه داری یونان که ره مانلیس دا که بگه ریته وه بو یونان و سه روکایه تی حکومه تی یونان بگریته ئه ستوی خوی. ناوبراو یازده ساله له مه نفایه له فهره نسا.

هه ر واش بوو. یه کسه ر ناوبراو له پاريسه وه جموجوئی کردو له ئه سینا پیشوازییه کی گهرمی لی کراو یه کسه ر چوو کوشکی کوماری و دوا ی

دوازده ساعات سویندی دەستورینی لەپیش سەرۆکی کۆمار خواردو
حکومەتیکی مەدەنیی پێک هێنا. بەم کارە دەسەلاتی عەسکەری لەیۆنان
دوایی هات و قۆناغیکی تری دیموکراسی دەستی پێ کردەووە.

ئەمە لەیۆنان. بەلام لەقوبرسیش هەمان گۆرپانکاری کرا. سەرۆکی بەزۆر
خۆسەپینەری تازە نیکۆلای سامسۆن لەحوکم لابردراو سەرۆکیکی تازە
بەناوی کیریدسر بوو سەرۆکی کۆمار. ناوبراو یەكسەر لەگەڵ نوینەری
تورکەکان کۆ بوو بۆ دامەزراندنەوێ وەزەع لەقوبرس. وەزەعە کە زۆر هێمن
بۆتەووە. هێزەکانی تورکیا جارێ هەر لەقوبرس دەمیننەووە تاکو وەزەعی
ناشتی تەواو سەر دەگریت.

٢٤ی تەموزی ١٩٧٤

هیشتا ناکوکی و شەرو تیکدانی ئاگرپر لەنیوان هێزەکانی تورکیا و
قوبرسییە یۆنانییەکان بەردەوامە. لەکاتیکیدا گفتوگۆی سیقۆلی لەنیوان
نوینەرانی تورکیا و یۆنان و ئینگلیز لەجنیڤ بەردەوامە بۆ دانانی
چارەسەریک بۆ کیشەیی قوبرس، تورکیا دەیهوێ رژییم لەقوبرس فیدرالی
بیت، واتە دورگەکەیی قوبرس بکریت بەدوو ناوچەیی ئۆتۆنۆمی بۆ تورک و
قوبرسییە یۆنانییەکان، بەلام نوینەری یۆنان بەم رایە قایل نیە. لەهەمان
کاتدا هێزەکانی هەردولا روی چەک و توپیان لەیەکتەری کردووە.

شایانی باسە کە ٣٠ هەزار سەربازی تورکیا و ٢٥٠ تانک لەسەر خاکی
قوبرسن. رێژەیی تانکەکانی تورکیا بۆ هێزە نیشتمانییەکانی قوبرسییە
یۆنانییەکان یەك بەدەییە، کەچی بەم هێزە زۆرەیی تورکیا نەیتوانیوە
بەتەواوی دەست بەسەر شوینی گرنگی ئەم دورگەییەدا بگریت.

دەتوانم بلییم تورکیا لەروی ستراتیجی عەسکەرییەووە لەم داگیرکردنەیدا
سەرکەوتوو نەبوو، هەرچەند لەروی تاکتیک و ستراتیجەووە زۆر ئامانجیشی
بەجێ گەیانندووە.

۲۵ی تهموزی ۱۹۷۴

له دواى هيرشه كهى حكومت بو سهر ناوچهى هيزى سه فينو بيتواته
له شهوى ۲۹ / ۳۰ى حوزهيرانه وه تاكو ۳ - ۴ى تهموز، دوژمن جموجوئى
له شهري مهزندا وهستاندوه. ئيستا له هيچ شوينيك شهري زل نيه، تنها
شهري مهفرزهو ئه لغامو په لامارى تهسكو سنوردار بو سهر ههندي ره بيه
هه يه و له توپباران زياتر چيتر له گوري نيه.

پيشبيني ده كه م ئه و بيدهنگيه بهردهوام نه بي و دوژمن هيرشيكى تر بو
سهر شوينيكى تر بكات. دوريش نيه هيرشى ئه مجاره بو سهر ناوچهى
پيرسو بله و بارزان بيت، ئه ويش به پشتگيريى گروهه كهى شيخ عوسمان.

۲۷ى تهموزى ۱۹۷۴

ئه مپرو ده مه و عه سريكى درهنگ له ماله وه چوم بو جزگا كه مان. باوكم
له بهر ده رگا له سهر كورسى دانىشتبوو. له دوره وه چاوم به پياويك كهوت
خوى به ترومبيله مارسيدسه مؤديل كونه كه وه هه لواسى بوو. دواى ئه وهى
باش لى هورد بومه وه، عه رزى باوكم كرد كه ئه و پياوه هه ر له خوله
گه رمياني ده كات. باوكم هه ستاو سه يري كرد، فه رموى راسته له و ده كات.
به ره و لاي چوم. ئه و پياوه به وه فاو باشه هه ر له دوره وه به هه ردوو ده ست
داى به سه رى خوى و به دوو چاوى پر فرميسكه وه به ره و پيشم هات و تيروپر
ده ستى ماچ كردم، منيش تير تير چاوم ماچ كرد. پرسيارى وه زعى ئيمه ي
لى كردم. پيم گوت باوكيشم ته شريفى لي ره يه. هه ر به را كردن كه وته شوينم.
هه رچه ند قه ده غه بوو هيچ كه سيك به بي ئاگاداريى فه رمانده ي
پاسه وانه كان بيته لامان، به لام خوله گه رمياني حيسابى ئه وهى نه كردو
به دليكى په رو شه وه را يكرده لاي باوكم و كه وته ده ست ماچ كردنى.
باوكيشم وه كو كورپيكى خوى چاوى ماچ كرد.
خوله گه رمياني كه سه رى به رز كرده وه، بينيم فرميسك به گور له هه ردوو

چاوی لیژ بوته وه. به ته نیشته باو کمه وه دانیشته، دهسته سره که ی ده رکردو
که وته گریانیکی کپو بیدهنگ و چاره کانی سرپییه وه ئینجا به دوو چاوی
سوره ه لگه راره وه روی تی کردین و پر به دل گوتی "ئیستا مردنم حقه.
مادام ئیوه دیت، ئیتر با بمرم سووم له خوم نیه".

۲۸ ی ته موزی ۱۹۷۴

ته مرۆ به یانی ویستم نامه یه ک بنوسم و به هوی خوله گه رمیانییه وه
بینیرم بو کرماشان بو خالۆکانی غاندی و نه نکى. دایکی غاندیش نامه ی
نوسی بوو به لام بهر له وه ی من نامه که بنوسم، میوانه کانی مالى شیخ
عه بدوللای خه لان هه لسان. خوله که شوفیری ترومیله که بوو ناچار بوو
هه لسی، به ئومییدی ئیواره بگه ریته وه.

بهر له دوو روژ دایکی غاندی له ناکاو گوتی ته مرۆ یان سبه ینی میوانمان
له ئیرانه وه دی. سهیر نه وه بوو ته مرۆ بوو نیوه رۆ کتوپر خه لیل، خالۆی
غاندی، هاته ژوره وه. ئیتر پیویستمان به خوله نه ما. هاتبوه شوین دایکی
غاندی تا بیباته وه چونکه ئاموزایه کیان به ناوی سالح حه مید له به غدا
به دهستی به عسییه کان ئیعدام کرابوو. ماوه ی سی مانگه، تا ئیستا هه موو
عه شیرته تی تایشه یی به هوی ته مه وه ره شیۆشه.

ئیواره نامه یه کم بو محمه د عه زیز له ناوپردان نوسی تا دهستور بدهن
منداله کانم بنیرمه وه. خه لیل چاوی به محمه د عه زیز که وتبوو، به ئینی لی
وه رگرتبوو که رۆژی دواتر بچیته وه لای تاکو وه لامه که ی لی وه رگری دواى
نه وه ی محمه د عه زیز پرس به باره گای بارزانی ده کات.

شایانی باسه ماوه ی سی مانگه داواى ئیجازه بو منداله کانم ده که م
که چی تا ئیستا ریگیان نه داوه. هیوادارم نه مجاره هه لویستیان بگوین. سه ر
له ئیواره خه لیل گه رایه وه، محمه د عه زیز گوتبوی با به یانی سه ریکی تری
لی بداته وه.

۲۹ تەمۈزى ۱۹۷۴

ئەمىرۆ سەر لەبەيانى، سەعات ھەفت، دوو فرۆكەى مىگ ھاتنە سەر ناوچەى بەرزىوہ. تۆپە فرۆكەشكىنەكان بەرەنگارىيان بونەوہو توانىيان يەكىيان بىخەنە خواریوہ كەجۆرى مىگ ۱۹ بوو. فرۆكەوانەكەش كە ناوى ھاشم قەدۆ بوو لەناو فرۆكە كە مردبوو.

فرۆكە كە سەر بەسرىبى ۱۹ى فرۆكەخانەى موسل بوو. ھەولیداوہ بەھۆى فرۆكەى جەنگى و ۳ ھەلىكۆپتەرى زىرپۆش سەرباز دابەزىنیتتە شوینى كەوتنى فرۆكە كە لەنزىك خەلەكان بۆ رزگار كەردنى فرۆكەوانە كە بەلام ھەولدانەكەى سەر نەكەوتوہ چونكە شوفىرەكە مردبوو. فرۆكەكان توانىيان ۴- ۵ پىشمەرگە كەچووبونە سەر تەرمى فرۆكەوانە كە برىندار بكن، يەكىيان برىنەكەى سەختە. ئەوانى تر پىويستىيان بەدەرمان و نەخۆشخانە نىہ.

ئەمىرۆش خەلىلم ناردەوہ لای ھەمدە عەزىز، ئەویش لەسەر بەلىنى خۆى. بەلام شەو داھات و خەلىل نەھاتەوہ. كەمىك دلم نارەھەتە. دور نىہ خەلىل شەو بچىتەوہ بۆ مائەكەى لەچۆمان، بۆيە نەگەراوہتەوہ.

۳۰ تەمۈزى ۱۹۷۴

ئەمىرۆ عەسرىكى درەنگ خەلىل گەرايەوہ. شەو لەچۆمان لەمالى كاك فاخرو ئەوان بوو. ھەمدە عەزىزى دى بوو، پىي گوتبوو ئەگەر بزانىت ئىجازە دەدەن پىم بلى، ئەگەر ناشىبى با برۆمەوہ. ئەویش لەوہلامدا گوتبوى: "نەرۆيتەوہ، ئومىد ھەيە بىي و من خۆم ھەز دەكەم ئەم شتە جىبەجى بكم بەلام يەك دوو گرى ماوہ، ئەوانىش چارە دەكەم. تۆ سەرم لى مەبرەو بىرەوہ لام".

ئايا ئىزن دانى ئافرەتتىكى سادەو ساكار كەدەيەوى بچىتە مالى باوكى لەئىران، چ گرى و كۆسپى تىدايە؟ خۆ ھەموو رۆژ سەدان خىزان

به ترومبیل له مەرز ئاواي ئەوديو دەبنو زنجیرهي خەلك به هيچ جور له سنور
نابريتهوه، كه چي ئەمه بو ئيمه كاريكي زور سهخته!

ئەمرو زانباريي تر له ئيزگه ي كوردستان خويندرايهوه گوايه فرۆكه وانه كه
مولازم ئەو هل بووه.

ئەمشه و سه عات ٨ له ئيزگه و ته له فزيون راگه يه نراويك ئاشكر كرا تييدا
ناوي ٦٠ كهس خويندرايهوه كه ده بنه ئەندامي ئەنجومه ني ياساداناني
ئوتونومي. خو ده بوو ٨٠ كهس بونايه، به لام به غدا ئاشكراي كردوووه
كه ناوي بيسته كه ي تريش له كاتيكي تر بلاو ده كرپتهوه چونكه هه ندي
له هاروولاتييه كان له هه لومه رجي وادا نين كه بتوانن ئيستا ئەم ده وره بيبنن.
واته حكومه تي به غدا به نيازي ئەوه يه خەلك له شوړش رابكه ن و بين
به جاش.

٣١ تەموزی ١٩٧٤

ئەمرو ش نامه يه كي ترم بو محمه د عه زيز نوسي كه ميك توندو به گله يي
بوو به لام به مه سه له حه تم نه زاني و دراندم، نامه يه كي تري نه رمم نوسي.
له بهر ئەوه ي خه ليل له م هاتوچويه بي تاقت ببوو، نامه كه م
به پاسه وانيكي خو مان، له و پاسه وانا نه ي له بهر رو تيني ياتي كار به ده ستانمان
له سه ر خو مان دانراونو چاوديري مان ده كهن، نارد. به پاسه وانه كه م گوت
بيده ره ده ست خو ي ئەگينا شه و يش وه لامت نادرپته وه. پاسه وانه كه ناوي
حاجي سه عيد سه لامه، پياويكي باشو خواپه رسته، سه رداني مالي
خوداشي كردوووه. نامه كه ي، پياوانه، بردبوو. به هه ر حال، گه يان دبو يه
ده ست خو ي له ناو جه نجالي خه لكي ساحب كاردا، وه لامه كه شي لي
وه رگرتبوو كه ئەمه ده قه كه يه تي:

برای بهرین کاک جه وهه

سلاو ئی احترام

کاکه مه بده ئیهن موافقهت هه یه به لام پیویستم به پرسیاریکی کاک
مه سعود هه یه. مومکینه ئه مشه و یان سبه ی شه دهستم بیگاتی.
خه بهرتان ده ده می.

ئیتز خوشیتان.

محمد عه زیز

۱۹۷۴ ئابی

ئهمرو منو خه لیل و فازی فه رمانده ی پاسه وانه کانی ئیمه له گه ل
پیشمه رگه یه ک چوین بو ئازادی بو سهردانی بیستانه کم. له ویشه وه
خه لیل و پیشمه رگه یه کم بو ناوپردان نارد بو لای محمد عه زیز. ئیمه ش
هه ندی پیوازمان هه لکه ندو گه راینه وه بو خه لان.

سه ر له ئیواره، خه لیل درهنگ گه رایه وه. چاوی به محمد عه زیز که وتبوو
که گوتبوی "موافقهت کراوه و ئومید هه یه ئه مشه و کوتایی بیت. بویه
شه و وه ره لام له باره گای ئیدریسو مه سعود له نزیک گوندی خه لان".

شه و سه عات ۸،۳۰ فازی فه رمانده ی پاسه وانه کانم له گه ل خه لیل نارد
تا بچنه شوینی دیاریکراو. ده وری سه عات ده ی شه و خه لیل گه رایه وه. من
پال که وتبوو. بهر له هه موو شتییک لیم پرسی:

-ها، خه لیل. شییری یان ریوی؟

خه لیل به عاجزیه وه گوتی:

-به خوا له ریویش خراپترم.

پیم گوت: چی وت؟ ئه ویش گوتی: دوای چه ندین دانیشتن، ئه و جا تازه
به شوین پیاوئیکدا به ناوی شیلمون ده گه را تا ئه و به مه سعود بلیت.

ناونیشانیکی بی مانا و بی خیریشیان به خه لیل دابوو. به هه ر حال، وا

دياره محمەد عەزیزو ئەوان نیازیان نیه ئیجازە بە منداڵە کانم بدەن وەك
ئەوێ ئەم ئافرەتە بیته هۆی گۆرانیك لەم جیهانەدا!!
بە یانی، خەلیل بەدوای ئەو كەسەدا دەچیت بۆ حاجی ئۆمەرەن.

٣ی ئابی ١٩٧٤

ئەمڕۆ، بەر لە نیوەرۆ، من و خەلیل لە مشتومری كیشهی خۆماندا بوین.
خەلیل چوێ دەری و لەبەر دەرگای باره گای ئیمه (حیجزگاكه) دانیشت.
باوكیشم لە گەل حەمە رەسول دامای دەكرد. منیش كەمێك پال كەوتم.
یەكسەر خەلیل هاتە مائەوێ و گوتی باوكم هات.

هەلسامەوێ، دیتم خالۆ كەریمی باوكی خەلیل خەریکی پیللا و داكەندن
بوو. تیر تیر یەكترمان ماچ كرد. ئەویش بەدوای خەلیل هاتبوو بۆ ئەوێ
زوو بگەریتەوێ. ئەوان وایان زانی بوو من بەتەواوی گیراوم. بەلام كە منیان
دیت و زانیان گیرانەكە بەو جۆرە نیو كەمێك ئازادم، تەواو كەیف خۆش
بوون.

هاتنی كوێخا كەریم زۆر باشە چونكە بەهێزكردنی مەوقیفە بۆ
مەسەلەكە ئیمه و ئیجازەكە. كوێخا كەریم ئەم لاو ئەولا نازانی. تا
كوێخا پێ نەهێنێ، واز لە محمەد عەزیز ناهێنێ.
ئەمشەو دەچیت بۆ لای. منیش كاغەزێکی توندوتیژم بۆ محمەد عەزیز
نوسیوێ. لام وایە كەمێك گوێچكە سۆر دەبیتەوێ و عاجز دەبیت.

٤ی ئابی ١٩٧٤

دوینێ شوو كوێخا كەریم و خەلیل گەرانهوێ، بەلام پەست و غەمبار
دەهاتنە بەرچارو. وا دیار بوو هیچیان بۆ نەكراوێ. منیش لە گەل ئەوان تا
بە یانی لەسەر جیگا خولم خوارد. ئەوان كە چوو بوون بۆ لای محمەد عەزیزو
عەرزبان كەردبوو، محمەد عەزیز نەیزانی بوو چ وەلامێکیان بداتەوێ چونكە

ئەو ئەركى سەر شانى خۆى بەجى گەياندبوو و ھەموو شتىك كۆتايى
ھاتبوو تەنھا لەشويىنىك گىر بوو. بۆيە محەمد عەزىز نەيدەزانى چى بلى.
بەلام بۆ ئىوارە كەخەلىم ناردە حاجى ئۆمەران بۆ بارەگای جىھاد
ئىسماعىل و شلىمۆن، ئەم بابەتە رون بۆو. جىھاد بەخەلىلى گوتبوو من
بەشلىمۆنم گوتووە تو بچۆ بۆ لای. ئەویش چوو بوو بۆ لای. شلىمۆن
يەكسەر تەلەفۆنى ھەلگرتبوو قسەى لەگەل مەسعود بارزانی كردبوو.
مەسعود بەشلىمۆنى گوتبوو: "مەسەلەكەى كاك جەوھەر لەزوووە تەواو
بوووە رەزامەندى نیشان دراو. چۆن تا ئىستا ئاگادار نەكراو تەو؟ من
بەعەبدولمۆھەيمىنم گوتووە ئەوەى كەپپويستە جىبەجى بكات".

لیرەدا دەرکەوت عەبدولمۆھەيمىنى كورپى شىخ سلىمان بارزانی كەئەویش
ھەر لەبارەگای بارزانی كار دەكات، ھۆى ئەم دواكەوتنەيە.
لەدوايىدا جىھاد ئاگادارى خەلىلى كرد بوو كەشەو بچىتە بارەگای
ئىدرىس و مەسعود لەنزىك خەلان، ئەوانەى كەپەيوەندىيان بەبابەتەكەو
ھەيە لەوین.

شەو خەلىل چوو بوو لای محەمد عەزىز، دى بوى. بەخەلىلى گوتبوو:
ھا ئەمە ھەندى مەسرف بۆ جەوھەر بەرە، بەيانىش وەرە ناوپردان تاكو
پسوڵەى رەت بونتان لەسنور بەدەمى.

شەو خەلىل ھاتەو ۳۰ دىنارى بۆ مەسرف وەرگرتبوو. بەراستى وەخت
بوو لەرقان شەق بەرم. سى دىنارى بۆ مەسرف ناردووە، لەكاتىكدا دەزانى
چەند مانگ لەئىران دەمىنیتەو، نەساغەو پپويستى و خەرجى رىگا
زۆرى دەوى. بەگشتى، كاكم سى دىنارى فەرمووە. دەك لەكىسەتان بەزىاد
نەبى و سەرتان بخوا. خو خەربەندەيەك، بۆ رابواردن، دواى ماندوبون
لەخزمەت كردنى ئىستر، ئەگەر بچىتە ئىران، بەبى خو خوراندىن، سەد يان
سەدو پەنجا دىنارى دەدەنى و داواى لىبوردنىشى لى دەكەن كەعەفوومان
بكا كەمە. كەچى من ئەم ھەموو خزمەتەم كردووە، برا گيان بەھەموو

قوھتی خوئی سی دینار کەرەم دەکات.

لەرکان نامەییەکی توندوتیژم بۆ نوسی و ۳۰ دینارە کەشم بۆ خستە ناو.
بۆم نوسیو: زۆر مەمنونم لەو زەحمەتەیی کیشاوتانەو ئەم خەرجییەیی
کەرەمتان کردبوو، بگێرینەو بۆ شوینی خوئی.
ھەر ئەمشەو سەعات ۱۰ فرۆکەییەکی باجەر و دوو سیخۆ ھاتنە سەر
ناوچەیی بآلەک: تەنھا لە گوندی ئۆمەر اوھ شەش کەسیان کوشت: کورپیک و
دایکی و خوشکی، لە گەل سێ کەسی تر. سێزدەش بریندارن لەوانە کچیکی
بچوکی مامۆستا ئەنوەر، ھەمان شەو لە گەل لالەش فرۆکەکان پیاویکیان
کوشتبوو.

۵ی ئابی ۱۹۷۴

دوژمن بە سوپا و جاش لە خەلیفان و سپیلک کۆ بوئەو. گومان دەکریت
نیازی ھێرشی ھەبێ بۆ لای رەواندزو ديانا. پێشمەرگە کەوتە خوئی و ھیزی
بەرەو رویان نارد. ھەر وەھا پێشمەرگەیی رەسمی و بەرگری میلی^۱
بە ترومییل دابەزی بۆ خوارەو بۆ لای رەواندزو گەلی عەلی بەگ.
ھەر وەھا توپیکی زۆر زۆر گەرەش براوتە خوارەو. تا ئەمڕۆ ھەر
تەدریبیان لە سەر دەکرد^۲.

^۱ بەرگری میلی ئەو کەسانەن کە بەشیوہییەکی فەرمی پێشمەرگە نەبون بەلام چە کدار
بوون و لەکاتی ھێرشی دوژمن بۆ سەر ناوچە رزگارکراوەکان بەتەنیشت پێشمەرگەو
شەریان دەکردو ناوچەکانیان دەپاراست. ئەم ھیزە رۆلێکی گەرەیی لە بەرپەرچدانەوہی
ھێرشەکانی دوژمندا گێراو.

^۲ ئەم توپە لەو توپانەییە کە پاش پێشەرەویی سوپای عیراق، رژیمی شای ئێران لە سەر داوای
مەلا مستەفا بارزانی، بەشۆرشی داو، چونکە ناوچەیی حاجی ئۆمەرەن کە بارەگای
سەرکردایەتی شۆرشی لی بوو، ھەرەشەیی گرتنی لە سەر بوو و ھەموو شیکردنەوہکان رایان
وابوو کە ئەگەر شا فریای بارزانی نەکەوێ، سوپای عیراق دەگاتە حاجی ئۆمەرەن و دەستی
بە سەردا دەگرت.

ئەمىرۆ شوكر بۆ خوداۋ ھەزار شوكر بۆ خودا دواى سى مانگ كىشەى
 ئىجازەى ئافرەتېك كەدەيويست بچىتتەوہ بۆ مالى باوكى، تەواو بوو.
 ئافەرىن بۆ كاربەدەستانى شوپرشە كەمان. سەد ئافەرىن.
 ھەلبەت سەر لەئىوارە خەلىل چوو بوو بۆ ناوپردان، نامەكەى منى
 دابوو بەمخەمدەد عەزىز. بەلام بەداخەوہ پىسولئەى چاپكراوى نەبوو. بۆيە
 ديسان بەخەلىلى گوتبوو شەو بىرەوہ لام لەشويىنى شەوانى پىشوو، بەلكو
 لەم لاو ئەو لا پىسولئەيەك پەيدا بكەم. بەھەر حال، شەو خەلىل چووہ لاي و
 ھاتەوہ. ئەمجارە دونيا خراپ بووہ. كىو بەرى ھاويشتو فەرخەى بوو.
 فەرخەش پىسولئەيەكى چاپكراو بوو.

٦ى ئابى ١٩٧٤

ئەمىرۆ دواى نيوەرۆ ناردم ترومبىلېكمان بۆ ھات. شتومەكى
 ئوغرىچىيە كانمان خستە ناو ترومبىل كەبرىتى بوون لەدوو جانتا كەلوپەلى
 زل، ساجو پەرەمىزىك و شتومەكى پىويست بۆ غاندى.
 دواى گرتنى چەند رسمىكى غاندى بچكولانەكەم لەگەل خال و باپىرو
 داىكى و خویشم، كەوتنە رى بۆ ئىران بەئومىدى ئەوہى پىش سەعات
 پىنج و نيو بگەنە مەھاباد، چونكە يەكەم سرويسى ئىران پەيما^١ سەعات
 ٥،٣٠ دەكەويتە رى بۆ كرماشان. ئەوان رۆيشتن و منىش خەوتم. سەير ئەوہ
 بوو سەعات پىنج لەجياتى ئەوہى بگەنە سابلاخ، ترومبىلەكەيان لەبەر
 دەرگاي مال بريگى كردو دابەزىن. ھەر لەپەنجەرەوہ بانگم كردن. خىرە، بۆ
 گەرپانەوہ؟ گەرپانەوہ لەبەر ئەوہى گوايە دواى دەوام قەدەغەيە ھىچ كەسىك
 لەمەرز ئاودىو بىت. تا نزيك تەمرچيان چوو بوون كەبنكەى پولىسى
 ئىرانە.

دەى خىرى تىدايە. بەخىر بىنەوہ با بۆ بەيانى بىت. ئىنشاللا خىرى

^١ سەرويسى ئىران پەيما پاسى گواستەوہى نيوان شارەكانى ئىرانە لەو سەردەمەدا.

۷ى ئابى ۱۹۷۴

ئەمىرۆ سەعات ۵ى بەيانى، ھەمومان لەخەو ھەلساين، جلمان گۆرى و قاوئىتى بەيانيان کرد. ھەندى پەنىرو ماستى مانگاگەى خۆمان خوارد. سەعات ۷،۱۵ ھەمان ترومبىل كەدوئىنى ئىوارە پىي ھاتنەو، لەبەر دەرگای ھەسار و ھستار شوفىرەكەى ناوى ەبدوئلا بوو. لەدوئىنئوھ معامەلەيان لەگەل شوفىرەكە کردبوو كەبەياني بىتەوھ دوويانو تا مەھاباديان ببات، لەگەل كرىي دوئىنىش كە لەھاجى ئۆمەرانەوھ ھىنابوونىوھ، گشتى پىنج دىنار بدەن. باشە. ھەرزانە. ديسان سوار بونەوھ بەلام پر ئومىدتر لەدوئىنى. لەلای ترومبىل جارىكى تر غاندىي بچوكم ماچ کردو بەرپىم كوردنەوھ. خودايان لەگەل بى، بەساغو سەلامەتى بگەنە جى. شايانى باسە دوو نامەم لەگەليان نارد. يەككىيان بۆ خىلى داوود بەگى جاف لەتاران، ئەوى ترىشيان بۆ شىخ عوسمانى بيارە لەنزىك دروى سنە. ھەردوکیان لەبارەى كىشەى ئىمەوھ بوو.

۸ى ئابى ۱۹۷۴

۱- كىشەى وۆتەرگىت لەئەمريكا گەيشتۆتە ئەوپەرى توندى و سامناكى لەدژى سەرۆكى ئەمريكا نىكسون. نزيكەى سالىك زياترە كىشەى وۆتەرگىت سەرى ھەلداوھ. شايانى باسە كە لەكاتى ھەلئىژاردنى سەرۆكايەتتى ئەمريكادا بەر لەدوو سال، نىكسون خۆى ھەلئىژارد. بۆ ئەوھى پارتى جەھورى لەھەلئىژاردن دژى پارتى ديموكراتىك سەرکەوئى، لەھوتىلى وۆتەرگىت چەند كاريكى پىچەوانەى سىستى دەستورىي ئەمريكاي کرد، لەوانە دانانى رىكخراوئىكى تايبەت بۆ پەلاماردانى شوئىنى گرنكى وەك بانقو خەرج كوردنى ئەو پارەيەى كەھەيە بۆ بەرتىل و پەلاماردانى ناوچەكانى سەر بەپارتى ديموكراتىك و كرپنى خەلك. لەوھش

زیاتر، ئەو باجەشی که لەسەری بوو، نەیدابوو بەدەوڵەت. ئیتر کەم کەمە ئەم شتانهیان لەسەر زیندوو کردەووە ئاشکرایان کرد. ئیتر بەلگەکان دەرکەوتن، لەوانە زیاتر لە ۶۰ کاسیتی تومارکراو سەبارەت بەچۆنیتی دانانی ئەو هەموو پیلان و کردەوانە بەدەنگی خۆی کەتیییدا خۆی سەرپەرشتییی تاقمەکە دەکات.

دوای بردنەوێ هەلبژاردن بۆ جاری دووهم لەسالی ۱۹۷۲، ئەم بابەتەش هاتە ئاراوە بەرە بەرە لیژنەیهکی لیکۆلینەوێ خەریکی بوو تا هەموو شتی ئاشکرا بوو. ئینجا ئەمسال داوا لەنیکسۆن کرا کە کاسیتە کە بدا بەو لیژنەیه بەلام ئەو رەتی کردەووە، بگرەو بەردە چەند مانگیکی خایاند بەلام هەلۆیستی کۆنگرێس زۆر بەهێز بوو، ئەویش تا ئەم دواییە کە نزیکەیی حەوت کەس لەپارتی جمهوری لەگەڵ پەرلەمانتارانێ پارتی دیموکراتیکی بەرەهەستکار داوای دەستلەکار کیشانەوێ نیکسۆنیان کردو داواشیان کرد کاسیتە کە تەسلیم بکات.

ناچار، نزیکەیی ۶۰ کاسیت لەکۆشکی سپی تەسلیم بەلیژنەیی لیکۆلینەوێ کرا. هەرچەند لەزۆر شوین کاسیتە کە سەرابونەوێ بەلام ئەوێ تر بەس بوو بۆ تاوانبارکردنی نیکسۆن.

لەسەر ئەم بنچینەیه، دادگایەکی بەرز لەپەرلەمانتارانێ کۆنگرێسی ئەمریکا بۆ دادگایی کردنی دانرا. هەرچەند نیکسۆن هەولێ دەدا حەسانەت بۆ دەسەلاتی سەرۆکایەتی دروست بکات کە بەرزتر بیت لەوێ کە سەرۆکی کۆمار دادگایی بکریت بەلام نەیتوانی و یاسا ریگای دا.

ئێستا نیکسۆن لەوپەری شپرزەیی دایە. هەرچەند زۆر پێی دادەگری و بەرگری لەخۆی دەکات و دەلێ واز ناهینم و کۆل نادەم و هەرچەند دەلێ ئامادەم بچمە پیش دادگا گوایه سەرکەوتوو دەبێ و تاوانبار نیە، بەلام ئەم هەموو هەولدانە بەبادا چوو (بەتایبەتی پاش ئەوێ کە) دە کەسی تر لەنزیکتین بالێ لایەنگری خۆی داویان کرد دەست لەکار بکیشیتەوێ.

بەمە پەرو بائی شكا. بەلام تا ئەمرو ھەر ماوہ. دادگا بەتوندى و بەبى
تەساھول داواى لى کردووہ دەست لە کار بکیشیتتەوہ يان بەدەرکردن
دەردە کریت.

ئینجا لیژەدا جیاوازی لەنیوان دەستلە کار کیشانەوہو دەرکردن بەنیسبەت
سەرۆکی کۆمار چیه؟

ئەگەر دەست لە کار نە کیشیتتەوہو بدریتتە دادگا و تاوانبار بکریت، یە کەم،
لەسەرەك کۆمارى دەردە کریت و دوھەم، زیندانیش دە کریت، سێھەم،
موچەى سالانەى كەھەشتا ھەزار دۆلارە دەبردرى، سەربارى برینى
سەرموچەى سالانە كەچل ھەزار دۆلارە و چوارەم، موچەى خانەنشینی
دەبردرىت، پینجەم، ژنەكەشى لەكاتى مردنى نیکسۆن موچەى
خانەنشینی بۆ سەرف ناکریت، جگە لەوہى كە موچەى ئیستای كەوہك
ژنى سەرۆكى كۆمار وەرى دەگرى و چل ھەزار دۆلارە، ئەویشى لى دەبردرى.
شەشەم، نیکسۆن مافی ئەوہى نامینى کارى پارێزەرى بۆ خۆى بکات
ھەرچەند پارێزەرىشە. حەوتەم، ئیمتیازاتى تر كە بەسەرۆكى كۆمارى
وہلاكەوتوو دەدریت، ئەویشى نامینى. بەكورتى، شاپىكى لى دەدرى و
بەرەلای كۆلان دەگرى.

بەلام ئەگەر بیت و دەست لە کار بکیشیتتەوہ، دادگایى لەسەر لادەكەویت و
وہك سەرەك كۆمارىكى دەستلە کار کیشاوە سەیر دەگرى و ئەو ھەموو
ئیمتیازەى باسەم کرد بۆ دەمینیتتەوہ.

ئەمرو دواى نیوہرو دەنگوباس ئاشکرای کرد كە نیکسۆن ناچار بووہ
بەلگەى دەستلە کار کیشانەوہى پیشكەش کردووہ و خەرىكى كۆبونەوہیە
لەگەل وەزیرى دەرەوہ پروفیسور ھنرى كسنجەر چونكە سیستمى ئەمریکا
دەلى لەكاتى دەستلە کار کیشانەوہى سەرەك كۆماردا دەبى بەلگەى
دەستلە کار کیشانەوہ كە پیشكەش بەوہزیرى دەرەوہ بكرى، ئەویش بەنۆرەى
خۆى دەیدات بە كۆنگرەیس.

ئىستا جىڭرى نىكسۇن، جىرالدى فۇرد، خەرىكى خەرىكى وەرگرتتى كاروبارى سەرۆكايەتتە مەشغۇلە بەدىيارىكىردنى پىاۋەكانى خۆى بۇ دەولەت و دانانى جىڭرىك بۇ خۆى. لەوانەى كەداۋاى پۆستى جىڭرى سەرۆك دەكەن، ۋەزىرى پىشۋوى بەرگى جەنرال مىلقن لىردە. قەول واىە سبەى نىكسۇن وتارى دەستلە كاركىشانەۋە لەرادىۋ رابگەيەنى و بەسكىرتىرى خۆى گوتوۋە وتارەكەى بۇ بنوسىت.

۲- ئەمىرۆ دەنگوباس ھەيە كەدوئىنى دوژمن پىشپەۋى بۇ لاي چوارقورنەۋ رانىە كىردوۋە. ھەرۋەھا بەگوئىرەى دەنگوباسى دوئىنى شەۋى ئىزگەى "دەنگى كوردستان" گوايە دوو تىپى سوپا ھاتون بۇ ناۋچەى ھەرىرو باتاس و سىپىلك و خەلىفان و نىازى ھىرشىان ھەيە.

تۆپەكانى شۆرش لەپىرئوۋە سەربازگەكانى خەلىفان و سىپىلك و ھەرىرو باتاس و ئاموكاۋ سەرى كۆرەك و گۆرەزو شوئىنانى تر بۆردومان دەكەن بۇ تىكدانى پلانى ھىرش.

ئەمىرۆ كەپىنچ شەمەيە بەجارتىك دوكلە و تەمومژ بەرى ئاسمانى گرتەۋەۋ لەخەلانەۋە بەدوربىنىش چىاي كاروخ باش دىار نىە. لەشەۋەۋە دەنگى تۆپى قورس بە بەردەۋامى دىت و فرۆكەش لەسەر بەرەكان دەسورپىتەۋە.

دەنگوباسى سەعات ۸،۵ مى ئەمشەۋى ئىزگەى "دەنگى كوردستان" واى راگەياندوۋە كەدوژمن بەسوپاۋ جاشەۋە لەچىاي كۆرەكەۋە بەرەۋ دارەھىشك كەھەر لەچىاي كۆرەكە ھىرشى كىردوۋەۋ بەتالىۋنى ۳ و ھىزى بالەك بەرەنگارى بونەتەۋەۋ زىانىكى زۆريان لىداۋە. شەر تا دەۋرۋبەرى سەعات ۳ نىۋەرۆ ھەر بەردەۋام بوۋە.

فەرماندەى بەتالىۋنى ۴ كاك عىززەت سلىمان بەگ دەرگەلەيەۋ فەرماندەى بەتالىۋنى ۳ مەلا ئەمىن بارزانىيە.

۹ى ئابى ۱۹۷۴

۱- ئەمىرۆ مستەر نىكسۆن سەرۆكى ئەمىرىكا لەوتارىكى گىرنگ و
مىژوويدا دەست لەكار كىشانەوہى خۆى لەسەرۆكايەتتى ئەمىرىكا
راگەياندا.

ئەم دەستلەكار كىشانەوہى بەزۆرەملى بوو كە لەئەنجامى فەزىحەتى
ووتەرگىتدا كەدەستى نىكسۆنى تىدا بوو، بەسەریدا سەپىنراوہ. ھەر
لەئەنجامى ئەو فەزىحەتەشە كە بەر لەھەشت مانگ جىگرى پىشوى
نىكسۆن مستەر سپىرۆ ئەگىو بەزۆرەملى ئىستىقالەى پى كرا. نىكسۆن
واى زانى بوو ئەگىو بوو بەقوربانى ئەو و خۆى رزگارى دەيىت بەلام قانون
ئەویشى راوناو تا ئەمىرۆ لەبەر دەستى قانون دەرئەچوو، ناچار
بەسەرئۆرپىيەوہ دەستلەكار كىشانەوہى پىشكەش كردو كار كەنار بوو. ئەمىرۆ
نيوہرۆ دەستلەكار كىشانەوہ كەى جىبەجى دەكرى و جىگرەكەى، مستەر
جىرالدا فۆرد، سويندى ياساى دەخواو بەرەسى بەسەرەك كۆمار دەناسرەت.
لەھەموى سەيرتر، مستەر نىكسۆن كەناچار كراوہ دەست لەكار
بكىشىتەوہو دەستلەكار كىشانەوہ كەش بەزۆر بەسەریدا سەپىنراوہ،
لەوتارەكەيدا گوتويەتى "دەمويست لەخەبات بەردەوام بم و كۆل نەدەم
بەلام بەرژەوہندى بەرزى ولات گىرنگتر بوو، بۆيە برىارى كار كەنارىم دا".

۲- دەنگوباسى ئەمىرۆش واى رادەگەيەنى كەدوژمن لەكۆرەك و بىخال و
گۆرەزو بەجادەى سرىشمە پەلامارى ھىناوہ. بەگويرەى دەنگوباسى ئىزگەى
ئىمە، دوژمن ھىچ سەر كەوتنى وەدەست نەھىناوہو زىانىكى زۆرىشى پى
كەوتوہ.

لەھەوالى دووھەمدا ئىزگە گوتى: زياتر لەسەد سەرباز تەرمى
لەمەيدانى شەر بەجى ماوہ.

ھەرۋەھا لەبەرەى رۆژھەلات لەرانيە، وا ديارە دوژمن گەيشتوتە چىاي
كىوہرەش. ھەرچەند ئىزگە دەلى دوژمن شكاوہ بەلام مومكىنە دوژمن
سەرى كىوہرەشى كۆنترۆل كىردى. ئەگەر وابى، دەشتى سەنگەسەرو

قه لادزی مه ترسیان له سه ره.

ئه گهر بیته و بهرگری پیشمه رگه له ده ره بندی رانیه توندو به قوهت بیته، دور نیه دوژمن له ده شتی سه نگه سه ره و قه لادزی سه رباز به په ره شوت دابه زینی به لام گومانم هه یه ئیستا ده ره بندی رانیه ی گرتبی.

۱۰ ای ئابی ۱۹۷۴

شهر له وه پهری تونیدا بهرده وامه له نیوان هیزه کانی به عسو و پیشمه رگه دا له هه ردوو به ره ی باله ک و رانیه. له به ره ی باله ک دوژمن ده یان هیرشه به پیاده و به پالپشتی توپ و فرۆکه کردۆته سه ره هیلی بهرگری پیشمه رگه له داره هیشکی کۆره ک و گه لی بیخال و گۆره ز به لام له هه موی شکاوه و پشتا و پشت گه راوه ته وه، دوای ئه وه ی ده یان ته رمی له مه دیدانی شهر به جی هیشتوو، ته نانه ت نه یه توانیوه پینج سه د مه تریش بیته پیش.

له به ره ی رانیه ش دوژمن هیرشه یه ک له دوای یه کی کردۆته سه ره به تالیونی یه کی بیته واته له چیا ی که پکی خانزادو ده یان لاشه ی له شهر گه که لی به جی ماوه و، تائیستا نه یه توانیوه چیا که به ته واوی بگریته. ههروه ها له چیا ی کیوه ره شیش دوژمن نه یه توانیوه داگری بکات. ئه مشه و فرۆکه دیانار هاودیانو خه لانو میرگه سووری بووردومان کردوه، ههروه ها ناوچه ی برادۆستیش.

۱۱ ای ئابی ۱۹۷۴

شهر له هه ردوو شهر گه که له وه پهری توندی دایه و دوژمن نه یه توانیوه هیچ به ده ست بیته و زیانیکی زۆریشی بهر که وتوو. شهر له به ره ی باله ک که مته به لام له به ره ی خانزادو کیوه ره ش دوژمن هیرش له دوای هیرش ده کاتو سه رناکه وی.

ئه مرۆ له به ره ی به تالیونی ۳-۴ ی باله ک ۹۳ ته رمی سه ربازو جاش به ده ستی پیشمه رگه ژیر گل کراوه که هی شهر ی روژانی ۸ و ۹ و ۱۰ ای

مانگه و دهیان لاشه‌ی تریش له‌م لاو له‌و لا ماوه.

۱۲ی ئابی ۱۹۷۴

شهر له‌به‌ره‌ی باله‌ك كه‌مه به‌لام توپ و فرۆكه به‌بئ وچان بۆمبارانی ناوچه كه ده‌كهن. بارودۆخی شاری ره‌واندز زۆر خراپه، ئه‌ویش له‌به‌ر توپ و فرۆكه و زۆری ویران بووه.

به‌لام له‌به‌ره‌ی رانیه‌و بی‌تواته شهر هه‌ر وه‌ك خۆیه‌تی، توندوتیژه. شه‌رو كوشتار بۆ داگیرکردنی کی‌وه‌ره‌ش و كه‌پکی خانزاده به‌لام دوژمن هیشتا ئامانجی به‌ته‌واوی نه‌هی‌ناوته دی و جی و زۆر زیانی به‌ر كه‌وتوووه. هه‌لبه‌ت له‌ریزی پێشمه‌رگه‌ش كوشتار زۆره.

۱۳ی ئابی ۱۹۷۴

۱- دوا ده‌نگوباس له‌ئیزگه‌ی ده‌نگی کوردستان ئه‌مشه‌و وای راگه‌یاند كه شهر له‌به‌ره‌ی باله‌ك كه‌مه، ته‌نها مه‌فره‌زه‌كان له‌كار دان، به‌لام توپ و فرۆكه به‌رده‌وام بۆردومان ده‌كهن. له‌به‌ره‌ی بی‌تواته‌و کی‌وه‌ره‌شیش شهر هه‌ر وه‌ك خۆی له‌توندی دایه.

بروسكه‌یه‌ك به‌ناوی عه‌بدولوه‌هاب ئه‌تروشییه‌وه كه‌سه‌رپه‌رشتی ئه‌و به‌ره‌یه ده‌كات وای راده‌گه‌یه‌نی كه‌دوژمن له‌ماوه‌ی ئه‌و چهند رۆژه زیاتر له ۲۵۰ كوژراو و برینداری هه‌یه. هه‌روه‌ها زیانی مالیشی زۆره. به‌لام ناوبراو له‌و بروسكه‌یه‌دا ئاشکرای کردوه كه‌زۆربه‌ی چیا‌ی کی‌وه‌ره‌ش كه‌وتۆته ده‌ست دوژمنه‌وه، هه‌روه‌ها دوژمن هه‌ول ده‌دا چیا‌ی ئاسۆس كه‌ده‌روانیته سه‌ر ده‌ربه‌ندی رانیه‌ بگریت بۆ ئه‌وه‌ی له‌ده‌ربه‌ند ده‌ریاز بی‌ت. كه‌پکی خانزادیش هیشتا نه‌گیراوه. به‌لام به‌نه‌زه‌ری من، دوژمن ئاسۆسی گرتوووه و کی‌وه‌ره‌شیش كه‌می له‌ده‌ست ئیمه‌ ماوه، كه‌ كلکی خوارئاوایه نه‌ك ئه‌و ناوچه‌یه‌ی كه‌ده‌روانیته سه‌ر ده‌ربه‌ند.

له‌و بری‌وایه‌ش دام كه‌مادام عه‌بدولوه‌هاب چۆته ئه‌م به‌ره‌یه، بی شك

پیشمه رگه شکست ده هیئی و ئه ویمان له ده دست ده چی چونکه عه بدولوه هاب
تهنها به ناوی خو یه وه بروسکه ده نیی، پیشمه رگه و به تالیۆن و لقه کانیش
هیچ. ئه مهش له روی مه عنه و یاته وه زۆر خراپه چونکه پیشمه رگه به وه وه
ده نازی که ناوی به ره شیدی و غیره تی بخویندریته وه، نهک پیشمه رگه شه
بکات و خو ی به گوشت بدا، که چی به کیکی تر بروسکه بکات. په ندیکی
کوردی ده لئی "کیله شین خه لک ده کوژی، کهر گه وزین ناو له خو هه ل ده دا"
۲- گفتوگو ی تورکیا و یۆنان و ئینگلیز له جنیف به ره و شکست ده چی و
دوریش نیه هه ل به وشیتته وه چونکه دوا ی چه ندین هه فته گفتوگو، تا ئیستا
نه گه یشتونه ته ئه نجام، هه رچه ند شه ر له دورگه که وه ستاوه و تنها جاروبار
ته قه هه یه.

تورکیا داوا ی حو کمی فیدرالی بو ده هه زار تورکی قوبرسی ده کات که
له گه ل یۆنانییه کان له سه ر دورگه که ده ژین و داوا ی ئۆتۆنۆمییه کی
فراوانیش ده کات. به لام یۆنان ئه مه رهت ده کاته وه و ده یه وی تنها یهک
حکومهت بو هه ردولا هه بیئت.

به هه ر حال، دوینی تورکیا ئینزاری دا به یۆنان که ئه گه ر بیئت و له ماوه ی
۲۴ سه عات رای ئه و په سند نه کات گفتوگو به هه لوه شار حیساب ده کاو
ئیلتیزام ناکات، ماوه ی ئینزاره که تا به یانی ۱۴ ی ئابه.

با بزاین چی روو ده دات، هه رچه ند دلنیاشم سه د له سه د شه ر ده ست
پیده کاته وه له قوبرس. شایانی باسیشه که هه زاران تانک و توپی یۆنانی
هاتۆته سه ر سنوری نیوانیان و ده ستیش به لوغم چانندن کراوه. هه ل به ت
سوپای تورکیاش هه ر له شه ری یه که مه وه له ئینزار دایه.

۱۴ ی ئابی ۱۹۷۴

۱- ئه مپۆ سه عات ۵ ی به یانی، فرۆکه ی تورکیا په لاماری یۆنانییه
قوبرسییه کانی داو که وته بو ردومان کردنی ئیزگه که یان. دوا به دوا ی

ئەمەش دەیان تانك ھیرشی کردە سەر سوپای یۆنانییە قوبرسییە کان
کە ئەفسەری یۆنانی سەرکردایەتییان دەکا.

شایانی باسە کە لە شەری پێشودا نزیکەى ۳۵۰۰ سەربازو ئەفسەری
تورك لەلای یۆنانییە کان بەدیل گیرا بوون، کەچی نزیکەى ۴۰۰ یۆنانی
دیلى تورکیا بوون.

تا دواى نیوهرۆ شەر بەردەوام بوو و تانك و فرۆکەش بەشدار بوو لە شەردا.
ئەمرۆ سەعات یەکی دواى نیوهرۆ ئیترگە کان دەریانخست کە یۆنان
لە پەیمانە ئەتەسى (ناتۆ) دەردەچى چونکە بۆی دەرکەوتوو کە پەیمانە کە
ھیچی پى ناکرئ و نەیتوانیو کیشەى قوبرس لەنیوان دوو دەولەتی ئەندام
لەر پەیمانە چارەسەر بکات. شەر تا ئیوارە ھەر بەردەوام بوو.

۲- ئەمرۆ دوژمن لە بەیانییەو لە دەریاچەى دوکان پەریوەتەو و
پەلاماریکی درندانەى چیاى ئاسۆسى داو، ھەرچەند ھەوالە کان ئیشارەت
نادەن بەسەیتەرەى دوژمن بەسەر ئەو بەرەییەدا بەلام دلنیام دوژمن زالە.
ھەلبەت ئەمەش زیانیکی عەسکەرییە چونکە دەربەندی رانیە دەکەوتتە
دەست دوژمن.

۱۵ ی ئابی ۱۹۷۴

ھەر لە شەو وەو، دواى چەندین رۆژ لە ھیمنی، شەر لە بەرەى بالەك
ھەلگیرساو دوژمن جاریکی تر ھیرشی ھینایەو سەر بەرەى گۆرەزو
بەتالیۆنى عیززەت سلیمان بەگ کە بەتالیۆنى ەى بالەكە. لام وایە ئەجارە
دوژمن ھەندى دەستکەوتى وەدەست ھیناوە، بەزۆریش لە بەرەى گۆرەز.
دوژمن دەیهوی ریگا بو تانك لە کۆرەکەو بو بیخاڵ بەبلدۆزەر دروست
بکات.

شەر تا شو ھەر بەردەوام بوو، تەنانەت لە سەعات ۵ ئەمشەویش
شیلکەى تۆپ بەتاشکرا لە خەلان و دەورۆپشتى دەبینرا. سەر لە ئیوارەش

سى فرۆكە دوو جار هاتن و تا حاجى ئۆمەران چوون و ھەزاران گوللەيان
لەلايەن تۆپى دژە ئاسمانىيەو تى گىرا بەلام سودى نەبوو.

۳- لەقوبرس شەر بەردەوامەو ئەمپرۆ سوپاي تورکيا بەندەرى فماگوفتاي
باکورى رۆژئاوای دورگە کەى داگىر کردووه.

۱۶ى ئابى ۱۹۷۴

۱- شەوى رابردوو پيشمەرگە کانى ھىزە کانى خەبات و رزگارى و زمناکوو
دەشتى ھەولير ھىرشىكى زۆر زۆر خويناوييان کردە سەر سەربازگەى
گۆرەزو تا بەرەبەيانى ئەمپرۆ ھىرشە کە بەردەوام بوو. بەرۆژيش ديسان
پەلامارى تر کرا. ئەنجامى شەرە کە کوژرانى ۲۵ سەربازو ئەفسەرىك
بەرۆتبەى مولازم بوو، چە کە کانيان کەوتە دەست پيشمەرگە. لەم ھىرشەى
پيشمەرگەدا چەند رەبىيە کى دەورويشتى بارەگای فەوج گيران و ئەوہى
کە رزگارى بوو خۆى بەناو سەربازگە کەدا کردووه.

ھەرچەند بو پروپاگەندە وا بلاو کرايەو کە گۆرەز گىراوہ بەلام لەراستيدا
ئىزگە کەمان دانى بەوہدا نا کەتەنھا چەند رەبىيە يەك گىراوہ و بەس.
زيانى دوژمن ۲۵ کوژراو و يەك ديلو ژمارە يە کى زۆر زۆر بريندار،
دەستکەوتيش ۲۵ کلاشنکوف و ۳ گرینوف و تۆپىكى ۲ گرى و ھەندى
چە کى تر لە گەل ۳ جىھازى کۆل بوو.

زيانى پيشمەرگەش بە گویرەى قسە نەك بە گویرەى سەرچاوہى رەسمى
(چونکە ئىزگە باسى زيان ناکات) نزیکەى ۱۸ تا ۲۴ شەھيدە لەوانە يەك
سەرلق کە تەرمە کەى خرايە ناو سندوق و رەوانەى شوينى خۆى کرا، نازانم
ناوى چيەو خەلکى کوپيە. ژمارەى بريندارى پيشمەرگەش لە ژماردن نايە.
جەوھەرى باس، ئيمە زيانمان لە دوژمن زۆرتەرە. دوا ھەوائى زيانە کان دەلى
زيانى ئيمە زياتر لە ۳۰ شەھيدە.

تیبينى: دواى پرسىار دەرکەوت سەرلقە شەھيد کراوہ کەى ئەم شەرە

گهنجی جوانو ئازاو مهرد هاوار نوری جهلاوه که پیشمه رگهی هیزی
زمناکویه. ههزاران سلاوت لی بی پالهلوانی شههید. زور زور دوست بوین.
چهن دین جار پیکهوه (له پیشمه رگایه تی) شهرمان کردوه.

۲- شهری قوبرس تا ئیواره بهردهوام بوو. تورکیا فهرمانی نه تهوه
یه کگرتووه کانی بهجی هیئا، نهویش دواي نهوهی کهزهویی ئوتونومی
تورکه کانی داگیر کردو له سهعات جهوتی ئیواره شهری راگرت.

حکومه تی یونان نهیتوانیوه به سوپا تهدهخول بکا له قوبرس چونکه
سوپای یونان زور لاوازهو چهند سالیکیشه حوکمیکی نارهوا له سهر
کورسی ولاتهو بوته هوئی دواکهوتن. حکومه تی مهدهنیی تازهش
نهیتوانیوه هیچ بکات. وهزیری دهرهوهی یونان ئەم بیهیزییهی ئاشکرا کردو
دوینی گوتی: "ئیمه هیچ نیازمان نیه سوپا بو قوبرس بنیرینو ته داخول
به سوپا ناکهینو تهنها له یهک بهره دینه مهیدان نهویش بهرهی
دیپلوماسییه".

ههلبهت له مهوبهر وتبوم یونان له روی سوپاییهوه له پهیمانی تهتلهنتیک
کشارهتهوه بهلام له روی سیاسییهوه ههر تیدایه.

۳- تهمرۆ بیرهوهریی دامهزراندنی پارتی دیموکراتی کوردستانه که ۲۸ سال
له مهوبهر دامهزراوه. بهم بونهیهوه ئیزگی دهنگی کوردستان سهعاتیک
بهرنامه کهی پیش خستو له سهعات ۷ له جیاتی ۸ کرایهوهو تا ۱۰ شهو
بهردهوام بوو. وتاری سهروک بارزانی بهبونهی دانانی ئەم حزبهوه
خویندرايهوه. چهند بروسکه یه کیش کهبو مهکتبهی سیاسی و بارزانی
نیردرا بون، خویندرانهوه.

منیش تهمرۆ نامه ی پیروزیاییم بو مهکتبهی سیاسی و بارزانی و بو
برایان کاک ئیدریس و کاک مهسعود نارد. تهمش دهقی نامه یه که:

الاخوان المحترمون

اعضاء المكتب السياسي واللجنة المركزية للحزب الديمقراطي
الكرديستاني

تحية صادقة من قلب شاب ينبض شغفا واشتياقا لخدمة الحزب والأخلاص
له. كلي امل وثقة بنصر الحزب وثورتنا القومية المجيدة.

اسمحوا لي وانا المهمل والملقى خلف جدران النسيان واللاوجود ان اهنئكم
وكل انسان مؤمن بالحزب. واهنيء قائد الحزب والثورة الاب الجليل بارزاني
بمناسبة ذكرى طي ثمان وعشرين صفحة عظيمة بيضاء ناصعة مليئة
بالمعجزات والمنجزات والاعمال الخارقة لحزبنا الديمقراطي الكرديستاني منذ
تأسيسه.

ان الحزب اليوم اذ يتوج بوضع التاج الثامن والعشرين من شرف قيادة
شعبنا الكردي على رأسه وقيادة الجماهير خلال مختلف مراحل الحياة
السياسية والعملية المشفوعة بالبطولات والتضحيات ويشهد على ذلك
جداول الدماء الزكية التي سالت ولا تزال تسيل من الافواه المزدوجة لجروح
الحزب والشعب ومن سواقي دموع جماهير هذا الحزب.

ان الواجب والشرف القومي يحتم على كل مخلص لشعبه ان يقف محروم
اليدين اجلالا وتقديرا لعظمة هذا الحزب الصلد الذي ثبتت جدارته وقدرته
في ترسيخ جذوره عميقا في تربة الجماهير وداس بقدمين ثابتتين راسختين
اشلاء من استبقاه التاريخ في هاوية سفلى من حتمية فرز الحزب بعيدا عنه
من لا يستوفي اللحاق بركبه، حتى اخذ هذا الحزب وعلى رأسه بطل
اسطوري فذ ينحني له التاريخ تعظيما لقيادة ثورة شعبنا القومية من اول
ايام ومراحل الدفاع الاستراتيجي والدفاع الذاتي عن البقاء، الى التوازن
الاستراتيجي وقيادة الثورة التي يكن لها الحاضر والمستقبل التقدير
والتبجيل ما تستحقها في حرب جهوية وجها لوجه مع عدو اغراه ما في
حوزته من توصلات العقل البشري في حقل التدمير والابادة والقتل.

حزب قائد لم يكتف ولم يرض بقيادة الثورة والجماهير والدفاع عن الصمود الجبهوي فقط بل تعدت قدرته القيادية للشعب الى الهجوم الاستراتيجي المعاكس والمضاد وعلى جبهة العدو المحتل طموحا منه وواجبا للوصول الى الاهداف القومية والوطنية في خط قصير موازي لخط العصر، عصر طوى ماضي الافكار والاهام الضيقة والشوفينية الغريبة عن العقل البشري المتطور.

ان ما تمكن من فعله حزبنا خلال حياته السياسية والعملية اندحر في ذلك الميدان كثير من الاحزاب والتيارات السياسية التي ادعت عطف الجماهير الكردية لها فأخفت وباذلال في جبهة الصمود والبطولة التي تشرف بالفوز بها حزب الثمان والعشرين ربيعا.

والعظيم في هذا الحزب انه تجاوز الحدود القومية وحمل على عاتقه مسؤولية تحقيق الديمقراطية والسعادة للشعب العراقي بأكمله وحمل على عاتقه قبر الانظمة الديكتاتورية واحدة اثر اخرى، وآخرها طغمة البعث الفاشية الحالية، لذا يواجه حزبنا اليوم كقائد لشعبنا الكردي حملة عسكرية فاشية لا مثيل لها في تاريخ ثورتنا، يهدف وراءها البعث ومرتزقته الحمر والسود اباداة شعب مسالم مضطهد.

ان الجيش والمرتزقة المقادون من قبل طغمة فاشية هم اداة القمع والابادة الرئيسية بيد البعث الفاشي ويتسم هذا الجيش والمرتزقة بأنه متعجرف وحشي غريب عن آمال الشعب وتطلعاته وعن الوطن ويتصرف بتخطيط من الخبراء الحمر وكأنه قوات احتلال حقيقية. وتخفي هذه الطغمة الفاشية حملتها الدموية وراء حجة "حماية النظام والمؤسسات الاشتراكية وتطبيق الحكم الذاتي" وتدفع بسخاء من مال الشعب للمرتزقة ثمن ارواحهم التي تبتاعه منهم وثن الخدمات البعيدة عن الشرف التي تقدم لها. ومن خزينة الشعب ايضا تدفع لتجار الحرب والسلاح ثمن وسائل القتل والتدمير والابادة الجماعية.

والغريب عن المرتزقة سود الوجوه من الاكراد ان البعث الفاشي يخضع
تطلعاتهم الى مصلحة ذاتية مادية وحياة خضوع بلا شرف، فتقبل القيام
بدور باعة الوطن وتنفيذ اوامر البعث بخذافيرها ضد ابناء قومهم، ويؤدي
اعدادهم المشوه لهذه الجرائم القومية بواسطة معتقدات واساطير كاذبة حول
تطبيق الحكم الذاتي المزعوم الى ان يتقطر العرق خجلا من جبين الشرفاء
في قبول تلك المهزلة.

لا نستغرب ما نراه اليوم من اعمال وحشية دموية من قبل سلطة
عسكرية فاشية ذات تركيب اجتماعي غير متجانس وهزيل اقتضت
مصالحهم الذاتية رغم الميول والاتجاهات المتباينة الى التكالب على ثورة
حزبنا وشعبنا الديمقراطية المحتوى والعمل، ولهذا فالواجب الوطني
والقومي يحتم على الحزب القائد الرد على وحدة قوى الشر والخيانة المؤقت
بوحدرة قوى الشعب والخير الابدية، والعمل على تحطيم مقاومة العدو والحاق
الهزائم المنكرة بوحدات جيشه ومرترزته وتعريضها للموت المحتم من قبل
طلائع الحزب المسلحة وجيشه المعنوي البيشمركة العظيم، درع الحزب
والشعب الواقي والمضمون لأن البعث الضيق في افقه الفكري لا يستيقظ
من الخدر الايديولوجي الذي تورط فيه الا تحت تأثير الضربات العنيفة من
قبل جيشنا الثوري وحزبنا بقيادة اب الشعب العظيم البارزاني.
فألف تحية وتقدير الى حزبنا الديمقراطي الكردستاني بمناسبة ذكره
الثامن والعشرين.

العمر المدید لقائد شعبنا، البارزاني.

المجد والخلود لشهداء حزبنا وشعبنا.

والنصر المبین لثورتنا.

المخلص لكم ابدا

جوهر محمد آغا میر که سوري

خلان ۱۶/۸/۱۹۷۴

۱۸ ی ئابی ۱۹۷۴

دوژمن هەر خهريکی جادهيه له نيوان داره قهسپ له کۆرپه که وه به ره و بيخال.
ئه مپۆ ئیواره دوژمن له کۆرپه که وه په لاماری به تالیۆنی ۳-۴ ی دا به لام سهر
نه کهوت و نزیکه ی ۱۰۰ سهرباز کوژراوو برینداری هه بوو. به دريژایی شهو
شهر ههر هه بوو.

له به ره ی کاره شه وه سوپای حکومت گه یشتۆته قه لادزی، که پکی
خانزادیشی گرتووه. له هیژی بیته و له چپای ماوکۆ شه ره.

۱۹ ی ئابی ۱۹۷۴

۱- ئه مپۆ له به ره به یاندا تانکی دوژمن له کۆرپه که وه سهره و خوار، به و
جاده يیه ی که له کاتی شهردا دروستی کردووه، چووته داره قهسپ و
له ویشه وه بۆ کۆنه سهربازگه ی ملتۆکه ره له سهر ره واندر. ده لێن ۱۷ تانک
به شداری ئه و هیژشه بون. به م کاره دوژمن توانیویه تی خه رقی به ره ی
به تالیۆنی ۴ بکات و گه یشتۆته ملتۆکه ره.

۲- له قوبرس هه رچه ند شهر وه ستا بوو، به لام ئه مپۆ دیسان تانکه کانی
تورکیا به ره و پایتهخت هه لکشان و شه ش کیلۆمه تر نزیک بونه ته وه. تورکیا

لهم جموجولدهی ئیستایدا ۸۰٪ی ناوچهی بهپیتو بهره کهتی قوبرسی
خستوته ژیر دهست.

۲۰ی ئابی ۱۹۷۴

شهر له بهرهی رهواندز بهردهوامه. دوژمن توانیویهتی چند تانکیک
بپهپینتتهوهو لای دهشتهدیان و دهستی بهسهر ئه و ناوچهیهدا گرتوه.
به گویرهی دانپیدانانی ئیزگه کهمان، ئه و تانکانهی له کوپه کهوه دابهزیون بو
رهواندز ژمارهیان په نجا تانک بووه. ئیستا تانک له مهفرهقی دیانا دایه،
دهشلین سهریکیان له لای هاودیانه.

به کورتی، بهرهی گوپهز کشاوهتهوه بو زوزک، بهرهی بیخال و بهتالیونی ۳-
۴ یش کهوتوته هه ندرین و دولی ئاکویان.

له بهرهی قه لادزیش شهر بهردهوامه، دوژمن هیرشی بردوته سهر دولی
شه هیدان. ههروهها له کویستانی زهنگلانیس شهره.

۲۱ی ئابی ۱۹۷۴

ئه مرۆ سهر له ئیواره، ده مه و خوړئاوابون، دهنگی فرۆکه له لای گه لالهوه
دههات. له گه ل پینمه رگه مسته فا حه مه ره سول وهستا بووین سهیری
ئاسمانان ده کرد، چاومان لی بوو خالیکی بچوک له ئاسمان دیاره. وامانزانی
فرۆکه یه به لام فرۆکه نه بوو. زوری نه برد شته که نزم بووه و زانیم کاغه زیکه
به ئاسمانه وه. زوری نه برد کهم کهم کاغه زه که دابهزی و به دوری ده مه تریک
له ئیمه وه کهوت. مسته فا گورج رایکردو هیئای. سه یرم کرد به یاننامه ی
حکومه ته، ناوی شیخ عوسمانی شیخ ئه حمه د بارزانی به وینه وه له سه ره.

به یاننامه که به زاری بادینی نوسرابوو. هه ندی په لاماری جنیوی کرد بووه
سهر مه لا مسته فاو دکتور مه حمود عوسمان و سامی و حه ییب حه مه د

دکتور مه حمود عوسمان له سالی ۱۹۳۸ له سلیمانی له دایک بووه. ده رچووی کولیجی
پزیشکی زانکوی به غدایه. نه دمامی حزبی شیوعی عیراق بوو. پاش ئه وه ی په یوه ندیی

كەرىم و داواى لەخەلك و ميللەتى بارزان كوردبوو چەك فرى بدەن و شەر
نەكەن و بگەرپنەو ریزی حكومەتەو.

كەمىكیش بە بەژن و بالای بەعسو ئەحمەد حەسەن بە كرا هەئیدا بوو.
هەمان بەیاننامە بەزمانى عەرەبیش نوسرابوو. دانەيەك لەم بەیاننامەيە
لە پشت ئاوايى كەوتبوو، هیناينەو.

٢٢ى ئابى ١٩٧٤

١- ئەمڕۆش وەكو دوینی حكومەت بەفرۆكە بەیاننامەى فریدایە
خوارەو، ئەجارە بەزمانى عەرەبى و زارى سۆرانى نوسرابوو، تیايدا هیرش
كرا بوە سەر شوپش و بارزانى و داواى لەخەلك و پيشمەرگە دەكرد بگەرپنەو
ژیر چنگى بەعسو شەرى سوپا نەكەن. تیايدا هاتبوو لەچياكانیش شوینی
تاخمەكەى بارزانیان داگیر كردوو و بەم زووانە لەناوى دەبەن و زۆر قسەى
قۆرو پوچى تریش.

هەر وەها لەسەر كاغەزەكە نوسرابوو ئەو ئاوارانەى لەچادر دان لەئێران،
زۆر بەرەزالەت دەژین و سوپا و ئەفسەرەكانى ئێران دەستدریژی شەرەفیان

بەشوێشەو كرا، بوو پزیشكى تايبەتى مەلا مستەفا بارزانى و هەر وەها راویژكارى
سیاسیشى بوو. لەكۆنگرەى شەشەمى پارتیدا لەسالى ١٩٦٤دا بوو ئەندامى
سەرکردایەتیی پارتى.

سامى ناوى خوازراوى محەمەد محەمۇد عەبدولرەحمانە و زۆر جار بەسامى عەبدولرەحمان ناوى
دیت. لەسالى ١٩٣٢ لەشنگال لەدايك بوو. ئەندامى حزبى شیوعىی عىراق بوو. پاش
كودەتای بەعسییەكان لەسالى ١٩٦٣، پەيوەندى بەشوێشەو كرا و دواتر بوو راویژكارى
مەلا مستەفا بارزانى. لەسالى ١٩٦٦دا بوو ئەندامى سەرکردایەتیی پارتى. پاش
بەیاننامەى ١١ى ئازارى ١٩٧٠، كرایە وەزیرى كاروبارى باكور لەحكومەتى عىراق.
لەسالى ١٩٧٦دا سەرکردایەتییەكى كاتىبى بۆ پارتى دیموكراتى كوردستان پێك هینا.
لەسالى ١٩٧٩دا لەكۆنگرەى نویدەم لەپارتى دەرکرا. لەسالى ١٩٨١دا پارتى دیموكراتى
گەلى كوردستانى پێك هینا. لەسالى ٢٠٠٤دا لەتەقینەوێهەكى تیرۆریستیدا لەهەولێر
گیانى لەدەستدا.

دهكهنه سهر. بو نمونه، ناوی كچیكى تیدا هاتوو كه گوايه ئەم كچه
تهمهنی ۱۵ ساله و ناوی مه نیجه خدره، باوکی قوماش فرۆشه له هه له بجه.
به یاننامه كه دهلی تهفسره ئیرانییه كان دهستدریژی شهرف و ناموسیان
کردۆته سهر ئەم كچه كورده.

ئینجا به یاننامه كه بو وروژاندنی رق و قین دهلی: كهسانی وهك شه کیب
عهقراوی نایانهوی ناموس و شهرفی خیزانه كورده كان بیاریزن چونكه
(به قسهی به یاننامه كه) پارهیان له شاهنشاه^۱ سهنهتۆ وهرگرتوووه.
به یاننامه كه زۆر هیرشه تریش دهباته سهر شوپش.
به لام ئەم جوهره كاغزه زهردو سهوزانه كار ناكهنه سهر بیروباوهپی خهلك
چونكه هه موو گهلی كورد حوكمی به عس دهزانن چۆنه و ئەم قسانه پاره
ناكهن.

۲- شهر له بهرهی سهنگه سهر بهرده وامه. دیسان دوژمن له ناوچهی زهنگول
هیرشه هیناوتهوه. سهر نه كهوتوووه. ئەگهرد دوژمن لهو كوستانه سهر
كهوی، ئەوا ده كهویته ناو دهشت و راستایی زارگهلی و لیوژه و هه ره شه
له دیلمان و قهسری دهكات.

۳- ئەمڕۆ له شهپی ماكوك روژنامه نویکی ئەمریکی كه له شهپرگه كهدا
ده گهراو وینهی سینه مایی (قیدیویی) دهگرت، زۆر خراپ بهتۆپ بریندار
بووه و گیانی له مه ترسیدایه.

ئەم روژنامه نوسه له مانگی نیسانی رابردووش راپۆرتی نوسی و وینهی
ته له فزیۆنی له بارهی شهپی كوردستانه وه گرت و بردییه وه بو ئەمریکا.
ئەمه جاری دوومه كه هاتۆته وه و ئەجاره بریندار بووه. ناوی
روژنامه نوسه كه پیتەر ستیركنه و خهلكی ویلایهتی نیوجیرسی
ئەمریکایه.

^۱ شاهنشا واته شای شاكان. یهکی له نازنارهکانی محمد رضا شای ئیران بووه.

۲۳ی ئابی ۱۹۷۴

ئەمىرۆ، سەر لەبەيانى، سەعات ۶، ۱۵، دوو فرۆكەى ميگ هاتنه سەر ناوچەى بەرزىوۆەو تۆپە فرۆكەشكىنەكان بەرەنگارىيان بونەووەو يەكيكيان پيكا كە لەنزىك پردى بەرسرين كەوتە خواریووەو شوفیرەكەشى بەپەرەشوت خوێ هەلدابوو بەلام مەفرەزەيەك گرتى و ئیستا لەبەندیخانەى خەلان بەندە.

فرۆكەوان مولازمى يەكەم سەفائ شەلال خەلكى بەغدايەو فرۆكەكەى ميگ ۱۹ بوو لەپۆلى لەفرۆكەخانەى موسل هەلساوە. ناوبراو دانى بەوهدا ناوہ كەپۆلەكە شەش فرۆكە بوووە ئەوانى تر نەویراون نزم ببنەووەو ئەو نزم بۆتەووەو پینجەكەى تر پشتیوانى بون، يەكسەر بەرەو تۆپى زەوى- ئاسمان نزم بۆتەووە بەلام بەر لەوہى تەقە بكا پيشمەرگە پيكاويەتى و نەیتوانیوہ هیچ بكات و فرۆكەكە كەوتۆتە خواری.

هەرۆهەا گوتى دوینی چۆتە ناو ئاسمانى ئیران و تا نزیك رەزائیە^۱ رۆیشتوووەو مەبەستى لیدانى بنكەى ئاسمانى و عەسكەریی ئیران بوو لەنزىك سنور.

۲۵ی ئابی ۱۹۷۴

- ۱- حكومەتى بەعس ئەمىرۆ بەيانى لیبوردنى گشتیى لەرادىو راگەياند بۆ ماوہى ۲۰ رۆژ بۆ كورد. ئەم بەیاننامە بیھیزو لاوازانە نیشانەى هیچو پووچىی بەعسییەكانە.
- ۲- شەر لەبەرەى ماكوک و زەنگلان بەردەوامە. هەرۆهەا بەتۆپ لەسەربازگەى ملتۆكەرۆ باپشتیان و رەواندزو گەلى عەلى بەگ دراوہ. دوو لوغمیش لەژیر دوو تانك تەقیونەتەووەو لەدەشتەوہ دیارە كەتیکى داون.

^۱ رەزائیە واتە شارى ورمى (ئورمیه) كە لەسەردەمى رەزا شادا ناوہكەى كرا بەرەزائیەو پاش روخانى رژیمی شا لەسالى ۱۹۷۹، ناوہكەى وەكو خوێ لى كرايەووەو بۆوہ بەورمى.

۲۶ ئابى ۱۹۷۴

شەر لەبەرەى ماكوڭ و كيوەرەش بەردەوامە. دوژمن زىانى باشى پى
كەوتوو. بەلام واديارە هيرشى دوژمن زور چروپەرە.

۲۷ ئابى ۱۹۷۴

بەردەوام بەتۆپ لەرەواندزو ملتوڭەرۆ گەلى عەلى بەگ دەدرى. لام وایە
سوپا خەرىكى چاك كۆردنەوئى پردەكانى ناو گەلى عەلى بەگ، دانەيەكى
تەواو كۆردووئى خەرىكى دانەيەكى ترە.

۲۸ ئابى ۱۹۷۴

۱- شەر لەدۆلى شاورى لەوپەرى توندى دایەو دوژمن لەچىاى ماكوڭ
دابەزىو بەرەو بەرزايى كە گولان دەكەوتتە خوار كلكى چىاى كاروخ بەلاى
گەرۆوى ئەستىروكان.

هيزىكى زورى پيشمەرگە بەرامبەر دوژمن وەستاو بەلام لەگەل ئەوئەشدا
تا ئىستا دوژمن جارئك بەباشى دەمكوت نەكراو. دور نىە زورى لەشكر
برسىتى لەبەرە دروست بكات، (بۆيە) بەتپروانىنى من شەر بەدروستى
ناكرىت. هيرشى دژ (چەواشە) بو سەر دوژمن نىەو رووبەرۆونەو تەنها
لەدۆخى بەرگرى دایە. پيوست بوو بىر لەهيرشى دژ بو شكاندنى دوژمن
بكرىتەو.

شايانى باسە دوژمن لەبەرەيەكى بەرىنو فراوان هيرشى هيناو، هەر
لەدۆلى شەهيدان و زەنگلان و سەرکەپكان و ماكوڭكەو تارەواندزو كۆرەك.
دوژمن لەبەرەى سەرکەپكان لەچىاى پشت دىرى بەرەو كوستانى زارگەلى
سەر كەوتوو و تانكەكانىش لەپلنگان جىگىر كراون.

بەرەى رواندز هيمنە، سوپا خەرىكى پرد چاك كۆردنەوئى ئىنجا هيرش
دىنى بو سە ناوچەى بالەك و مىرگەسور.

۲- ئەمشەو ئىزگە كەمان بەسەرھاتىكى زۆر مەردانەى خويىندەوہ كە بەسەر ھاوولاتىيە كدا ھاتبوو.

لەشارى سلىمانى دەزگای ئەمنو ئىستخبارات پىاويكىان بەتۆمەتى پشتگىرى كوردنى شورشى كورد گرت. دواى ئەوہى لەژىر ئازارو ئەشكەنجەدا داىانرزاندر لەھوش خۆى چوو، خستبويانە ناو ترومبىلىكى ئەمن. ھەوت پىاوى ئەمنىشى لەگەلدا بوو. لەرىگا ھوشى ھاتبوہ بەرو ھوشيار ببوہ، يەكسەر بىرى لەو نارنجو كە كوردبوہ كە لەژىر كەلپەل لەخۆى بەستا بوو. نەيكردبوہ نامەردى، ئازايانە نارنجو كە كەى خستبوہ ناو ئەمنەكانى ناو ترومبىلەكەو مەردانەش خۆى لەترومبىلەكە ھەلدا بوہ خوارەوہ. نارنجو كە كە تەقىيەوہو پىنج پىاوى ئەمنى كوشت و دوو كەسىشى برىندار كرد. كاىراى كوردىش بەساغ و سەلامەتى خۆى گەياندبوہ قوہتى ھەتاو كە سەر بەبارەگای لقى ەى پارتىيە.

ئافەرىن سەد ئافەرىن رۆلەى كوردى ئازا. دەك دەستان ساغ بى و نەرزىن.

۳۰ ئابى ۱۹۷۴

شەر لەبەرەى بەردانگەو گولان بەردەوامە. ناوچەى رەواندز شەرى لى نىە بەلام شەرە تۆپ ھەيە. فرۆكە كەم ھاتوچۆ دەكات.

۱ ئەيلولى ۱۹۷۴

شەر لەزۆر شەرگە ھەيە. دوژمن لەبەرەى قەلادزى پەلامارى دۆلى ھەلشوى داوہو تا ئەو بن بنارە سەر كەوتوہ. لەدۆلى شەھىدانىش ھاتۆتە پىش.

لەبەرەى دۆلى سەر كەپكانىش تا ھەدىك سەر كەوتوہ بەلام بەزىانىكى زۆر زۆر ھاتۆتە نرىك چىاي زارگەلى. لەپشتى گولانىش شەر توندە.

له بهره‌ی ره‌واندز و هزغ هیمنه، تهنه‌ها شه‌ره‌ تۆپ هه‌یه، به‌لام دوژمن
ره‌بیه‌کی له‌گۆره‌که‌ر له‌هه‌ندریڤن دروست کردوووه‌و شه‌ریکی بچوکیش له‌وی
کراوه.

ئه‌م‌رۆ تابلۆی بووکایی‌ری ته‌واو بوو. یه‌ک سالی ره‌به‌قه‌ خه‌ریکی ئه‌م
تابلۆیه‌م.

۲ی ئه‌یلولی ۱۹۷۴

دوژمن به‌هێژیک و ۲۰ تانک به‌ره‌و دێلزیان که له‌ولای دیاناوه‌یه هێرش
بردوووه. شه‌ره‌ تۆپیش تونده.

۳ی ئه‌یلولی ۱۹۷۴

ئه‌م‌رۆ دوای نیوه‌رۆ دایکی غاندى له‌گه‌ڵ باوکی، کوێخا که‌ریم،
هاتنه‌وه. به‌پیریان چوم و زوو غاندىم وه‌رگرت و ماچم کرد، یه‌کسه‌ر دایه
قاقای پیکه‌نین.

ماوه‌ی ۲۷ رۆژه به‌سه‌ردان چونه‌ته مالى باوکی له‌کرماشان. شوکر
غاندى ته‌ندروستی باشه. که‌میك فهرقی کردوووه. پای ده‌دا به‌ر خوی و
که‌م که‌مه‌ داده‌نیشت.

۵ی ئه‌یلولی ۱۹۷۴

۱- مام کوێخا که‌ریم گه‌رایه‌وه.

۲- له‌به‌ره‌ی به‌ردانگه‌ شه‌ر تونده‌و له‌به‌ره‌ی شیخان دوژمن هێرش
هیناوه.

۳- ئیژگه‌ی ئیسراییل ده‌رباره‌ی مه‌سه‌له‌ی کورد که له‌پروژنامه‌ی
واشتۆن ستار نیووزه‌وه وه‌ری گرتوووه، باسیکی باشی بلاو کرده‌وه.

تابلوی بووکا بییری که جه وههر محهمه د ناغای میرگه سووری له سالی ۱۹۷۳ دهستی به کارکردن تییدا کردبوو و له نهیلولی ۱۹۷۴ ته واوی کردووه. تابلوکه دسترهنگینی جه وههرو سه لیکه هونه ریبه که ی دهرده خات.

١- ئەمڕۆ سەعات ٧،١٠ ی بەیانی، فرۆکەکانی بەرەوی نیشتمانی^١ بەتوندی پەلاماریان هیڤایە سەر ناوچەی باڵەک و مەرزێ ئێران و نزیکەی ٤ هیڤشی توندیان کردە سەر ناوچەکە. دووکەڵ لەسەر چیاى کاروخ بەرز بووتەو. هەرۆهە لەلای گەڵاڵەش فرۆکەکان بۆمبایان فرێدا بەلام بێ زیان بوون، تەنها یەک دوو برینداری سووک هەبوو.

فرۆکەکانی بەعس ئاواپیهکی ئێرانیان لەنزیک خانە لەناوچەی کەونە لاجان وێران کرد. لەم ئاواپیهدا ١٧ کەس کوژراون و ٣٠ کەسیش بریندارن، زۆر بەی خانووەکانیش وێران کراون.

بۆمبایەکیش لەگوندی وەرتهی بن کاروخ ١٧ کەسی کوشتوو و ٣٠ ی بریندار کردوو.

تۆپێکی ویلێش کەسوپای بەعس ئاراستەى کاروخی کردبوو، لەگوندی خانەقا یەک دوو کەسی کوشتوو و هەندیکیشی بریندار کردوو. شەڕیش لەبەرەى گولان و بەردانگە هەر هەیه.

لەبەرەى شیخان شەر زۆر توندەو هەموو چەکیک لەم شەرە بەکار هاتوو. لەبەرەى زاخۆش دوژمن هیڤشی کردۆتە سەر ناوچەی پێشمەرگە، نزیکەى دوو کیلۆمەتر لەزاخۆ بەولاو بەرەنگاری یەکتى بوون. بەگوێرەى هەوالەکانی ئێزگەى کوردستان دوژمن شکاوه.

٢- شەوی رابردوو سەعات ٧،٣٠ رادیۆی ئیسراییل لەدەنگوباسە کەیدا باسی ئەو وتارەى کرد کە لەرۆژنامەى "واشنتۆن ستار نیوز" ی ئەمریکى بلاو کراوەتەو. رۆژنامەکە نویبوی: جەنگێکی ئاشکرانە کراو (رانەگە یەنراو) لە کوردستانی عێراق هەیه کە ٢،٥ ملیۆن کوردی

^١ مەبەست بەرەى نیشتمانی و نەتەواپهتیی پێشکەوتنخوازە لەنیوان حزبی بەعس و حزبی شیوعی عێراق.

گرتۆتۆوهو حزبی به عسی دیکتاتور له به غدا که به کیتی سوڤیت پشتگیری ده کا، ئەم شەره زۆر درندانە یه ده کاته سەر کورده کان به جۆریک که چاره که ملیۆنیک کوردی ناچار کردوو په نا بینه بهر ئێران. روژنامه که گوتویهتی له باریکی وادا له سەر هه موو ریکخراوه نیوده و له تیه کان پیویسته به چاریکی مروڤانه سهیری کیشهی په ناهه نده (ئاواره) کورده کان بکه ن. ههروه ها گوتویهتی حکومه تی ئێران دوانزه په ناهه ندگا (کامپی ئاواره) ی بو دامه زرانندی په ناهه نده کورده کان دروست کردوو به لام وا زستان له ده رگا ده دار پیویسته به په له کار بو فریا که وتنی په ناهه نده کورده کان له ژن و مندال و پیر بکریت که زستانی داهاتوو چاوه رتیان ده کات.

۳- ههروه ها رادیۆی ئەهوازیش ئاشکرای کرد که نوینه ری ئێران له نه ته وه یه کگرتوووه کان فه ره یدون هوه یدا ئەنجومه نی ئاسایشی ئاگادار کردۆته وه که زیاتر له ۷۲ ههزار په ناهه نده ی کورد له عیراق هه لاتون و په نایان بردۆته بهر ئێران دوا ی وێران کردنی دیهاته کانیا ن و گوتویه تی کۆمه له ی شیرو خورشیدی ئێران باری ئەمانی هه لگرتوووه ده و له تیش سه د ملیۆن دۆلاری بو هه مان مه به ست به م کۆمه له یه داوه. ههروه ها پیویسته یارمه تی بدرین.

۷ی ئه یلولی ۱۹۷۴

دوا ی نیوه رۆ کردییه بارانیکی زۆر توندو به قوه ت. ئاو به خوړ له سەر زهوی ده رپۆیشت. شه ریش له به ره کاندایا به رده وامه.

۹ی ئه یلولی ۱۹۷۴

ئه مرۆ دوژمن به دوو ره تللی گه وره به تانک و نا قیله په لاماری دوو به ره ی دا. ره تللیکی به ره و بادینان و گه روی ئۆمه راغا، هی دوه مه میش به ره و که ورین و جندیان.

دوژمن له بهرې په کم سهرکهوتی وده دست هیناو توانی زور شوینی
گهروی ئومه راغاو گرده کهوه داگیر بکات بهلام له بهرې دوههه بهرې
جنديان سهر نه کهوت. به گویره هه واله کانی ئیزگه کوردستان، ده تانک
و تانکه لگر به ئاگری توپه کانمان تیک شکیراون و لهوی دوژمن
به سهرشوری گهراوه تهوه. بهلام له راستیدا توانیویه تی ناچهی کهورین داگیر
بکات.

۱۰ ئه یلولی ۱۹۷۴

۱- ئه مړو پيشمه رگه قاره مانه کان توانیيان گهروی ئومه راغا له دوژمن
پاک بکه نه وه و زیانیکی زوری لی بدن لهروی گیانی و مالییه وه و چند
چه کیکی سهنگینیش بگرن له وانه دوو ره شاشی گرینوف و دوو ده کتاریوف
و چند کلاشنکوفیک و ۹ ئیستر.

۲- له بهرې دۆله ره قه و دۆلی شاوریش شهر زور تونده و دوژمن هیرش
له دواي هیرش ده کات. ئه مشه و دوژمن به چه کی سپی و نارنجوک هیرشی
کردۆته سهر هیزه کانمان. هه رچه ند زیانمان پی گه ییوه بهلام دوژمن شکاوه و
به سهرشوری گهراوه تهوه. ئیمه ۵-۶ شه هیدو ۱۰-۱۲ بریندارمان هه یه.

۱۱ ئه یلولی ۱۹۷۴

ئه مړو یادی ۱۳ ساله ی بهرپابونی شوړشه که مانه. ئه م ۱۳ ساله پرن
له شکست و سهرکهوتن و هیمنی و شهر. بهلام سوپاس بو خوا روژ به روژ
شوړشه که مان هه ر له پیشکهوتن دایه.

وا ئه مړوش گه لی کورد جاریکی تر یادی ئه م جهژنه ده کاته وه، ئه ویش
له ژیر سیبه ری فرۆکه ی باجه رو سوخوی و میگ و ئه لیووشنو له ناو ئاگری
بومباو گولله توپدا بهلام گه له که مان سوره له سهر پیشکهش کردنی
قوربانیی زورتر له پیناوی وه دی هینانی مافه ره واکانیدا. ئومیده وارم
جهژنی ئه یلولی داهاتوو له ژیر سایه ی ئه من و ئاسایش و له ژیر

ئۆتۆنۆمىيەكى راستەقىنە ياد بىكەينەوۋە گەئەكەمان بەئاۋاتەكانى شاد
بوو بىت.

دوژمن ديسان ھىرشى بردۆتە سەر گەروى ئۆمەراغاۋ شەر زۆر توندى.
لام وايە ديسان داگىرى كردۆتەوۋە. لەبەرى دۆلەرەقەش ھەر شەرە.

۱۳ و ۱۴ ئەيلولى ۱۹۷۴

شەوى ۱۳/۱۴ ئەيلول لەنيۋەشەودا دوژمن ھىرشىكى كتوپرى كرده
سەر سەنگەرەكانى پىشمەرگە لەگەروى ئۆمەراغا بەلام سەر نەكەوت و
شەرەكە كەوتە كارى نارنجۆكى دەستى و دواتر دوژمن بەسەرشۆرى
گەرايەوۋە. دواى سەعاتىكى تر سەرلەنوى ھىرشى تىرى كردهوۋە ديسان سەر
نەكەوت. بۇ جارى سىھەم ھەمان شەو لەبەرەيەكى بەرىن و فراوان، ھەر
لەروبارى موسەكاۋە تا پشتى گردوگو، لەزۆزك پەلامارى ھىنا. دوژمن لەم
ھىرشەيدا تۋانى لەلوتكەى سەرەوۋە لەبەرەى مستەفا نىروەيى و ھەندى
شۋىنى تر پايەك بۇ خۆى بكاتەوۋە لەزۆزكىش ھەندىك سەر كەوت.

بەلام كەرۆژ بوۋە پىشمەرگە ھىرشىكى پىچەوانەو دژى كرده سەر
سەنگەرەكانى دوژمن. بۆيە دوژمن پشتى شكاو بەدرىژايى بەرەكەو
بەپراكدن دابەزى تا دەشت و زورگەكان. لەم شكانەدا دوژمن زۆر تەرمى
لەمەيدانى شەر بەجى ھىشت و پىشمەرگە چەك و جبەخانەى باشى
و دەست ھىناو دوژمنى سەرشكىن كرد.

شايانى باسە لەم ھىرشەدا ھەمىد ئەفەندى دەورىكى سەرەكىي
لەشكاندى دوژمندا ھەبوو.

۱۴ ئەيلولى ۱۹۷۴

ئەمرو ئىۋارە داىكم و خىزانم و مندالەكانى كاك فاخىرو مندالەكانى
كاك ھەمىدو ھەديەو زۆزك و كاروخ بەكۆمەل بەسەردان ھاتنە مالى ئىمە

لهخه لان. زۆر خوشحال بووم به هاتنیان، به تاییهتی هاتنی خیزانی كاك
فاخیر چونكه زیاتر لهسی سالة نه مدیوه.

سی شه و لامان ده میننه وه: جیگامان زۆر تنگ بوو به لام له حساری
شیخ ژوریکێ ترمان پهیدا کرد بو خهوتنیان.

۱۷ی ئهیلولی ۱۹۷۴

ئه مپو چوم بو ئازادی. ترومیلیکم بو ناردنه وهی میوانه کان هیئا
كه چوونه چۆمان. زۆری نه برد هه مان ترومییل گه پرایه وه. وامزانی ده بی
شتیکێ له بیر کرد بی یان شتیکی نه برد بی، كه چی به پیچه وانده وه ساجو
پریمی بو هینا بووین بو نان کردن. زۆر سوپاسم کرد.

ئارازی كوری كاك فاخیریش لام مابوه وه چونكه چهند رۆژیکه دهستی
راستی كه میك شكاهو له بهر ناره حهتی، دوو جاری تریش له شوینی خوی
ترازاه. بویه لام مایه وه تا دهستی چاك ده بیته وه.

۱۸ی ئهیلولی ۱۹۷۴

ئه مپو یه كه م رۆژی مانگی ره مه زانه. یاره بی خودایه به باش بو مان
حیساب بکهیت و ئه م رۆژوو و نوێژهی ئیمه قبول بکهیت. ئه گهر خودا
قبولی بکات، ئینشاللا به رۆژوو ده بم.

۲۱ی ئهیلولی ۱۹۷۴

دوژمن هیرشیکێ تری بردۆته سه ر گه وری ئۆمه راغا به لام دواي
زیانیکی گیانی زۆر به شکست خواردویی گه راوه ته وه دواوه. ئه م هیرشه ی
له سه عات ۸،۳۰ی شه و کرد بوو.

۲۲ی ئهیلولی ۱۹۷۴

ئه مپو ش دوژمن دیسان سه عات ۱۲ی شه و هیرشیکێ تری کرده سه ر
هه مان به ره. جاریکی تر به شکست خواردویی گه پرایه وه.

له بهرەى رانیەش دوژمن هیرشى هینابوو بەلام سەر نه کهوت. مەبهستم
له بهرەى رانیە، بەردانگە و لای پلنگانە.

٢٦ی ئەیلوولی ١٩٧٤

دوژمن هیرشیکى بەرفراوانى کردۆتە سەر ناوچەى هیزی حەمرین
(ناوچەى سورچییه کان) و هەندى سەرکەوتنى وەدەست هیناوە. هیرشیکى
دوژمنیش بو سەر چىای زۆزک لەرێگای سەرچاوەى دياناوە شکاوە.

٢٧ی ئەیلوولی ١٩٧٤

ئەمڕۆ ١٠ى مانگی رەمەزانە. شەر له بهرەى هیزی حەمرین بەتوندى
بەردەوامە.

کاغەزیکى برايان هات، دلخۆشى کردم، هەروەها نامەیه کى خەلیلیش
هات که به پۆسته ناردبوى.

ئێوارەى ئەمڕۆ سەعات ٨ى شەو دوژمن هیرشیکى زۆر بەرین و فراوانى
بەپشتیوانی دەیان تانک و ناقله کرده سەر بهرەى گەروى ئۆمەراغاو
زۆزک. شەریکی ١٣ سەعاتى بەرپا بوو. پێشمەرگە توانى هێرشه که تیک
بشکینى و زیانیکی زۆرى لى بدات.

بو ئیسناد، دوژمن ئیشغالی بهرەى کهورین و گوانای کردبوو. لەوی ١-٢
تانک تیک شکێران.

شەویش دوژمن هیرشى کردهوه سەر بهرەى گەروى ئۆمەراغاو شکستی
هینا.

٢٨ی ئەیلوولی ١٩٧٤

١- ئەمشەویش سەعات ١١ دوژمن هێرشه کانی تازه کردهوه بو سەر
هەمان بەرە. هەر له نیوه پۆوه تا سەعات ٦ى ئێواره، فرۆکه بەبى وچان
بەسەر ئاسمانى بەرەدا سوپاوه تهوه. لەداوی سەعات ٦، توپ دەستی پى کرد
تا ١١ى شەو. ئینجا هیرشى پیاده دەستی پى کرد بەلام پێشمەرگە لوتى

دوژمنی شکاندووه. شهر تا ساعات ۸ی بهیانی دهوامی کردو به شکستی دوژمن کوتایی هات.

بهلام بهداخهوه دواي شهر و له کاتی هسانه وه دا فرۆکه په لاماریکی کتوپری کرده سهر شوینی هسانه وهی پیشمه رگه کان و ۴ پیشمه رگه شهید کران و ۱۹ی تریش بریندار بون. سهرباری چندین شههیدو برینداری شه ره که. له برینداره کانی نهو شه ره، هמיד نه فندی که سهرلقیکی کۆن و زیره که. برینه کانی جیگای مه ترسین.

۲- له بهرهی هیزی همرینیش دوژمن هیرشی هیناوه.

۳۰ی نهیلولی ۱۹۷۴

هیرشه کانی دوژمن بو سهر بهرهی زۆزک و گهروی ئومه راغا بهرده وامن بهلام دوژمن نهیتوانیوه شوینه کانی بگریت.

۴ی تشرینی یه که می ۱۹۷۴

شهر له بهرهی رهواندز بهرده وامه. دوژمن بهرپیگای سهروکانی (دیانا) توانیویه تی کلکی زۆزک بگریت و چند ره بایه کی لهوی دروست کردووه. شهریش بهرده وامه.

۵ی تشرینی یه که می ۱۹۷۴

دوژمن سهرکهوتنی زیاتری به دهست هیناوه خه ریکه بهره بهره هه لده کشی.

۶ی تشرینی یه که می ۱۹۷۴

دوژمن توانیویه تی بگاته کۆنه ره بیه کانی خوی که پیش و توویشی ۱۹۷۰ له سهر زۆزک دروستی کردبون.

۷ی تشرینی یه که می ۱۹۷۴

دوژمن هر ههول ده دات بچیته پیشتر. ئیستا پیشمه رگهی هیزی

زمناکوو خەبات بەرگری لەزۆزک و گەروی ئۆمەراغا دەکەن چونکە
پیشمەرگە هیزی بالەک لەم بەرەیه ئیسپاتی فەشەل بونی کرد بەرامبەر
بەدوژمن و لەو شەرپانەدا ژمارەیه کی بی شوماری پیشمەرگە ئازاکانی ئەو
دوو هیژە شەهید کراون و بریندار بوون. شایانی باسە کە شەرپەکی خەیاڵی و
لەئەقل بەدەر لە گەل ئاگرو ئاسنی دوژمن دەکەن.

٨ تشرینی یەکەمی ١٩٧٤

١- ئەمڕۆ چۆم بۆ ناوپردان و کەوهرتی بۆ نەخۆشخانە. بەر لە ١٠-١٢
رۆژ دەستم لەدیوار داو لەشوینی بەستنهوهی پەنجە قچیلک بەشانهی
دەست ئیسقانه کە درزی دابوو. من زۆر لەبەری نارهەت بووم. مۆلەتم
وەرگرت کە برۆم ئەشیعە بگرم.

فازلی فەرماندەیی پاسهوانه کان و پاسهوانیکم لە گەل خۆم برد. هەر وهە
غاندی و دایکی غاندیشم لە گەل بون. چوین بەرەو چۆمان. لەدەر بەند
ویستمان لابدەین بۆ مائی عەلی سەلیم بەگ کە لاری کە ئەویش زۆر
دەمی کە لەو ناو دەستبەسەرە. بەلام شوینی ماله کەمان نەدەزانی. ناچار
لە چاپخانهی مستەفا سلیمانی دابەزین و پرسیارم کرد. لەوی توشی
ئیسماعیل رەشید بەگی دەلو بووم. یە کترمان ماچ کرد. هەرچەند ئەو
کەمی کە لەمن بە گلهیی بوو، ئەویش لەبەر هۆیه کە پیویست بەنوسین
ناکات.

لەو هەش سەیرتر ئاورم دایهوه لای دەستە راست، بینیم قاله سور
کە یەکی کە لە کاربەدەستانی بەمۆو سەر بە هیزی زمانکۆیه، دانیشتبوو و
ریشیکی درێژی بەردابوو. لە گەل ئەویش یە کترمان ماچ کرد. ئەویش
لایەنیکی مەملانییه لە هەمان کیشەیی ئیسماعیل رەشید بەگی دەلو.
بە کورتی، هەرسیکمان دژی یە کتری بوین بەلام من لایەنی غالب (براوه) و
ئەوان لایەنی مەغلوب (دۆراو) بون. چەند دەقیقە یە ک پیکەوه دانیشتین.
ئیسماعیل رەشید بەگی دەلو لە بەتالیۆنی ٦ی بەمۆ سەرلق بوو. ئەو بۆ

کاری تایبەت هاتبوو. بەلام قاله سور خوی و بەتالیۆنە کە ی داوا کرا بون و هاتبون بۆ ئەم ناوچە یە بۆ پالپشتیی هیزی بالەك. بەتالیۆنە کە ی ئەو یە کێك ئەو بەتالیۆنە یە کە بەرگریان لەزۆزك کردوو. شهویك بوو بۆ پشوودان ئالوگۆر پی کردن. هیزیکی تر چوو بووه شوینی ئەو.

قاله سور کە میك باسی شەری بۆ گێرامەو و گوتی دوژمن ئیستا لە کۆنە رەبیە کانی پێشو و دایە. هەر وەها گوتی گومانم هە یە ئەو شوینیە ی ئیمە ی لی بووین گرا بیت چونکە ئەو هیزە ی ئیمە ی ئالوگۆر کرد، فەرماندە ی بەتالیۆنە کە ی کە ناوی مولازم محەمەدە و خەلکی سلیمانییە، دەستبە جی شە هید کرابوو، هەندی پێشمەرگە ش بریندا بون. بۆ یە دور نیە دوژمن لوتکە بەرزە کە ی سەر گوندی زیو ی گرتیبت. هەر وەها دەربارە ی چۆنیەتی شەر گوتی: ئەو شەرە ی ئیستا دوژمن دە یکات، هیچ کات نە یکردوو. پیادە رۆلی نیە بەلکو رۆلە هەرە سەرە کییە کە توپ و فرۆکە دە یگێری، ئینجا پیادە دیتە شوینی چۆلکراو.

هەر وەها گوتی: دوژمن لە دەقیقە یە کدا دە یان بەلکو سەدان گوللە توپ لە یەك شوین دەدات و وا لە شوینیە کە دە کات کە دارو بەرد بەاری و هیچ گیانلە بەریك لە هیچ شوینیك نە حەویتە وە. بەمجۆرە ئیمە ناچار دە یین هیلی یە کە می بەرگری چۆل بکە یین و بکشینی وە بۆ هیلی دوو م. بەلام پیادە ی دوژمن نایە تە شوینی ئیمە، بەلکو دەستبە جی هیلی دوو مە ی بەرگریش وە ک یە کە م دادە بیژیت و پێشمەرگە ناچار دە بیت بۆ هیلی سیهە می بەرگری بکشیتە وە. ئینجا پیادە ی دوژمن دە جوئی و رەبیە ی لی دروست دە کات. بەمجۆرە، لە ئەنجامی شەرکەری و عینادیی پێشمەرگە لە شەردا، زیانیکی گیانی زۆر مان پی دە کە ویت. هەرچە ند زیانی دوژمن لە گەل زیانی ئیمە بەراورد ناکری بەلام دوژمن گوئی لە کوزرانی سەربازو ئەفسەر نیە، تەنانەت بە لایە وە ئاساییە بۆ گرتنی هەر شوینیك سەدان سەربازو ئەفسەر بە کوشت بدات.

۲- که له لای قاله سورو ئیسماعیل هه لساين، چوین بو مائی عه لی سه لیم به گ که له سه ره وه ی هه موو ماله کانی ده ربه نده له روی نزاره وه. من عه لی به گم نه دی بوو به لام ناوبانگیم بیستبوو. به پرسیار ماله که مان دۆزییه وه. که نزیک بوینه وه، دیم له بهر ده رگای مائی عه لی به گ له گه ل سی پیشمه رگه له سه ر کورسی دانیشتوو، له دوره وه به پیکه نینه وه گوتم: ئایا میوان راده گری؟

هه لسا یه سه ر پی و به پیرمه وه هات. ته و قه یه کی گهرمان کردو خو م پی ناساند، زور خو ش حال بوو. جاریکی تر دهستی گوشیمه وه.

چوینه ژوره وه، دانیشتین. خانوو که بچوک بوو، شوړش بو ی دروست کردبوو، دوو ژور له ناو دالانیك بوو. ئیمه له ژوریک دانیشتن. دیار بوو ژوره که ی تر هی ماله وه بوو چونکه خیزانه که ی به روو خو شییه وه به پیر دایکی غانندییه وه چوو، غانیدی له ده ست سه ندو به خیره اتنی ئیمه ی کرد. ژنیکی روخو شو مه رد بوو.

عه لی سه لیم به گ پیاویکی کورته بالای گه نم رهنگی مه یله و سوری خروپرو روخو شو مه ردانه دیار بوو. ته مه نی ده وری ۴۵ سال ده بی. شه ده یه کی له سه ر بوو. به گویره ی روخسار، زور پیاوانه و ئاقل و ساده و سه خی ره وشت و قسه خو شو ده رده که وت.

جگه له و سی پیشمه رگه یه ی لای دانیشتبوون، وا دیار بوو میوانی تریش خه ریک بوو بین. له دیوی ماله وه قرچه ی رو و بو نی شفته ده هات. زوری نه برد ئیسماعیل ره شید به گیش هاته وه ته وی. هه لبه ت ده یزانی ئیمه له و بین.

ئیمه زور نه ماینه وه چونکه ده بوایه بهر له سه عات ۱۲ بگه مه نه خو شخانه، بویه داوای لیبوردم کردو داوای ئیجازه م کرد. به هه ر حال، زور ئیلحاحی کرد به لام نه متوانی بمیمنه وه. ته نها به لینی ته وه ی لی وهرگرم که دوای جه ژن سه ر دانیکی تری بکه م. ته و کاته ۲۰ ی ره مه زان بوو،

منیش بهرۆژوو بوم.

له چۆمان مندا له کانم دابه زاندو خۆم له گهڵ فازل چوین بۆ که وهرتی. پاشان بۆ ئەشیعه هاتمه وه بۆ ناپردان. ئینجا گه پامه وه که وهرتی بۆ لای دکتۆره کان. له وی لیژنه ی پزیشکی داوای کرد سه عات ۴,۳۰ ی ئیواره بچمه وه لایان چونکه له ئەشیعه که ده رکه وتبوو که ئیسقانه که توژیك شکاره.

به هه مان ترومیبل که شوفیره که ی ناوی جه بار بوو، گه پراینه وه بۆ چۆمان و چومه ماله وه. مه به ستم خانووه کانی خۆمانه که نزیکه ی سی سالی زیاتره ئەو خانووانه م نه دیوه، واته ماله کانی باوکم و کاک فاخیرو حه میدو مالیکی خۆیشم. تا ئیواره له وی ماینه وه. شوفیره که که کوریکه ی مه رد بوو، ترومیبله که ی بۆ به جی هیشتم و خۆی گه پرایه وه بۆ ده ربه ند.

له مه وعیدی دیاریکراودا چومه وه بۆ که وهرتی بۆ لای دکتۆری جه راح که ناوی دکتۆر جه ماله. له دوای لی وردبونه وه، بریاریدا که پیویست به به سترو گه چ کردن ناکاو ته نها گوته له ئاینده دا گریی ئەو په نجه یه له په نجه کانی تر نزمتر ده بیته و ته نها به حه ره که پی کردنی چاک ده بیته وه. له چۆمان به ربانگم شکاندو له سه عات ۷,۱۵ گه پراینه وه بۆ خه لان.

۹ تشرینی یه که می ۱۹۷۴

ئه مه رۆ له ئیزگه ی دهنگی کوردستان به ره سمی دان به وه دا نرا که دوژمن هه ندی شوینی له چیا ی زۆزک گرتوو، ئەویش له بهر ئەوه ی حکومه ت له رادیوی به غدا رایگه یانده بوو که چیا ی زۆزکی به ته واوه تی گرتوو وه گوته بو ی چۆمان و گه لاله له ژیر ره حمه تی توپه کانیان دان.

شه وی رابردو ئیزگه ی له نده ن هه مان قسه ی بلا و کرده وه، بۆیه دوای چه ند رۆژیک بیدهنگی، ئیزگه ی ئیمه ش دانی پیدانا. به لام حکومه تی به عس تا ئیستا نکوئی له وه ده کرد که له کوردستان شه ر هه یه، که چی

خوی به درۆ خسته وه و ئه و هه والهي له راديۆ بلاو کرده وه.
شهر له زۆزک بهرده وامه و تا دوینی گهروی ئومه راغا نه گیرابوو.

۱۷ تشرینی یه که می ۱۹۷۴

ئه مپۆ که پینج شه مه یه له خه لان کردمان به جهژن. به غداش ئه مپۆی
کردۆته جهژن. ئیرانیس کردویه تی به جهژن به لām شوړش بریاری داوه سبه ی،
رۆژی ههینی، بیته جهژن.

ئه مپۆ که یه که م رۆژی جهژنی ره مه زانه فرۆکه زۆر به سه ختی بۆردومانی
ناوچه ی باله کی کرد.

ئه مپۆ براده ریکی میرگه سۆری هاته لامن، زۆر به دیتنی دلخۆش بوم.
ده رباره ی وه زعی ناوچه ی میرگه سۆر پرسیارم لی کرد، گوتی: وه زع له وی
هیمنه و مه ترسیی شهر نه ماوه چونکه (شیخ) محمهد خالید به دزییه وه
وتووێژی له گه ل حکومت هه یه و قاسدی عوسمانی برای و هی حکومت به
به رده وامی دینه لای. به گویره ی زانیاری تر، له شکری ئه و له گه ل له شکری
حکومت به رامبه ر یه کترین و له گه ل یه ک پیده که نن.

هه روه ها گوتی: دور نیه دوا ی جهژن به ئاشکرا په یوه ندی له گه ل
حکومت دا به زرینی و ریگای میرگه سۆر- گه لی عه لی به گ به ره و هه ولیر
بکریته وه. هه موو خه لک هه ستی کردوو هه شتی که له نیوان (شیخ) محمهد
خالیدو حکومت هه یه. به لām ئیمه نازانین داخۆ ئه م هه لویسته ی (شیخ)
محمهد خالید به ره زامه ندیی ئه م لایه ^۱یان سه ربه خویه چونکه قسه یه کیش
هه یه که گوایه جه نابی بارزانی ئینزاری (شیخ) محمهد خالیدی کردوو هه
که شهر بکات یان بگاته وه به عوسمانی برای.

^۱مه به ستی ئه وه یه که ئایا هه لویسته که ی شیخ محمهد خالید به ئاگاداری و ره زامه ندیی مه لا
مسته فا بارزانییه یان شیخ محمهد خالید له خویه وه به بی ئاگاداری مه لا مسته فا
په یوه ندیی له گه ل حکومتی به عسدا دروست کردوو هه.

۲۶ ی تشرینی یه گه می ۱۹۷۴

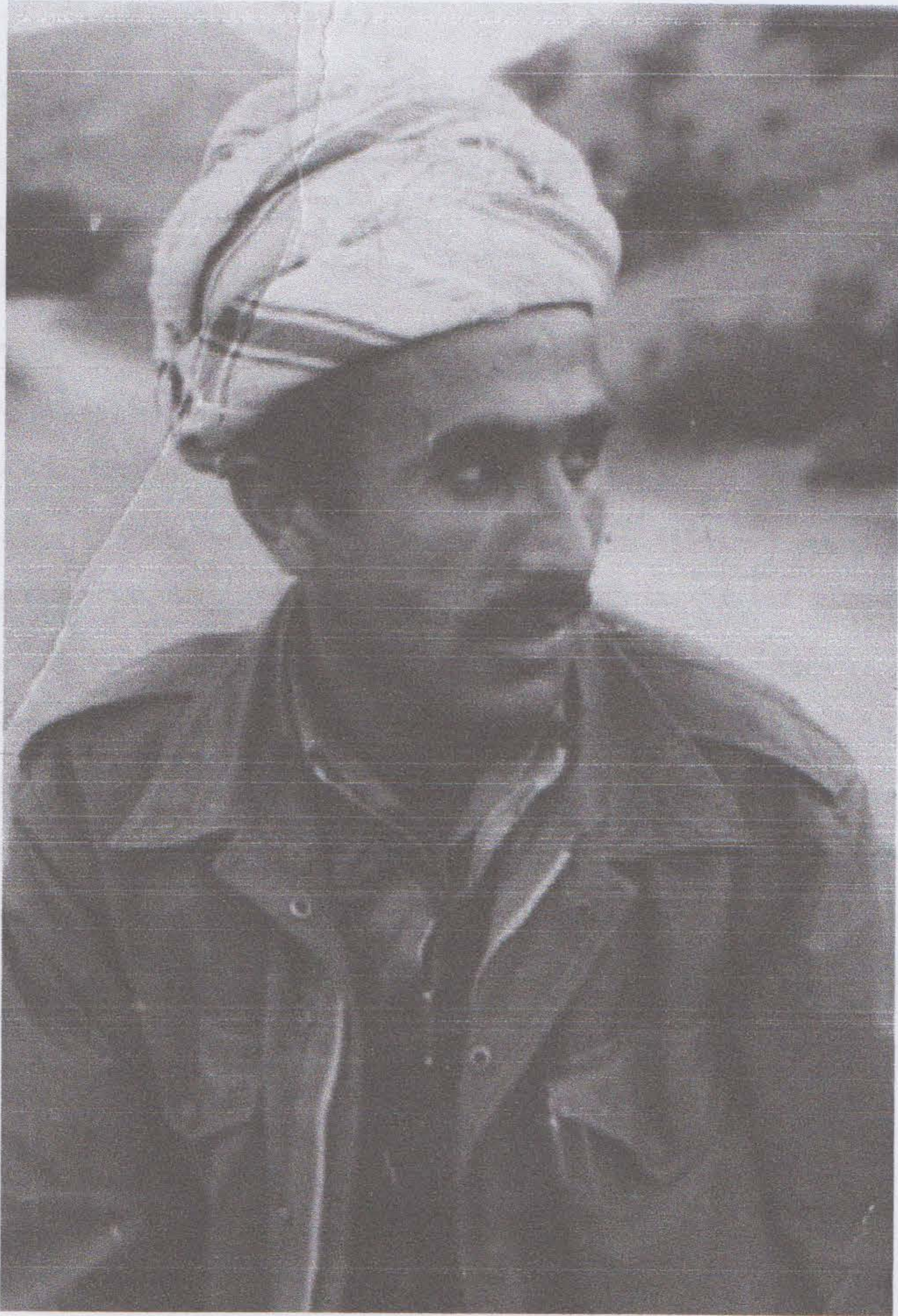
ئەمڕۆ من و دایکی غاندی و دوو پاسهوان چوین بۆ دەربەند بۆ مائی
عەلی سەلیم بەگ کە لاری. گیسکیکی بۆ سەر برین. نانی نیوهرۆمان لەوی
خوارد. مرۆڤیکی زۆر باش و خوش و ئاقله. ئەویش لە دەربەند دەستبەسەرە.
پاشان چوین بۆ چۆمان.

ئەمشەو زانیمان گەروی ئۆمهراغا کەوتۆتە دەست دوژمن و زۆزکیش
بەتەواوی لەژێر دەستی سوپا دایه. پێشمەرگە بۆ سەری بەردی کشاوتەووە
بنکەکانی بردۆتە گوندە دورەکانی وەك گەزنه و ئەولاتر.

دوژمن زنجیره‌ی سەرتیزی بە دەسته‌وه‌یه. سەرتیز دەکەوتتە نیوان زۆزک و
گەرۆه‌بیش لەباکوری گوندی سیتکان. دوژمن لەو گوندە سەربازگە
کردۆتەووە. ئیستا دوژمن بەچەکی ئۆتوماتیک هەرپه‌شه لەجاده‌ی سەری
حەسەن بەگ دەکات.

وەزە ترسناکە چونکە ئەگەر خوانه‌خواسته ئەم ریگایه بەتەواوی گیرا،
ناوچه‌ی بادینان یان دەبی بەناوچه‌یه‌کی موالی یان لەبرسان دەمری.
کەسیش لەو ناوچه‌یه هی ئەو نیه کە لەبرسان خۆی بکوژی. هەرۆه‌ها
زانیومه شه‌وی ۲۴/۲۵ ی ئەم مانگە مولاژم عومەر بیداوی شه‌هید بووه.

ناوچه‌ی موالی لەفەرهنگی زاراوه‌کانی حزبی به‌عس به‌و ناوچه‌یه ده‌گوتری کەدژی به‌عس
نیه و لەژێر ده‌سه‌لاتی حکومه‌ت دایه.

فاخر محمد ناغا میزگه سوری پیشمه رگه ی روزه سه خته کان و
پاله وانی شه ری هه ندرین له سالی ۱۹۶۵

بەشى سייەم

۴ى ئازارى ۱۹۷۵

ئەمىرۆ بىريار واىە كۆنگرەى سەرۆكانى لوتكەى ولاتە بەرھەم
ھىنەرەكانى نەوت لەجەزائىر بىبەستى بۆ باس كىردنى مەسەلەى نەوت و
نرخى و ولاتە كىريارەكان و زۆر شتى تر كە بەم باسەو بەستراون.
بەلام ئەوەى بەنيسبەت ئىمە گىرنگ و پىويست بەنوسىنە، ئەوەىە كە
لەم كۆنگرەىە شای ئىران و سەددام حسىن بەشدارى دەكەن و زۆر ھەول
دراو و دەدرى كەئەم دوو كەسە بگەنە يەك و ناكۆكىيەكانى نىوان عىراق و
ئىران لا بىەن. ھەوارى بوومدىەن سەرۆكى جەزائىر بىريارى داو و ناوبىريوانى
بكات و يەكىك لەو خالانەى باس دەكرىت كىشەى كورد و كەنداو و
شەتولعەرەبە.

ئىران دەربارەى دەسەلاتدارى خوى لە كەنداو و شەتولعەرەب تەنھا عىراق
بەكۆسپ دەزانى. ھەرورەھا شاھنشا ئاگادارى ھەلويسى حكومەتە
لەعىراق كە تا چ ئەندازەيەك حەز دەكات شۆرشى كورد لەناو بەرىت و
دەشزانى عىراق ئامادەىە دەستبەردارى زۆر خالى ناكۆك بىت بەمەرجىك
ئىران پشت بكاتە شۆرشى كورد. بۆيە ھەردولا ئامادەن پىك بىن و لەو
پىكھاتنەدا حەتمەن ئىران دەبىاتەو.

بەلى، دوينى شاھنشا گەيشتە فردوگای جەزائىرو بوومدىەن بەگەرمى
پىشوازى لى كورد بۆ حەسانەو لەبەشى تايبەتى شوينى حەسانەو
دانىشتن چونكە بىريار بوو دواى چەند دەقىقەىەكى تر فرۆكەى سەددام
حسىن دابەزى. زۆرى نەبرد سەددام لەفرۆكە ھاتە خوارو سەرۆكى جەزائىر

پیشوازیی لی کردو یه کسەر بردییه ئەو شوینەیی شای ئیرانی لی
دانیشتبوو. لەوی بەیەکتی ئاشنای کردنو هەردولا خوش بەختیان بەم
بۆنەییەو بو یەکتی دەربەری.

لەژیر کلاوی هەر یەکیان سەدان دینامیتی تۆقینەرۆ تیکدەر هەییە
دژی مافی گەلی کوردی بی پشتو پەنا.

من وهك هەر کوردیکی دلسۆز بەنیگەرانییەو چاودیری ئەم وەزە
دەکەم و شەو و رۆژ گوی لەرادیۆ دەگرم.

۵ی ئازاری ۱۹۷۵

کۆنگرەکە بەردەوامە و سەددام و شاهنشاه نیوانیان خوشە و سەردانی
یەکتەر دەکەن.

۶ی ئازاری ۱۹۷۵

ئەمڕۆ راگەییەرا کە سەددام حسین و شای ئیران توانیویانە بگەنە
ریککە و تنامەییە کە هیچ ناکۆکییەکی لەنیوان هەردوو ولات
نەهیشتۆتەو هەردوو سەرکردە لەو ریککەوتنە مورتاحن و بەنیازیکی
پاکەو گەیشتونەتە ئەنجام.

دەک مالت ویران بیست سیاسەت، بو کەس مولک نیت. دوو گورگ بو
خواردنی مەرپکی بی دەسەلات گەیشتنە یەک. هەر وەها بلاو کراوەتەو
کە شاهنشاه داوای ئەحمەد حەسەن بەکری بو سەردانی عیراق قبول کردووە،
هەر وەها سەددامیش دەچیتە تاران و بو کۆتایی هیان بەوردە کارییەکان لە
۱۵ی ئازار هەردوو وەزیری دەرەوی عیراق و ئیران بەئامادەبونی وەزیری
دەرەوی جەزائیر لەتاران کۆ دەبنەووە ئەگەر هەر کۆسپیک لەگفتوگۆدا
هاتە سەر ریگیان یە کسەر پەیوەندی بەهەواری بومدیەنەو دەکەن.

بەم هەنگاوەش ئەو تۆزە تروسکاییە هەمانبوو کە کۆسپ بکەویتە
سەر ریگیان ئەویش کورژایەو.

یه کسەر کاریگه‌ریی ریککه و تننامه که له سەر ئیمه دهرکهوت. شهوی پینج شه‌مه له سەر ههینی، هیزه‌کانی ئیران له کامپه‌کانی قه‌سرو ماکۆس و ناوچه‌ی دیلمان و سماقولی و شیرکاوه و ناشی خدر ئاغاو گه‌روه‌بیش و چۆمان و حاجی ئۆمه‌ران که نزیکه‌ی یه‌ک تیپ ده‌بن به‌چه‌ند به‌ته‌ریه‌ی تۆپ و دژه ئاسمانی و چه‌ندین موشه‌کی هۆک و چه‌کی تر، ده‌ستیان به‌کشانه‌وه کردو به‌بی وچان هیچ سه‌ربازیکیان له ناوچه‌کانی شۆرش نه‌هیشته‌وه. هه‌مان شه‌ویش سوپای عیراق په‌لاماری به‌ره‌کانی پيشمه‌رگه‌ی داو هیرشیکه‌ی فراوانی کرده سەر زۆریه‌ی به‌ره‌کان و توانی بگاته گه‌روه‌بیش که له مه‌وبه‌ر نه‌گه‌یشتبویی. هه‌روه‌ها زۆزکی به‌ته‌واوی گرت و له‌هیللی جاده‌ی به‌رزیه‌ش هیرشی هینا و تا هه‌واره کۆن هات.

٧ ی نازاری ١٩٧٥

ئه‌م‌پۆ له‌ئیزگه‌کان خاله‌کانی ریککه و تننامه‌ی ئیران و عیراق باس کران و دهرکهوت سه‌ددام حسین زۆر زۆر سه‌ری بو شا دانه‌واندوه به‌ئومیدی ئه‌وه‌ی ریگا و کۆمه‌ک له‌شۆرشی کورد به‌درییت.

١- ناوه‌راستی شه‌تولعه‌ره‌ب بیته‌هیللی سنور، له‌کاتی‌کدا جاران عیراق باجی ترانزیتی له‌پاپۆره‌کانی ئیران ده‌ستاندو ده‌بوایه که‌شتیه‌کان ئالای عیراق به‌رز بکه‌نه‌وه تا رته‌ ده‌بن، به‌لام ئیستا که‌شتیه‌کانی ئیران به‌ئاوی خۆیاندا رته‌ ده‌بن.

٢- به‌نیسه‌ت که‌نداو، عیراق وازی له‌داخواییه‌کانی سه‌باره‌ت به‌سی دورگه‌که‌ی تونبی گه‌وره‌ تونبی بچوک و ئه‌بو موسا^١ هیناوه که‌ئیران له‌سالی ١٩٧١ داگیری کردون و هیچ کۆسپیک ناخریته‌ سەر ریگای

^١ تونبی گه‌وره‌ و تونبی بچوک و ئه‌بو موسا سی دورگه‌ن له‌که‌نداوی فارس. شوینه‌که‌یان زۆر ستراتیییه. تا سالی ١٩٧١ له‌ژیر ده‌سه‌لاتی به‌ریتانیا دا بوون. به‌لام پاش ئه‌وه‌ی به‌ریتانیا چۆلی کردن، رژیمی شا ده‌ستی به‌سه‌ردا گرتن.

هاتوچۆی کەشتیی ئییران و لەمەودوا دەبی پاپۆری عیراق و عەرەب لەژێر
لوتی سوپای ئییران رەت بن. ئەم دەستەلگرتنە ی عیراق بۆ ئییران داننانە
بەوێی کە ئییران مافی هەیه سوپا بۆ عومان بنیڕیت بۆ لەناوبردنی
شۆرشی عەرەبە چەپرەوێ کانی زەفار^۱.

۳- سنور دادەخریت و ریگا نادریت هاوولاتیانی هەردولا ئەمبەر
ئەوبەر بکەن و هەردولا هەول دەدەن هیمنیی سنور بیاریزن و دەست
لە کاروباری ناوخی یە کتر وەر نەدەن.

ئەمەیه ئامانجی سەددام حسین و هەموو هەولێ بۆ ئەو بوو تا کو سنور
داخریت و کورد بی پشت و پەنا بیت.

هەلبەت ئەم کارە تەئسیری کردۆتە سەر نەفسیەت و مەعنەویاتی
خەلک و جوۆرە ترسیکی شاراوێ بلاوکردۆتەو. خەلک کەوتۆتە خو و
کاربەدەستە کانی شۆرش دەستیان بەئاودیوکردنی مال و مندال و کەرەستە
بەنرخیان بۆ ئییران کردوو. بۆیه میلیلتیش زۆرتر هەستی بەمەترسی
کردوو.

هەرۆهە جەنابی بارزانیش نارەحەتە لەرێککەوتنە کە، بۆیه زوو خۆی
گەیانە تاران بۆ ئەوێ ئییران هەلۆیستی خۆی بەرامبەر بەشۆرش رون
بکاتەو^۲.

^۱ زەفار هەریمیکە لە عومان، لە بەری رۆژەلاتدا هاوسنورە لە گەل یە مەن و لە باکورددا لە گەل
سعودیە و لە باشوردا دەروانیته سەر دەریای عەرەب. لە نیوێ یە کەمی حەفتاکاندا زەفار
بزوتنەوێه کی چەپی شۆرشگیڕی تیدا پەیدا ببوو کە دژی رژیمی سولتان قابووس خەباتی
دە کرد. شای ئییران بۆ پشتگیری کردنی رژیمة کە ی سولتان قابووس هیزی بۆ عومان نارد بۆ
شەرکردن لە گەل شۆرشگیڕەکان.

^۲ لە راستیدا لە کاتی واژۆکردنی رێککەوتننامە ی جەزایردا، مەلا مستەفا بارزانی بۆ چارەسەر
لە تاران بوو، دکتۆر مەحمود عوسمانیشی لە گەلدا بوو. بۆیه لەوێ مایه وە تا شا گەرایه وەو
هەولێ بینینی دا.

۱۸ ئازارى ۱۹۷۵

ترسىكى زور لىناو خەلك بىلاو بۆتەوۋە دەستىيان كىردوۋە بەناردنى
خاوخىزانىيان بۆ ئىران. پاشەپۇژىكى تارىك سەبارەت بەچارەنوسى شۆرش
دېتە بەرچاۋ.

بە كورتى، جەۋىكى تەمومىزاۋى بىلاو بۆتەوۋە، تەنانەت كاربەدەستانىشمان
ناتوانن راي يە كلاكەرەۋە بەن.

۱۹ ئازارى ۱۹۷۵

ئەمىرۆ حكومەتى بە عىس بەياننامەى لىبوردنى گىشتىي راگەياندى
تېيدا باسى كىردىبو لىبوردن ھەموو عەسكەرى و مەدەنى لىسەر ھەموو
بابەت و سەرىپچىيەك دەگىتتەۋە. بەلام بەياننامەكە زور توندوتىز بوو و
سەرەتاكەى بەجۆرە بوو: لىبەر ئەۋەى دەستەى خۇفروش و ياخى لەدوا
ھەناسە داىە و لەچىياكان گىرى خواردوۋە، وامان بەباش زانى كە رىگا
بەھەموو عەسكەرى و مەدەنى بەدىن واز لەو دەستەىە بىنن و خۇيان
بگەيەننە نىكىتەرىن دەزگاي عەسكەرى و پولىس و مەدەنى و دەست بگەنەۋە
بەكاروبار بۆ ئاۋەدان كىردنەۋەى ولات.

بەياننامەكە تا ۱۹ نىسانى ۱۹۷۵ كارىگەرەۋە بەس. بە كورتى، بۆنى
كوشتن و برىن و بارودى لى دەھات.

لام واىە زور كەس بۆ ناو حكومەت دەگىتتەۋە چونكە مەعنىەىات
زور لاواز بوۋە.

پىۋىستە بلىم لەم رۇژانەدا فرۆكە دەۋرىكى گەرە لەتەكدانى ۋەزەى
خەلك دەگىرى و خەلك بەم سەرمایە بەرپۇژ دەچىتتە دەرەۋە تا شەۋ دادى
ئىنجا دەگىتتەۋە مال، بەفرىش لەسەر زەۋىيە.

۱۱ی نازاری ۱۹۷۵

ئەمىرۆ بىرەۋەرىيى يەكسالە بەسەر تىكچونى رىككەوتنەكەي سالى
۱۹۷۰دا تىدەپەرى. لەو رۆژەدا حكومت بەبۆنەي راگەياندى ئوتونۆمىيە
ناتەواۋەكەيەۋە ئاھەنگى گىپراۋ دەستى كىردەۋە بەھىرش كىردنە سەر شۆرش،
ۋا ئەمىرۆش داۋا لەخەلك دەكات بگەرىنەۋە ژىر دەسەلاتى خۆي.
كوردە زۆلەكانىش درىغى لەتىكدانى رىزى شۆرشو كورد ناكەن ۋە ھەر
لەۋىنەي كەو بانگى براكانيان دەكەن تاكو بچنەۋە بن لولەۋ رەھمەتى
تفەنگى راۋچى.

دەك مالت وىران بى، بەختى كورد. تا كەي ھەر دوژمنى خۆت دەبىت ۋە
تا كەي ھەز لەخزمەتى بىگانە دەكەيت. دە با پوتان رەش بىت كوردە بى
خىرو بى شەرەفەكان كەۋاز ناھىنن لەستەۋەي پىلاۋو سفرەي دوژمن.
ئەمىرۆش فرۆكەي باجەرو سوخۆي بەعس لەچۆمانەۋە تا بەندىخانەي
راياتيان بۆمباران كىرد، لەكاتىكدا پىشھاتى تازە لەرىگا داىە.

۱۳ى نازارى ۱۹۷۵

ئەم بەيانىيە دوو فرۆكە سوخۆي بەتيزاب دەربەندىان ئاگرىاران كىرد
بەلام شوكر زيان نەبۇر. دواي نىو سەعاتى تر، فرۆكەكان ھەمان شتىان
دوبارە كىردەۋە.

ئىمە تەماشاي فرۆكەكانمان دەكرد كەھەۋال ھات شەر راۋەستاۋە. ئەم
ھەۋالە بەتەۋاۋى بلاۋ بۆتەۋە. سەعات ۱۱،۳۰ى بەيانى دوا ھەۋال ھات
كە لەسەعات ۱۱ شەر بەتەۋاۋى رادەۋەستى ۋ بروسكە بەھەموو بەرەكان
دراۋە بەلام سەير ئەۋەيە سەعات ۱۱،۳۰ى دوو باجەرو دوو سوخۆي
لەئاسمانى ناۋچەكە پەيدا بون ۋ بۆمبارانى ناۋچەي كەلىتەۋ خانەقاۋ ئەۋ
ناۋەيان كىرد.

لىرەدا دەبى بزىنن ئەم شەر راگرتنە چۆن شەر راگرتنىكە؟ ئايا كام لا

خۆی به سەر ئەوی تر دا دەسه پیستی؟ ئەگەر سەیری وتووێژەکانی سالانی رابردوو بکەین، هەموو جارێک حکومەتەکان بەدزییەوه پەيوەندیان بەشۆرشەوه دەکردو داوای شەر راگرتیان دەکرد، ئینجا سەرکردایەتی شۆرش قبوڵی دەکردو شەر دەووستاو گفتوگۆ دەستی پێ دەکردو کورد مەرجەکانی خۆی دەسەپاند.

بەلام ئەجارە بەپێچەوانەوهیە، ئیمە شەر رادەگرینو بەسەریشماندا سەپینراوه کەشەر راگرین. ئەجارە حکومەتی بەعس مەرج بەسەر شۆرشدا دەسەپیستی. ئەی هاوار مەرجی بەعس چەند کوشندەیه بو میللهتی کورد. من لەو برۆایە دام بەعس هەرل دەدات سەرکردایەتی شۆرش سەر بو بەعسو کورده خۆفرۆشو زۆلەکان دانەوینی. ئەمەش بو مروۆفی بەشەرەف مردنیکی بەئازارە.

دوا هەرۆال هات کەگوایە شەوی رابردوو جەنابی بارزانی گەرپاوهتەوهو فەرمانی داوه کەپیشمەرگە لەلایەن خۆیەوه شەر راگریو ئەگەر سوپا ویستی بیته پیش لی بدری. بەلام من وا تیدەگەم حکومەت وا بەئاسانی شەر راناگریو هەرل دەدات زیاتر بیته پیش یان داوای ملکهچ کردن لەسەرکردایەتی بکات.

بەکورتی، رۆژیکی تاریک و رەشە لەمیثروی کورد، هەرچەند خەلکیش وەرپس بووه لەشەر و حەز لەئاشتی دەکات.

١٤ی ئازاری ١٩٧٥

ئەمڕۆ سەعات ٨ی بەیانی بەشی عەرەبیی ئیزگەیی لەندەنم کردەوه، گوتی: حکومەتی عیراق لەسەر بریارو گفتوگۆی دیپلوماسیانی عیراق و ئێران رەزامەندی لەسەر شەر راگرتن بو ماوهی دوو هەفته نیشان داوه. عیراق گوتویەتی لەماوهی ئەو دوو هەفتهیه، هەر کوردیکی یاخی بیهوی بچی بو ئێران با بچی و ئەوانی تر دەبی خویان بدن بەدەستەوه.

ههروهها لهندهن گوتی: ئیرانیس له ماوهی ئەم دوو ههفتهیه سنوری
خۆی له گهڵ عیراق داناخاو ئەو کوردهی ئاودیو بیته قهدهغه ناکا بهلام
دوای ئەو ماوهیه سنور دادهخری و هاتوچۆ قهدهغه ده کری.

لیڤه دا وا ده رده کهوی که پیکهاتنی ئیران و عیراق پیلانیکی دژی شۆرشی
کورده و ئیستا دواوژێکی رهش بهرامبەر به گهلی کوردو به شداربووانی
شۆرش دیتته بهرچاوم. خودا ئەم میلله ته ههژاره بیاریزی. دور نیه زۆر
له کاربه دهستانمان که ناویڤین بمیننه وه، روو بکه نه ئیران. دیاره ئەمرو فرۆکه
نایهت.

شهووی رابردوو نامهیهک له لایهن خالید ئازگه ییه وه بو باوکم هات
که ئەمه دهقه که یه تی:

موخته ره م جهنابی مام حه مه د ئاغا

سلاو ئیحتیرام

کاک فرانسو پیتی راگه یاندم که ژنو منداله کان ته نها له گهڵ کاک

حه مید مانیع نیه ئاوی نهودیو بن

ئیتز حورمهت.

براتان خالید ئازگه یی

١٥ ی ئازاری ١٩٧٥

ئهمرو حه مید بریاریدا به بی رهزامه ندیی باوکم و ئیمه بچی بو ئیرانو
منداله کانی فاخیریش بیات. من به م بریاره نارچهت بوم و هه ندی قسه شم
به حه مید گوت که هه ول ده دا جیاوازی له ناو خیزانه که دروست بکاو پیم

^١مه به ست فرانسو هه ریرییه که له باره گای بارزانی کاری ده کرد. له سالی ١٩٣٧ له گوندی
هه ریر له پارێزگای هه ولیتر له دایک بووه. له ئاشورییه کانی کوردستانه و ئەندامی پارتهی بووه.
ئەندامی یه کهم خولی په رله مانی کوردستانه. له ١٨ ی شوباتی ١٩٢٠٠١ له هه ولیتر به دهستی
چه کداره کانی ریکخراوی پشتیوانانی ئیسلام تیرو کراره .

گوت چوونت خراپه و ئیوهش وهك ئیمه ئارام بگرن با بزاین خودا چی دهکات بهلام سودی نهبوو. رویشته بو سنور. ههندی کسی دیت بهلام وا دیار بوو پییان گوتبوو پهله مه که.

بههەر حال، هاتهوهو ئیوارهو دیسان چوو بو بارهگای بارزانی بهلام لهوی کسی نهدی بوو.

وهزع قورهو خهلك ورهه بهرداوهو نازانی چی بکات. بی ورهیی خهلك گهیشته رادهیهك زور کهس چهکی فری داوته ناو (ئارامگای) شیخی بالهك. لهوهش زیاتر، کلاشنکوفیان بهپینج دینار فرۆشتوو.

سهرکردایهتیش ورهه نهماوه. فهرمانگهکان بهرهلان و بی خاوهنن. خانوی فهرمانگهکان پر شته بهلام بی خاوهنه. کاربهدهستان بو ئیران خهریکی راکردن.

ئهمرۆ کۆبونهوهی وهزیرانی دهروهی عیراق و ئیران و جهزائیر لهتاران دهستی پی کرد بو باس کردنی ریککهوتننامهی جهزائیر که لهلایهن شاهنشاه سهددام حسینهوه ئیمزا کراوه. لهو کۆبونهوهیه باسی ناکوکی نیوان عیراق و ئیران دهکن. شای ئیران پیشوازی لهسعدون حومادی و^۱ عهبدولعهزیز بووتهفلیقه^۲ بهحزوری عهباس عهلی خهلعتهبری^۳ وهزیری

^۱ سهعدون حومادی لهکاتی واژۆکردنی ریککهوتننامهی جهزائیردا وهزیری دهروهی عیراق بووه. لهسالی ۱۹۳۰ لهکهربهلا لهدایک بووه. ماوهیهك سهروکی ئهنجومهنی نیشتمانیی عیراق و سهروکی وهزیرانی عیراق بووه. پاش ههرهس هیئانی رژیمی بهعس لهسالی ۲۰۰۳، دهستگیر کراو سالی دواتر نازاد کرا چونکه ناوی لهیستی داواکراوهکان نهبوو. لهسالی ۲۰۰۷ لهئهلمانییا کۆچی دوایی کردوو.

^۲ عهبدولعهزیز بووتهفلیقه لهکاتی واژۆکردنی ریککهوتننامهی جهزائیردا وهزیری دهروهی جهزائیر بووه. لهسالی ۱۹۳۷ لهشاری وهجده لهمهغریب لهدایک بووهو بهرپهچهلک ئهسازییه. لهخهباتی رزگاربخوازی جهزائیر لهدژی فهرنسا بهشدار بووه. لهسالی ۱۹۹۹دا بوته نویهه سهروکی جهزائیر.

^۳ عهباس عهلی خهلعتهبری وهزیری دهروهی ئیران بووه، پاش روخانی رژیمی شا لهسالی

دەرەوہی ئییران کردووہو لہسەر خوانی تہو نانیاں خواردووہ.

۱۶ی نازاری ۱۹۷۵

بەردەوام مال و خەلک دەرۆن بو ئییران و زۆر لەبەر سەرما لەسەر سنور ماونەتەوہ. بەلام خەلک ئەوہندە تەنگاوە ئاگایان لەسەرما نەماوہ. سەبارەت بە بەرەکان، شەر نیہ بەلام حکومەت چیا چیا حەسەن بەگی بەتەواوی گرتوہو وەکو باس دەکەن لەبەر بەفر بەھەلیکۆپتەر گونییە خۆل بو رہبایەکانی سەر حەسەن بەگ دەگوازنەوہ. ھەر وہا دوژمن ھاتۆتە سەر دۆل بەلیس و ئەو ملەشی گرتوہ کەدە کەوێتە نیوان بیئشەو دۆل بەلیس. سەبارەت بە بەرە جادە، دوژمن سەری چیا رۆلە گرتوہ کەدەروانیئە سەر دەرگەلە و بەسەر بنگیلان و حافزدا زالە. دور نیہ ھیرش بکاتە سەر بەرە ناودەشت و دۆلەرەقەش.

۱۷ی نازاری ۱۹۷۵

ئەمپۆ کەمیک رۆژ خۆش بوو. وەزە ھەر ئالۆزەو خەلک بو ئییران دەرپوات. شەر نیہو خەلک چاوی بریوہتە سەری مانگی نیسان کەماوہی ئاگربر تەواو دەبیئە. ئایا ھیرشی حکومەت چۆن دەبی و شەر سەر لەچی دەدات؟ ئومید کەمەو شەر لەئاشتی نزیکترە. شەرپی بەرەبیش نامینی.

۱۹ی نازاری ۱۹۷۵

ئەمپۆ ھەندی دەنگوباسی ناخۆش و تەمومثراوی و سەپرو چاوەرواننە کراو بەر گویم کەوت کەچەند خالیکی گرنگی تیدا بوو کەبو میللەتی کورد بەشیوہیەکی گشتی کارەسات و قوربەسەری و مالویرانییە. شەوی رابردوو کۆبونەوہی فەرماندەیی ھیزەکان و ئەندامانی کۆمیتەیی

ناوهندی و مهکتەبی سیاسی پارتی و کاربەدەستانی تر کرا، بارزانیش
 ئامادە بوو. ئەو کۆبونەوویە باسی ئەو کرا داخوا دەتوانن شەر بکەن یان نا
 بەلام دواي ئەوێ زۆر زۆر خەریکی تاوانبارکردنی یەکتەر بون و
 لیپرسراوەتیە کەیان دەخستە ئەستۆی یەکتەر دواي دەمهقالە یەکی زۆر،
 دوو را هاتە دی. بەلام بارزانی ئەو باوەرەدا بوو کە شەریان پێ ناکرێ، بۆیە
 گوتویەتی ئێمە شەر ناکەین و بەهەموو بەرەکانی پیشمەرگە ی گوتوو
 کە دوو ریگیان لەپێشە: برۆنەو ناو حکومەت یان چەک فری بدەن و بچنە
 ئێران، گوايە بروسکەشی بۆ بەرە ی بادینان کردوو بۆ ئەسەد خوشەوی و
 کاربەدەستی کانی بادینان کە دواي ئەو بریارە بین بۆ ئێرە.

بە کورتی، شۆرشی ئێمە چش، واتە دەیان سالی تر دوا کەوتین. ئەي ئەم
 هەموو قوربانیانە؟ ئەي ئەم هەموو شەهیدانە؟ ئەي ئەم هەموو خوینە
 ئال و پاکە ی رزا؟ ئەي ئەم هەموو فرمیسکە ی جوگە ی بەستوو؟ ئەي ئەم
 هەموو تەمی هەناسە ی دایک و خوشکی جەرگپراو؟ ئەي ئەم هەموو
 مالتویرانی و قوربەسەری و ئەم هەموو سەرماو گەرمايە ی کە پیشمەرگە و
 میللەت لەماوە ی ئەو سیژدە سال و نیو ی شۆرش؟ ئەي ئەم هەموو زەرەر و
 زیانە ی بەر میللەت کەوت و ئەو وێرانییە ی بەر دیهات و شارەکان کەوت و
 ئەو زەوی و زارە ی بەبۆمباو ناپالم کێلدرار ئەم هەموو کشتوکال و
 شیناییە ی سوتینرا؟

ئەم هەموو چی بەسەر هات؟ هەموو بەباو بەئاو چوو. بەلێ وا دیارە
 بارانی ئەم بەهارە، بەتایبەتی بۆ ئەو دەباری کە خوینی پاک ی شەهیدان
 لەسەر روی زەوی کوردستان رامالی و بسپرتەو و گومی بکات.

وا دیارە بەفرو بارانی ئەمسال بۆ ئەو دەباری تاکو بەری داهاوو چاوی
 بەرەنگی سوربوی خاکی نیشتمان نە کەوی نەوێک لیی بسلەمیته و و تاگرو
 گر هەناوی داگری. بەلێ وا دیارە باران بۆ ئەو دەباری تاکو خوینی
 هەردولا، شەهید و دوژمن، پیشمەرگە و سەرباز، بەلافاو تیکە لاو بن و

بهیه کهوه له ژیر زهوی جوگه ببهستن و له بهر چاوی نهوهی تازه گوم بن.
به لئی وایه. به لām من لهو بر وایه دام ئەم خوینه رژاوه و ئەو تهرمانه
له ژیر خۆل و له سهر خۆل پوکاونه تهوه، ده بنه پهین بو رواندن و
به هیزکردنه وهی داری نازادیی گه لی کورد.

دهک مالت ویران بی دوزمن. دهک ئەهی کوردی کورد خۆر تۆش مالت
ویران بیته. دهبا ئەو خویرپییانه بچنه وه که نه خشه ی ئەم شکسته یان
کیشاوه. زۆر له کاربه دهستانی ئیمه تا سهری میلله تی خویشیان نه خوارد
له ناو نه چوون.

له داوی کو بونه وه، وا بریار درا بروسکه یهک بو حکومهت به ناوی
مه کته بی سیاسی حزبه وه بنیرن و تییدا داوی لیبوردن بکه ن به لکو
به زهیی بکه ویتته دللی به عسی بی دل و که ره م بکات و ده ست به گفتوگو
بکاته وه به لکو تۆزی ئاوی رویان پیاریزن.

مه سه له یه کی کوردی هه یه ده لئی "ئه گهر زهره ر له نیوه ش بگه ریتته وه
ههر قازانجه" به لām کاربه دهستانی ئیمه له سهر ئەو بنچینه یه بروسکه یان
لیداوه که ئەگهر زهره ر له چاره کی چاره کیش بگه ریتته وه ههر باشه. با واز
بیئن و با وامن به سهر بیته. خۆمان کوشنده ی خۆمانین.

ئه گهر خۆمان ئەوه نده به به ژنو بالایی به عسو حکومه تمان
هه لنه گوتباو ئەوه نده خۆمان نه کردبا به نوکه ری به رده ستیان، ئەوانیش
نه یانده توانی له مافی کورد سهر کیش بنو ئەو مافه بخنه پشت گوئی.
ئه گهر ههر ئەوه شمان ده کرد، ده بوایه به و ئەنجامه رازی بوینایه. مادام
رازیش نه بوین، ده بوایه کو له که یه کی قایم و توندمان مسوگهر بکردایه
تا کو پشتی بدهینی. نه ده بوو به ته مای ته می سهر چه م بینو خۆمانی تییدا
حه شار بدهین چونکه ههر که رۆژ هه لیبی، ته م و مژ ده ره ویتته وه.

به لئی. شوهر شمان له ناو چوو به لām ههستی نه ته وایه تی و ئاگری ناو دهرونی
کوردایه تی ههر گیز نامری و ناکوژیتته وه. ئەم گهرم و گورپیه ی له دهرونی

كوردپهروهان دايه، بى گومان بليسه دهسيىنى و ئاگرى شوپش بهرپا دهبيتهوه. بهلام دهبي خانوبه رهي تازه لهسهر بناغهي كون ئاوا نه كهينهوه چونكه نهو شوينهى ئاوى تى زاوهو به كهلك نايهت. دياره شوينه كه زهنگ بووه، بويه ديوارى شوپشه كه مان روچوو.

دهبي شوپش لهسهر بناغهي پشت بهستن به ميللهت دابمه زرى چونكه هر شوپشيك پشت به ميللهت نه بهستى، بو ميللهت نيه و سه ريش ناكه وي. دهبي 60% تا 80% پشت بهو گه له بهستى كه شوپشى بو ده كه ينو پى ده كه ينو لهو ريژه يه ي كه ماوه ده كرى پشت به هيزى ده ره وه بهستى. بهلام به داخه وه شوپشى ئيمه پشتى به ميللهتى كورد نه بهستبوو، له راستيشدا بو ميللهت نه بوو. هوى هره گه وره ي نه مانى شوپشه كه مان نهويه كه 100% پشتى به ده ره وه بهستبوو، بهلام نهو ميللهت شمان كرد به سوتهمه نى ئاگرىك كه له ده ره وه باوه شيىنى لى ده كرا.

كورد نه مردوه وه و ناشمى و به هر قوربانيدانىك بيت مافى خوى هر و ده گرى، بهلام دهبي حيسايىكى پاك و راست بو خوينى شه هيدان بكرى و خوينيان بو به رژه وه ندى تايبهت به فيرو نه درى. دهبي شوپش به ميللهت و بو ميللهت بكرى نه گينا ماندوبون و قوربانيدان هيچ نه نجامى نابى.

مه كته بي سياسى بروسكه يه كى زور لاوازو بيده سه لاتي داوه به به عس. بروسكه كه بونى قوربه سه رى كوردى لى دى. وه لامى به عسيس توندوتىرو بى ساتوسه وداو بى ره همانه بوو كه بونى هيزو خوين و كوشتن و برينى لى ده هات. به عس به هيچ جورىك داواى مه كته بي سياسى قبول نه كرد بو گفتوگوو رايگه ياند كه ده بي به بي قهيدو شهرت خويان بدن به ده سه ته وه و به خوفروش ناوى بردون.

نهمهش دهقى ههردوو بروسكه يه كه له ئيزگه ي حكومهت به عه ره بي خويندراونه ته وه:

كانت قيادة الجيب العميل قد بعثت بالبرقية التالية نصها:
الى السيد رئيس الجمهورية المهيب احمد حسن البكر المحترم
الى السيد نائب رئيس مجلس قيادة الثورة السيد صدام حسين المحترم
من المكتب السياسي للحزب الديمقراطي الكردستاني
ان مآسي السنة الماضية التي ولدتها الحرب بين ابناء البلد الواحد
والاضرار البالغة التي نتجت عنها وضرورة حقن المزيد من الدماء والمحرص
على مصلحة البلاد العليا والوحدة الوطنية تستوجب ان نكون في مستوى
المسؤولية لكي نعمل على تجاوز كل السلبيات والاطفاء ونجد حلا نهائيا
للمشكلة الكردية بالشكل الذي يخدم قبل كل شيء مصلحة البلد العليا.
اننا نعتقد انه يمكن ايجاد حل ثابت ومعقول بيننا بشكل لا يمكن ان
يستغله الغير.

نحن على استعداد للدخول في حوار فوري مع الحكومة وحزب البعث
العربي الاشتراكي حول هذا الغرض وارسال مندوب من قبلنا الى طرفكم
في حالة استعدادكم لذلك. ابنؤنا رجاءا.

ثم مش دهقى وهلامى بروسكه كهى مه كتهبى سياسيه له لايه نة حمهد
حه سهن به كرو سه ددام حسين تكرتيه وه:

من السيد رئيس الجمهورية والسيد نائب رئيس مجلس قيادة الثورة الى
ما يسمى بالمكتب السياسي للمتطرفين

برقيتكم المرسله عن طريق قائد الفرقة الثامنة في ١٩ / ٣ / ١٩٧٥.
كنا ولا زلنا حريصين على براءة الضمير من عثرات الطيش والغرور بما لا
يرضاه الله والشعب.

وقد بصرناكم بصدق لا حدود له قبل ١١ آذار ١٩٧٤ بصورة المستقبل
المظلم الذي ينتظركم والخسائر التي ستلحق بالشعب جراء ركوبكم مركب
السير في طريق مضاد للشعب واهدافه، بما في ذلك شعبنا الكردي وامانيه.
اننا نواجه الاعمال الاجرامية اليوم بقلوب عامرة بالايمان بالنصر وبأن

الله والشعب والرأي العام العالمي معنا.

لا مجال لاختبار نواياكم بعد ان فقدنا الثقة بكم بسبب التجارب المرة السابقة. ان المجال الوحيد المفتوح امامكم الذي سيحقن الدماء هو الاستفادة من العفو الصادر عن مجلس قيادة الثورة والذي سينتهي في واحد نيسان ١٩٧٥ وبدون قيد او شرط.

ان الحل الثابت والمعقول لقضية شعبنا الكردي يكمن في قانون الحكم الذاتي الذي اعلن في ١١ آذار ١٩٧٤. ولا مجال للتسلل ثانية الى المواقع الخلفية. اننا مصممون وبلا تردد على تطهير ارض العراق من الخونة والمارقين الذين الحقوا بالوطن والشعب خسائر جسيمة لن ينساها التاريخ.

ههروهه ها ئه مپۆ نانی نیوه پۆمان له گهڵ خال محو لیپرسراوی پاسه وانه کانی ئیمه له لای من خوارد. بهر له وهی چا بخۆینه وه، له ناکاو پیشمه رگه سالح که یه کیکه له پاسه وانه کانی ئیمه، هاته ژوره وه و شیوهی ئالۆز بوو. دانیشته و دوای به خیره ینان، محو پرسى: ها سالح، خیره هاتی؟ ئه ویش گوتی به ئی خیره. مسته فا هاتووه و ده ئی محمه د تیلوی سهرلق له بازگهی ئازادی چاوه پیمان ده کات برۆین.

گوتی فه رمان هاتووه بچینه وه به بی ئه وهی کهس بیته شوینمان، گوایه سهرلقه که یان چووه ته لای محمه د عه زیزو داوای ئیجازه ی کردووه، ئه ویش پی گوتوه: "ئیه وش برۆنه وه مالی خوتان، هه موو شتیك کۆتایی هات".

به کورتی، به په له چاکه مان خوارده وه هه لسان جه ماعت به ری بکه یین. من زۆر ئالۆزو ناره حهت بووم چونکه ئه مه به لگهی ئه وه یه که شوپشمان نه ماوه و قورمان به سه ر کراوه.

تا نزیك به ندیخانه ی خه لان له گه لیان چوم و به ماچ کردن و قسه ی خوش و داخ هه لکیشانه وه به ریم کردن. واته ئیمه له سه عات ٣٠، ١ی دوای نیوه پۆوه ئازادین و هیچ پاسه وانمان به سه ره وه نیه. ته نانهت عیززه ددین

قۆجەش^۱ لیرە ماوەتەو. ئەویش دەستبەسەر بوو و ئیستا وەکو ئیمە ئازادە. داوام لێ کرد شتومە کەکانی بۆ مائی من بگۆیزیتەو و شەو لای من بڤهوی.

دوای دوو سەعات قاسدیک هات و عیززەددین قۆجەش ئاگادار کردەو کە ئازادە و گوايه مەسعود بارزانی گوتویەتی بۆ هەر شوینیک دەیهوی دەینیرین. ئەویش داوای کردبوو چاوی پێ بکەوی. بەیانی دەچیتە حاجی ئۆمەران بۆ دیتنی. مومکینە لەرپی ئیرانەو بچێ بۆ تورکیا. وای بریار داو.

^۱عیززەددین قۆجە کەسایەتییەکی ناسراوی تورکمانی کەرکوکە. لەسەرەتای ساڵانی ۱۹۷۵دا پاش نسکۆی شۆرش عیززەددین قۆجە ئازادکرا. ئەویش چوو بۆ ئیران و لەوێه چوو بۆ تورکیا. پاشان چوو بۆ سوریا و لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی عیراقددا کەوتە خەبات لەدژی رژیمی بەعس. لەساڵی ۱۹۸۰ ریکخراوی نیشتمانپەرورە دیموکراتەکانی تورکمان لەدیمەشق دامەزرا و قۆجە بەسەرۆکی ئەو ریکخراوە هەلبژێردرا. لەساڵی ۱۹۹۴ کۆچی دوایی کردووە.

نُه لبومي وينه كان

تاریخچه و سیرت

حسین محمد مهد ناغای میرگه سوری سالی ۱۹۶۳ له کاتی

به رگری له بارزان شه هید بووه

سەئید مەھمەد ناغا مېرگە سۆرى ئە بەندىخانەى
رايات ئە سالى ۱۹۷۵ شەھىد كراوه

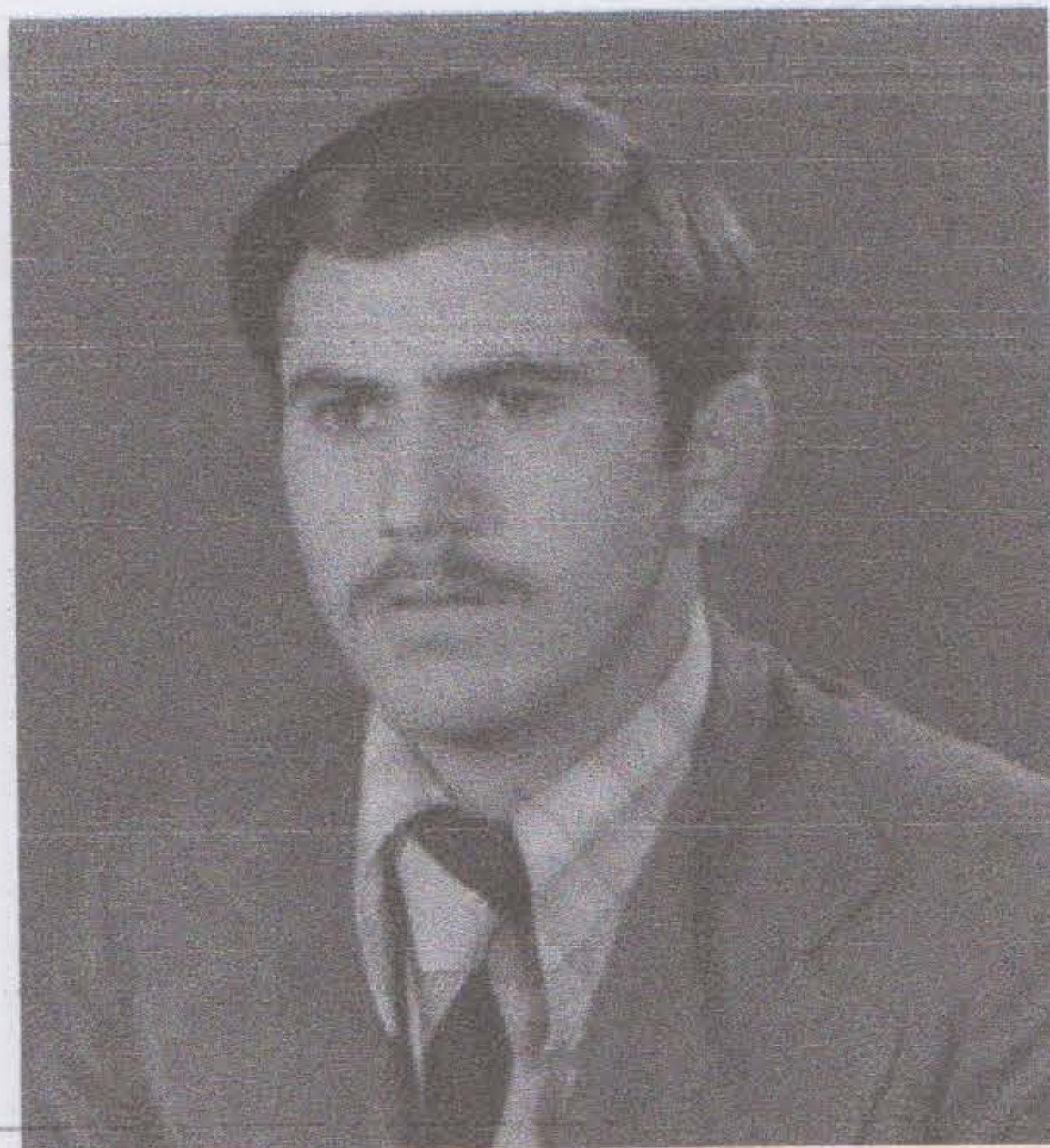
لە راستەووە بۆ چەپ: جەوھەر محەمەد ناغا مێرگە سۆری و
سەعید جادر شیروانی (سالی ۱۹۶۷) لە سەردەمی پیشمەرگایە تیدا

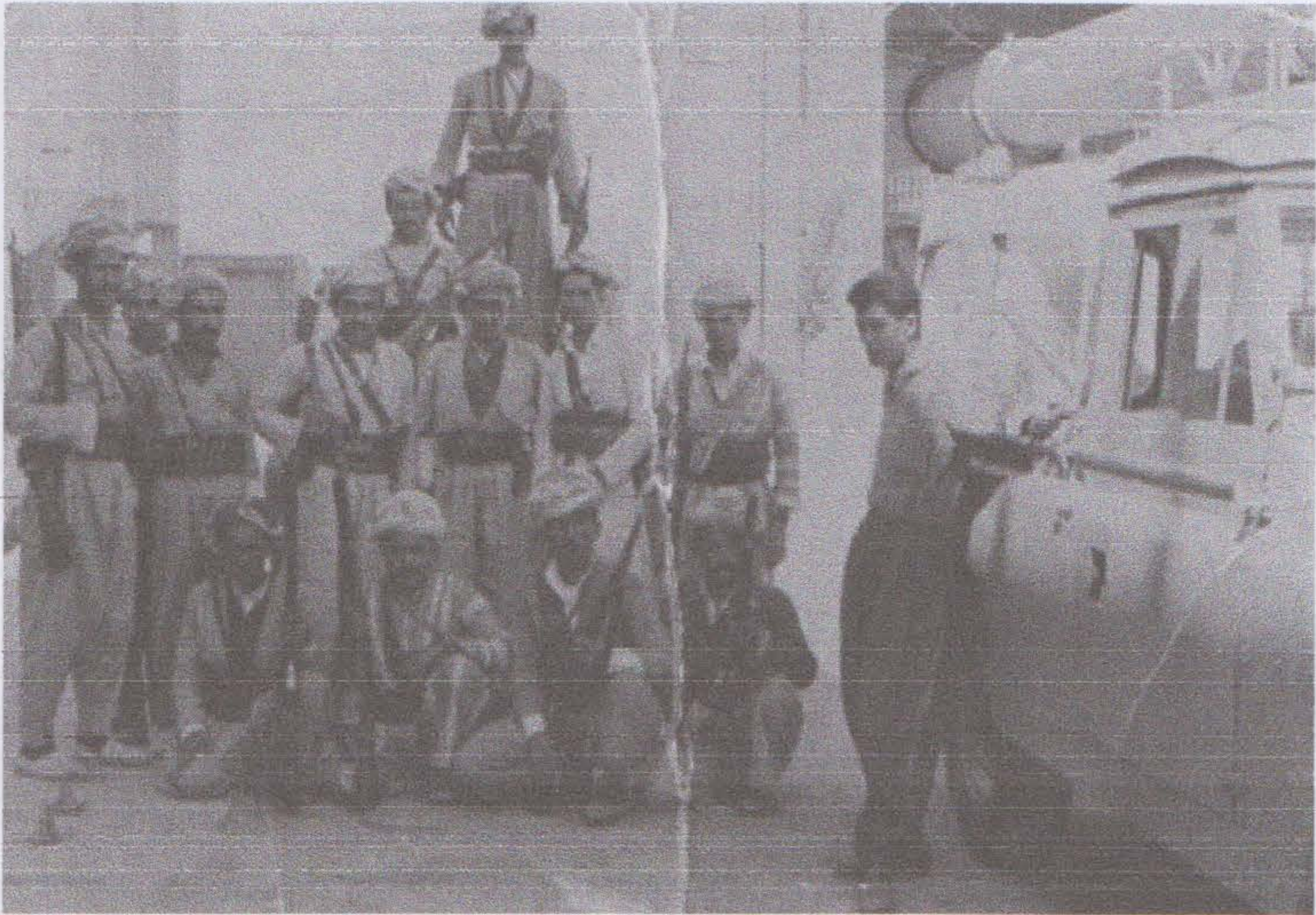
نەسەد محەمەد ناغا مېرگەسۆرى سالى ۱۹۷۵ يېش چوونى بنەمائە
بارزانى بۆ ئىران بە چەند رۆژىك، ئە بەندىخانەى رايات شەھىد كرا.

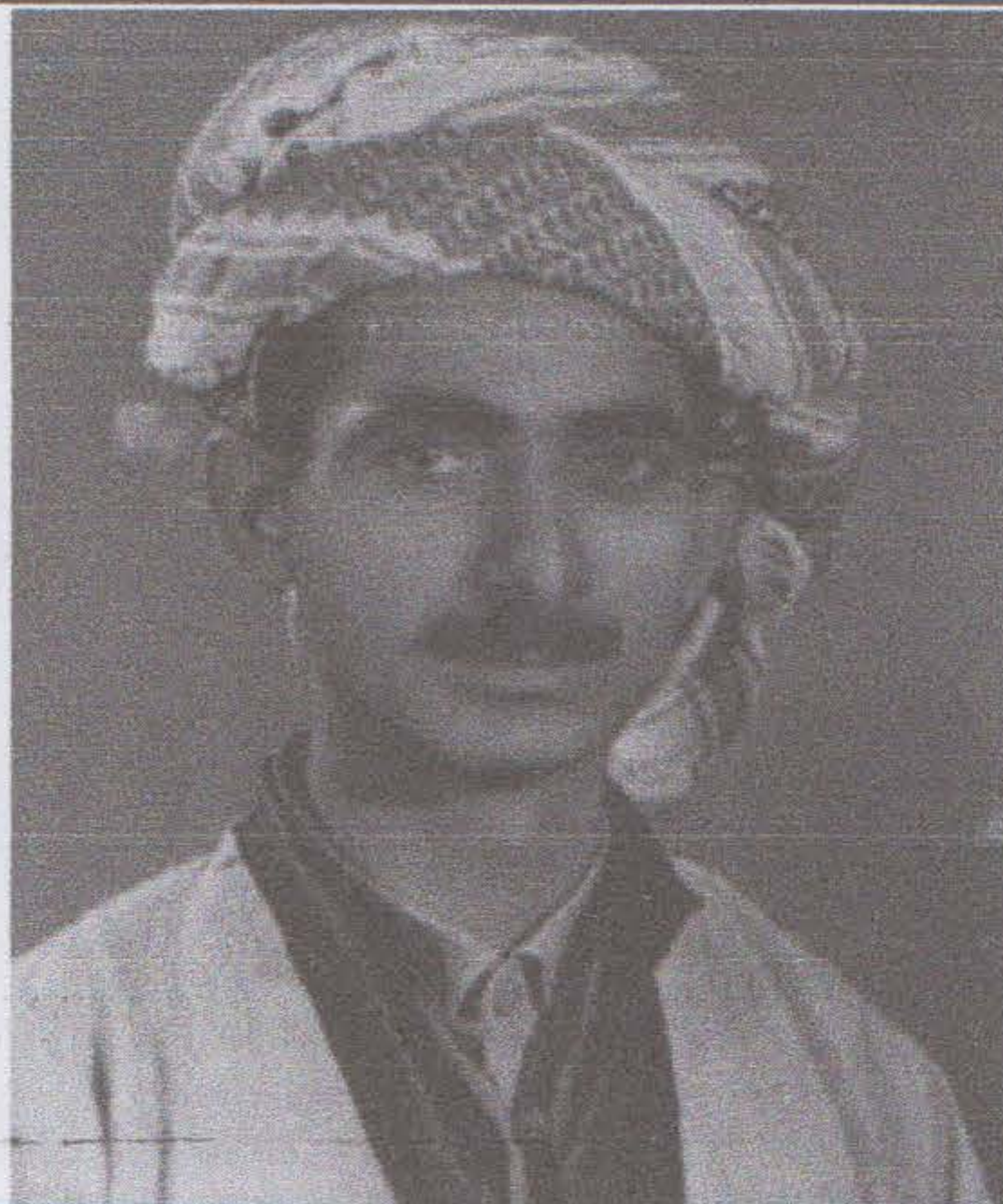
جەوھەر سەئید مەھمەد ناغا مېرگەسۆرى و جەمىد نامىدى ئەبەردەم
هەلىكۆپتەرىك كە شاندى وتووئىزكارى هېنا بوو بۇ بارەگاي سەرکردايەتى.

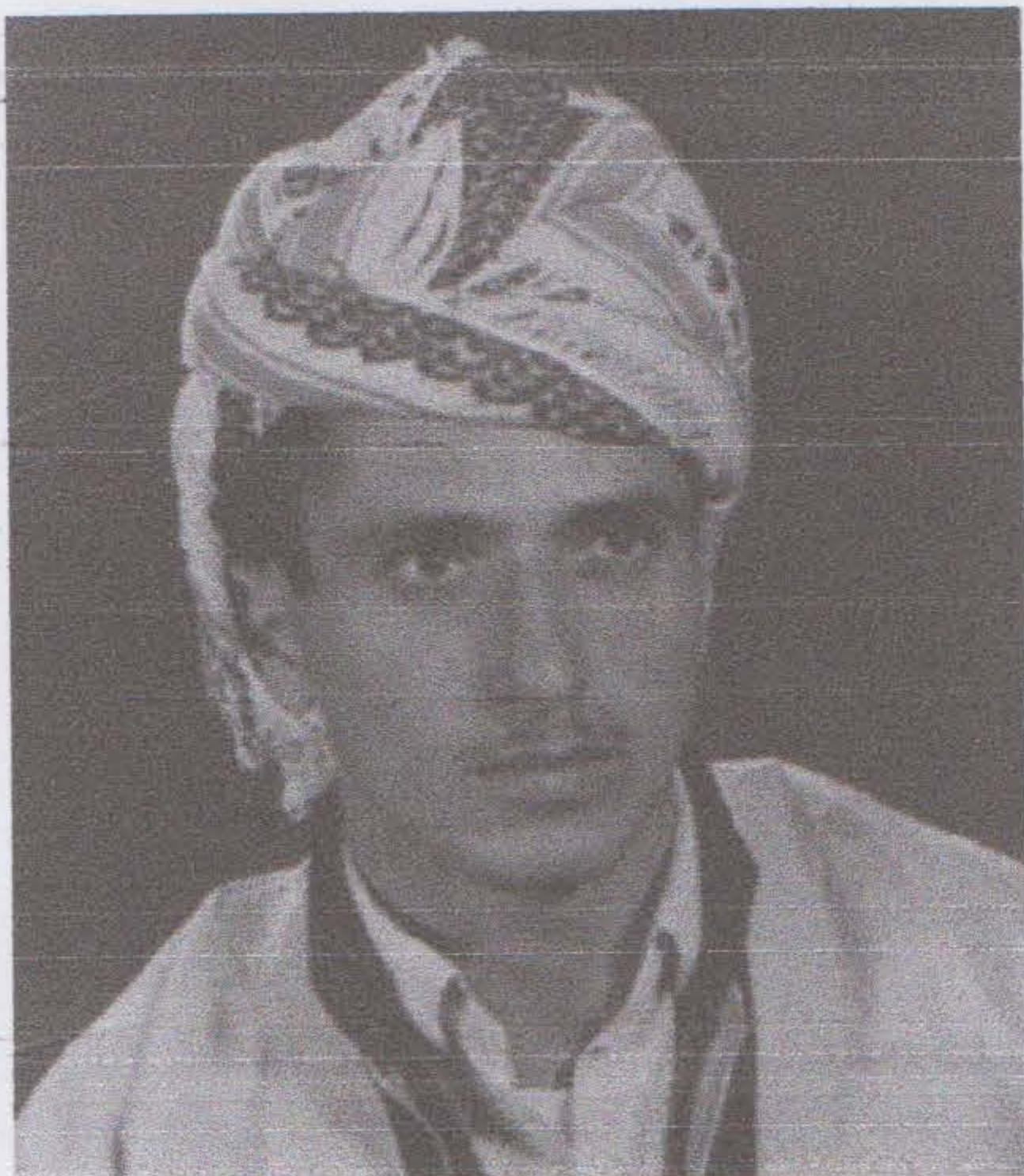
نزار مەھمەد ناغا مېرگەسۆرى ئە بەغدا شەھىد كرا

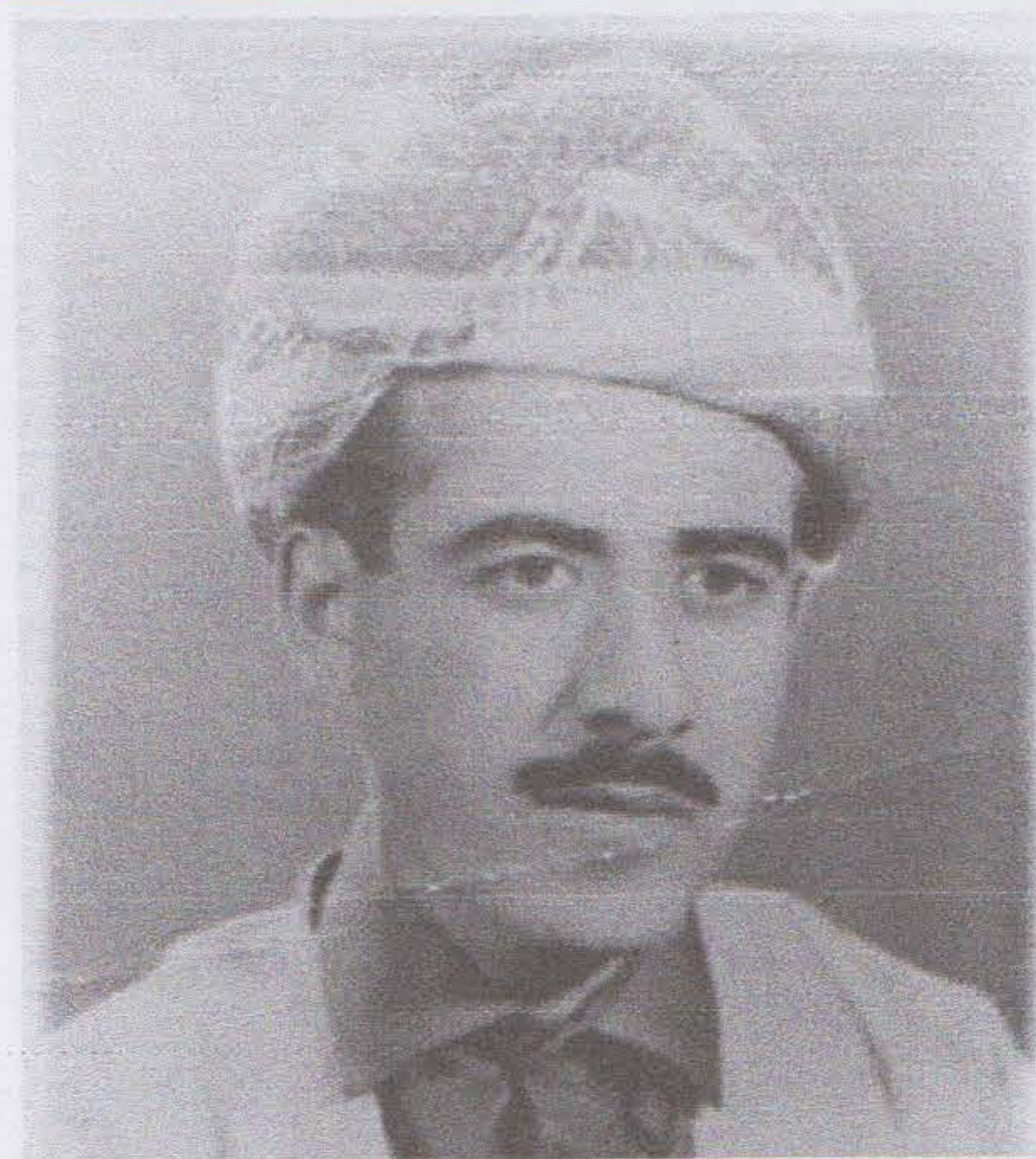
عەتا تالەبانی و محەممەد ناغا مېرگەسۆرى و فاخر مېرگەسۆرى و ژمارەيەك
پېشمەرگە لە کارگەي چیمەنتۆی سەرچنار لە سلیمانی (سالی ۱۹۶۴)

رەشید محەممەد ناغا مېرگەسۆرى لە سالی ۱۹۷۵ لە بەندیخانەي رایات شەهید کراوە

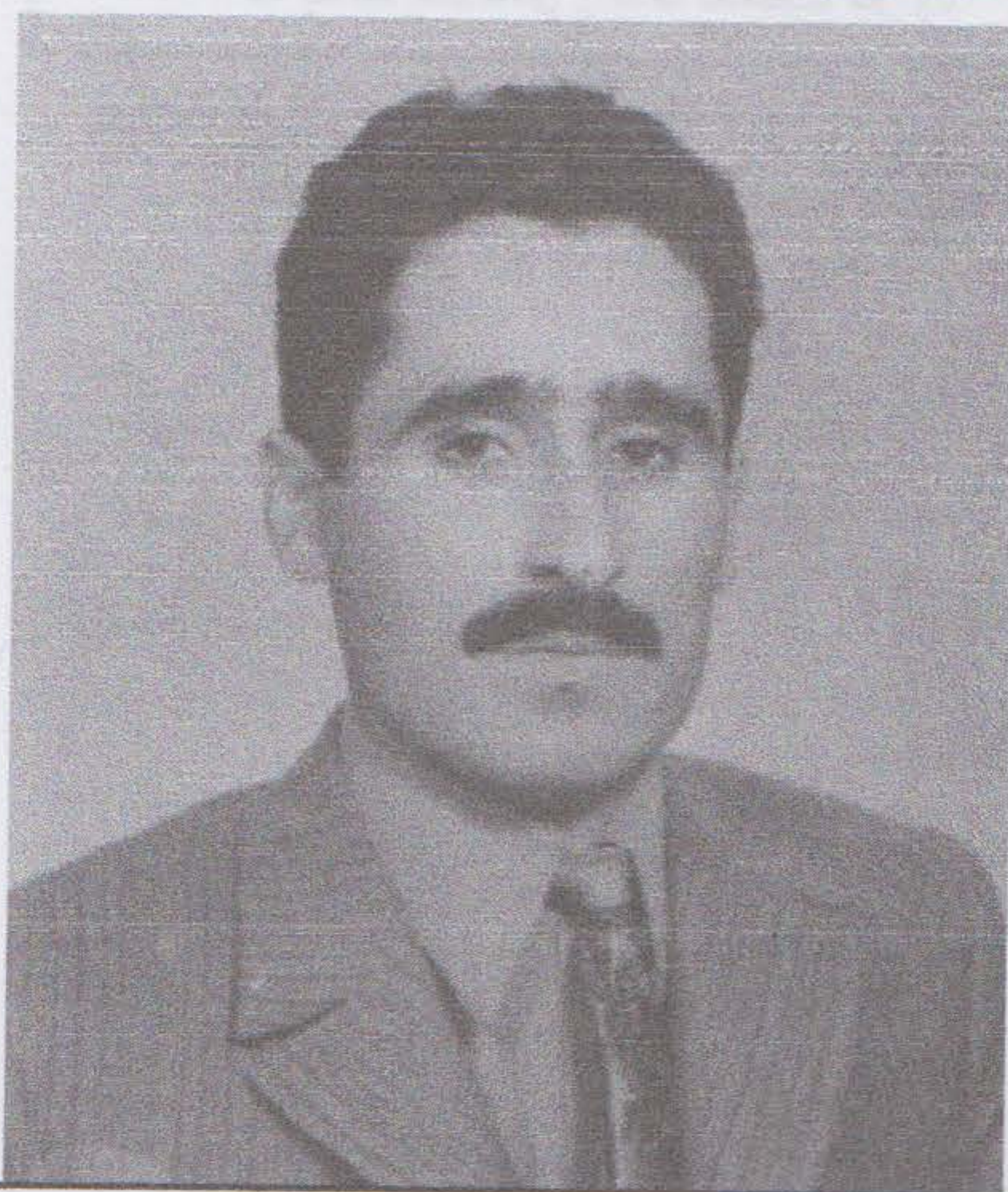
مه جید محهمهد ناغا میرگه سوری له سالی
له ۱۹۷۵ له بهندیخانهی رایات شهید کراوه

خه لیل سولتان میرگه سوری له سالی ۱۹۷۵ له
بهندیخانهی رایات شهید کراوه

خه لیل برادۆستی خزمی محهمهد ناغا میرگه سۆری نیه به لام نه گهن
بنه مانه کهدا گیراو نه گهن نه وانیش نه به ندیخانهی رایات گولله باران کرا

جه میل محهمهد ناغا میرگه سۆری دهزگای پاراستنی پارتی له سالی
۱۹۷۴ له ههولیر تیرۆری کرد

له سالانی 1974-1975 دهیان کهس له بهندیخانهکانی شۆرش له رایات و خهلان و شوینهکانی دیکه، له بهر هوی جیاوان، گرا بوون. هه ر که سه رکردایه تیی شۆرش پاش راگه یاندنی ریکه و تننامه ی جهزایر له نیوان عیراق و ئیران، بریاریدا واز له بهرگری بینئ و بچی بو ئیران، بریار درا به شیککی زوری گراوه کان گولله باران بکرین، له وانه بنه ماله ی محمه د ناغا میرگه سوری.

تا ئیستا نه زانراوه کئ بریاری جینۆساید کردنی بنه ماله ی میرگه سوری داوه. به پیی زانیارییه کان، دوو کهس به ناوی عه بدولموهه یمن بارزانی و ئازاد بهرواری له باره گای بارزانییه وه چوون بو بهندیخانه ی رایات له حاجی ئومه ران، لیستیکیان پی بووه، ناوی گراوه کان بنه ماله ی میرگه سوری تیدا بووه، ناوه کانیا ن یه ک له دوای یه ک خویندۆ ته وه و مرده یان داونه تی که ئازاد ده کرین چونکه شۆرش تیکچوو وه سه رکردایه تی ده بیته په نابهر له ئیران. پاش نه وه براونه ته ده ری و پاشان تهرمه کانیا ن له گۆریکی به کۆمه ل به که له چه کراوی دۆزراونه ته وه.

ئه م کتیبه ی که له بهر دهستی خوینهر دایه، بیره وه ری یه کئ له دهستگیرکراوه کان بنه ماله ی میرگه سورییه که له بهندیخانه ی خهلان و پاشان له بهندیخانه ی رایات گرا بوو و پاشان له گه ل باوک و براکانی گولله باران کراوه.

بلاو کراوه کان

ئه رشیفخانه ی دیکۆمینه ته کان کوردایه تی